

Jaarstukken 2025

gemeente
Het Hogeland

Jaarverslag

Inhoudsopgave

Jaarverslag	2
Inhoudsopgave	4
Voorwoord	6
Jaarstukken in perspectief	8
Leeswijzer	18
Programmaverantwoording	20
1. Veiligheid	22
2. Bereikbaarheid	29
3. Economie & Werkgelegenheid	38
4. Leefbaarheid & Voorzieningen	45
5. Sociaal Domein & Volksgezondheid	62
6. Ruimtelijke Ordening, Wonen & Duurzaamheid	79
7. Burger & Bestuur	97
Algemene Dekkingsmiddelen	111
Paragrafen	116
Lokale heffingen	118
Weerstandsvermogen & Risicomanagement	126
Onderhoud kapitaalgoederen	131
Financiering	137
Bedrijfsvoering	142
Wet Open Overheid	154
Verbonden partijen	155
Grondbeleid	170
Aardbevingen	176
Grote Projecten en Programma's	182
Jaarrekening	198
Balans per 31 december 2025	200
Algemene grondslagen	203
Toelichting op de balans	210
Niet uit de balans blijvende verplichtingen	226
Overzicht van Lasten en Baten	229
Overzicht van incidentele Lasten en Baten	230
Toelichting Lasten en Baten	232
WNT-verantwoording	236
EMU saldo	237
Rechtmatigheidsverantwoording	238
Bestemming resultaat en aanvullende voorstellen	240
Bijlagen	242

I SiSa-verantwoordingsinformatie	243
II Overzicht taakvelden.....	261
Overige gegevens	264
Verklaring onafhankelijk accountant	265
Overige bijlagen	274
A Investeringskredieten.....	275
B Toelichting beleidsindicatoren	284
C Verklaring van afkortingen.....	290

Voorwoord

Voor u liggen de jaarstukken over 2025. Hiermee krijgt u inzicht in de behaalde resultaten en de besteding van onze middelen. We sluiten 2025 af met een vrij besteedbaar resultaat van ca. € 2,9 miljoen. Wij doen een aantal bestemmingsvoorstellen voor dit resultaat. Onder andere op het terrein van de Uitvoeringskosten 'Nij Begun' als de ontvangen middelen in het kader van de SPUK sport, die wij in deze jaarstukken aan u voorleggen.

Hoe komen we aan een positief rekeningresultaat?

Tijdens de behandeling van de Voor- en Najaarsnota, almede de budgetoverhevelingsvoorstellen in 2025 hebben wij de meeste oorzaken al met u gedeeld. Hiervoor verwijzen wij u dan ook graag naar deze documenten. De nieuwe ontwikkelingen worden in deze jaarstukken toegelicht.

Het rekeningresultaat is onder andere ontstaan door ontvangen middelen voor onze inzet in het kader van 'Nij Begun', een overschot op de personeelsbegroting, waar een verhoging van de pensioenvoorziening voor (voormalige) bestuurders tegenover staat.

Wat betekent dit positieve rekeningresultaat?

In tegenstelling tot voorgaande jaren ziet u na de bestemmingsvoorstellen, dat er een onttrekking aan de Algemene Reserve nodig is. Dat betekent dat de ruimte die er in voorgaande jaren in de begroting leek te zitten, inmiddels is verdwenen. We moeten ons met het bekende 'ravijnjaar' op basis van deze cijfers voorbereiden op verdere maatregelen. Dit ravijnjaar komt doordat er vanaf 2027 sprake is van een fors structureel tekort in de gemeentefinanciën van vrijwel alle gemeenten in Nederland. Dit wordt veroorzaakt door een landelijke korting op het gemeentefonds. Hierdoor ontvangen gemeenten jaarlijks minder inkomsten van het Rijk. Dit staat op gespannen voet met de grote maatschappelijke opgaven waar gemeenten mee te maken hebben. Hiermee doet het Rijk een beroep op de daadkracht en oplossingsgerichtheid van gemeenten om ingewikkelde maatschappelijke problemen aan te pakken.

Naast deze gewijzigde financieringsmethodiek speelt voor onze gemeente ook nog eens de onzekerheid met betrekking tot het aangepaste verdeelmodel van het gemeentefonds. De evaluatie van het aangepaste verdeelmodel is onlangs met een jaar uitgesteld. Daarmee zijn ook mogelijke nadelige effecten met een jaar uitgesteld. In 2026 zal moeten blijken of de uitkomsten van het herijkte model op basis van de evaluatie door het rijk onverkort wordt doorgevoerd, of dat deze wordt aangepast, met een minder somber perspectief voor onze gemeente tot gevolg.

Tenslotte hebben we met de nieuwe coalitie ook een nieuw coalitieakkoord gesloten met de nodige ambities. Ook hiervoor zal binnen de begroting geld gevonden moeten worden.

Wat doet het college hieraan?

Om het aankomende 'Ravijnjaar' structureel op te kunnen vangen, hebben wij u in de begroting 2026 een flexibel maatregelenpakket voorgelegd. Dit pakket moest ook wel flexibel zijn, aangezien er diverse ontwikkelingen gaande zijn, waarvan nog niet alle financiële consequenties voor de komende jaren te overzien zijn. Wij denken echter dat bovenop dit maatregelenpakket aanvullende keuzes noodzakelijk zullen zijn.

Ons College blijft zich daarnaast inzetten voor voldoende structurele financiering door het Rijk. Dit doen wij door te blijven aandringen op structurele financiering en door lobbyactiviteiten.

Belangrijke ‘investeringen’ in 2025

In 2025 ‘investeerden’ we in diverse grote maatschappelijke opgaven:

Eemshavenplus. De Eemshaven groeit als centrum in de productie van duurzame energie. Daarbij willen we ook de omgeving laten profiteren van de ontwikkelingen in de Eemshaven. Daarom werken wij actief samen met zowel bedrijven als voor de inwoners van de omliggende dorpen. PAWOZ (Programma Aansluiting Wind Op Zee) maakt hier integraal onderdeel van uit.

Centrumplannen. Met centrumplannen versterken we de functie en uitstraling van de dorpen Winsum, Uithuizen, Bedum, Leens en Uithuizermeeden.

Energietransitie. Met de energietransitie faciliteren we de overstap van fossiele brandstoffen zoals aardgas en aardolie naar volledig duurzame energiebronnen zoals zonne- en windenergie.

Transformatie Sociaal Domein. Zo kunnen wij, zonder tussenkomst van het rijk onze inwoners gemakkelijker en compleet van dienst zijn.

Ontwikkelplein. Focust op de ontwikkeling en de zelfredzaamheid van onze inwoners.

Tegelijk met deze grote opgaven droegen we zorg voor de opvang van vluchtelingen en ontheemden.

Winsum, 9 juni 2026,

Het college van Burgemeester en Wethouders.

Jaarstukken in perspectief

Voor u liggen de jaarstukken 2025, bestaande uit de jaarrekening en het jaarverslag. Met dit jaarverslag leggen wij verantwoording af over de behaalde resultaten en de besteding van de daarbij behorende middelen. Een verslag over een jaar waarin wederom veel is gebeurd en bereikt en waarin we weer hebben gestaan voor vele opgaven.

Het jaar 2025 stond voor onze gemeente in het teken van samenwerking, ambitie en het aanpakken van grote maatschappelijke opgaven. In een tijd waarin veranderingen elkaar snel opvolgen, hebben wij samen met inwoners, ondernemers en andere partners verder gebouwd aan een toekomstbestendige gemeente. Daarbij willen we de kwaliteit van leven voor onze inwoners (brede welvaart) verder vergroten en op peil houden.

De uitdagingen waar we voor staan zijn omvangrijk. Programma's als Nij Begun en de NPG bieden kansen om de leefbaarheid, economie en brede welvaart in onze regio structureel te versterken. Tegelijkertijd vraagt de uitvoering om zorgvuldige keuzes, een lange adem en intensieve samenwerking met onder meer het Rijk, de provincie en maatschappelijke organisaties. Het ontwikkelen van onze gemeente is een continu proces en daarin hebben we veel ambities.

Veel opgaven die reeds voor het afgelopen jaar zijn gestart, komen steeds verder in ontwikkeling. De economische ontwikkeling in en rond de Eemshaven blijft een belangrijke motor voor onze gemeente. De verdere uitbreiding van dit gebied brengt kansen voor werkgelegenheid en innovatie, maar vraagt ook om aandacht voor de leefomgeving, infrastructuur en duurzaamheid. Daarbij speelt het programma PAWOZ (Programma Aansluiting Wind op Zee) een steeds grotere rol in onze gemeente. De energietransitie biedt perspectief, maar stelt ons ook voor ruimtelijke en maatschappelijke vraagstukken die we samen met onze inwoners en partners zorgvuldig moeten afwegen.

Ten slotte zetten we ook belangrijke stappen op het terrein van de transitie van het Sociaal Domein en het programma met betrekking tot Wonen en Leefomgeving en het Programma.

Gezien de hoeveelheid opgaven waar we aan werken en het uitgestelde, maar nog steeds naderende Ravijnjaar, heeft u bij de begroting 2026 een pakket met maatregelen vastgesteld om de teruglopende rijksinkomsten op te kunnen vangen. Er ligt daarmee een basis om de komende jaren verder te bouwen, hoewel aanvullende maatregelen niet uitgesloten zijn. We hopen dat de ervaringen die we in dit verslag met u delen kunnen helpen bij de plannen aan het begin van deze raadsperiode en de jaren daarna.

Samenvatting financiële uitkomsten

De jaarstukken bestaan, conform de voorschriften, uit het jaarverslag en de jaarrekening. In het jaarverslag leggen wij verantwoording af over het gevoerde beleid en beheer in 2025. Deze verantwoording vindt per programma plaats. Daarnaast wordt in de paragrafen ingegaan op diverse (grotendeels) verplichte onderwerpen.

In de jaarrekening komt o.a. het financieel resultaat aan de orde. Daar waar nodig wordt een toelichting gegeven op de gepresenteerde posten. De wijze van presenteren sluit grotendeels aan bij de begroting 2025, zoals u die in november 2024 heeft vastgesteld.

Alvorens het resultaat te benoemen is het goed een beeld te schetsen van de verwachtingen die in de loop van 2025 met u zijn gedeeld. Ruim € 13 miljoen van dit saldo was reeds voorzien en is eerder met u besproken. De begroting 2025 is door u vastgesteld met een beperkt overschot van ruim € 1,8 miljoen. Bij de voor- en najaarsnota is dit bijgesteld tot een verwacht overschot van ruim € 3,4 miljoen.

Daarnaast heeft u onlangs besloten om per saldo ca. € 9,8 miljoen budget over te hevelen van 2025 naar 2026. Deze middelen vindt u uiteraard terug als overschot in deze rekening en wordt bij de

bestemmingsvoorstellen gereserveerd voor de daaraan gekoppelde uitgaven die in 2026 nog plaatsvinden. Voor uw beeld moet de budgetoverheveling dus ook worden gecorrigeerd op het daadwerkelijke resultaat.

In onderstaande tabel ziet u samengevat het werkelijk resultaat, het te bestemmen resultaat en tenslotte het te verklaren resultaat:

Te verklaren resultaat 2025	
<i>Bedragen x € 1.000,-</i>	
Prognose na de Najaarsnota	3.414
Budgetoverheveling per saldo	9.784
Prognose na Budgetoverheveling	13.198
Werkelijk Resultaat	12.700
Te verklaren	-498

Hoewel de afwijking van de begroting marginaal is, zijn er wel diverse positieve en negatieve afwijkingen van de begroting, die gezamenlijk leiden tot de weergegeven kleine afwijking. In de onderstaande tabel hebben we de belangrijkste onderliggende oorzaken van de afwijking op het verwachte resultaat op hoofdlijnen gepresenteerd. Voor een gedetailleerde beschrijving van de verschillende voor- en nadelen verwijzen wij u naar de analyses die bij de programma's zijn opgenomen.

In grote lijnen ziet u dat de belangrijkste voordelen bestaan uit lagere personele lasten, een hogere Algemene Uitkering op basis van de Decembercirculaire, een vrijval van stelposten en een vergoeding voor onze personele inzet in het kader van Nij Begun.

Tegelijkertijd zien we dat er ook verschillende grotere negatieve afwijkingen zijn. Daarvan zijn het resultaat op de grondexploitaties en de herijking van de pensioenvoorziening van bestuurders het meest in het oog springend.

Het resultaat is als volgt opgebouwd:

Verklaring resultaat 2025		
<i>Bedragen x € 1.000,-</i>		
Voordelen:		
Algemene uitkering (I)	400	
Onvoorzien (I)	100	
Personeelslasten (I)	558	
Vergoeding inzet Nij Begun (I)	2.154	
Rente (I)	165	
Toeristenbelasting (I)	116	
Vrijval stelposten (I)	1.669	
Omgevingsvergunningen (S)	158	
SPUK Sport (I)	540	
Beschermd wonen (I/S)	314	
Leerlingenvervoer (I)	137	
DUMO/DUVO (I)	100	
Totaal voordelen:		6.411
Nadelen:		
Actualisatie pensioenvoorziening bestuurders (I)	-1.842	
Actualisatie voorziening wachtgeld bestuurders (I)	-156	
Actualisatie voorziening verlof (I)	-337	
Voorziening Ouderschapsverlof (I)	-169	
Aanvullen voorziening oninbare debiteuren	-575	
Voorziening Grondexploitatie (I)	-590	
Energie Openbare Verlichting (I)	-100	
Onderhoud machines/vervanging gereedschappen	-183	
BTW/overhead riolering (I)	-148	
BUIG (I/S)	-901	
ARBO (I)	-127	
Salarissen doelgroepen	-561	
Personeelskosten doelgroepen (S)	-373	
Verrekening voorgaande boekjaren (I)	-170	
Overige afwijkingen per saldo	-677	
Totaal nadelen		-6.909
Afwijking t.o.v. begroot		-498

Niet alle posten lichten we in deze inleiding toe. Een aantal grotere afwijkingen willen we er echter wel uitlichten.

Algemene Uitkering

De uitkomsten van o.a. de decembercirculaire gaven een positiever beeld dan we tot dat moment in de begroting (o.b.v. de meicirculaire) hadden voorzien. Dit heeft voornamelijk met hoeveelheidsontwikkelingen te maken. In totaal is het voordeel ca. € 0,4 miljoen.

Personeelslasten

De ambtelijke personele lasten geven een overschot ten opzichte van de begroting te zien van ruim € 1,4 miljoen. De verklaring van het overschot op de personele lasten is uit te splitsen in een aantal factoren. Op de eerste plaats is de onderuitputting op vacatureruimte iets hoger dan geraamd. Daarnaast hebben we meer bijdragen ontvangen door o.a. uitleen van personeel en bijdragen van de UWV. Daar staat tegenover dat de reiskosten hoger zijn uitgevallen dan begroot.

Vanuit dit saldo is ruim € 872 duizend gedoteerd aan de bestemmingsreserve Personeelskosten. Dit is de ruimte tot het niveau van het door u bepaalde plafond van de bestemmingsreserve 'Frictie Personeelskosten'.

De weergave van het plafond en de maximale storting in de reserve, en ook de vrijval ten gunste van het rekeningresultaat is in onderstaand overzicht weergegeven:

Stand BR 1-1-2025	2.498
-/- onttrekking 2025	476
Stand BR na onttrekking 2025	2.022

Plafond o.b.v. 5% Pers. Begr.	2.895
Storting tot aan plafond	873
Vrijval ten gunste resultaat 2025	558

(Bedragen x € 1.000)

Het restant van het voordeel op de personele lasten ad € 558 duizend valt daarmee vrij ten gunste van het rekeningresultaat.

Vergoeding inzet Nij Begun

Voor onze gemeentelijke inzet in het kader van het herstelprogramma Nij Begun hebben we in de decembercirculaire een bedrag toegezegd gekregen van ruim € 2,15 miljoen. Aangezien we in de begroting nog geen rekening hadden gehouden met deze vergoeding, leidt dit tot een overschot in de rekening 2025. Gezien onze inzet in op dit dossier stellen we voor dit bedrag te bestemmen voor personele inzet in dit kader.

Vrijval diverse stelposten

In de begroting hebben we diverse stelposten opgenomen. Onder andere voor loon- en prijsontwikkelingen en ontvangen middelen voor het onderzoek naar een. De stelpost voor loon- en prijsontwikkeling valt vrij ten gunste van het resultaat. De middelen in het kader van het laatste onderwerp lichten we hieronder kort toe.

'Wij willen geen Kerncentrale' middelen onderzoek locatie

In de Najaarsnota hebben wij u geïnformeerd over de ontvangen middelen van het Rijk in het kader van onderzoek naar een geschikte locatie voor de bouw van een kerncentrale. Hier hebben wij nogmaals benadrukt dat de bouw van een kerncentrale binnen onze gemeentegrenzen niet op onze en uw steun kan rekenen.

Vanuit de projectprocedure worden wel mogelijke locaties onderzocht op geschiktheid in de provincies Groningen en Zuid-Holland. Het ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG) vindt het belangrijk dat voor een zorgvuldige procedure de belangen en zorgen van stakeholders en inwoners van deze locaties hierin een plek krijgen. Het ministerie van KGG wil derhalve gemeenten en provincies financieel ondersteunen om lokale en regionale kennis op te bouwen / in te brengen ten behoeve van samenwerking met het Rijk.

Onze gemeente heeft in dit kader een incidentele vergoeding van € 473.000 ontvangen. Deze middelen zijn in 2025 nog niet besteed. Wij stellen daarom voor dit overschot vanuit het resultaat te bestemmen ter dekking van mogelijke kosten in dit kader. Daarbij zal onderzoek ons mogelijk ook helpen om ons beter te kunnen verzetten tegen een mogelijke keuze van een kerncentrale binnen onze gemeentegrenzen.

SPUK Sport

Om gemeenten te ondersteunen bij het creëren van optimale sportomgevingen en het aanmoedigen van sportparticipatie binnen de samenleving, is een tijdelijke regeling SPUK sport in het leven geroepen. De regeling is deels bedoeld om gemeenten te compenseren voor het feit dat ze geen BTW meer kunnen aftrekken op sportuitgaven. De regeling kent een looptijd van 2 jaar (2024/2025). Omdat

deze investeringen, gezien het karakter van de regeling, inclusief BTW worden geraamd, geeft dit een voordeel in de rekening.

In sommige gevallen betreffen de sportuitgaven ook sportbedrijven. Omdat de afrekening van deze SPUK over 2025 pas in 2027 plaatsvindt, stellen we voor deze middelen vooralsnog te bestemmen in de vorig jaar door u gevormde reserve 'SPUK Sport'. Zo kunnen we wanneer de afrekening heeft plaatsgevonden ook met instellingen afrekenen of de middelen ten gunste laten komen aan de betrokken investeringskredieten voor sport, wanneer ze nog niet zijn afgesloten.

Beschermd Wonen

De centrumregeling Beschermd Wonen wordt uitgevoerd door de gemeente Groningen. Het saldo van de regeling wordt verdeeld over de deelnemende gemeenten. Dit saldo wordt echter pas laat bekend, waardoor wij niet eerder dan bij de jaarrekening zicht hebben op het effect voor onze gemeente. De centrumregeling geeft over 2025 een voordeel van € 314.000.

Leerlingenvervoer

Het voordeel op leerlingenvervoer is het gevolg van een combinatie van factoren. Zo is de indexering lager vastgesteld dan vooraf ingeschat. Daarnaast is doorgegaan met het stimuleren van het openbaar vervoer in plaats van taxivervoer in met name het voortgezet speciaal onderwijs waardoor er een lichte daling was in het aantal leerlingen dat gebruik maakt van de taxi. Ten slotte is er tegen de verwachting in geen gebruik gemaakt van vervoer naar verder weg gelegen RENN4 scholen, omdat deze scholen in Groningen en Appingedam vol zijn.

Actualisatie pensioenvoorziening bestuurders

Jaarlijks moet onze pensioenvoorziening voor voormalige bestuurders worden herijkt op basis van een actuariële berekening. Belangrijke factoren in deze berekening zijn de renteontwikkelingen en de levensverwachtingen. Dat leidt in deze rekening tot een aanvullende storting van ruim € 1,8 miljoen.

Actualisatie wachtgeldvoorziening bestuurders

Elk jaar wordt de voorzieningen voor de wachtgeldverplichtingen van onze (voormalige) bestuurders op basis van een actuariële berekening herijkt. Op basis van deze actualisatie is een aanvullende storting in de voorziening van ca. € 156.000 noodzakelijk.

Actualisatie voorzieningen verlof

Sinds 2022 zijn wij verplicht voor zowel de deelnemers aan de regeling voor verlofsparen, als voor de bestaande verlofstuwmeren en aangevraagd ouderschapsverlof een voorziening te vormen. Jaarlijks beoordelen we of de voorziening van voldoende niveau is, of dat er moet worden bijgestort, of dat er een deel kan vrijvallen. Deze beoordeling heeft geleid tot een extra dotatie van ca. € 490.000.

Voorziening Dubieuze debiteuren

Op basis van onze Financiële Verordening zijn wij op basis van een ouderdomsanalyse jaarlijks verplicht de stand van de voorziening Dubieuze Debiteuren te actualiseren. Deze voorziening dient als dekking voor mogelijke oninbare vorderingen. Door inzet van de voorziening voor afboeking van oninbare debiteuren en de 'instroom' van al langer openstaande debiteuren leidt de berekening tot een aanvullende storting in de voorziening van € 575.000. Onderliggende oorzaak zit onder andere in een tweetal faillissementen die een flink effect hebben op de noodzakelijke aanvulling van de voorziening.

Voorziening grondexploitaties

Onlangs heeft u de actualisatie van de grondexploitaties in uw raad besproken. U heeft daar kunnen zien dat er voor diverse exploitaties een verlies wordt voorzien. Zoals de regels voorschrijven moet hier een voorziening voor worden getroffen. In totaal gaat het om een bedrag van ca. € 590.000.

BTW en Overhead riolering

De opbrengsten en gemaakte kosten in rioleringen zijn door het gebruik van een voorziening budgetneutraal. Er zijn echter twee elementen die een effect kunnen veroorzaken op het rekeningsaldo. Dat betreft de BTW en de overhead. Wanneer deze beide elementen afwijken van de begroting, dan geeft dat een effect in het rekeningsaldo.

BUIG

Op de producten voor inkomensvoorzieningen zien we een nadelig saldo ten opzichte van de begroting van ca. € 900.000. De hogere uitkeringslasten (onder andere als gevolg van indexatie en wijziging rondom de Algemene Heffingskorting) ziet Het Hogeland onvoldoende terugkomen in een hogere rijksbijdrage BUIG.

De rijksbijdrage BUIG voor 2025 is nagenoeg gelijk aan de rijksbijdrage voor het jaar 2024 waarbij opgemerkt wordt dat de rijksbijdrage wordt beïnvloed door macro-ontwikkelingen. We verwachten echter dat het BUIG budget het volgende jaar zal groeien, gezien de ontwikkelingen in de uitkeringen.

Salarislasten doelgroepen

De salarislasten van de doelgroepen vallen iets hoger uit dan verwacht. Dit heeft voornamelijk te maken met de invulling van een aantal ambtelijke functies vanuit de WSW doelgroep en de loonindexering. De ambtelijke functies worden gedekt uit de gemeentelijke personeelsbegroting en de hogere kosten i.v.m. de indexering worden gedekt door een verhoging van de Algemene Uitkering. In de Decemercirculaire hebben we voor dit doel aanvullende middelen ontvangen.

Personeelskosten doelgroepen

De overige personeelskosten van de doelgroepen vallen wat hoger uit dan verwacht. Dit heeft voornamelijk te maken met vergoedingen voor reiskosten.

Voor een gedetailleerde beschrijving van de verschillen tussen de realisaties en de begroting en een inhoudelijk verslag van hetgeen in 2025 is bereikt en is uitgevoerd, verwijzen wij u naar de verschillende programmamaverantwoordingen in het jaarverslag.

Overige aandachtspunten

Naast de hierboven beschreven verklaringen van de verschillen zijn er ook een aantal onderwerpen die per saldo geen verschil veroorzaken in het rekeningresultaat, maar die wij op deze plek wel graag willen benoemen.

Jeugdzorg

In de Jeugdzorg blijft er sprake van oplopende kosten. Dit heeft te maken met volumeontwikkelingen en steeds complexere problematiek. De kosten groeien daardoor sneller dan de compensatie in het gemeentefonds, wat al jaren leidt tot structurele tekorten op de Jeugdzorg bij de gemeenten. In de meicirculaire ontvingen gemeenten tijdelijk extra middelen voor een gedeeltelijke dekking van genoemde tekorten. Voor de jaren tot en met 2027 had dit een positief effect op het in de begroting opgenomen tekort, wat vanaf 2028 omslaat in een oplopend tekort.

Ook in het afgelopen jaar zien we verder oplopende tekorten in de Jeugdzorg, die ook zullen doorwerken naar de begroting 2026 en verder. Dankzij de incidentele compensatie in 2025 leidt dat in

deze jaarrekening niet tot een tekort op de Jeugdzorg. De effecten voor 2026 en verder zullen we u voorleggen bij de Voorjaarsnota 2026.

Opvang Oekraïners

Op basis van de normvergoeding voor de opvang van Oekraïners hebben wij ruim € 2,5 miljoen ontvangen. Dat is iets minder dan hetgeen wij hadden opgenomen in de begroting. De werkelijke kosten voor de opvang van Oekraïners zijn in 2025 ruim € 0,3 miljoen hoger geweest dan de normvergoeding die hiervoor is ontvangen. Het tekort wordt onttrokken aan de reserve opvang vluchtelingen.

Onderdeel van de hogere uitgaven is de verbouw van panden in Roodeschool en Wehe den Hoorn. De panden zijn verbouwd om deze geschikt te maken voor de huisvesting van Oekraïners. De verbouw van beide panden is grotendeels betaald uit de ontvangen rijksvergoeding 2025 voor de opvang van Oekraïners.

Rekening houdend met de overhead resteert er een tekort van bijna € 0,7 miljoen. Wij hebben het tekort onttrokken aan de reserve voor de opvang van vluchtelingen. Door deze onttrekking ziet u het tekort niet terug in het rekeningsaldo.

Bestemmingsreserve 'Opgaven'

Als onderdeel van het maatregelenpakket is in de begroting opgenomen dat wij het voorstel om de jaarlijkse dotatie aan de bestemmingsreserve 'Opgaven' vrij te laten vallen vanaf 2029 achter de hand houden in het 'B' pakket. Daarmee wordt er voornamelijk jaarlijks € 3 miljoen uit onze eigen middelen aan de bestemmingsreserve toegevoegd en is dit dus beschikbaar voor de incidentele dekking van de diverse opgaven. U weet ook dat er diverse opgaven zijn, die nu nog niet in geld zijn vertaald, maar die nog wel een beslag op incidentele middelen gaan leggen.

Zoals u weet is de geplande dotatie in de begroting voor 2025 incidenteel verlaagd van € 3 miljoen naar 1,2 miljoen. In dat kader is op basis van het rekeningresultaat over 2024 €1,8 miljoen bestemd vanuit het resultaat, zodat er ook in 2025 in totaal € 3 miljoen aan de reserve is toegevoegd.

Bestemmingsreserve Sociaal Domein

Gezien de beperkte afwijkingen op Jeugdzorg en de Wmo, stellen wij voor deze niet te muteren op de bestemmingsreserve Sociaal Domein. Ook omdat deze middelen benodigd zijn voor de bekostiging van de transformatie van het Sociaal Domein.

Personele inzet Nij Begun

In de zomer van 2024 is in overleg met het Rijk gestart met het opstellen van de uitgangspunten voor de financierings-systeem ter bekostiging van de extra benodigde inzet ten gevolge van Nij Begun. Samengevat is de systematiek opgebouwd uit drie componenten:

1. Vaste voet: dekking van de basiswerkzaamheden die elke overheid additioneel uitvoert rond Nij Begun;
2. Variabele voet: dekking van de additionele werkzaamheden die afhankelijk zijn van de grootte van een overheid;
3. Regionale taken: dekking van additionele, specifieke werkzaamheden die alleen sommige overheden maken omdat zij werk doen voor de gehele regio.

Concreet betekent dit voor onze gemeente dat we voor de personele inzet in het kader van Nij Begun in het afgelopen jaar ruim € 2,15 miljoen ontvangen hebben. Hieruit kunnen we extra personele inzet bekostigen. Gezien het vele werk dat we ook nog voor 'Nij Begun' zullen moeten verzetten, verwachten we zeker in de nabije toekomst een aanspraak op deze middelen te moeten maken. Daarom stellen we voor deze middelen bij deze rekening te bestemmen voor dit doel en te doteren aan de

bestemmingsreserve 'Opgaven'. Bij de Voorjaarsnota 2026 zullen wij u voorstellen voor inzet van deze middelen doen

De compensatie betreft overigens incidenteel geld, aangezien de afspraken voorlopig enkel gemaakt zijn voor de jaren 2024, 2025 en 2026. Voor de jaren daarop en ook over de systematiek van dekking worden nog gesprekken tussen Rijk en Regio gevoerd.

LPO Meerjarige regeling aardbevingsgebied Groningen 2024–2030

Voor de Meerjarige regeling aardbevingsgebied Groningen 2024–2030, worden jaarlijks middelen via SPUK's uitgekeerd aan betrokken gemeenten in het aardbevingsgebied. Ten behoeve van de liquiditeit is de afspraak dat dit in het eerste kwartaal van het jaar wordt uitgekeerd. De mogelijke Loon- en Prijsontwikkeling (LPO) op de onderdelen uit de regeling wordt echter later in het jaar toegekend op de begroting van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). De LPO wordt daarom middels deze decentralisatie-uitkering aan de betreffende gemeenten uitgekeerd. Om in te kunnen spelen op loon- en prijsontwikkelingen in de kosten die wij in dit dossier maken, stellen we voor deze middelen voor dit doel te bestemmen.

SPUK Sport

U hebt in dit hoofdstuk reeds kunnen lezen over de incidentele middelen in het kader van de Specifieke Uitkering Sport. Dit is een stimuleringsregeling voor investeringen in het kader van sport. Om na de afrekening in 2027 de definitieve middelen indien nodig te kunnen toerekenen aan de diverse investeringen, stellen we u voor deze middelen te reserveren in een hiervoor reeds gevormde reserve 'SPUK Sport'.

Resultaatsbestemmingen

In de besluitpunten van deze rekening vindt u diverse resultaatsbestemmingen terug. Een aantal resultaatsbestemmingen hangen samen met ontvangen rijksmiddelen die we voor bepaalde doelen hebben ontvangen en die we daar ook graag voor in willen zetten. Deze zijn reeds in deze samenvatting benoemd. De voorgestelde resultaatsbestemmingen, naast de budgetoverhevelingen, waarover u reeds eerder heeft besloten ziet u in onderstaand overzicht. De onderdelen zijn hiervoor reeds toegelicht:

Resultaatsbestemming	
Bedragen x € 1.000,-	
Uitvoeringskosten Nij Begun	2.154
LPO meerjarige regeling aardbevingsgebied	362
Middelen kerncentrale (stlp)	473
SPUK Sport	540
Totaal resultaatsbestemmingen	3.529

Inzet resterend saldo

Na aftrek van de voorgestelde resultaatsbestemmingen en de budgetoverheveling resteert er een klein overschot van € 182 duizend. Dit wordt toegevoegd aan de Algemene Reserve. Gezien het geringe overschot is het effect op het weerstandsvermogen beperkt en blijft deze op voldoende niveau.

Gezien de grote opgave die met het Ravijnjaar voor ons ligt, is het goed mogelijk dat we specifieke 'investeringen' of knelpunten met incidentele middelen moeten oplossen. Denk daarbij aan de uitvoering van het 'Maatregelenpakket' dat u heeft vastgesteld bij de Begroting 2026 en de werkzaamheden in het kader van Nij Begun. Een goed weerstandsvermogen is daarvoor noodzaak.

Weerstandsvermogen

Naast de beschreven lijn van het rekening resultaat is uiteraard onze financiële positie van groot belang. Cruciaal in dit beeld is ons weerstandsvermogen. Tijdens het proces van het opstellen van de jaarstukken is het weerstandsvermogen weer onderworpen aan een herijking. Het weerstandsvermogen is immers geen statisch geheel. De risico's veranderen in de loop van de tijd, maar ook de stand van de Algemene Reserve is aan verandering onderhevig, als gevolg van de verschillende ontwikkelingen.

In de voorliggende stukken zien wij dat het benodigde weerstandsvermogen, als gevolg van de herijking van de risico's, is gestegen naar € 11,14 miljoen in deze jaarstukken. Voor wat betreft onze beschikbare weerstandscapaciteit zien we dat deze uitkomt op ruim € 28,3 miljoen. Hierbij hebben we het beperkte rekeningresultaat over 2025 nog niet meegerekend. De ratio komt daarmee uit op 2,55. We blijven zodoende ruimschoots boven de minimale ratio voor het weerstandsvermogen dat is gesteld op 1.

Wij stellen u voor:

1. Het jaarverslag en de jaarrekening 2025 met een positief resultaat van € 12.699.906 vast te stellen;
2. Een bedrag van € 9.784.372 te bestemmen voor nog uit te voeren werkzaamheden in 2026, conform uw besluit van 4 maart 2026;
3. Een bedrag van € 2.153.825 (uitvoeringskosten Nij Begun) te doteren aan de bestemmingsreserve 'Opgaven';
4. Een bedrag van € 362.000 te bestemmen voor loon- en prijsontwikkeling van de meerjarige regeling voor het aardbevingsgebied;
5. Een bedrag van € 473.000 te bestemmen voor een 'Wij willen geen Kerncentrale' locatie-onderzoek;
6. Een bedrag van € 540.000 te bestemmen voor de reserve 'SPUK Sport';
7. Om het saldo van de punten 1 minus 2 tot en met 6 ad € 613.291 te onttrekken aan de Algemene Reserve.

Leeswijzer

De gemeentelijke jaarstukken 2025 zijn opgebouwd uit 4 delen:

- Jaarverslag
 - Programmaverantwoording;
 - Paragrafen;
- Jaarrekening;
- Bijlagen.

Programmaverantwoording

Het programmaverantwoording vormt het inhoudelijke deel van het jaarverslag. In dit deel staat wat we wilden bereiken, wat we hebben bereikt en welke activiteiten we daarvoor in 2025 hebben uitgevoerd. In deze programmaverantwoording is per deelprogramma een overzicht gegeven van de lasten en baten.

Beleidskader

In deze jaarstukken hebben we de van toepassing zijnde beleidsdocumenten in de programma's vermeld. De beleidsdocumenten, die zijn geactualiseerd en/of vastgesteld, zijn in de programmabegroting opgenomen. Uitgangspunt hierbij is dat zolang er geen wijzigingen hebben plaatsgevonden de bestaande documenten leidend zijn.

Beleidsindicatoren en stuurgegevens

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) hanteren gemeenten voor het toelichten van de maatschappelijke effecten in de programma's en de programmaverantwoording de verplichte beleidsindicatoren. Per programma zijn deze beleidsindicatoren opgenomen. Deze cijfers worden aangeleverd vanuit verschillende systemen en zijn minimaal één jaar oud. In aanvulling op de verplichte beleidsindicatoren hebben we in de programma's ook eigen stuurgegevens opgenomen. In deze jaarstukken hebben we de beleidsindicatoren en stuurgegevens afzonderlijk per programma gebundeld als een soort van dashboard. Wij verwachten hiermee meer inzicht te bieden in hoeverre wij onze doelen bereiken. Overigens zien wij deze opzet als een groeimodel dat de komende jaren verder uitgebouwd zal worden. Met name bij de eigen stuurgegevens zal in de praktijk nog moeten blijken in hoeverre deze voldoende houvast bieden voor de gewenste sturing.

Risico's

In het kader van de doorontwikkeling van het risicomanagement hebben we de programma's vanaf de begroting 2022 uitgebreid met een onderdeel risico's. Op basis van diverse gesprekken hebben we geïnventariseerd welke risico's wij naast de financiële risico's uit de paragraaf Weerstandsvermogen & Risicomanagement in de diverse programma's onderkennen. De risico's in deze paragraaf zijn overigens weer geactualiseerd. Mutaties in de risicoparagraaf zijn daarbij toegelicht.

Reservemutaties

Onderaan ieder programma zijn reservemutaties opgenomen. Deze reservemutaties zijn weliswaar niet zichtbaar op de taakvelden van een programma, maar hebben wel betrekking op het betreffende programma. Om een zo compleet mogelijk beeld van het programma weer te geven worden ze daarom apart zichtbaar gemaakt.

Paragrafen

Conform de wettelijke regelgeving moeten zeven paragrafen verplicht worden opgenomen in de begroting en de jaarstukken. In deze paragrafen zijn de beleidslijnen vastgelegd met betrekking tot

beheersmatige aspecten. Een belangrijk doel van de paragrafen is om onderwerpen die verspreid in de begroting en jaarstukken staan (zoals lokale heffingen en bedrijfsvoering) gebundeld weer te geven.

In deze jaarstukken is naast de verplichte paragrafen ook een paragraaf Aardbevingen opgenomen, omdat de gevolgen van de gaswinning voor de gemeenschap van grote invloed zijn. Ook vindt u weer een paragraaf 'Grote projecten en opgaven', zoals eerder met u is afgesproken.

Jaarrekening

In de jaarrekening vindt u samenvattende overzichten over onze financiële huishouding. U vindt hier onder meer overzichten van onze lasten en baten, de balans per einde boekjaar met een toelichting hierop en een overzicht van de reserves en voorzieningen. Onderdeel van de jaarrekening is ook de rechtmatigheidsverantwoording. Vanaf 2025 is het onderdeel overige gegevens toegevoegd met daaronder de accountantsverklaring.

Bijlagen

Verder treft u een aantal verplichte bijlagen aan. Hierin zijn onder andere de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen als bijlage bij de jaarrekening en het overzicht baten en lasten per taakveld onder de overige bijlagen opgenomen.

Programmaverantwoording

Programmaverantwoording

1. Veiligheid

Omschrijving

Binnen het programma Veiligheid richt de aandacht zich op een van de kerntaken van de gemeente: regie voeren op lokale veiligheid met het oog op een veilige en leefbare omgeving. Deze aandacht voor openbare orde en veiligheid vraagt om inzet voor de brandweezorg, de crisisbeheersing, maar ook aandacht voor de naleving van regelingen, zoals de Algemene plaatselijke verordening. Het werk kenmerkt zich door samenwerking, zowel intern als extern. Zo werken we samen met andere gemeenten met een regionale aanpak van ondermijning en binnen de Veiligheidsregio Groningen op het gebied van brand- en rampenbestrijding. Politie en justitie zijn ook belangrijke samenwerkingspartners, naast de zorgpartners en andere maatschappelijke organisaties. Verder zorgt de gemeente voor preventieve maatregelen en wordt er opgetreden tegen overlast en overtreding van de regels.

Taakvelden

Tot dit programma behoren de volgende taakvelden:

Nummer	Naam
1.1	Crisisbeheersing en brandweer
1.2	Openbare orde en veiligheid

Beleidskader

De belangrijkste lokale regeling op het terrein van Openbare Orde en Veiligheid is de Algemene Plaatselijke Verordening. Deze actualiseren we in ieder geval één, maar vaak meerdere keren per jaar. Verder is in 2024 het Integraal Veiligheidsbeleid voor de komende periode vastgesteld. Dit is het kader voor het huidige uitvoeringsplan voor 2025 en 2026. In 2025 is een monitor uitgewerkt om de voortgang van het uitvoeringsplan te kunnen volgen.

Beleidsindicatoren

Vanuit de Regeling beleidsindicatoren gemeenten zijn de onderstaande verplichte beleidsindicatoren van toepassing op dit programma:

Verplichte beleidsindicator	Eenheid	Het Hogeland	Provincie Groningen
Verwijzingen Halt (2025)	Aantal per 10.000 jongeren	14	11
Winkeldiefstallen (2025)	Aantal per 1.000 inwoners	0,8	3,2
Geweldsmisdrijven (2025)	Aantal per 1.000 inwoners	3,6	4,7
Diefstallen uit woning (2025)	Aantal per 1.000 inwoners	0,6	1,1
Vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag (2025)	Aantal per 1.000 inwoners	4,0	5,7

Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

Rampenbestrijding en veiligheidszorg

De gemeente heeft naast de brandweer, politie en de geneeskundige hulpdiensten verantwoordelijkheden met betrekking tot bescherming van de inwoners tijdens noodsituaties. De samenwerking tussen hulpdiensten en partners is essentieel. De veiligheidsketen, bestaande uit pro-actie, preventie, preparatie, repressie en nazorg, zorgt voor samenhang.

- Pro-actie richt zich op het wegnemen van structurele onveiligheidsfactoren om rampen te voorkomen;
- Preventie betreft maatregelen om onveilige situaties te voorkomen of snel te stoppen. Denk hier aan het geven van voorlichting;
- Preparatie zijn maatregelen om effectief te reageren op een crisis of ingrijpend incident. Hierbij zijn de gemeente en hulpdiensten goed uitgerust, opgeleid, getraind en geoefend;
- Repressie richt zich op het bestrijden van rampen en crisis wanneer ze zich voordoen;
- Nazorg omvat alle activiteiten die nodig zijn om na een (ingrijpend) incident terug te keren naar een normale situatie.

Wat willen we bereiken?	Wat hebben we bereikt?
Het continueren van de handelingsbekwaamheid van crisisfunctionarissen.	Er zijn actief opleidingen en trainingen aangeboden aan crisisfunctionarissen.
Verhogen van draagvlak voor crisisbeheersing in de organisatie.	De organisatie is via haar eigen intranet geïnformeerd over (ontwikkelingen binnen de) crisisbeheersing.
	Er zijn bijeenkomsten voor (aspirant) crisisfunctionarissen georganiseerd.
Rollen en rolverdeling zijn duidelijk bij ramp, crisis of ernstig incident.	Nieuwe en vertrekkende medewerkers worden gedeeld door HRM met Team OOV en ambassadeur(s).
	Er zijn taakkaarten beschikbaar voor de crisisfunctionarissen waarin taken en verantwoordelijken omschreven staan.
Adequate lokale advisering en conflictbeheersing.	Er is toegewerkt naar het op- en inrichten van een lokaal crisisteam voor afhandeling en advisering inzake incidenten die niet in de GRIP-structuur vallen.

Brandweertzorg

De brandweertaak is volledig geregionaliseerd middels de Veiligheidsregio Groningen (VRG). Verantwoordelijkheden en bevoegdheden voor personeel en materieel liggen bij deze gemeenschappelijke regeling. In overleg met omliggende gemeenten, waaronder Het Hogeland, is een brandweervisie voor de lange termijn vastgesteld.

Wat willen we bereiken?	Wat hebben we bereikt?
Een adequaat functionerende brandweertzorg.	Actieve deelname aan overleggen Algemeen Bestuur en Brandweeradvisiecommissie van de Veiligheidsregio Groningen.
	Actieve controle op bereikbaarheid en functioneren van bluswatervoorzieningen.
	Blijvende aandacht voor brandveiligheid in de gemeente middels voorlichting en preventieve maatregelen.

Integraal veiligheidsbeleid

Wanneer we kijken naar de veiligheid van onze gemeente, dan is het goed om ook te kijken naar de beleidsindicatoren die zijn opgenomen aan het begin van dit programma. We zien dat onze gemeente over de hele linie positief scoort in vergelijking met de provincie. Zowel op het gebied van diefstallen, geweldsmisdrijven als vernielingen scoren wij fors lager dan de meeste andere Groningse gemeenten. In die zin lijkt het dat ons beleid effectief is. Dat neemt niet weg dat wij blijven inzetten op verbetering op de diverse terreinen van integrale veiligheid. Onze gemeente richt zich met het integraal

veiligheidsbeleid de komende vier jaren op de onderstaande lokale prioriteiten. Deze prioriteiten zijn nader uitgewerkt in een tweejarig uitvoeringsplan integraal veiligheidsbeleid.

Prioriteiten

- Ondermijning;
 - Digitale veiligheid en weerbaarheid
 - Gebieden
 - Zeehavens
 - Buitengebied
- Veiligheid en zorg voor personen;
- Jeugd en veiligheid;
- Acute veiligheidsproblemen.

Ondermijning

Ondermijning staat steeds hoger op de nationale, regionale en lokale agenda. Bij ondermijning is sprake van vermenging van onder- en bovenwereld. Doordat plegers van (georganiseerde) criminaliteit gebruik maken van dezelfde legale diensten en voorzieningen als inwoners, zoals de vastgoedsector, financiële en juridische dienstverlening, transportvoorzieningen, etc. is ondermijning vaak onzichtbaar in de samenleving. De combinatie van criminele vermogens en de toegang tot geweldsmiddelen stelt criminelen in staat invloed uit te oefenen op de maatschappij en de rechtstaat. Op die manier ondermijnen ze het gezag van de overheid, wat mogelijk negatieve gevolgen kan hebben voor de veiligheid, de woon- en leefbaarheid van de omgeving, de economie en onze democratie.

Wat willen we bereiken?	Wat hebben we bereikt?
De gemeente verbetert haar informatiepositie zodat we over een actueel ondermijningsbeeld beschikken.	De gemeente verstrekt informatie aan inwoners, ondernemers, medewerkers en bestuurders om de bewustwording te vergroten. Dit doen we door middel van onder andere informatiebijeenkomsten en mediacampagnes. Hierbij wordt het melden van signalen van ondermijning gestimuleerd.
We verminderen de kans op georganiseerde criminaliteit door het opwerpen van barrières, het inzetten van juridische instrumenten en aansluiten bij actuele wetgeving.	We voeren integraal casusoverleg tussen partners en maken zo integraal mogelijk plannen voor interventies. We gaan bijvoorbeeld aan de slag met signalen van ondermijning in een (gemeentelijke) casustafel ondermijning en waar mogelijk en nodig via de regionale aanpak en/of via het RIEC samenwerkingsverband.
	Wanneer er signalen van Mensenhandel (art 273 Wv) opgevangen worden, wordt de informatie gedeeld met de regionale ketenregisseur Mensenhandel.
	Er zijn binnen de gemeente vier aandachtsfunctionarissen voor mensenhandel actief. Via de aandachtsfunctionarissen worden signalen opgepakt, maar ook informatie met medewerkers gedeeld omtrent bewustwording van mensenhandel.
We vergroten de kennis over ondermijning bij onze eigen medewerkers en bestuurders. En we richten ons op de buitenwereld. Door kennis te vergroten wordt ondermijning eerder/beter herkend.	We houden integrale controles in ons gebied, bijvoorbeeld bij garageboxen, horeca, recreatieparken- en bedrijven en bedrijfsterreinen. Hierbij gebruiken wij het Regionaal Interventie Team, een team bestaande uit handhavers van de 10 Groninger gemeenten met ondersteuning van andere handhavingspartners.
	Bij ontdekking van een hennepkwekerij of drugsfabriek voor synthetische drugs, is er

Wat willen we bereiken?	Wat hebben we bereikt?
We zetten preventieve en repressieve bestuurlijke maatregelen in.	toegewerkt naar het sluiten van de betrokken woning(en) of een gebouw(en). We pakken gemeentebreed misbruik en fraude in de vastgoedsector aan. De gemeente is aangesloten bij M. (Meld Misdaad Anoniem) en anticipeert op meldingen. Er wordt actief gebruik gemaakt van de mogelijkheden die de Wet Bibob biedt.
De regionale aanpak ondermijning is aanvullend aan de lokale aanpak.	Aanbevelingen en afspraken binnen de regionale aanpak zijn lokaal overgenomen. De Groningse Norm is vastgesteld, waar onze gemeente ook aan bijdraagt en uitvoering aan geeft.

Ondermijning zeehavens en buitengebied

Wat willen we bereiken?	Wat hebben we bereikt?
Informeren en weerbaar maken van inwoners, huurders, passanten en recreanten op kampeerterreinen.	Het organiseren van publieksvoorlichting en campagnes.
	Samenwerking met Handhavings- en Opsporingsdiensten. Onder andere door een boa-convenant voor het waddenzeegebied, waardoor boa's in een groter gebied gezamenlijk kunnen optreden.
Het actief stimuleren van samenwerking in de havens met zowel publieke als private partijen.	Participeren in het verkrijgen van het Keurmerk Veilig Ondernemen voor de Eemshaven.
	Het aantrekken van een projectleider Ondermijning Zeehavens.
	Het ontwikkelen van een programmaplan voor het aanpakken van ondermijning in de zeehavens.
	Samenwerking met (inter)regionale partners in de zeehavens, waardoor gezamenlijke oefeningen worden georganiseerd, informatie wordt gedeeld en maatregelen tegen ondermijning worden genomen.

Digitale veiligheid en Weerbaarheid

Wat willen we bereiken?	Wat hebben we bereikt?
De gemeente onderzoekt samen met netwerkpartners welke vormen van digitale criminaliteit voorkomen in de gemeente, wie onze kwetsbare inwoners zijn en waar we als gemeente op in kunnen spelen met voorlichting en bewustwording.	Het organiseren van preventievoorlichtingen.
	Het plaatsen van informatieve berichten op sociale media, gemeentepagina en website.
	We werken actief met de game Hackshield met als doel de digitale weerbaarheid van jongeren van 8 tot 12 jaar te verhogen.
Weerbaarheid van medewerkers bij het gebruik van digitale systemen.	Er wordt een interactieve vorm van e-learning aangeboden.

Veiligheid en zorg voor personen

Wat willen we bereiken?	Wat hebben we bereikt?
Er wordt waar mogelijk passende hulp-, zorg en/of ondersteuning geboden wanneer problematieken gemeld worden.	We zorgen voor de inzet van WMO. Toeleiding via meldpunt(en). Toetsing op kwaliteit en rechtmatigheid.
We nemen de meldingen van personen met verward en/of onbegrepen gedrag in behandeling en proberen de juiste hulpverlening voor deze personen te bieden.	Samenwerking met lokale en (inter)regionale voorzieningen.
Bij complexe problematiek zo mogelijk opschalen naar procesregie door Zorg en Veiligheidshuis.	Deelnemen aan (partner)overleg.
We maken intern heldere werkafspraken rondom zorg- en veiligheidscasusstiek.	We passen de methodiek Aanpak Voorkomen Escalatie toe.
We werken intensief en proactief samen met interne collega's en partners in de zorgen veiligheidsketen.	Het netwerk onderhouden we actief en we schakelen op het juiste (regionale) niveau.

Jeugd en veiligheid

Door aandacht te schenken aan het veilig opgroeien van jongeren, wordt verwacht dat er een lagere kans is dat zij overlast veroorzaken en/of dat zij slachtoffer worden van criminelen of zelf dader worden en in de criminaliteit belanden.

Kijkend naar de beleidsindicatoren, dan zien wij dat het aantal HALT verwijzingen met 14 per 1.000 jongeren in onze gemeente relatief hoog is in vergelijking met 11 per 1.000 jongeren in de provincie. In absolute aantallen is binnen onze gemeente in 2025 totaal 46 keer naar HALT verwezen. Daarmee is een lichte stijging ten opzichte van de 39 HALT-verwijzingen in 2024 te zien. De gepleegde feiten zijn heel divers en verschillen deels ook ten opzichte van voorgaande jaren.

HALT-afdoeningen kunnen als preventief gezien worden, waarmee doorgroeien en erger kan worden voorkomen. De landelijke trend laat zien dat het aantal HALT-verwijzingen relatief stabiel is, maar de zwaarte toeneemt. HALT-verwijzingen vormen slechts een deel van het werk van HALT in Het Hogeland. HALT wordt ook preventief ingezet voor het geven van voorlichtingen, schooladviezen en netwerken. We blijven inzetten op het voorkomen van veiligheidsproblemen bij onze jeugd. We willen meer zicht krijgen op onze jongeren en meer zichtbaar aanwezig zijn.

Wat willen we bereiken?	Wat hebben we bereikt?
We willen kwetsbare personen evenals Jonge aanwas' (kinderen en jongeren t/m 25 jaar) bewust maken van consequenties van voortzetting van het vertoonde gedrag om zo te voorkomen dat ze afglijden naar criminaliteit of door criminelen misleidt worden.	Er worden preventieactiviteiten georganiseerd zoals: - hackshield (digitale weerbaarheid) - voorlichtingslessen HALT! (geld 'ezels' en/of katvangers) - presentaties tijdens ouderavonden op basis- en voortgezet onderwijs.
	Er is aandacht voor verslavingsproblematiek, roken, alcohol, gamen, drugs door inzet van VNN.

Wat willen we bereiken?	Wat hebben we bereikt?
	We passen waar nodig en mogelijk een persoonsgerichte aanpak toe.
	We maken gebruik van een zorg- en veiligheidsteam waar de meldingen binnenkomen vanuit partners en inwoners. Hier wordt de eerste triage gedaan.
	We hebben een multidisciplinair straatteam opgericht om in contact te komen en te blijven met alle jongeren in onze gemeente of met mensen die zich zorgen maken om de jongeren of overlast ervaren van jongeren. We proberen jongeren die hulp nodig hebben te ondersteunen in hun hulpvraag en waar mogelijk toe te leiden naar onderwijs of werk.

Risico's per programma

Risico's beleid

Het grootste deel van de kosten van dit programma wordt gevormd door de bijdrage aan de Veiligheidsregio Groningen. De Veiligheidsregio voert binnen het veiligheidsdomein diverse taken uit voor de Groninger gemeenten. Hierdoor heeft een individuele gemeente minder invloed op de uitgaven rondom veiligheid. Daarnaast hebben we als één van de vele deelnemers een beperkte invloed op de totale begroting van de Veiligheidsregio.

Risico's bedrijfsvoering

De omvang van de ambtelijke capaciteit op het terrein van OOV is het afgelopen jaar meer in overeenstemming met de toegenomen taakstelling gebracht. Dat maakt de uitvoering van het Programma Veiligheid minder kwetsbaar dan voorheen. Tegelijk wordt taakveld Openbare orde en Veiligheid gekenmerkt door onvoorspelbare, niet planbare en acute operationele en tactische inzetbehoefte. Daarvoor is het nodig om scherp te blijven op passende ambtelijke capaciteit bij de uitdagingen van het taakveld.

Ontwikkelingen

In het Integraal Veiligheidsbeleid is het thema 'Ondermijning' benoemd als een van de prioriteiten. Ondermijning valt te omschrijven als de pogingen van de (georganiseerde) criminaliteit om ten behoeve van illegale praktijken gebruik te maken van legale methoden en diensten, zoals vergunningen, distributie en huisvesting. Op deze manier wordt het lokale gezag ondermijnd, verslechtert de veiligheid en leefbaarheid en levert het schade op voor ondernemers. Op deze onderwerpen wordt al ingezet, bijvoorbeeld door het sluiten van drugspanen. Het is echter een complex en van aard een verholde fenomeen. In het afgelopen jaar is er meer aandacht voor gekomen. Belangrijk om op te merken is dat de aanpak van ondermijning een kwestie is van een goede informatiepositie, inzet van expertise en intensieve samenwerking met ketenpartners.

Naast ondermijning is jeugd en veiligheid benoemd als prioriteit, met name in de zin van gebruik van alcohol en verdovende middelen, maar ook jonge aanwas in de criminaliteit. Er zijn onderliggende verbanden en netwerken, die ook weer een relatie kunnen hebben met het thema ondermijning. Op dit thema vindt afstemming en inzet plaats via het Risico Jongerenoverleg (RJO). Daarnaast is in 2025 het straatteam gestart, een multidisciplinair team met jongerenwerkers en jeugdboa's, gericht op het in contact komen en blijven met jongeren en hun omgeving. Daarmee worden jongeren met problemen eerder gesignaleerd waardoor er tijdig hulp of begeleiding ingezet kan worden.

Een recente herleving onder meer als gevolg van de veranderende geopolitieke verhoudingen is die van de weerbaarheidsopgave, bij inwoners bekend onder de noemer 'Denk Vooruit'. De kans op een noodsituatie in Nederland wordt groter. Risico's als langdurige stroomuitval, cyberaanvallen, natuurlijke rampen zoals overstromingen of natuurbanden of verstoringen van transport en communicatiemiddelen en een hogere militaire dreiging nemen toe. Dit vraagt om weerbaarheid.

Weerbaarheid van onze inwoners en van ons als gemeente. Dit is een grote opdracht die niet alleen inzet van onszelf vraagt, maar ook van onze inwoners. Dit vraagstuk vraagt om nadere verkenning en uitwerking, maar zal voor de toekomst gevolgen kunnen hebben voor onze ambtelijke capaciteit, maar ook een financiële weerslag kennen.

Beheersmaatregelen

Ten aanzien van de bedrijfsvoering trachten we zaken zo efficiënt als mogelijk te doen en capaciteit daar in te zetten waar de prioriteit het hoogst is. In verdere samenwerking met onder meer het RIEC en andere gemeenten in onze provincie trachten we de effecten van ons beleid te vergroten.

Verbonden Partijen

Dit programma heeft een relatie met onderstaande Verbonden Partijen:

- Veiligheidsregio Groningen (VRG)

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Lasten / Baten	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Lasten	6.397	6.486	6.559	-73
Baten	0	0	-95	95
Saldo programma	6.397	6.486	6.464	22

Er is geen sprake van reservemutaties en incidentele posten behorende bij dit programma.

Toelichting op afwijkingen

Hieronder staan de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Lasten (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Bedrag	Voordeel/Nadeel
Salarissen, voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Bedrijfsvoering.	-74	N
In totaliteit laten de kapitaallasten een voordelig verschil zien in de jaarrekening van bijna € 33.000. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door de aangepaste renteomslag. Omdat we meer rente ontvangen vanwege onze liquiditeit, kunnen we minder rente doorbelasten in onze kapitaallasten.	1	V
Overige afwijkingen <60.000	0	V
Totaal	-73	

Baten (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Bedrag	Voordeel/Nadeel
In 2025 hebben we een incidentele vergoeding ontvangen (van het RIEC) in verband met ondermijning zeehavens.	83	V
Overige afwijkingen <60.000	12	V
Totaal	95	

2. Bereikbaarheid

Omschrijving

Binnen het programma Bereikbaarheid ligt de focus op de inrichting, het gebruik en het beheer van de openbare ruimte. Ook richten we ons op de vraag hoe iedereen zich nu en in de toekomst (verkeersveilig) binnen onze gemeente kan verplaatsen. We beschrijven hieronder wat we wilden bereiken en wat we hebben gedaan aan mobiliteitsvraagstukken, de inrichting en het beheer van de wegen, de openbare verlichting, civiele constructies (zoals bruggen, beschoeiingen, kademuren, steigers, tunnels, duikers et cetera), havens en het openbaar vervoer. Alles gericht op een goede en veilige bereikbaarheid van onze gemeente.

In 2025 is naast het dagelijks beheer en onderhoud ingezet op het verbeteren van de kwaliteit en betrouwbaarheid van de infrastructuur. Dit is gedaan binnen de vastgestelde beleidskaders en onderhoudsplannen.

Samen met interne en externe partners is gewerkt aan de ontwikkeling van het vrijwillig Omgevingsprogramma Openbaar Gebied. Dit programma brengt beleid, beheer en uitvoering beter bij elkaar en vormt de basis voor integrale keuzes over bereikbaarheid, leefbaarheid, verkeersveiligheid, weerbaarheid en duurzaamheid. Het doel is om dit programma in 2026 aan de raad voor te leggen voor besluitvorming.

Taakvelden

Tot dit programma behoren de volgende taakvelden:

Nummer	Naam
2.1	Verkeer en vervoer
2.2	Parkeren
2.3	Recreatieve havens
2.4	Economische havens en waterwegen

Beleidskader

In 2021 zijn verschillende beleidsplannen vastgesteld, die ook in 2025 zijn uitgewerkt in meerjarenonderhoudsplannen. Het meest recente beleidsdocument, het Mobiliteitsprogramma, is in mei 2023 vastgesteld.

Vastgestelde documenten:

- Omgevingsvisie gemeente Het Hogeland
- Ambitiedocument infrastructuur
- Beleidsplan Duurzaam & Doelmatig Beheer Wegen 2021–2025
- Beleidsplan Duurzaam & Doelmatig Beheer Civiele Constructies 2021–2025
- Beleidsplan Duurzaam & Doelmatig Verlicht 2021–2025

- Mobiliteitsprogramma 'Mobiliteit in Het Hogeland'
- Havenbeheersverordening Lauwersoog

Stuurgegevens

Vanuit de Regeling beleidsindicatoren gemeenten zijn geen verplichte beleidsindicatoren van toepassing op dit programma.

Vanuit uw raad is aangegeven dat er behoefte bestaat aan het ontwikkelen van een sturingsmechanisme op de diverse beleidsterreinen. In onderstaand overzicht staan de stuurgegevens bij dit programma:

Stuurgegevens	Eenheid	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Beoogd 2025	Realisatie 2025
Afname agro logistieke knelpunten	<i>Aantal</i>	2	0	0	N.T.B.**	0
Getroffen maatregelen ter bevordering van de agrologistiek	<i>Aantal</i>	5	0	0	N.T.B.**	0
Afwaarderen wegen 80km/u naar 60km/u	<i>Aantal/km</i>	5	0	0	140km	0
Afwaarderen wegen 50km/u naar 30km/u binnen de kom	<i>Aantal/km</i>	0	0	0	4 dorpskernen	0
Invoering schoolzones	<i>Aantal</i>	4	2	1	4	2
Herinrichting overgang bebouwde kommen	<i>Aantal</i>	6	0	n.b.	3	2
Afgenomen educatieve projecten bij Verkeerswijzer Groningen	<i>Aantal</i>	228	230	230	230	230
Toename fietsenstallingen bij bushaltes en treinstations	<i>Aantal</i>	0	0	n.b.	4	1
Verbetering fietsverbinding	<i>Aantal</i>	4	0	n.b.	N.T.B **	0
Afgesloten Nano's	<i>Aantal</i>	3	1	n.b.	0	n.v.t.
Toegankelijk te maken bushaltes	<i>Aantal</i>	8	n.b.	0	4	0
90% van de wegvak onderdelen heeft een gelijk of hoger kwaliteitsniveau* dan	<i>Kwaliteits-niveau</i>	C*	C*	C*	C*	C*
90% van het	<i>Kwaliteits-</i>	C*	C*	C*	C*	C*

Stuurgegevens	Eenheid	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Beoogd 2025	Realisatie 2025
areaal aan civiele constructies heeft een gelijk of hoger kwaliteitsniveau* dan	<i>niveau</i>					
Vervangen lichtmasten ouder dan 56 jaar	<i>Aantal</i>	104	124	122	30	145
Vervangen armaturen ouder dan 24 jaar	<i>Aantal</i>	149	179	356	150	614
Publieke laadpalen	<i>Aantal</i>	3	9	16	25	47

* Kwaliteitsbeoordeling op basis van richtlijnen Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek (CROW).

** Afhankelijk van nog op te stellen uitvoeringsprogramma nader te bepalen (N.T.B.).

Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

Bereikbaarheid, mobiliteit en verkeersveiligheid

Ook in 2025 hebben we vanuit het Mobiliteitsprogramma de onderliggende plannen verder uitgewerkt aan de hand van de thema's leefbare en bereikbare gemeente, duurzame en gezonde gemeente en sociale en verkeersveilige gemeente.

Wat willen we bereiken?	Wat hebben we bereikt?
Sociale en verkeersveilige gemeente	Verkeersplatform ingesteld
	Schoolzone inrichting per school uitgewerkt
	SPV *) uitvoeringsprogramma opgesteld
	Meldingen en klachten van inwoners afgehandeld
	Verkeerseducatie scholen en andere doelgroepen via Verkeerswijzer
	Afwaardering 80 naar 60 plan van aanpak opgesteld
	Verkeersveiligheidssubsidies toegekend gekregen
	Komgrenzen uniforme uitgangspunten bepaald
Duurzame en gezonde gemeente	Laadpalenconcessie verlengd tot eind 2027
	21 publieke laadpalen bijgeplaatst
	Pilot 'Elektrisch laden over de stoep'
	Toename aantal deelauto's
	Actieve mobiliteit inzet gepleegd
Leefbare en bereikbare gemeente	Verkeersmodel verder ontwikkeld
	Oost-West verbinding project opgestart
	Wegomleidingen, afzettingen en verkeersplannen kritisch beoordeeld
	Projectteam N33 Noord
	Advisering in masterplannen, centrumplannen, programma's, ontwikkel- en

Wat willen we bereiken?	Wat hebben we bereikt?
	versterkingsprojecten

*) SPV: Strategisch Plan Verkeersveiligheid

Verkeersplatform

Het verkeersplatform is ingesteld en heeft een signalerende en informerende rol richting het college over onder meer verkeersaangelegenheden en verkeersveiligheidsaspecten binnen de gemeente. Het platform bestaat uit kennis- en belangenorganisaties zoals de fietsersbond, LTO Noord, OV-bureau, Veilig Verkeer Nederland, Veiligheidsregio en Ambulancezorg.

SPV Uitvoeringsprogramma Verkeersveiligheid

Om in aanmerking te komen voor de laatste tranche Rijkssubsidie verkeersveiligheid hebben we het uitvoeringsprogramma opgesteld. Hierin staan knelpunten in de gemeente opgenomen waar het goed is om de komende jaren aandacht te besteden aan verkeersveiligheids- en verkeersremmende maatregelen.

Duurzame mobiliteit

De laadpalenconcessie is dit jaar verlengd tot eind 2027, waardoor we publieke laadpalen kunnen blijven plaatsen. We zijn gestart met de pilot 'elektrisch laden over de stoep' waarbij we kijken hoe bewoners die niet op eigen terrein kunnen parkeren toch op een veilige manier hun auto kunnen opladen met eigen stroom.

Het aantal deelauto's is mede door onze inspanningen verder uitgebreid. We hebben de vraag beter inzichtelijk gekregen en deze gekoppeld aan de aanbodzijde.

Fiets

Fietsen valt onder de actieve mobiliteit vanuit het thema duurzame en gezonde gemeente in het Mobiliteitsprogramma.

Wat willen we bereiken	Wat hebben we bereikt
Actieve mobiliteit stimuleren	Fietsstimuleringsplan in uitvoering
	Fietspadenplan in afronding
	Loopagenda deelname project provincie
	Onderzoek loopnetwerk Bedum
	Fietsvoorzieningen bij bushaltes onderzoek

Fietsstimuleringsplan

Met het fietspadenplan zetten we in op stimuleringsacties waarmee we willen bereiken dat meer inwoners kiezen voor de fiets. De verschillende maatregelen en interventies zijn gericht op verschillende doelgroepen. De fiets-probeeracties waarbij mensen een week lang kennis kunnen maken met een elektrische fiets, speedpedelec, bakfiets of driewielerfiets is een groot succes. Het bezettingspercentage van deze acties is bijna 60%. Via de gehouden enquêtes onder deelnemers blijkt dat een groot deel voornemens is over te stappen naar een van deze fietsen.

Fietspadenplan

Het hoofdfietsnetwerk en basisfietsnetwerk zijn mede via een uitgebreide participatieronde langs de dorpen en belangenorganisaties in beeld gebracht. Suggesties voor aanpassingen in het netwerk, wensen en ideeën en knelpunten zijn naar voren gekomen. De plekken waar geen of niet de gewenste fietsvoorziening aanwezig is, zijn nu inzichtelijk. In combinatie met wenselijke kwaliteitskenmerken leidt dit tot een inventarisatie die als input dient voor een nog op te stellen uitvoeringsprogramma.

Parkeren

Parkeren valt onder het thema leefbare en bereikbare gemeente in het Mobiliteitsprogramma.

Het uitgangspunt '*eerlijk parkeren voor iedereen*' betekent de balans vinden tussen het parkeren en het bewaken van het gebruik van de openbare ruimte.

Het opstellen van eigen parkeernormen en parkeerbeleid is in ontwikkeling. In overleg met dorpsverenigingen en ondernemersverenigingen kijken we steeds meer naar andere mogelijkheden en het toepassen van slimme parkeeroplossingen zoals blauwe zones.

Openbaar vervoer

Het jaar 2025 heeft in het teken gestaan van grootschalige en langdurige werkzaamheden aan het spoor in Groningen. Daardoor hebben zeven weken lang geen treinen gereden op het traject Groningen – Eemshaven. Dit is opgelost met vervangend vervoer door bussen. Sinds juli 2025 is de doorkoppeling op het hoofdstation klaar en rijden de Arriva-treinen vanuit Eemshaven door naar Bad Nieuwesches en weer terug. Stad en Ommeland zijn beter met elkaar verbonden wat leidt tot een betere bereikbaarheid van onze gemeente en reistijdwinst voor onze inwoners en bezoekers.

Wat willen we bereiken	Wat hebben we bereikt
Robuust en efficiënt openbaar vervoersysteem	Dienstregeling OV-bureau 2025 is op niveau gebleven en op spitsritten meer maatwerk
	Betere bereikbaarheid en reistijdwinst via het spoor
	Campagne Noord-Nederland 'Ontdek het OV' ondersteund
Bushaltes toegankelijkheid verbeteren	Koppelkans met fietsvoorzieningen bij bushaltes benut

Beheer en onderhoud – Wegen

Doel

Het in stand houden van een veilig en goed bereikbaar wegennet dat bijdraagt aan een levendig Hogeland, waar wonen, werken en ontmoeten mogelijk blijven.

Wat hebben we bereikt in 2025

In 2025 is de kwaliteit van het wegennet verbeterd. Met name de asfaltverhardingen zijn zichtbaar in kwaliteit toegenomen. Achterstallig onderhoud is deels ingelopen en verdere kwaliteitsachteruitgang is voorkomen. Ondanks de hoge druk op de openbare ruimte blijven de wegen voldoen aan de afgesproken kwaliteitsnormen.

Wat hebben we gedaan in 2025

Op meerdere locaties zijn asfaltverhardingen vernieuwd, zowel wegen als fiets- en voetpaden.

Daarnaast zijn wegen herstraat met klinkerverharding. Hierbij is de bestaande verharding opnieuw aangebracht, waardoor de waterafvoer is verbeterd en verzakkingen zijn hersteld.

Ook is kleinschalig onderhoud uitgevoerd. Onder meer zijn er asfaltreparaties uitgevoerd en zijn slijtlagen aangebracht als levensduurverlengende maatregel. Door gericht te kiezen voor levensduurverlengend onderhoud en door vooral te investeren in asfaltverhardingen is er met het beschikbare budget op ingezet deze locaties langer op niveau te houden.

Toelichting

Dit resultaat is bereikt door jaarlijkse inspecties en doelgericht onderhoud. Er is extra werk uitgevoerd en een onttrekking uit de reserve gedaan om achterstallig onderhoud in te lopen.

Beheer en onderhoud - Civiele constructies

Doel

Het veilig en betrouwbaar houden van bruggen, kademuren, beschoeiingen en andere civiele constructies, zodat dorpen en kernen goed bereikbaar blijven en Het Hogeland levendig blijft.

Wat hebben we bereikt in 2025

In 2025 is een zichtbare kwaliteitsverbetering gerealiseerd door het aanpakken van achterstallig onderhoud. Hiermee zijn risico's verkleind en is de veiligheid verbeterd. Alle civiele constructies zijn geïnspecteerd waarmee de basis voor gerichte vervolgmaatregelen is gelegd.

Wat hebben we gedaan in 2025

Concreet hebben we bij (civiele) constructies klein onderhoud en betonreparaties uitgevoerd. We hebben bij bruggen groot onderhoud uitgevoerd en geleverd. Ook zijn er een aantal vervangen of nieuw gebouwd. Daarnaast zijn steigers vernieuwd en een dam aangelegd.

Toelichting

De verbeteringen zijn bereikt door inspecties en planmatig onderhoud binnen een raamovereenkomst. Civiele constructies vragen veel voorbereidingstijd, waardoor niet alle werkzaamheden in één jaar kunnen worden uitgevoerd. Desondanks is een belangrijke stap gezet in het inlopen van achterstallig onderhoud.

Beheer en onderhoud – Openbare Verlichting

Wat hebben we bereikt in 2025

In 2025 is een belangrijke stap gezet in de verduurzaming en kwaliteitsverbetering van de openbare verlichting. In Lauwersoog en omgeving is samen met partners gewerkt aan meer donkere en gedoseerd licht, waarmee een stevige basis is gelegd voor uitvoering van de grootschalige vervanging in 2026 en 2027. Daarnaast zijn de voorbereidingen afgerond voor grootschalige vervanging van armaturen en voor een nieuwe beheer- en onderhoudsovereenkomst. Het reguliere beheer en onderhoud is uitgevoerd, waardoor de veiligheid en betrouwbaarheid van de verlichting zijn geborgd.

Wat hebben we gedaan in 2025

- Bijgedragen aan het Masterplan Donkere voor Lauwersoog en omgeving;
- Samengewerkt met ondernemers, Rijksuniversiteit Groningen, Provincie Groningen en adviseurs;
- Toepassen van uitgangspunten van de Dark Sky Association en het beleid *Duurzaam en Doelmatig Verlicht*;
- Voorbereidende werkzaamheden voor de aanbesteding beheer en onderhoud 2026–2028;
- Voorbereiding van de grootschalige vervanging van armaturen, waarvoor extra middelen beschikbaar zijn gesteld;
- Uitvoering van regulier beheer en onderhoud;
- Ondersteuning van initiatieven en communicatie over het verlichtingsbeleid.

Toelichting

De resultaten zijn bereikt door intensieve samenwerking en een duidelijke koers. Het masterplan donkere heeft geleid tot een positieve spin-off en veel belangstelling van andere gemeenten. De uitvoering van de nieuwe verlichtingsconcepten en de vervanging van armaturen start in 2026. De gemeente deelt actief kennis en ervaringen via platformoverleggen en werkbezoeken.

Risico's per programma

Risico's beleid – Wegen en Civiele Constructies

Een belangrijk beleidsrisico binnen het programma Bereikbaarheid is de leeftijd van het areaal van wegen en civiele constructies. Een groot deel hiervan is aangelegd voor een lichter en minder intensief gebruik dan tegenwoordig het geval is. Door zwaarder verkeer en intensiever gebruik staan wegen en constructies onder hogere belasting dan waarvoor zij oorspronkelijk zijn ontworpen. Hoewel veel onderdelen robuust zijn uitgevoerd, bevinden steeds meer objecten zich aan het einde van hun technische levensduur. Dit vergroot de kans op gebreken, beperkingen in gebruik of tijdelijke afsluitingen, met gevolgen voor bereikbaarheid en veiligheid. Daarnaast zorgt klimaatverandering voor extra belasting door extreme neerslag, droogte en temperatuurwisselingen. Ook prijsstijgingen en beperkte middelen maken het lastig om alle achterstanden in hetzelfde tempo in te lopen. Dit vraagt om blijvende keuzes en prioritering om risico's beheersbaar te houden.

Risico's bedrijfsvoering

De uitvoering van beheer en onderhoud staat onder druk door beperkte personele capaciteit en schaarste aan ervaren en geschoold personeel, zowel binnen de organisatie als in de markt. Door het vertrek van medewerkers is de kwetsbaarheid toegenomen.

Deze schaarste kan leiden tot vertragingen en hogere kosten voor planvorming en uitvoering. Ook neemt de werkdruk voor het resterende personeel toe. De stapeling van projecten vraagt bovendien steeds meer en complexere beheersinformatie. Eerste verkenningen laten zien dat dit vanaf 2027 kan leiden tot een structureel hogere onderhoudslast van ten minste 17%.

Ontwikkelingen

De combinatie van een ouder wordend areaal, intensiever gebruik en beperkte capaciteit maakt de opgave complexer. Samenwerking met andere gemeenten, het waterschap en de provincie wordt steeds belangrijker. Daarnaast groeit het belang van een integrale en gebiedsgerichte aanpak.

Beheersmaatregelen

Het onderhoud wordt steeds meer risicogestuurd uitgevoerd. Objecten met hogere risico's krijgen prioriteit. Inspecties vormen de basis, aangevuld met tussentijdse beoordelingen. Daarnaast wordt ingezet op realistische planning, duidelijke prioritering en samenwerking via raamovereenkomsten om capaciteit beter te benutten.

Verbonden Partijen

Dit programma heeft een relatie met onderstaande Verbonden Partijen:

- GR Havenschap Groningen Seaports
- Exploatiemaatschappij Haven Lauwersoog B.V.

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Lasten / Baten	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Lasten	14.264	15.478	15.513	-35
Baten	-325	-356	-2.841	2.485
Saldo programma	13.939	15.122	12.672	2.450

In bovenstaand overzicht is het totaal van baten en lasten van dit programma weergegeven. Hierin zijn onderstaande incidentele posten opgenomen. Voor een totaaloverzicht van incidentele posten verwijzen we naar het Overzicht van incidentele lasten en baten.

(bedragen x € 1.000)

Incidentele lasten	2025
Bereikbaarheid	
Revitaliseringsfonds	50
Herstel verharding i.v.m. aanleg kabels/leidingen	418
Totaal	468

Reservemutaties behorende bij dit programma (x € 1.000)

	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Reserve Onderhoud wegen	0	-253	669	-923
Reserve Onderhoud bruggen	0	0	-277	277
Reserve Baggerplan	-250	-250	-142	-108
Totaal mutaties	-250	-503	250	-753

Toelichting op afwijkingen

Hieronder staan de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Lasten (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Bedrag	Voordeel/Nadeel
Salarissen, voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Bedrijfsvoering.	46	V
In totaliteit laten de kapitaallasten een voordelig verschil zien in de jaarrekening van bijna € 33.000. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door de aangepaste renteomslag. Omdat we meer rente ontvangen vanwege onze liquiditeit, kunnen we minder rente doorbelasten in onze kapitaallasten.	-30	N
Budgetoverheveling, in de raadsvergadering van 4 maart 2026 is besloten tot het overhevelen van een aantal budgetten. Dit betreft niet uitgegeven budgetten en leiden daarom tot een voordeel in 2025.	571	V
Betreft bruidsschat vanuit voormalige gemeenten de Marne (€ 370.000) en Winsum (€ 330.000) m.b.t. werkzaamheden N361.	700	V
In 2025 is een raadvoorstel geaccordeerd in verband met grootschalige vervanging openbare verlichting waarmee een besparing van de energiekosten bewerkstelligd wordt. De uitvoering vindt plaats in 2025 t/m 2027. De energiekosten zullen lager uitvallen, op dit moment zijn er nog te weinig armaturen vervangen om de besparing nu al volledig te realiseren	-100	N
Binnen het baggerplan worden werkzaamheden uitgevoerd. Door fluctuaties in de werkzaamheden hebben we in het verleden een reserve baggeren ingesteld. De over- en onderschrijdingen worden met de reserve vereffend. In 2025 meer uitgegeven dan begroot wat resulteert in een onttrekking uit de reserve	-184	N
Betreft de SiSa regeling Dynamiek aan het Lint uit 2018 waarvoor 600k aan kosten is begroot, welke voor 50% gesubsidieerd worden door de provincie Groningen. In 2025 vond de afronding van het project plaats en is nog € 182.768 aan kosten gemaakt, welke dus voor 50% en € 91.384 extern worden gefinancierd.	-183	N
Vaarrecreatie wordt nader ontwikkeld in 2026, in 2025 daarom niet alle structurele middelen ingezet. Het incidentele budget opgenomen in de overheveling. Het budget voor baggerwerkzaamheden wordt in samenhang beoordeeld met alles baggerwerkzaamheden en wordt gemuteerd met de reserve baggeren	151	V
Wegen. Bij de Najaarsnota 2025 is een extra bedrag beschikbaar gesteld (onttrekking aan reserve) van € 1.000.000. Dit betrof een ruime inschatting, waarvan is gebleken dat een deel niet is ingezet. Niet bestede middelen worden gemuteerd met de reserve wegen	51	V
In 2025 is meer onderhoud gepleegd aan onze civiele constructies. Deze meerkosten worden verrekend met de daarvoor beschikbare bestemmingsreserve.	-182	N
De werkzaamheden aan de monumentale sluis in Zoutkamp worden betaald door de gemeente, maar worden volledig gesubsidieerd.	-750	N
Overige afwijkingen <60.000	-125	N
Totaal	-35	

Baten (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Bedrag	Voordeel/Nadeel
Meer ontvangen degeneratievergoeding voor de schade als gevolg van het aanleggen van kabels en leidingen.	129	V
Zie lasten Dynamiek aan het Lint.	91	V
Kapitaallasten, zie baten.	1.306	V
Jaarlijks ontvangen wij baten van de provincie voor het bedienen van bruggen in de gemeente. In 2025 hebben we nog een correctie ontvangen over 2024.	-63	N
In het kader van de NPG hebben wij subsidie ontvangen voor het centrumplan in Uithuizen.	236	V
Zie ook lasten werkzaamheden monumentale sluis.	750	V
Overige afwijkingen <60.000	36	V
Totaal	2.485	

3. Economie & Werkgelegenheid

Omschrijving

Dit programma richt zich op het stimuleren van economische ontwikkeling en het bevorderen van werkgelegenheid. Het ondernemers- en vestigingsklimaat moet goed zijn voor grote bedrijven, voor het MKB en voor ZZP'ers. We zetten in op het versterken van de lokale economie met aandacht voor diverse sectoren en belangrijke speerpunten.

De Economische Agenda Nij Begun is een investeringsagenda ten behoeve van economische structuurversterking in Het Hogeland en in Groningen en Noord-Drenthe. Met een looptijd van dertig jaar is deze agenda een belangrijke pijler van ons economisch beleid voor de komende decennia. Als gemeente Het Hogeland hebben we een proactieve, meedenkende rol gehad bij de vaststelling van de governance en de inhoud en zijn we gericht op het versterken van onderlinge samenwerking en het verzilveren van kansen voor ondernemers in onze gemeente en de hele regio.

Taakvelden

Tot dit programma behoren de volgende taakvelden:

Nummer	Naam
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
3.1	Economisch beleid
3.4	Economische promotie
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Beleidskader

Voor dit programma zijn de volgende beleidsdocumenten/ visies vastgesteld:

- Detailhandelsvisie gemeente Het Hogeland
- Marktverordening het Hogeland
- Beleidsregels Standplaatsen Het Hogeland
- Visie en uitvoeringsplan recreatie en toerisme
- Bedrijventerreinenvisie Het Hogeland
- Position paper economische agenda Nij Begun

Beleidsindicatoren

Vanuit de Regeling beleidsindicatoren gemeenten zijn de onderstaande verplichte beleidsindicatoren van toepassing op dit programma:

Verplichte beleidsindicator	Eenheid	Het Hogeland	Provincie Groningen
Functiemenging (2024)	%	44,1	52,1
Vestigingen (van bedrijven) (2024)	<i>Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar</i>	177,3	160,7

Stuurgegevens

Vanuit uw raad is aangegeven dat er behoefte bestaat aan het ontwikkelen van een sturingsmechanisme op de diverse beleidsterreinen. In onderstaand overzicht staan de stuurgegevens bij dit programma:

Stuurgegeven	Eenheid	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Beoogd 2025	Realisatie 2025
Grondexploitaties						
Verkoop bedrijfskavels	m ²	425	8.515	13.422	6.400	8.609
Voorraad kavels bedrijven	m ²	n.b.	49.197	35.775	29.375	27.167
Vrijetijdseconomie						
Toeristische overnachtingen	Aantal	311.015	339.715	329.320	330.000	356.000
Banen vrijetijdssector	Aantal	1.110	1.160	1.220	1.276	n.n.b.
Bedrijven vrijetijdssector	Aantal	350	360	370	381	n.n.b.
Actieve bedrijven en instellingen						
Kennisdiensten	Aantal	880	940	990	1.035	n.n.b.
Detailhandel	Aantal	363	381	386	390	n.n.b.
Bouw	Aantal	520	590	630	675	n.n.b.
Opheffing/Vertrek	Aantal	254	262	370	368	n.n.b.
Oprichting/Komst	Aantal	397	454	389	380	n.n.b.
Verkooppunten detailhandel	Aantal	208	200	201	201	196
Verkooppunten detailhandel	m ²	73.850	74.452	73.985	73.985	73.067
Verkooppunten horeca	Aantal	99	102	95	95	88
Werkgelegenheid						
Banen	Aantal	17.700	17.820	17.990	18.020	n.n.b.
Arbeidsparticipatie	%	69,8%	70,7%	70,3%	n.b.	n.n.b.
Werkloosheid	%	3,2%	3,1%	3,3%	n.b.	n.n.b.

Bronnen: LISA (Landelijk Systeem van Arbeidsplaatsen), waarstaatjegemeente.nl, Kamer van Koophandel, CBS.

n.n.b.: bij het opstellen van het jaarverslag zijn diverse stuurgegevens nog niet beschikbaar (n.n.b.) De afgelopen jaren zijn er met betrekking tot het Programma Economie & Werkgelegenheid diverse stuurgegevens aangeleverd voor onze rapportages. De opgenomen stuurgegevens zijn bepaald met de intentie deze na verloop van tijd te evalueren. Op basis van voortschrijdend inzicht blijkt dat aanpassing van de gekozen gegevens wenselijk is. Dit is tegen de achtergrond om te kunnen rapporteren gebaseerd op stuurgegevens waar daadwerkelijk invloed op kan worden uitgeoefend vanuit gemeentelijk beleid. De komende periode wordt een voorstel uitgewerkt om te komen tot een nieuwe set stuurvariabelen. Na afstemming met uw raad zullen deze naar verwachting terugkomen in de diverse rapportages vanaf het jaar 2026.

Ontwikkelingen bedrijfskavels

De voorraad bedrijfskavels daalt de komende jaren sterk. Er wordt gewerkt aan planvorming voor uitbreiding van bedrijventerreinen. De plannen zijn echter nog niet voldoende concreet om de voorraad bedrijfskavels al aan te passen.

Ontwikkelingen actieve bedrijven en vestigingen

De verwachting is dat de groei in de sectoren bouw en financiële dienstverlening zich doorzet naar de komende jaren terwijl de detailhandel stabiliseert. De verwachting is dat het hierdoor ook aantal verkooppunten in de detailhandel stabiel blijft. Het aantal verkooppunten horeca zal waarschijnlijk ook stabiel blijven

Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

Landbouw en transitie landelijk gebied

Het gebiedsprogramma en programmacontract Waddenkust & Reildiep is vastgesteld. Daarin wordt ondermeer gewerkt aan de koppeling landbouw, leefbaarheid en vrijetijdseconomie. Hiervoor zal een medewerker met aandachtsgebied landbouw worden aangetrokken.

Gemeente Het Hogeland heeft het Convenant Korte Ketens ondertekend. Een samenwerking tussen overheden, landbouw en grote lokale afnemers, gericht op het versterken van de lokale afname. Met de nieuwe kanskaart circulaire economie wordt ingezet op het verwaarden van vezels en gewassen ten behoeve van producten bestemd voor de bouw.

Visserij

In 2025 hebben we ons ingespannen voor het behoud van een duurzame visserij en visserijgemeenschappen. Voor wat betreft het Visserij Ontwikkelplan stond het afgelopen jaar in het teken van het inrichten van de organisatie en in de voorbereiding van de verschillende projecten. Zo hebben we samen met de Noord-Nederlandse visserijgemeenten een samenwerkingsovereenkomst gesloten.

Bedrijventerreinen

Vanuit de Bedrijventerreinvisie is gewerkt aan de uitbreiding en het toekomstbestendig maken van bedrijventerreinen. De acties voor uitbreiding zijn vastgelegd in een Uitvoeringsagenda. Wij willen daarbij ondernemers voldoende ruimte bieden om hun bedrijf te ontwikkelen. Om dat te bereiken, willen we bestaande bedrijventerreinen toekomstbestendig maken en ontwikkelen we ook nieuwe terreinen.

Voor de uitbreiding van bedrijventerrein Bedum is gewerkt aan het stedenbouwkundig plan en het beeldkwaliteitsplan. Dit doen we in nauwe samenwerking met lokale stakeholders waaronder de bedrijvenvereniging. Helaas verloopt de verwerving van de grond moeizaam.

Met de lokale ondernemers in Zoutkamp is gewerkt aan de realisatie van een nieuw bedrijventerrein aan de Panserweg. Helaas is het niet gelukt om tot een overeenkomst te komen te komen met de grondeigenaar. Daardoor is besloten het project te beëindigen.

Gezien het gebrek aan uitgeefbare bedrijfskavels binnen de gemeente is een onderzoek gestart waar op korte termijn mogelijkheden liggen voor uitbreiding van ruimte voor bedrijvigheid.

Toekomstbestendige bedrijventerreinen

Het Hogeland is in Groningen één van de eerste gemeenten die werkt aan dit onderwerp. Op initiatief van Het Hogeland is er een provinciaal overleg opgestart rond dit thema.

Voor bedrijventerrein Edama in Uithuizen is een schetsontwerp voor een groener, klimaatbestendiger en aantrekkelijker bedrijventerrein opgeleverd. Er is een adviesbureau gestart met de doorontwikkeling van het plan richting uitvoering.

Daarnaast is voor de haven Lauwersoog, één van onze bedrijventerreinen, in samenwerking met lokale partijen een schetsontwerp opgeleverd voor een veiliger en aantrekkelijker haven terrein. IBOR werkt aan het proces richting uitvoering.

Beide projecten én de uitbreiding van bedrijventerrein Bedum zijn samengebracht in een subsidie aanvraag bij Nationaal Programma Groningen (NPG). De uitgevoerde pré scan vanuit NPG is van een positief advies voorzien.

Detailhandel

In de detailhandelsvisie Het Hogeland is ingezet op meer compacte en aantrekkelijke winkelkernen. Daarbij kijken we naar leefbaarheid en de toekomst. We hebben de visie samen met het ondernemersplatform opgesteld. Nieuwe ontwikkelingen en vragen vanuit de markt toetsen we aan deze detailhandelsvisie.

In aanvulling op de detailhandelsvisie hebben we grootschalige detailhandel aan de randen van kernen mogelijk gemaakt. Zo spelen we in op nieuwe trends, ontwikkelingen en behoeftes van plaatselijke initiatiefnemers. Wij zien hierin meerwaarde voor het aanbod, de leefbaarheid en de economische vitaliteit van het gebied.

Door initiatiefnemers uit verschillende centrumkernen zijn, op basis van de aan de detailhandelsvisie gekoppelde actie agenda, verschillende ideeën ontwikkeld om de centrumkernen nog levendiger en aantrekkelijker te maken. Waar mogelijk zijn deze ingepast in de ontwikkelde of nog te ontwikkelen masterplannen.

Ondernemersfonds

Stichting Ondernemersfonds Het Hogeland subsidieert collectieve projecten van ondernemers die de economische vitaliteit in de regio of in de gemeente versterken en die door een Ondernemersvereniging in onze gemeente worden ondersteund. Het fonds is volledig zelfstandig en heeft een eigen bestuur, raad van advies en fondsmanager.

Met een jaarlijkse subsidie vanuit de gemeente kunnen de aangesloten ondernemersverenigingen, via het fonds, zelfstandig bepalen welke initiatieven ondersteuning krijgen. In 2025 zijn er zodoende 30 projecten ondersteund met een totaalbedrag van € 400.000.

Ook in 2025 hebben we succesvol deelgenomen aan de Promotiedagen in MartiniPlaza. Samen met zo'n 40 ondernemers vormden we 'Het Hogeland Plein', waar we gezamenlijk aan de rest van Noord-Nederland hebben laten zien hoe prettig het ondernemen, wonen en leven is in Het Hogeland. Meer nog dan andere jaren is de verbinding gezocht met 'Plein Eemsdelta' en het 'Haven- & Industrieplein'.

Recreatie en Toerisme

Vanuit de visie recreatie en toerisme is verder uitvoering gegeven aan het uitvoeringsplan Recreatie en toerisme. We willen de vrijetijdsector versterken door ondernemers te stimuleren en faciliteren. In 2025 zijn er veel kansen ontstaan waarop is ingezet. Zo is meegeschreven aan het ontwikkelprogramma van de Baanbreker VTE bestemming Groningen "Ruimte voor vrijetijd", Programma Waddenkust en Reitdiep en is input geleverd aan de economische agenda Nij Begun.

Ontwikkelingen vanuit de Vrijetijdseconomie zijn vaak onderdeel van grotere projecten zoals master-, centrumplannen Uithuizen, Bedum en Winsum. Hierin is dan ook een bijdrage geleverd. Ook is ingezet op de koppelkansen Nieuwe Waterwerken Zoutkamp en zijn de Waddensemusea gekoppeld aan het programma Gastheerschap van de Wadden. Vanuit het NPG project waterrecreatie vervullen we een actieve rol om deze verder te ontwikkelen. Zo is een ondernemersbijeenkomst georganiseerd in samenwerking met de provincie, waterschap, Economic Board en de gemeente. Daarnaast is in samenwerking met de projectleider Waterrecreatie inhoud gegeven aan de twee projectenplannen inclusief participatieproces De Deltthe en De Marne.

Voor de verkoop van de camping in Eenrum is een aanbesteding georganiseerd en is een enthousiast ondernemersduo gevonden die past bij de waarden van ons gebied en oog heeft voor samenwerking met het dorp en ondernemers (in de regio).

Voor de uitvoering van de Toekomstagenda Lauwersmeer is een uitvoeringsprogramma Lauwersmeergebied 2026-2030 opgesteld. In 2025 heeft de Stuurgroep Lauwersmeer, waarin de gemeente Het Hogeland is vertegenwoordigd, ingestemd met dit uitvoeringsprogramma en de beschikbare procesmiddelen worden hiervoor ingezet. Het programma heeft diverse thema's, bijvoorbeeld water, natuur, ruimtelijke kwaliteit, kennis delen en ontwikkelen, recreatie en toerisme.

Risico's per programma

MKB

Zoals in eerdere rapportages al vermeld, is een belangrijk risico voor het MKB het gebrek aan voldoende en juist geschoold personeel. De arbeidsmarkt is, in nagenoeg alle sectoren, niet eerder zo

krap geweest als nu. De werkloosheidspercentage in Het Hogeland ligt al jaren op een relatief laag niveau. Daarnaast blijven stijgende kosten een uitdaging voor ondernemers, mede om deze in voldoende mate door te berekenen. Ook het voldoende meebewegen met transities op het gebied van verduurzaming en digitalisering waaronder ook het cyberrisico is een belangrijk aandachtspunt. Tot slot is bedrijfsopvolging een issue voor een deel van de ondernemers.

Intern speelt het bovengenoemde risico van voldoende en juist geschoold personeel ook. Het gevolg daarvan is dat er een gebrek aan uitvoeringskracht ontstaat. Daardoor lopen plannen vertraging op of worden niet opgestart.

Beheersmaatregelen

Ondersteuning van ondernemers waar nodig en samenwerking met partijen die begeleiding kunnen bieden, ter voorkoming van faillissementen en behoud van werkgelegenheid. Onze ondernemersadviseurs spelen daarin een belangrijke rol. Daarnaast zetten we in op samenwerking met partijen in het gebied om kennis te delen en samen op te trekken. Onze samenwerking met Ondernemersplatform het Hogeland is daarvan een voorbeeld.

Vrijtijdseconomie

We willen de vrijetijdseconomie versterken. Dit doen we niet alleen voor bezoekers maar met name ook voor onze eigen inwoners. De vrijetijdseconomie kan een bijdrage leveren aan de voorzieningen in het gebied. De gemeente stimuleert en faciliteert ondernemers om plannen waar te maken. We zijn daarbij afhankelijk van de investeringsbereidheid van de ondernemers. Dit levert wel een risico op.

Samen met de provincie en gemeenten is gewerkt aan het ontwikkelprogramma "Ruimte voor Vrijetijd". Vanuit het provinciaal NPG wordt hiervoor ontwikkelgeld beschikbaar gesteld en het programma is input aan de economische agenda Nij Begun. Het is nog onduidelijk hoe de governance structuur er uit komt te zien. Dit brengt een risico met zich mee. Vanuit het team Economische agenda en NPG team zijn we sterk betrokken en schrijven we mee aan de governance.

Er wordt uitvoering gegeven aan de versterking waterrecreatie. De twee projectplannen De Deltthe en De Marne moeten nog worden goedgekeurd door de NPG en hiervoor is nog geen personele bezetting. Het projectplan Meanderen door het Reitdiepgebied is in uitvoering. Voor een aantal onderwerpen binnen dit project moet het participatieproces nog plaatsvinden. Het feit van het ontbreken van personele capaciteit en het feit dat participatie nog moet plaatsvinden levert ook een risico op.

Beheersmaatregelen

Door steeds vroegtijdig aan te haken en betrokken te zijn bij bovengenoemde ontwikkelingen gaan we er vanuit dat de risico's beheersbaar zullen zijn.

Verbonden Partijen

Dit programma heeft een relatie met onderstaande Verbonden Partijen:

- Enexis Holding N.V.
- Vereniging van Gemeenten Aandeelhouders binnen Noord-Nederland (VEGANN)
- GR Havenschap Groningen Seaports
- Exploitatiemaatschappij Haven Lauwersoog B.V.

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Lasten / Baten	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Rekening	Vershil
Lasten	1.658	3.106	3.299	-193
Baten	-879	-1.186	-3.023	1.837
Saldo programma	778	1.920	276	1.644

In bovenstaand overzicht is het totaal van baten en lasten van dit programma weergegeven. Hierin zijn onderstaande incidentele posten opgenomen. Voor een totaaloverzicht van incidentele posten verwijzen we naar het Overzicht van incidentele lasten en baten.

(bedragen x € 1.000)

Incidentele lasten		2025
Economie en werkgelegenheid		
Bijdrage Stichting promotie waddenland		100
SPUK LAI		1.300
	Totaal	1.400
Incidentele baten		2025
Economie en werkgelegenheid		
SPUK LAI		1.300
	Totaal	1.300

Reservemutaties behorende bij dit programma (x € 1.000)

	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Rekening	Vershil
Reserve Ruimte voor ondernemers	1.885	1.885	1.885	0
Reserve Visserij ontwikkelplan (VOP)	0	-435	-26	-409
Totaal mutaties	1.885	1.450	1.859	-409

Toelichting op afwijkingen

Hieronder staan de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Lasten (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Bedrag	Voordeel/Nadeel
Salarissen, voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Bedrijfsvoering.	-257	N
In totaliteit laten de kapitaallasten een voordelig verschil zien in de jaarrekening van bijna € 33.000. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door de aangepaste renteomslag. Omdat we meer rente ontvangen vanwege onze liquiditeit, kunnen we minder rente doorbelasten in onze kapitaallasten.	27	V
Budgetoverheveling, in de raadsvergadering van 4 maart 2026 is besloten tot het overhevelen van een aantal budgetten. Dit betreft niet uitgegeven budgetten en leiden daarom tot een voordeel in 2025.	1.055	V
Grondexploitaties bedrijventerreinen; mutaties op de grondexploitaties dienen op basis van het BBV via de exploitatie te lopen. De lasten worden doorgeboekt naar de voorraad op de balans. Bij de lasten leidt dit tot een nadeel, bij de baten tot een voordeel.	-1.125	N
Omdat er in 2025 minder evenementen waren, laat de post financieel economische advisering een voordeel zien.	60	V
In 2025 hebben we weinig kosten gemaakt voor economische advisering. Alleen voor het bedrijventerrein Edama zijn kosten gemaakt.	90	V
Overige afwijkingen <60.000	-43	N
Totaal	-193	

Baten (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Bedrag	Voordeel/Nadeel
Grondexploitatie bedrijventerreinen; zie lasten	1.198	V
De post toeristenbelasting laat een voordelig verschil zien ten opzichte van de begroting. Jaarlijks hebben we een standaard bedrag aan opbrengst toeristenbelasting. Op voorhand is lastig in te schatten welk aantal toeristen gaan overnachten in Het Hogeland. Dit jaar pakt het positief uit.	116	V
De post opbrengst overige gronden en terreinen fluctueert jaarlijks sterk. In 2025 laat deze een positief resultaat zien door een grotere aantal verkopen.	375	V
Overige afwijkingen <60.000	148	V
Totaal	1.837	

4. Leefbaarheid & Voorzieningen

Omschrijving

Wij vinden het belangrijk dat iedere inwoner van onze gemeente goed kan opgroeien, leven en wonen in de breedste zin van het woord. Bij dit programma zijn meerdere aspecten belangrijk.

Het gaat zowel om het voorzien in goed onderwijs (van peuterspeelzaalwerk tot middelbare school), leerlingenvervoer, adequate onderwijshuisvesting en scholenspreiding, als om een aantrekkelijk accommodatie- en activiteiten aanbod op het gebied van sport, kunst en cultuur. Daarnaast gaat het om passende huisvesting en een prettige leefomgeving met basisvoorzieningen in de buurt. Die leefomgeving heeft goed onderhoud en beheer nodig van het openbaar groen.

Inwoners werken ook zelf aan het verbeteren van de leefbaarheid. Daarom investeren we in krachtige, betrokken buurten en dorpen, die de ruimte krijgen om invloed te kunnen uitoefenen op hun eigen leefomgeving.

Taakvelden

Tot dit programma behoren de volgende taakvelden:

Nummer	Naam
4.1	Openbaar basisonderwijs
4.2	Onderwijshuisvesting
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken
5.1	Sportbeleid en activering
5.2	Sportaccommodaties
5.3	Cultuurpresentatie, -productie en -participatie
5.4	Musea
5.5	Cultureel erfgoed
5.6	Media
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Beleidskader

Het *Koersdocument Transformatie sociaal domein (2020-2030)* is uitgewerkt in een integraal beleidsplan Sociaal Domein en samenleving "*Naar een nieuw sociaal domein*". maatwerkgericht, nuchter en solide. Langs de vier strategische doelen van meer veerkracht, meer preventie, meer maatwerk en meer innovatie werken we aan een toekomstbestendig sociaal domein en een sterke samenleving. aanvullend daarop zijn andere initiatieven van belang voor dit programma, zoals de Regiodeal of de Sociale agenda van Nij Begun op weg naar erkenning, herstel en perspectief. We investeren in sterke gemeenschappen die zelfredzaamheid en samenredzaamheid voorop hebben staan, naar leefbare dorpen waar het goed wonen is, met elkaar en voor elkaar. Daarom werken we aan

vitale dorpen en brede welvaart. Binnen dit programma zijn de volgende verschillende beleidsdocumenten vastgesteld:

- Visie inwonerkracht Het Hogeland;
- Cultuurvisie gemeente het Hogeland 2020-2023 'Groots in kleinschaligheid';
- Erfgoedvisie Het Hogeland
- Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob)
- Woonvisie Het Hogeland
- Groenbeleid gemeente Het Hogeland 2021-2030
- Prestatieafspraken volkshuisvesting Het Hogeland
- Dorpshuizenbeleid Het Hogeland;
- Beleidsvisie Sport en bewegen in Het Hogeland (2021-2030);
- Lokale Educatieve agenda 2023=2033;
- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs;
- Verordening leerlingenvervoer
- Verordening Financiële en materiele Gelijkstelling
- Subsidieregeling peuteropvang
- Beleidsplan Jeugdsozen 'Ruimte voor jongeren'.

Beleidsindicatoren

Vanuit de Regeling beleidsindicatoren gemeenten zijn de onderstaande verplichte beleidsindicatoren van toepassing op dit programma:

Verplichte beleidsindicator	Eenheid	Het Hogeland	Provincie Groningen
Absoluut verzuim (2024)	<i>Aantal per 1.000 leerlingen</i>	0,0	5,8
Relatief verzuim (2024)	<i>Aantal per 1.000 leerlingen</i>	7	21
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers) (2024)	<i>% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs</i>	2,5	3,0
Niet-sporters (2024)	%	53,7	45,1

Stuurgegevens

Vanuit uw raad is aangegeven dat er behoefte bestaat aan het ontwikkelen van een sturingsmechanisme op de diverse beleidsterreinen. In onderstaand overzicht staan de stuurgegevens bij dit programma:

Stuurgegevens	Eenheid	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Beoogd 2025	Realisatie 2025
Openbare basisscholen	<i>Aantal</i>	12	12	12	12	12
Openbare voortgezet onderwijsscholen	<i>Aantal</i>	1	1	1	1	1
Openbare nevenvestigingen voortgezet onderwijsscholen	<i>Aantal</i>	2	2	2	2	2
Geplande versterking en nieuwbouw van	<i>Aantal</i>	7	1	2	1	2

Stuurgegevens	Eenheid	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Beoogd 2025	Realisatie 2025
scholen i.h.k.v. scholenprogramma						
Uitrollen de Bibliotheek op school (dBos)	Aantal/ %	Alle 33 basisscholen hebben DBos	100%	100%	100%	n.n.b.*
Bezoekers bibliotheek Bedum	Aantal	39.595	46.017	50.588	55.000	n.n.b.*
Bezoekers bibliotheek Leens	Aantal	28.325	35.568	38.410	40.000	n.n.b.*
Bezoekers bibliotheek Uithuizen	Aantal	32.101	34.099	33.662	50.000	n.n.b.*
Bezoekers bibliotheek Winsum	Aantal	44.309	43.807	42.684	50.000	n.n.b.*
Fysieke bibliotheken: uitrollen Platformactiviteiten Bibliotheek 4 kernen	Aantal	37	169	449	250	n.n.b.*
Leven lang leren activiteiten bibliotheek 4 kernen	Aantal	64	72	84	200	n.n.b.*
Bereik inwoners door inzet mobiele dienstverlening	Aantal		600	467	1.500	n.n.b.*
Melding over bomen	Aantal	414	583	558	300	492
Meldingen over plantsoenen/ groen voorzieningen	Aantal	699	759	822	650	600
Meldingen/ klachten speelvoorzieningen	Aantal	43	33	65	30	63
Meldingen over begraafplaatsen	Aantal	28	35	41	20	31

* De stuurgegevens over de bibliotheek zijn medio 2026 beschikbaar via het jaarverslag van Biblionet.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

Wonen en Leefbaarheid

We zetten steeds meer in op de kracht en ideeën van onze inwoners. Ieder dorp heeft immers een eigen karakter en kijkt op wat een 'leefbare woonomgeving' inhoudt. We stellen ons op als gelijkwaardig partner en faciliteren lokale initiatieven, zodat de inwoner nog meer regie krijgt over haar eigen woon- en leefomgeving, in lijn met landelijke wetgeving. Kleinere initiatieven of projecten laten we het liefst zo veel mogelijk aan inwoners zelf over. Wij kunnen hen faciliteren bij het organiseren daarvan. In het beleidsplan 'Naar een nieuw sociaal domein' staat daarover:

"In het nieuwe sociaal domein is noaberschap, het naar elkaar omkijken, de regel. Elkaar kunnen ontmoeten is daarbij belangrijk; als gemeente willen we deze plekken van ontmoeting dan ook behouden en stimuleren".

Wat hebben we bereikt en wat hebben we er voor gedaan?

In 2025 hebben we samen met woningcorporaties, huurdersorganisaties en dorpsbelangen gewerkt aan het opstellen van een Woonkoers voor Adorp en Sauwerd. In 2026 wordt deze woonkoers verder uitgewerkt door met elkaar in gesprek te gaan en te verkennen waar woningbouw mogelijk is. Voor Warffum is in overleg met woningcorporatie Goud Wonen besloten om aan te sluiten bij het dorpsplan van Goud Wonen.

Inwoners kunnen via de subsidieregeling Dorpsbudget subsidie aanvragen voor de verbetering van hun leefomgeving. In 2025 is de subsidieregeling Dorpsbudget verder vorm gegeven.

Het begrip leefbaarheid is verduidelijkt na afstemming tussen inwoners en de dorpencoördinatoren. Daarnaast was er meer aandacht voor de manier waarop initiatieven bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit en/of de sociale samenhang van het dorp. Hierdoor konden aanvragen eenvoudiger worden getoetst op leefbaarheid. In 2025 zijn er 62 aanvragen voor het dorpsbudget ingediend, waarvan 57 aanvragen zijn toegekend. Met het dorpsbudget zijn bijvoorbeeld een picknicktafel en parkbanken geplaatst en is een vaatwasser voor een dorpshuis aangeschaft. Er is budget beschikbaar tot en met 2026.

Dorpshuizen zijn belangrijke voorzieningen voor een gemeenschap als ontmoetingsplek. Door te zorgen voor een financiële basis voor de dorpshuizen, kunnen zij hun waarde de komende jaren behouden. Om recht te doen aan de verschillen in grootte en activiteiten van dorpshuizen bieden we maatwerk vanuit het vastgestelde Dorpshuizen-beleid 2024-2028 Ruimte voor ontmoeting!. Elk dorpshuis ontvangt een basissubsidie (afhankelijk van de grootte van het dorpshuis) eventueel aangevuld met een tegemoetkoming bij een exploitatietekort. Daarnaast is er extra financiële ondersteuning beschikbaar voor kostenverhogende factoren.

In 2025 is besloten om in plaats van meerjarenonderhoudsplannen (MJOP's) scans voor 27 dorpshuizen te ontwikkelen. Deze scans geven integraal inzicht in onderhoud, verduurzaming en de organisatorische en financiële positie van de dorpshuizen. Op deze manier worden dorpshuizen geholpen om toekomstbestendig te worden en hun rol als centrale ontmoetingsplek binnen de dorpen te behouden. Een extern bureau heeft deze scans in 2025 gemaakt, in overleg met de dorpshuizen. Over de scans en de implementatie hiervan volgt in 2026 besluitvorming.

Wonen, zorg en welzijn

Gemeenten hebben de wettelijke taak om te zorgen voor voldoende sociale huurwoningen voor hun inwoners. Daarnaast hebben we een opgave om voor diverse aandachtsgroepen sociale huurwoningen te ontwikkelen. Vanuit de Wet versterking volkshuisvesting zullen we een huisvestingsverordening met urgentieregeling opstellen, zodat de aandachtsgroepen ook hierin zijn geborgd. Dit krijgt een vertaling in de woningbouwprogrammering.

We stellen een woonzorgvisie op en stemmen deze af in de regio met de woningcorporaties en zorg- en welzijnsinstellingen. In de Woonzorgvisie maken wij de behoefte aan huisvesting van aandachtsgroepen en ondersteuning zichtbaar. In het kader van wonen, welzijn en zorg vinden we de volgende onderwerpen belangrijk: aardbevingsbestendigheid, het samen wonen van verschillende doelgroepen (zorg en niet-zorg), kleinschaligheid, flexibel bruikbare panden en wijk- en dorpsfuncties een plek bieden in zorggebouwen. Ook vraagt het dat woningeigenaren hun verantwoordelijkheid nemen voor het aanpassen van hun woning op veranderende woonbehoeften.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

Vanuit het Programma Wonen is een overlegtafel geïnitieerd met de assetmanagers van de woningcorporaties. In dit overleg is besproken waar en hoeveel woningen kunnen worden toegevoegd. Daarnaast hebben de corporaties in hun bod aangegeven waar zij het afgelopen jaar hebben gebouwd, en de komende periode willen gaan bouwen. Deze nieuwbouw is vooral gericht op vervangende nieuwbouw in het kader van het aardbevingsvraagstuk. Ook zijn uitbreidingslocaties met de corporaties besproken met als doel om het bestaande aantal woningen op peil te houden door gelijkwaardige terugbouw. Daarnaast is een werkwijze uitgerold voor de dorpsagenda's, een nieuw instrument waarbij de gemeente samen met de betrokken stakeholders rondom wonen en leefbaarheid een agenda samen met het dorp ontwikkelt. De betrokken partijen zijn: de Nationaal Coördinator Groningen (NCG), het Waterschap, de Provincie Groningen, de woningbouwcorporatie Goud Wonen en Dorpsbelangen. Kantens is aangewezen als pilotdorp voor deze werkwijze en er wordt gewerkt aan het opstellen van de dorpsagenda.

In november 2025 is het gezamenlijke woonruimteverdeelsysteem Groningen Huurt live gegaan. Dit systeem is een samenwerking tussen de Groninger woningcorporaties. Groningen Huurt hanteert een eigen urgentieregeling in afwachting van de nog vast te stellen Huisvestingsverordening met bijbehorende urgentieregeling van de tien Groninger gemeenten. De aandachtsgroepen die nog niet

zijn opgenomen in de urgentieregeling kunnen worden meegenomen in de prestatieafspraken. Voor een aantal van deze aandachtsgroepen zijn inmiddels afspraken vastgelegd in de prestatieafspraken.

De huisvestingstaakstelling statushouders over 2025 bedroeg 75 personen. De taakstelling over het 2e halfjaar 2025 is volledig gerealiseerd. Voor een achterstand in de taakstelling over het tweede halfjaar 2024 en eerste halfjaar 2025 heeft de gemeente in september 2025 een brief met een indeplaatsstelling van de Provincie Groningen ontvangen, inclusief een hersteltermijn tot 1 april 2026. Vanuit het Programma Wonen zijn tijdelijke huisvestingslocaties gerealiseerd en zijn statushouders gehuisvest in woningen van de woningcorporaties, waardoor we tijdig voldoen aan de taakstelling.

We willen voldoende aanbod van voorzieningen op het gebied van wonen, zorg en welzijn waar inwoners terecht kunnen. Inwoners en partners werken daarbij samen aan een gecombineerd aanbod van wonen, welzijn en zorg. In 2025 heeft u hiervoor de Woonzorgvisie gemeente Het Hogeland 2025-2030 vastgesteld. Inwoners zijn daarover geïnformeerd via de media.

Er is een meldpunt ingericht waar woningzoekenden, huurders en arbeidsmigranten terecht kunnen om ongewenste verhuurpraktijken te melden. Bij dit meldpunt zijn in 2025 geen gegronde meldingen ontvangen.

Onderwijshuisvesting

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de huisvesting van scholen in het basisonderwijs, voortgezet- en speciaal onderwijs. Voorwaarden voor onder andere nieuwbouw, vervangende bouw en de eerste inrichting van een school zijn vastgelegd in de Verordening Voorzieningen Onderwijshuisvesting Gemeente Het Hogeland 2019. In juli 2024 is een nieuw Duurzaam Integraal Huisvestingsplan (DIHP) vastgesteld. In het DIHP staat welke schoolgebouwen in de periode van 2025 tot en met 2030 moeten worden vernieuwd.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

In de periode 2025-2027 krijgen De negen Wieken, de Borgschool en de Wierde (ver)nieuwbouw in Winsum. In 2025 zijn deze drie scholen begonnen met de voorbereidingen voor nieuw- of verbouw. De voorbereidingskredieten voor de eerste 5 scholen zijn beschikbaar gesteld. Wij hebben een voorbereidingskrediet verstrekt aan GBS de Wierde. Voor deze school is een schetsontwerp gemaakt.

Daarnaast hebben we twee spoedaanvragen toegekend. Bij het HHC Uithuizen is een mindervaliden toilet geplaatst en de toegang is aangepast. Het HHC in Winsum heeft een tijdelijke uitbreiding gekregen. Hier zijn twee noodlokalen geplaatst.

Er is onderwijshuisvesting beschikbaar gesteld voor nieuwkomers in het primair onderwijs. Deze school, De Vlieger, bevindt zich in het voormalig schoolgebouw van De Piramiden in Winsum. Anderstalige kinderen, waaronder kinderen van statushouders en Oekraïners, gaan drie dagen per week naar deze taalklas. Zij worden via het leerlingen-vervoer naar de taalklas vervoerd. De andere dagen volgen deze kinderen onderwijs in het dorp waar ze wonen. De kinderen die wonen op de COA locatie in Winsum gaan 5 dagen per week naar de taalklas.

De Vlieger heeft nieuw meubilair gekregen. Dit hebben we bekostigd vanuit de Onderwijs Huisvestingsbudgetten Asielzoekers (OHBA) gelden.

Nieuwkomers in het voortgezet onderwijs gaan naar een Internationale SchakelKlas (ISK). Deze is gevestigd in de voormalige basisschool De Rank in Warffum.

Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Onderwijs is cruciaal voor de ontwikkeling van onze jeugd. De eerste verantwoordelijkheid daarvoor ligt bij de ouders. Wij bieden ondersteuning waar dat nodig is en zorgen voor goede (voor)schoolse voorzieningen.

De gemeente heeft een aantal wettelijke taken op het gebied van het onderwijs:

- Leerlingenvervoer naar speciaal onderwijs en speciaal basisonderwijs;

- Het uitvoeren van de leerplichtwet;
- Het voorkomen van onderwijsachterstanden.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

Voor- en vroegschoolse educatie

We zorgen voor een passend voorschools aanbod voor ieder kind vanaf 2 jaar. Zo hebben in 2025 gemiddeld 118 peuters gebruik gemaakt van de gesubsidieerde peuteropvang.

Alle peuters vanaf 2,5 jaar met een risico op een taalachterstand hebben deel kunnen nemen aan een aanvullend educatief programma, de voorschoolse educatie (VE). Deze voorschoolse educatie is door de gemeente gesubsidieerd. Van de 140 peuters met een VE-indicatie hebben we ongeveer 84% bereikt.

In de periode van 2024-2026 leggen we de focus op het versterken van de educatieve kwaliteit van het voor-en vroegschoolse aanbod (VVE). Voor deze periode hebben we een extra subsidie van in totaal € 250.000 beschikbaar gesteld aan koppels van VE-aanbieders en basisscholen, voor het uitvoeren van verbeterplannen om de educatieve kwaliteit te verhogen.

Om meer bekendheid te geven aan de peuteropvang en VE hebben we een informatiefolder ontwikkeld over ons aanbod voor ouder(s) en verzorger(s). Daarnaast hebben we de subsidiemogelijkheden binnen de subsidieregeling voor peuteropvang en VE uitgebreid met de maatwerksubsidie. Daardoor kunnen de kinderopvangorganisaties subsidie aanvragen voor:

- Extra personele inzet op groepen met veel VE-kinderen;
- Een VE-aanbod gedurende enkele weken in de zomervakantie;
- Experimenten met ouderbetrokkenheid.

Voor de peuters, die op de COA-locaties wonen, hebben we een VE-aanbod gerealiseerd in nieuwkomersschool de Vlieger en op het COA-terrein in Uithuizen.

Lokaal Educatieve Agenda & Kansengelijkheid

In 2023 is de Lokaal Educatie Agenda (LEA) vastgesteld voor de periode 2023 – 2033. Hiermee is door de schoolbesturen, de GGD en Kinderopvangorganisaties Kansrijke Groningers een gezamenlijke koers voor de lange termijn bepaald. Vanuit deze samenwerking wordt ingezet op vier thema's:

- Kind centraal (zorg-onderwijs);
- Leven lang ontwikkelen;
- Ieder kind doet mee (armoede);
- Taal.

Daarnaast zetten we ons samen met de schoolbesturen in voor het vergroten van de kansengelijkheid binnen het onderwijs. Dit doen we door middel van de projecten:

- Tijd voor Toekomst;
- Kansrijke Groningers;
- Niet Stapelen, Maar Vervangen;
- Gelijke Kansen Alliantie.

De uitvoering van de korte termijn doelen van LEA is in 2025 geëvalueerd. Veel korte termijn doelen zijn in de eerste twee jaar behaald. Momenteel wordt gewerkt aan het bepalen van de korte termijn inzet tot en met 2027. Hierbij wordt rekening gehouden met de maatregelen uit de Regio Deal en de Sociale Agenda van Nij Begun.

Wat betreft leesbevordering zijn er in 2025 weer verschillende programma's aangeboden zoals de Bibliotheek op School, Boekstart en de Boekstart coach. Daarnaast blijft de LEA werkgroep Taal bezig met het ontwikkelen van een doorgaande leerlijn in (voor)lezen voor kinderen van 0 – 18 jaar.

Tijd voor Toekomst heeft een belangrijke plek gekregen in de Sociale agenda vanuit Nij Begun. Het doel is dat Tijd voor Toekomst stapsgewijs op alle basisscholen in de provincie wordt ingebed. Daarom is de pilot in juni 2025 verlengd en uitgebreid. Vanaf augustus 2025 doet er een zevende school mee aan het project.

Daarnaast is in 2025 de lopende subsidie van Kansrijke Groningers (looptijd tot en met 2026) uitgebreid met twee programma's. Naast de programma's ICT/Techniek en Ondernemen wordt nu vanuit de gemeente ook geïnvesteerd in de programma's Talent, Loopbaan & Ambitie en Werk in de regio.

In 2025 is er samen met Stichting Goud Onderwijs een nieuwe aanvraag ingediend voor de Gelijke Kansen Alliantie. In deze nieuwe agenda wordt voortgebouwd op bestaande interventies zoals de soepele overgang van Primair Onderwijs naar Voortgezet Onderwijs en de observatievoorziening de Gouden Groep. Het Ministerie van OCW heeft hiervoor € 100.000 beschikbaar gesteld.

Passend onderwijs

Op basis van de Wet Passend Onderwijs moeten alle leerlingen een plek krijgen op een school die past bij hun kwaliteiten en hun mogelijkheden. Scholen bieden extra hulp aan leerlingen die dit nodig hebben, zoals kinderen met leer- of gedragsproblemen. Een goede samenwerking tussen het onderwijs en de jeugdhulp is daarbij belangrijk. De ondersteuningsroute is een tool om dit te realiseren.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

Om alle kinderen en jongeren optimale ontwikkelingskansen te bieden, is samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp nodig. In twee ondersteuningsroutes is vastgelegd hoe we als gemeente, onderwijs en samenwerkingsverband samenwerken op het snijvlak jeugdhulp en passend onderwijs. De ondersteuningsroute voor het primair onderwijs is geëvalueerd binnen een werkgroep waarin alle partijen vertegenwoordigd zijn.

De ondersteuningsroute voor het voortgezet onderwijs is in 2024 ontwikkeld en is in februari 2025 uitgerold en geïmplementeerd. Het uitgangspunt voor de ondersteuningsroute is het bieden van onderwijs zo nabij mogelijk en zo veel mogelijk preventieve inzet. Dit draagt bij aan het terugdringen van het aantal vroegtijdige schoolverlaters en thuiszitters en vermindert de inzet van geïndiceerde zorg.

Om problemen bij leerlingen tijdig te signaleren en om laagdrempelige hulp te bieden vanuit een voorliggende voorziening is in 2024 de pilot Jeugdondersteuning in het primair onderwijs gestart. De jeugdondersteuners van Cosis worden ingezet op basisscholen in Uithuizen en Uithuizemeeden. Zij ondersteunen leerlingen bij psychosociale vragen en zijn aanspreekpunt voor intern begeleiders, leerkrachten en ouders wanneer deze zich zorgen maken over een kind. Daarnaast hebben ze contact met de sociale teams. Vanwege de positieve evaluaties is besloten de jeugdondersteuning tot en met schooljaar 2028-2029 te verlengen.

In maart 2025 is de pilot Brugfunctionaris van start gegaan op het Hogeland college in Uithuizen. Deze brugfunctionaris fungeert als een spin in het web en kan leerlingen, ouders en het ondersteuningsteam helpen bij het vinden van de juiste hulp voor een leerling. Daarnaast is zij contactpersoon richting de sociale teams. De pilot wordt eind schooljaar 2025-2026 geëvalueerd.

Naast de laagdrempelige hulp in de pilots financierden we de jeugdverpleegkundige als schoolcontactpersoon in het PO, schoolmaatschappelijk werk in het VO en School als Wijk in het MBO.

Sportbeleid en activering

De 'Visie Sport en Bewegen Het Hogeland' vormt de basis van het sport- en beweegbeleid. In deze visie zijn vier sporen opgenomen:

1. Sport & bewegen in een uitnodigende en veilige omgeving;
2. Sport & bewegen met vitale sport- en beweegaanbieders;
3. Sport & bewegen van jong tot oud;
4. Inclusief sporten en bewegen.

De visie wordt jaarlijks uitgewerkt in een uitvoeringsplan, waarbij het lokaal Sport & Beweegakkoord momenteel het meest actueel is. We sluiten aan bij het landelijk Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) voor een extra impuls. De kern is het blijvend aandacht besteden aan deelname en ontwikkelen van sport en bewegen. Wij ondersteunen hierbij zowel sportverenigingen, als de sportaanbieders. Er is volop aandacht voor integraal werken.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

Om gemeentebreed zoveel mogelijk inwoners een leven lang plezier te laten beleven aan sporten en bewegen is het aanbod vergroot door extra bijdragen vanuit GALA. Daarnaast is sport en bewegen meer 'op de kaart gezet' door middel van extra regie vanuit de gemeente op het Beweegteam (Huis voor de Sport Groningen in samenwerking met Barkema & De Haan). Dit Beweegteam is in 2025 uitgebreid, omdat gebleken is dat er meer ondersteuning nodig is richting inwoners.

De behaalde doelen zijn onder andere:

- Extra fittesten voor ouderen, gevolgd door extra beweeggroepen;
- Extra naschoolse activiteiten (NSA) voor kinderen;

In het "Sportakkoord Hogeland: samen sterk voor sport en bewegen in Het Hogeland" is meer aandacht gevraagd voor specifieke doelgroepen, zoals kinderen en kwetsbare inwoners. In 2025 zijn daarom extra lessen van het Nijntje Beweegdiploma voor kinderen van 2 tot en met 5 jaar ondersteund. Daarnaast zijn meer cursussen 'valpreventie' en 'doortrappen' aangeboden voor ouderen in onze gemeente.

We hebben in 2025 de verenigingen extra ondersteuning kunnen bieden door betere communicatie en samenwerking. De Sport- en Cultuurhopper onderstreept de mooie ontwikkelingen, waarbij steeds meer inwoners de weg naar de lokale sport- en cultuuraanbieders hebben gevonden.

Om een stevig sportfundament met vitale aanbieders te krijgen hebben we meer de regie gepakt op ontwikkelingen tussen onze sport- en beweegcoaches in relatie tot lokale sportaanbieders in de gemeente. Hierdoor groeit het fundament en zijn de eerste samenwerkingen met zowel sportverenigingen, als scholen een feit. Jongeren komen op deze manier eerder en frequenter in aanraking met sport en bewegen. De komende jaren komt de focus meer op bewegen in de openbare ruimte te liggen.

Sportaccommodaties

We willen dat onze sportaccommodaties kwalitatief verantwoord en veilig kunnen worden gebruikt. We gaan de harmonisatie van beleid verder vorm en inhoud geven, met als streven een vergelijkbaar gebruik van sportvoorzieningen door de bewegende en sportende inwoner van de gemeente te realiseren. Ook vestigen wij aandacht op het verantwoord en veilig gebruik van de openbare ruimte op het gebied van sport en bewegen. In de toekomst onderzoeken we de behoefte van inwoners.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

Voor de verduurzaming van de buitensportaccommodaties is een inventarisatie gemaakt door afdeling Vastgoed. Verder zijn met verenigingen afspraken gemaakt over een Meerjarig Onderhoudsplan (MJOP) en verduurzaming. Aan de hand van het rapport worden in 2026 vervolgstappen gezet (zie hiervoor ook programma 8; duurzaam gemeentelijk vastgoed).

Cultuur en bibliotheken

We staan voor een levendig en cultureel bruisend Hogeland, waarbij inwoners de gelegenheid hebben om actief en/of passief deel te nemen aan het culturele leven en waar de verbindende en verrijkende waarde van cultuur bijdraagt aan het welzijn van inwoners en de aantrekkelijkheid van de gemeente voor bedrijven en bezoekers. Dit is de missie van onze Cultuurvisie, die in 2025 is geactualiseerd met een focusverlegging. De gemeente kiest ervoor om cultuur sterker te verankeren in andere beleidsdomeinen, jongeren beter te betrekken en de Groninger identiteit krachtiger uit te dragen. De vier hoofdlijnen worden hieronder benoemd.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

Overal cultuur van en voor iedereen.

In 2025 zijn de culturele partijen aangemoedigd om vraaggerichter te gaan werken en goed aan te sluiten bij de behoeften van hun doelgroepen. In 2025 was dit vooral gericht op jongeren. Verder hebben we, in samenwerking met het Cultuurcentrum en de Cultuurcoaches, de culturele activiteiten/organisaties letterlijk op de kaart gezet (Cultuurkaart) om deze inzichtelijk en toegankelijker te maken. Er is een inventarisatie van onze kunst in de openbare ruimte gemaakt en een vast contactpersoon beschikbaar. Hierdoor kan ook het structurele onderhoud beter bijgehouden en sneller opgepakt wordt. Daarnaast is een samenwerking gestart met een aantal buurgemeenten om de registratie en informatievoorziening van kunst in de openbare ruimte te verbeteren. Het uiteindelijke doel is om de kunstwerken voor iedereen toegankelijker te maken en de beleving van kunst in de openbare ruimte te vergroten.

Verbinden, het bevorderen van netwerkvorming en samenwerkingen

De samenwerking tussen scholen en verschillende cultuureducatieaanbieders en de verbinding tussen aanbieders van kunst- en cultuuractiviteiten, organisaties en inwoners is verbeterd. Voor een betere samenwerking tussen scholen en verschillende cultuureducatie-aanbieders en de verbinding tussen aanbieders van kunst- en cultuuractiviteiten, organisaties en inwoners zijn twee cultuurcoaches ingezet. Een cultuurcoach Onderwijs en een cultuurcoach Amateurkunst en Participatie. Zij hebben samenwerkingen bevorderd door, samen met het Cultuurplatform, naar zinvolle vormen van ontmoeting te zoeken tussen de sector en andere partijen ten behoeve van cross-overs en cultureel ondernemerschap.

Vernieuwing en innovatie in de cultuursector

Om de cultuursector meer aan te laten sluiten bij en/of bij te laten dragen aan ontwikkelingen in de samenleving is cultuur ingezet als middel binnen het sociaal domein. Er is vooral aansluiting gezocht op thema's, zoals mentaal welzijn en eenzaamheid. In het kader van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) was extra inzet van de twee cultuurcoaches mogelijk. Hiervoor hebben ze verschillende activiteiten georganiseerd, zoals de Week van Ontmoeting. Cultuur is hierbij als middel ingezet voor gezondheid en preventie en het bevorderen van brede welvaart. Om meer nieuwe culturele initiatieven te stimuleren is onder andere de samenwerking met andere sectoren bevorderd, zijn cultuurcafés en bijeenkomsten georganiseerd via het Cultuurplatform en zijn vernieuwende initiatieven en projecten gesubsidieerd.

Cultureel ondernemerschap en gebiedsprofilering

We hebben het culturele profiel en verhaal van het Hogeland samen met erfgoed, recreatie en toerisme en via de Stichting Promotie Waddenland benoemd, versterkt en gepromoot.

Muziek- en cultuuronderwijs

Muziek- en cultuuronderwijs levert een belangrijke bijdrage aan de vorming en ontwikkeling van alle inwoners.

Kunst- en Cultuurcentrum Het Hogeland

Ook in 2025 hebben we het Kunst- en Cultuurcentrum Het Hogeland ondersteund, zowel financieel als verbindend naar andere culturele organisaties. Daarnaast hebben we de pilot van het Kultuurhoes in Wehe-den Hoorn met een jaar verlengd. Het aanbod van muziek en cultuuronderwijs is hierdoor vergroot.

De cultuurcoaches Onderwijs en Amateurkunst & Participatie hebben een verbindende rol gehad in de ondersteuning van het Kunst- en Cultuurcentrum Het Hogeland. De cultuurcoach Onderwijs heeft zich bijvoorbeeld ingezet voor een betere verbinding tussen het onderwijs en het muziek- en cultuuronderwijs en het aanjagen van vernieuwende educatieve projecten. Om cultuureducatie steviger in te bedden zijn we aangesloten bij het Cultuureducatie Convenant. Hierin zijn afspraken over cultuureducatie met alle gemeenten uit de Provincie Groningen vastgelegd.

Bibliotheekwerk

De bibliotheek is er voor iedereen. De bibliotheek dient voor alle inwoners toegankelijk te zijn. Met vier centraal gelegen, waarde vrije, openbare, laagdrempelige fysieke bibliotheken in Leens, Uithuizen, Bedum en Winsum.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

De gemeente (Centrumplannen Bedum), Biblionet Groningen en het Kunst- en Cultuurcentrum het Hogeland hebben een programma van eisen opgesteld voor de nieuw te bouwen bibliotheek aan de Vliet, blok C, in Bedum. De bibliotheek verhuist eind 2027 samen met het Kunst- en Cultuurcentrum naar een mooie centrale ligging in het dorp. Om deze verhuizing te realiseren is bij het Rijk een SPUK lokale bibliotheekvoorzieningen aangevraagd en toegekend.

De gemeente (Centrumplannen Winsum), Wierde van waarde en Biblionet hebben de mogelijkheden onderzocht om de bibliotheek te verhuizen naar omgeving Obergum. Dit wordt in 2026 verder uitgewerkt.

In de centraal gelegen bibliotheken Leens, Winsum, Bedum en Uithuizen zijn de platformactiviteiten gericht op speciale doelgroepen, zoals het vilt-café in Leens, het liedjes-café in Bedum, de Thuiskamer in Uithuizen en de creatieve workshops in Winsum.

In alle bibliotheken zijn Klik&Tik cursussen voor het verbeteren van digitale vaardigheden en spreekuren van het Taalhuis voor beter leren schrijven, lezen en rekenen. In Uithuizen en Bedum zijn in samenwerking met de BreinBieb activiteiten georganiseerd. In de Bibliotheek Uithuizen kunnen leden gebruik maken van de Open+. Leden kunnen de bibliotheek buiten de reguliere openingstijden zelfstandig bezoeken.

Samen met de projectleider Informatiepleinen en projectmedewerker Mobiele Dienstverlening van Biblionet zijn er vier informatiepleinen in de bibliotheken in het Hogeland. Op elk plein is een IDO (Informatiepunt Digitale Overheid). Het aanbod op de informatiepleinen is tot stand gekomen met diverse partners uit het sociaal domein zoals Stichting Mensenwerk Hogeland, Buurtzorg, Humanitas, FNV, VKB en Groninger Dorpen.

Door de inzet van mobiele dienstverlening zijn er meer inwoners bereikt in dorpen waar geen fysieke bibliotheek is. De bus rijdt wekelijks door het Hogeland en haalt op die manier vraag en aanbod op en brengt van en naar de inwoners. Er zijn drie afhaalpunten in het Hogeland: Baflo, Eenrum en Warffum.

Openbaar groen

De waarde van openbaar groen is veelomvattend waardoor kwalitatief groen een steeds belangrijkere rol krijgt binnen onze samenleving. Groen draagt niet alleen bij aan klimaatadaptatie maar heeft ook belangrijke andere waarden waaronder ecologisch, sociaal, economisch en zelfs psychologisch. Met het inrichten van de openbare ruimte zal hier rekening mee gehouden moeten worden.

Op sociaal vlak speelt openbaar groen ook een heel belangrijke rol. Hierdoor hebben we veel aandacht voor burgerparticipatie en proberen we op steeds meer vlakken inwoners te betrekken bij de invulling van de openbare ruimte. Ook spelen de dorpencoördinatoren een belangrijke rol in de communicatie en het plannen van bijeenkomsten.

Wat willen we bereiken?	Wat hebben we bereikt?
Bewaken van de kwaliteit van groen	Vervangen van plantvakken die niet voldoen aan kwaliteit. Met de nieuwe invulling van deze plantvakken houden we rekening met onderhoud, biodiversiteit en klimaatverandering.
	Open beplantingsvakken aanvullen met nieuwe planten waardoor deze vakken weer voldoen aan de kwaliteitseisen.
Data op orde en planmatig beheer	Alle bermen en sloten zijn in kaart gebracht met de juiste gegevens die nodig zijn voor het beheer.

Wat willen we bereiken?	Wat hebben we bereikt?
	Alle bomen zijn op de juiste plek gezet.
	Er is opdracht gegeven om deze winter een kwart van alle bomen te inspecteren en ontbrekende gegevens aan te vullen.
	In november zijn we begonnen met alle groenvakken binnen de kom de juiste objecttypes te geven.
Onderhoud bosgebieden	Snoeien van enkele dorpsbossen. Hierbij zijn alle bomen die gevaar opleveren verwijderd.
	Er is een raamovereenkomst opgesteld en gegund voor het structureel onderhouden van alle gemeentelijke bossen.
Invasieve exotenbeheer	In samenwerking met een externe partij is er een beheerplan voor invasieve exoten opgesteld.
	Alle groeilocaties die bij ons bekend zijn toegevoegd aan ons databeheersysteem.
	Voor het bestrijden en beheersen van Japanse duizendknoop en de reuzenberenklauw is een raamcontract opgesteld en vergund.
	De eerste deelopdrachten zijn in uitvoering.
Biodiversiteit	Pilot bermcompost (CMC) is verlengd.
	De gemeente is aangesloten bij het Deltaplan Biodiversiteit en Stichting Steenbreek.
Gedragscode stadswerk	Gedragscode stadswerk is vastgesteld.
	Er is een plan van aanpak opgesteld om de Gedragscode stadswerk verder te implementeren in de organisatie.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

We hebben weer een upgrade kunnen geven aan het openbaar groen door een deel van de plantvakken die niet voldoen aan de kwaliteitseisen te vervangen. Hiermee hebben we geïnvesteerd in een gezonde leefomgeving die het welzijn bevordert. Ook draagt dit bij aan het op orde brengen van onze data. Ondertussen zijn we ook bezig ervoor te zorgen dat deze data op orde blijft.

Door de snoeiwerkzaamheden in onze gemeentelijke bossen hebben we gezorgd dat de openbare ruimte weer een stuk veiliger is geworden. Dit is van groots belang en versterkt de kwaliteit van leven voor onze inwoners.

We zijn van start gegaan met het bestrijden van invasieve exoten binnen onze gemeente. Hiermee zijn we de strijd begonnen tegen een groot maatschappelijk probleem en voldoen we aan de wettelijke verplichting vanuit de overheid.

In het kader van het Deltaplan Biodiversiteit en Stichting Steenbreek hebben we deelgenomen aan het NK Tegelwippen. Ter ondersteuning hiervan is de tegeltaxi ingezet. De tegeltaxi heeft tussen april en oktober één keer per maand tuintegels bij inwoners opgehaald, onder voorwaarde dat hiervoor groen wordt teruggeplaatst. Ook is er per maand een "Tegelwipper van de maand" gekozen, deze inwoner heeft een cadeaubon ontvangen van een tuincentrum binnen de gemeente. Het NK Tegelwippen draagt bij aan het vergroten van de biodiversiteit, het verbeteren van de wateropname in de bodem en het vergroten van de bewustwording onder inwoners.

Bomen (kap en herplant)

Onze ambitie is om op korte termijn ons bomenbestand te vergroten en meer diversiteit aan te brengen in het assortiment. Hiermee zorgen we voor een betere leefomgeving voor zowel mens als dier, geeft dit ondersteuning in biodiversiteit, heeft dit een verkoelend effect en zorgt voor een beter waterbeheer.

Wat willen we bereiken?	Wat hebben we bereikt?
Uitbreiden bomenbestand	614 bomen geplant, waarvan een deel herplanting
Meer bomen aanplanten binnen de kom	Meer diversiteit in soorten aangeplant Een groot deel van bovenstaande bomen is binnen de kom aangeplant

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Aan de hand van een bestek hebben we meer bomen weten aan te planten dan dat we op voorhand hadden aangegeven. Ook hebben we nog een flink aantal minder vitale bomen kunnen verwijderen en hebben we deze direct kunnen vervangen voor nieuwe exemplaren. Hierdoor is de achterstand flink verminderd.

Speelvoorzieningen

De speelruimten zorgen voor een fijne leefomgeving. We faciliteren buiten spelen dat helpt kinderen in hun ontwikkeling (motorisch, zintuigelijk, sociaal, creatief en emotioneel). We vinden dat speelplekken belangrijke ontmoetingsplekken zijn, niet alleen voor kinderen maar ook voor (groot) ouders en andere buurtbewoners. Aantrekkelijke speelruimte is goed voor de positieve beleving en leefbaarheid van een buurt en kan bijdragen aan de sociale cohesie.

Begraafplaatsen

Begraafplaatsen spelen een belangrijke rol in de samenleving en bieden een plek voor het begraven en herdenken van dierbaren. Groen speelt hierbij ook een grote rol. Hierdoor ligt de ambitie van het groenonderhoud op begraafplaatsen hoger dan in de openbare ruimte. Om deze ambitie waar te maken hebben we op enkele begraafplaatsen onder andere schelpenpaden vervangen voor een onderhoudsvriendelijke en duurzame half-verharding. Ook hebben we deels de invulling van het groen veranderd waardoor de intensiteit van het onderhoud afneemt en de beeldkwaliteit wordt verbeterd. Hierbij hebben we ook rekening gehouden met de biodiversiteit.

Wat willen we bereiken?	Wat hebben we bereikt?
Verbeteren kwaliteit	Schelpenpaden voorzien van een ander soort halfverharding. Duurzaam en onderhoudsvriendelijk.
	Opwaarderen van het groen.
	Aanschaf nieuwe bordjes voor strooiveld, persoonsaanduiding graven en informatieborden.
Uitbreiden capaciteit graven	Ruimingsprotocol opgesteld en vastgesteld.
	In Uithuizermeeden is op de begraafplaats het veld met algemene graven ondergronds geruimd.
	Op de begraafplaats in Baflo monumenten verwijderd waarvan de graftermijn is verlopen of waarvan afstand is gedaan, inclusief de zwaar vervallen monumenten.
Vaststellen waardevolle graven	(Historisch) onderzoek gedaan naar de graven op de begraafplaatsen in Baflo en Zuidwolde. Lijst met waardevolle graven laten vaststellen.

Wat willen we bereiken?	Wat hebben we bereikt?
Actualiseren beheerverordening	Was/wordt mutatie gemaakt. Externe partij gevraagd de mutatie uit te werken.

Wat hebben we gedaan?

Ook voor het groen op de begraafplaatsen maken wij gebruik van de raamcontracten die zijn afgesloten voor de openbare ruimte. Vanuit deze contracten hebben we onder andere het achterstallig snoeiwerk van de bomen verminderd. Ook hebben we enkele bomen gekapt en nieuwe bomen aangeplant.

Vanuit de incidentele budgetten die beschikbaar zijn gesteld door de raad in 2022 en 2024 hebben we de invulling van het groen op enkele begraafplaatsen kunnen opwaarderen. Ook zijn er werkzaamheden die nog worden uitgevoerd waaronder het vervangen van paden, vervangen van groen en het aanplanten van nieuwe bomen.

Om weer extra ruimte te creëren op enkele begraafplaatsen is er een ruimingsprotocol opgesteld. In Uithuizermeeden is hiervoor een ruimingsactie gedaan. In Baflo is er ook een ruimingsactie geweest, maar hierbij ging het om vervallen graven. Hiermee is de beeldkwaliteit van de begraafplaats sterk verbeterd.

Subsidies

Wij willen onze inwoners stimuleren om activiteiten te organiseren. Dat doen wij onder andere door subsidie te verstrekken. In de diverse subsidieregelingen hebben wij opgenomen waarvoor inwoners subsidie kunnen aanvragen. Subsidies dragen bijvoorbeeld bij aan een prettige leefomgeving of het verbeteren van de sociale samenhang tussen inwoners.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

De gemeente is laagdrempelig en makkelijk bereikbaar voor inwoners. We hebben hun vragen over subsidies goed kunnen beantwoorden. Zij ervaren geen drempel om een subsidieaanvraag in te dienen. De informatie op de website over subsidies is juist en actueel. Daarnaast is er contact met organisaties geweest om hen te informeren en adviseren over hun subsidieaanvraag. Binnen de organisatie is steeds meer samengewerkt op het gebied van subsidies.

Musea

Als gemeente subsidiëren we de volgende musea: Museum Borg Verhildersum, de Menkemaborg, het Openluchtmuseum Het Hoogeland en het Visserijmuseum Zoutkamp. De overige musea ondersteunen we waar mogelijk.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

We willen dat onze musea organisatorisch en financieel gezond zijn. In samenwerking met de musea en de provincie is onderzocht op welke wijze de exploitatie van musea geoptimaliseerd kan worden. Een onderdeel hiervan is het initiatief Groninger Waddemusea, dat bijdraagt aan een toekomstbestendige samenwerking en een sterkere positie van de musea in de regio. Vanuit de gemeente Het Hogeland doen hier de volgende vier musea aan mee; de Menkemaborg, Museum Borg Verhildersum, Openluchtmuseum Het Hoogeland en het Visserijmuseum. Via dit initiatief is op een verdiepende en elkaar ondersteunende samenwerking tussen de musea gestuurd, zowel op gemeentelijk als op provinciaal niveau.

In 2025 is het projectplan toekomstbestendig museaal erfgoed vastgesteld. Dit plan is gericht op het verstevigen van de basis van erfgoed en musea in de gemeente, als één van de Hogelandster initiatieven voor de Economische Agenda Nij Begun. Het overkoepelende doel is het versterken van recreatie, toerisme en het culturele profiel van Het Hogeland.

Archeologie

Bij ruimtelijke initiatieven moet worden onderzocht in hoeverre bodemingrepen (zoals graven, ploegen, funderen) het archeologisch bodemarchief kunnen aantasten. Bij aantasting van archeologie stelt de

gemeente – in haar rol als bevoegd gezag – voorschriften op om de archeologie te borgen. De beleidskaart archeologie speelt hierbij een belangrijke rol, evenals het Omgevingsplan.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

In 2025 zijn gemiddeld twee officiële archeologische onderzoeken per week uitgevoerd. Het gaat om zowel bureauonderzoek als veldonderzoek. Het aantal afgegeven adviezen t.b.v. vergunningen ligt nog aanmerkelijk hoger. De gemeente, in haar rol van bevoegd gezag, beoordeelt de uitgevoerde onderzoeken op uitvoering, werkwijze, resultaten, adviezen en wetenschappelijke inhoud.

In meerdere gemeentelijke projecten is de archeologie tijdig meegenomen en geborgd. Daarbij is de gemeente proactief, ook projecten waar volgens de officiële verwachtingen archeologie een laag risico heeft, word toch voor de zekerheid vooronderzoek uitgevoerd, zoals bijvoorbeeld bij de herontwikkeling Locatie Ontwikkelplein Uithuizen.

Beleid erfgoed en monumenten

Binnen de ruimtelijke ordening is erfgoed een belangrijke en wettelijke taak. Gemeenten zijn wettelijk verplicht om archeologie en gebouwd erfgoed te borgen in vergunningaanvragen en ruimtelijke plannen. Daarnaast is erfgoed belangrijk voor een aantrekkelijke gemeente, voor zowel inwoners als bezoekers. Naast de wettelijke taken willen we een brede plus zetten op erfgoed. Die plus bestaat bijvoorbeeld uit het ontwikkelen van een cultuurhistorische waardenkaart, een onderzoeksagenda archeologie, participatie (bijvoorbeeld een klankbordgroep of erfgoedplatform), een bewustwordingscampagne en een monumenteninspecteur.

In de 'Erfgoednota 2025-2035' werken we dit verder uit. In 2025 zijn we gestart met de uitvoering van de acties die voortvloeien uit deze nieuwe Erfgoednota.

Gebouwd erfgoed

De instandhouding van rijksmonumenten zoals borgen, boerderij, molens, huizen en andere rijksmonumenten die van historische waarde zijn, is van groot belang. Ook gemeentelijke monumenten zijn van waarde en hebben nagenoeg dezelfde bescherming als rijksmonumenten. Wij zien het als onze taak om het behoud ervan te borgen in de vergunningverlening en de waardering van erfgoed in het algemeen uit te dragen.

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we bereikt?
Instandhouding gemeentelijke monumenten en rijksmonumenten.	Borging van erfgoedwaarden in vergunningtrajecten, in samenwerking met Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de Adviescommissie voor Omgevingskwaliteit.
	Monumenteigenaren en initiatiefnemers geholpen met uiteenlopende onderhouds- en subsidievragen, omgang met monumenten.
	Waardevolle contacten gelegd en onderhouden met erfgoedorganisaties en belangenverenigingen, in de vorm van participatie.
	Nieuwe gemeentelijke monumenten voorgelegd aan de Adviescommissie voor Omgevingskwaliteit.
Bescherming cultuurhistorische waarden landschap, karakteristieke gebouwen en unieke kenmerken van het landschap. Borgen van de ruimtelijke kwaliteit.	Vervolgproces participatie vormgegeven met erfgoedorganisaties in Het Hogeland voor de verdere ontwikkeling van de erfgoednota, door o.a. het organiseren van bijeenkomsten.

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we bereikt?
	Vervolgstappen gezet in het proces om te komen tot een nieuwe Welstandsnota en Erfgoednota. Gedurende dit proces zijn we tot het inzicht gekomen dat beide documenten op een betere manier moeten landen in het instrumentarium onder de Omgevingswet. Beide documenten worden later opgeleverd om ze inhoudelijk in één keer goed te integreren in het Omgevingsplan.
	Gestart met de na-inventarisatie van karakteristieke gebouwen.
Erfgoed blijvend onder de aandacht brengen van onder meer inwoners, ondernemers en bezoekers van de gemeente.	Open Monumentendag georganiseerd in samenwerking met particuliere eigenaren van monumenten, stichting waddenland, stichting de kerk Onderdendam, Staatsbosbeheer en stichting Berlagehuis .
	Om nieuwe doelgroepen bij het erfgoed te betrekken, hebben we met negen locaties samengewerkt. Op deze locatie waren stickers van de monumenten af te halen. Deze actie was vooral gericht op jongeren en hun ouders. Uit de terugkoppeling met 21 locaties bleek dat er meer dan duizend bezoekers waren.

Media

De gemeente zorgt voor de bekostiging van de lokale omroep en het toezicht opdat de inhoud van het programma van de lokale omroep voldoet aan de eisen van de Mediawet. Hiertoe overleggen we regulier met het bestuur van de Omroep Het Hogeland.

Risico's per programma

Risico's beleid

De demografische samenstelling van onze gemeente verandert. We hebben te maken met vergrijzing en ontgroening. Deze veranderingen hebben ook invloed op de vraag naar en het aanbod van voorzieningen binnen de gemeente en hebben daarmee direct invloed op de leefbaarheid. Het speelveld is continu in beweging.

Deze demografische ontwikkelingen hebben direct effect op thema's als passende huisvesting, onderwijs, zorg, sport en kunst & cultuur. De gemeente is mede afhankelijk van derden en burgerinitiatieven die (mede) verantwoordelijk zijn voor deze voorzieningen. De gemeente houdt de ontwikkeling in de gaten waarbij het zich inzet om de leefbaarheid van Het Hogeland op voldoende niveau te houden. Samenwerking met partners uit de samenleving is daarbij noodzakelijk.

Het risico dat voorzieningen verloren gaan heeft mogelijk tot gevolg dat in delen van de gemeente het minder aantrekkelijk wordt om te gaan wonen. Vanuit de verschillende visiedocumenten en vanuit het coalitieakkoord is hier aandacht voor. Tevens zijn deze thema's onderdeel van het gesprek en inspanning met betrekking tot de realisatie van de 'brede welvaart'.

Beheersmaatregelen

Vanuit diverse programma's, projecten en andere initiatieven zoals de Regiodeal, de Sociale Agenda en de Masterplannen Regiocentra wordt een impuls gegeven aan de leefbaarheid in de dorpen. Samen met de inwoners en partners wordt gewerkt aan de ambities opdat het fijn wonen, werken en leven is in de gemeente Het Hogeland.

Verbonden Partijen

Dit programma heeft een relatie met onderstaande Verbonden Partijen:

- Stichting De Beemden
- Stichting De Tirrel

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Lasten / Baten	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Rekening	Vershil
Lasten	24.049	29.497	25.137	4.360
Baten	-2.372	-4.517	-4.968	451
Saldo programma	21.678	24.979	20.170	4.809

In bovenstaand overzicht is het totaal van baten en lasten van dit programma weergegeven. Hierin zijn onderstaande incidentele posten opgenomen. Voor een totaaloverzicht van incidentele posten verwijzen we naar het Overzicht van incidentele lasten en baten.

(bedragen x € 1.000)

Incidentele lasten	2025
Leefbaarheid & Voorzieningen	
Bibliotheek als centraal ontmoetingspunt	250
Bibliotheek voorbereiding zorgplicht	142
Totaal	392

Reservemutaties behorende bij dit programma (x € 1.000)

	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Rekening	Vershil
Reserve	30	30	0	30
Onderwijshuisvesting				
Reserve Doorontwikkeling Erfgoed	0	-100	-9	-91
Reserve Programma Krimp en Leefbaarheid	0	-334	-346	12
Reserve Bosaanleg Netlaan	0	0	-32	32
Totaal mutaties	30	-404	-387	-16

Toelichting op afwijkingen

Hieronder staan de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Lasten (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Bedrag	Voordeel/Nadeel
Salarissen, voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Bedrijfsvoering.	139	V
In totaliteit laten de kapitaallasten een voordelig verschil zien in de jaarrekening van bijna € 33.000. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door de aangepaste renteomslag. Omdat we meer rente ontvangen vanwege onze liquiditeit, kunnen we minder rente doorbelasten in onze kapitaallasten.	194	V
Budgetoverheveling, in de raadsvergadering van 4 maart 2026 is besloten tot het overhevelen van een aantal budgetten. Dit betreft niet uitgegeven budgetten en leiden daarom tot een voordeel in 2025.	4.198	V

Omschrijving	Bedrag	Voordeel/Nadeel
Scholen kunnen de OZB terugvragen, vanwege de waardeontwikkeling van de schoolgebouwen is het budget hiertoe niet toereikend.	-69	N
De post leerlingenvervoer laat een voordeel zien omdat meer leerlingen met het openbaar vervoer naar school gaan. Daarnaast zijn de RENN4 scholen in Appingedam en Groningen vol, waardoor daar geen leerlingen instromen op dit moment.	137	V
Peuteropvang. Er is in 2025 nog weinig gebruik gemaakt van de nieuwe maatwerksubsidie peuteropvang. Deels omdat de subsidie voor zware groepen te laag was (dit is inmiddels gecorrigeerd) en deels omdat aanbieders nog geen plannen hadden gemaakt op de nieuwe subsidie.	67	V
In de begroting is gerekend met een forse stijging van de energieprijzen, deze blijken uiteindelijk mee te vallen.	223	V
In 2025 is er weinig klachtenonderhoud uitgevoerd aan de NSU.	67	V
Voor het uitvoeren van het onderwijsachterstanden beleid ontvangen we jaarlijks middelen. Het deel wat we niet besteden moet terug naar het Rijk. Zie ook baten.	224	V
De Tirrel Beheer, laat een voordelig verschil zien. Enerzijds door lagere managementkosten, anderzijds door meer huuropbrengsten. Zie ook baten.	110	V
SPUK Sport, zie baten.	-59	N
Vanwege het verkiezingsreces is de budgetoverheveling vroeg uitgevraagd dit jaar. Voor de subsidie van het bibliotheek werk betekent dit dat de laatste nota alsnog in 2025 is geboekt. Dat levert een nadeel in 2025 op en een voordeel in 2026.	-144	N
Overige afwijkingen <60.000	-727	N
Totaal	4.360	

Baten (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Bedrag	Voordeel/Nadeel
Kapitaallasten, zie lasten	1.156	V
Budgetoverheveling, zie lasten	-1.032	N
Onderwijsachterstanden beleid, zie lasten.	-233	N
De Tirrel Beheer. Zie lasten.	28	V
De verhuurd van de sporthal De Tirrel valt nadelig uit.	-80	N
Spuk Sport, omdat gemeente de BTW op sport niet meer mogen terugvragen is een tijdelijke regeling SPUK Sport in het leven geroepen. Hiermee kunnen we compensatie krijgen voor misgelopen BTW. Vooralsnog reserveren we deze baten om eventuele investeringen in sport deels te kunnen dekken.	599	V
Overige afwijkingen <60.000	13	V
Totaal	451	

5. Sociaal Domein & Volksgezondheid

Omschrijving

Wij willen ervoor zorgen dat iedereen mee kan doen in de samenleving. We stimuleren de zelfredzaamheid van de inwoners en zorgen voor de inwoners die ondersteuning nodig hebben.

Daarbij voeren we activiteiten uit die zijn gericht op alle vormen van jeugdhulp, van bescherming tot reclassering en van opvoedingsondersteuning tot geestelijke gezondheidszorg. Ook begeleiden we werkzoekenden en uitkeringsgerechtigden naar de arbeidsmarkt. Voor inwoners die dit niet kunnen, zorgen we voor een financieel vangnet en maatschappelijke ondersteuning. Verder richten we ons op ziektepreventie, gezondheidsbevordering en bescherming van onze inwoners.

Taakvelden

Tot dit programma behoren de volgende taakvelden:

Nummer	Naam
6.1	Samenkracht en cultureel werk
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen
6.3	Inkomensregelingen
6.4	WSW en beschut werk
6.5	Arbeidsparticipatie
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)
6.71A	Huishoudelijke hulp (WMO)
6.71B	Begeleiding (WMO)
6.71C	Dagbesteding (WMO)
6.71D	Overige maatwerkarrangementen (WMO)
6.72A	Jeugdhulp begeleiding
6.72B	Jeugdhulp behandeling
6.72C	Jeugdhulp dagbesteding
6.72D	Jeugdhulp zonder verblijf
6.73A	Pleegzorg
6.73B	Gezinsgericht
6.73C	Jeugdhulp met verblijf overig
6.74A	Jeugdhulp GGZ zonder verblijf
6.74B	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ verblijf
6.74C	Gesloten plaatsing
6.81A	Beschermd wonen (WMO)
6.81B	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)
6.82A	Jeugdbescherming
6.82B	Jeugdreclassering
7.1	Volksgezondheid

Beleidskader

Het integraal beleidsplan Sociaal Domein en Samenleving "Naar een nieuw sociaal domein" vormt het overkoepelend beleidskader voor het beleid, projecten en activiteiten in het sociaal domein en samenleving. Langs vier strategische doelen van meer veerkracht, meer preventie, meer maatwerk en meer innovatie werken we aan een toekomstbestendig sociaal domein. De ambitie is een maatwerkgericht, nuchter en solide sociaal domein, waarin de dienstverlening integraal en effectief is en het zorggebruik en het beschikbare budget meer in evenwicht zijn.

Deze ambitie en de strategische doelen zijn het kader voor het beleid sociaal domein en samenleving en voor het programma Transformatie Sociaal Domein. Met het programma wordt de slagkracht van de ontwikkeling van het sociaal domein versterkt en versneld.

Naast het programma zullen ook de Regiodeal en de Sociale agenda 'Nij Begun op weg naar erkenning, herstel en perspectief' van invloed zijn op dit programma.

Andere ontwikkelingen die we wel signaleren maar waarvan we nog niet precies weten wat de impact is, zijn de hervormingsagenda Jeugd en het invoeren van de inkomensafhankelijke bijdrage in de Wmo.

De volgende beleidsdocumenten zijn op dit programma van toepassing:

- Koersdocument Transformatie Sociaal Domein (2020-2030)
- Beleidsplan Sociaal Domein en Samenleving Naar een nieuw Sociaal Domein
- Programmaplan Transformatie Sociaal Domein 2023 e.v.

Beleidsindicatoren

Vanuit de Regeling beleidsindicatoren gemeenten zijn de onderstaande verplichte beleidsindicatoren van toepassing op dit programma:

Verplichte beleidsindicator	Eenheid	Het Hogeland	Provincie Groningen
Banen (2024)	<i>Aantal inwoners per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar</i>	628,8	807,0
Jongeren met een delict voor de rechter (2023)	<i>%12 t/m 21 jarigen</i>	1	1
Kinderen in uitkeringsgezin (2024)	<i>% kinderen tot 18 jaar</i>	6	7
Netto arbeidsparticipatie (2024)	<i>% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking</i>	70,3	71,2
Werkloze jongeren (2024)	<i>%16 t/m 22 jarigen</i>	3	2
Personen met een bijstandsuitkering (2025)	<i>Aantal personen per 10.000 inwoners</i>	242,9	355,0
Lopende re-integratie-voorzieningen (2024)	<i>Aantal per 10.000 inwoners van 15-64 jaar</i>	185,0	319,7
Jongeren met jeugdhulp (2024)	<i>% van alle jongeren tot 18 jaar</i>	14,9	15,4
Jongeren met jeugdbescherming (2024)	<i>% van alle jongeren tot 18 jaar</i>	1,0	1,3
Jongeren met jeugdreclassering (2024)	<i>% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar</i>	0,3	0,4
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO (2025)	<i>Aantal per 10.000 inwoners</i>	780	756

Stuurgegevens

Vanuit uw raad is aangegeven dat er behoefte bestaat aan het ontwikkelen van een sturingsmechanisme op de diverse beleidsterreinen. In onderstaande overzichten staan de stuurgegevens bij dit programma:

Stuurgegevens	Eenheid	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Beoogd 2025	Realisatie 2025
Bereik WMO						
Hulp bij het huishouden	<i>Aantal huishoudens ultimo</i>	1.394	1.410	1.456	1.481	1.495
	<i>Besteding in jaar (x € 1.000)</i>	5.042	5.336	5.732	6.373	5.664
Begeleiding	<i>Aantal huishoudens ultimo</i>	655	623	686	667	656
	<i>Besteding in jaar (x € 1.000)</i>	4.871	4.468	4.629	5.016	4.858
Beschermde Wonen	<i>Aantal huishoudens ultimo</i>	24	29	28	30	29
	<i>Besteding in jaar (x € 1.000)</i>	1.190	1.104	1.345	1.200	1.444
Publiekvervoer	<i>Aantal huishoudens ultimo</i>	2.069	2.083	2.308	2.150	2.301
	<i>Besteding in jaar (x € 1.000)</i>	1.037	1.160	1.224	1.249	1.195
Bereik participatie						
Uitkeringen participatie	<i>Aantal uitkeringen ultimo</i>	972	960	967	950	947
	<i>Waarvan echtpaar of gelijkgesteld en</i>	145	149	129	150	131
	<i>Totaal personen ultimo</i>	1.117	1.109	1.096	1.100	1.108
Cliënten bijzondere bijstand	<i>Aantal personen in het jaar</i>	934	875	894	900	873
	<i>Besteding in jaar (x € 1.000)***</i>	1.254	1.260	1.297	1.344	1.542
Omvang WSW / Beschut werk						
Werknemers met een arbeidscontract	<i>Aantal personen ultimo</i>	293	266	249	234	221

Stuurgegeven	Eenheid	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Beoogd 2025	Realisatie 2025
SW						
Aantal werknemers Beschut Werk	<i>Aantal personen ultimo</i>	21	27	38	43	43
Inwoners aan het werk met loonkostensubsidie (afsprakabaan)	<i>Aantal personen ultimo</i>	103	106	97	110	103

Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

Basisondersteuning

We verstaan onder Basisondersteuning alle algemene voorzieningen die voor alle inwoners toegankelijk zijn zonder indicatie. Deze bestaan bijvoorbeeld uit ondersteuning door vrijwilligers of door een Welzijnsorganisatie. Denk hierbij aan jeugd- en jongerenwerk, algemeen maatschappelijk werk, welzijnswerk, sociaalraadslidenwerk en het schoolmaatschappelijk werk maar ook aan algemene voorzieningen voor jeugd- en gezinsbegeleiding voor inwoners met een lichtverstandelijke beperking, steunouders, Humanitas, Homestart et cetera.

Door vroegtijdig te signaleren en dichtbij en laagdrempelig voorzieningen aan te bieden proberen we te voorkomen dat problemen groter worden. Onze gemeente bestrijkt een uitgebreid gebied en dit vraagt om samenwerking tussen vele partijen om passende creatieve oplossingen te vinden voor zo veel mogelijk inwoners.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

In 2025 is een breed en toegankelijk aanbod aan basisondersteuning beschikbaar gebleven voor alle inwoners. Door de inzet van laagdrempelige, vrij toegankelijke voorzieningen (voornamelijk; Mensenwerk Hogeland) konden ondersteuningsvragen vroegtijdig worden gesignaleerd en opgepakt. Hiermee is bijgedragen aan het versterken van de zelfredzaamheid van inwoners. Dit is gerealiseerd door de continuïteit en kwaliteit van het huidige aanbod te borgen, samen te werken met een breed netwerk van professionele en informele partners. Hierdoor kregen aanbieders ruimte om flexibel in te spelen op de ondersteuningsbehoefte van inwoners. Daarnaast is ingezet op samenwerking en vroegsignalering binnen het uitgestrekte gemeentelijke gebied, zodat ondersteuning zoveel mogelijk dichtbij en passend bij de leefwereld van inwoners kon worden aangeboden. Verder zijn wij in 2025 bezig geweest met de verdere voorbereidingen voor de inkoop basishulp jeugd en gezin.

Sociale teams

Er zijn 5 Integrale Sociale Teams (IST) ingericht waar verschillende disciplines van Jeugd, Wmo Inkomen & Participatie en Welzijn onderdeel van uitmaken. In sommige gevallen ervaart een inwoner op meerdere leefgebieden problemen waardoor het nodig is om er integraal naar te kijken. We kijken daarbij breed naar oplossingen en daar waar nodig passen we maatwerk toe. Uitgangspunt is dat we inzetten op het vergroten van eigen kracht, zelfredzaamheid en samenredzaamheid. Binnen de sociale teams zijn we voortdurend aan de slag met het steeds verder uitbouwen en verfijnen van de visie: 1 gezin, 1 plan, 1 budget, 1 regisseur.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we ervoor gedaan?

De implementatie van *Aanpak Voorkomen Escalatie* (AVE) is gestart in 2025. Hiervoor zijn medewerkers van de IST getraind. Ook zijn enkele medewerkers geschoold tot trainer. Zij zullen in 2026 de overige IST-medewerkers trainen in de AVE.

Voor de integrale sociale teams zijn twee procescoördinatoren Zorg en Veiligheid begonnen. Naast hun taken in de zorg- en veiligheids casuïstiek hebben zij een rol bij de aanpak van de daklozenproblematiek in Het Hogeland. De procescoördinatoren van het IST zijn een aanvulling op de procescoördinatie Zorg

en Veiligheid OGGZ, die uitgevoerd wordt door de GGD en meer vanuit de bemoeizorg werkt. Er is nauwe samenwerking met OOV, politie en het Zorg -en Veiligheidshuis Groningen .

De Wet aanpak meervoudige problematiek, oftewel de Wams, wacht op behandeling door de Tweede Kamer. Dit is van invloed op de uitvoering van de AVE. Bij de AVE moeten persoonsgegevens gedeeld kunnen worden. De wet zou het samenwerken van instanties onderling vereenvoudigen. Daarom zijn we nu in overleg met de privacy-officer van de gemeente over de gegevensverwerking en het maken van een DPIA (=Data Protection Impact Assessment). Een DPIA is een instrument om vooraf de privacy-risico's van een gegevensverwerking in kaart te brengen

In 2025 zijn de voorbereidingen gestart van het project Kansen voor Kinderen. Dit is een project dat gericht is op het doorbreken van generatiearmoede door middel van een stress-sensitieve en integrale benadering van de inwoner. Hierbij wordt gebruik gemaakt van ervaringsdeskundige buddy's en waar nodig wordt maatwerk geboden middels de Doorbraakmethode. Dit is een methode die ontwikkeld is door het Instituut van Publieke Waarde om maatwerk te onderbouwen. Hiervoor hebben we een Doorbraakteam ingericht. In dit team gaan maatwerkprofessionals de Integrale Sociale Teams ondersteunen om maatwerk te bieden wanneer de casus daarom vraagt. Hierbij vindt afstemming plaats met de proces-regisseurs. Zo nodig wordt hierin ook contact gelegd met maatwerkprofessionals van andere overheidsorganisaties. Hiervoor zijn we aangesloten bij Professionals voor Maatwerk Multiproblematiek. In 2026 worden de eerste gezinnen geholpen.

Taalhuizen

Alle inwoners van de gemeente Het Hogeland die willen werken aan hun basisvaardigheden kunnen gebruik maken van de taalhuizen. Zij kunnen hier leren beter te lezen, schrijven, rekenen en omgaan met een telefoon, laptop of computer. De taalhuizen in Het Hogeland zijn te vinden in de bibliotheken in Bedum, Leens, Uithuizen en Winsum.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

In 2025 is gewerkt aan het professionaliseren van de Taalhuizen en de uitbreiding van het aantal deelnemers en vrijwilligers. Daarmee is ingezet op het blijvend bereiken van inwoners met lage basisvaardigheden, met specifieke aandacht voor de NT1-doelgroep (inwoners voor wie Nederlands de moedertaal is) en het bieden van ondersteuning aan NT2-inwoners (inwoners voor wie Nederlands niet de moedertaal is) zonder inburgeringsplicht.

Om de NT1-doelgroep beter te bereiken is de samenwerking uitgebreid met nieuwe maatschappelijke partners en zijn trainingen 'herkennen en doorverwijzen' verzorgd. Eveneens zijn medewerkers van integrale sociale teams en het Ontwikkelplein betrokken. Ook zijn werkgevers geïnformeerd over het kunnen signaleren en doorverwijzen van inwoners met lage basisvaardigheden. De Taalhuizen hebben daarnaast ingezet op laagdrempelige zichtbaarheid, onder meer door aanwezigheid op lokale evenementen en het organiseren van activiteiten.

Het aanbod in de Taalhuizen is in 2025 verder verbreed. Zo is digitale ondersteuning geboden via de cursus 'Klik & Tik' en hulp bij belastingaangifte. Het Taalhuis is daarnaast met een spreekuur aanwezig op alle informatiepleinen in de gemeente. Er zijn Diglin-groepen voor leesvaardigheid en woordenschat gestart in Bedum en Winsum. De bestaande Diglin-groep in Leens heeft extra aandacht besteed aan het ondersteunen van kinderen bij het lezen. Het Taalcafé voor vrouwen in Bedum heeft in 2025 het tienjarig jubileum gevierd.

Voor NT2-inwoners zonder inburgeringsplicht zijn taalcafés en meeleesclubs ingezet als laagdrempelig aanbod om de Nederlandse taalvaardigheid te versterken.

De professionalisering van de Taalhuizen heeft verder vorm gekregen door de certificering van alle Taalhuizen in Het Hogeland en door het versterken van de regionale samenwerking via Taalnetwerkbijeenkomsten. Daarnaast is gewerkt aan het opstellen van een concept Uitvoeringsplan.

Woonzorgvisie

We streven naar voldoende aanbod van voorzieningen op het gebied van wonen, zorg en welzijn, waar iedereen terecht kan. Inwoners en partners werken daarbij samen aan een gecombineerd aanbod van wonen, welzijn en zorg. Hiervoor werken we aan een woonzorgvisie.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

Samen met onze samenwerkingspartners, waaronder de woningcorporaties en zorgaanbieders, stelden we de Woonzorgvisie Gemeente Het Hogeland 2025-2030 op. Inwoners zijn hierover via de media geïnformeerd. (Zie ook *Programma 4, onderdeel Wonen Zorg en Welzijn.*)

Minimabeleid

Vanaf 2024 tot 2028 is het nieuwe Minimabeleid van kracht. Met dit beleid borduren we voort op het minimabeleid over de periode 2020 – 2024 en behouden we wat goed is. Het nieuwe minimabeleid sluit derhalve aan op het Beleidsplan Sociaal Domein en Samenleving. We zetten in op de doelstellingen:

- het op orde krijgen van de (financiële) basis;
- het bieden van maatwerk en perspectief;
- verschuiving van controle naar vertrouwen.

Wat willen we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?

De basis op orde (meer preventie en meer innovatie): inwoners zijn bekend met en maken gebruik van onze minimaregelingen en voor hoge kosten als een zorgverzekering helpen we met het vinden van de best passende en meest voordelige optie. Hiervoor is een communicatiecampagne opgezet. De website is vernieuwd en de regelingen zijn te vinden in een boekje over geldzaken. Dit boekje is 2025 ontwikkelt en wordt in 2026 uitgegeven.

- De Regeling Compensatie Eigen Risico (CER) is verruimd en kan na afloop van één verzekeringsjaar al worden aangevraagd. De tegemoetkoming voor de aanvullende verzekering wordt verhoogd.
- Vanaf 1 maart 2024 wordt gewerkt met de online variant van De VoorzieningenWijzer. Getrainde consultants van het team Vroegsignalering helpen inwoners die de VoorzieningenWijzer niet zelfstandig kunnen gebruiken.
- Maatwerk en perspectief bieden (meer maatwerk en meer veerkracht). Er wordt invulling gegeven aan maatwerk en het mee laten participeren in de samenleving.

Inkomensregelingen

Met inkomensregelingen wordt hier bedoeld regelingen op grond van de Participatiewet (uitkeringen voor levensonderhoud en bijzondere bijstand), de IOAW (oudere uitkeringsgerechtigden), IOAZ (oudere zelfstandigen) en het BBZ (zelfstandigen). We werken toe naar: 'van controle naar vertrouwen'. Daarom zetten we in op bewustwording van de regels en een aanpassing van onze werkwijze.

Wat willen we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?

In 2025 is binnen de uitvoering van de inkomensregelingen gewerkt aan het naleven van wet- en regelgeving, met aandacht voor de beoogde beweging van controle naar vertrouwen. In dat kader is ingezet op heldere communicatie richting inwoners over rechten en plichten, zodat zij goed geïnformeerd zijn over hun uitkering en voorzieningen. Daarnaast is in 2025 gestart met de voorbereiding op de Participatiewet in Balans, waarbij is verkend welke aanpassingen in werkwijzen en processen in de toekomst nodig zijn. Ook is gestart met de invoering van iParticipatie, een digitaal systeem waarmee inwoners via DigiD op een laagdrempelige manier aanvragen voor inkomensregelingen kunnen indienen. Hiermee wordt toegewerkt naar een toegankelijke en meer eigentijdse dienstverlening voor inwoners.

Ontwikkelplein Het Hogeland

Ontwikkelplein Het Hogeland wil als integrale voorziening van de gemeente de vitaliteit van de regio aanboren. Het is de ambitie dat iedereen (weer) meedoet en meetelt. Ontwikkelplein Het Hogeland wil het potentieel van inwoners, juist ook van hen die buiten de boot vallen en niet meedoen, ten volle

aanspreken. Het ontwikkelen en activeren van mensen naar werk. Maar ook het bieden van een vangnet voor hen die dit nodig hebben. Dit doet Ontwikkelplein het Hogeland door het bieden van dienstverlening op het terrein van sociale activering, werk en inburgering.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

In 2025 heeft Ontwikkelplein Het Hogeland inwoners ondersteund in hun ontwikkeling naar werk, participatie en inkomen, met als doel het versterken van de eigen regie en zelfredzaamheid. Dit is gedaan binnen het programma Ontwikkelplein Het Hogeland, waarbij intensief is samengewerkt met partners in de regio en de reguliere arbeidsmarkt. In dat kader is het Toekomstplan Leerwerkvoorzieningen vastgesteld, waarin de transformatie van de leerwerkvoorzieningen naar een integrale en eigentijdse voorziening centraal staat. Daarnaast is een start gemaakt met de uitvoering van dit toekomstplan en met de verdere uitwerking van plannen voor nieuwbouw van het Ontwikkelplein. In 2025 is uitvoering gegeven aan het Re-integratiebeleid 2024–2028 en zijn beleidsregels Re-integratie 2025 vastgesteld, waarmee inwoners gericht zijn ondersteund richting werk, opleiding of sociale activering. Ook is ingezet op het bieden van passende werkplekken, zoals ontwikkelbanen, afspraakbanen en beschut werk, en is de samenwerking met werkgevers verder versterkt. Tot slot is bijgedragen aan de regionale samenwerking binnen Werk in Zicht, waarmee Ontwikkelplein Het Hogeland een structurele bijdrage levert aan een inclusieve arbeidsmarkt.

Sociale basis

De sociale basis gaat over de contacten tussen mensen onderling en tussen mensen en organisaties in de samenleving. De sociale basis heeft een waarde in zichzelf, doordat inwoners elkaar kunnen ontmoeten, zich kunnen ontplooiën en ontspannen. Ook biedt de sociale basis de mogelijkheid om elkaar te helpen. Dat zorgt voor een stevig fundament onder de lokale samenleving, waardoor samenredzaamheid mogelijk wordt, en wordt versterkt.

Mantelzorgers en vrijwilligers hebben in onze gemeenschap een steeds belangrijkere rol in de zorg en ondersteuning aan inwoners. We willen als gemeente zorg dragen voor de ondersteuning en de waardering van mantelzorgers en vrijwilligers.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

In 2025 is ingezet op het versterken van de sociale basis, het verminderen van eenzaamheid en het ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers. De thuishamers hebben zich daarbij verder ontwikkeld tot succesvolle en laagdrempelige ontmoetingsplekken voor inwoners. Het aantal thuishamers is uitgebreid waardoor er inmiddels meer dan 30 actief zijn binnen de gemeente. Daarnaast is de Valtes-app geïntroduceerd voor mantelzorgers, waarmee het ondersteuningsaanbod voor mantelzorgers beter vindbaar en toegankelijk is geworden. Vanuit het lokale GALA-uitvoeringsplan zijn sport- en cultuuractiviteiten ingezet als middel om de sociale basis te versterken. Zo zijn er kunstworkshops georganiseerd in thuishamers en zijn er activiteiten aangeboden in vakanties en na schooltijd voor de jeugd. Ook heeft de gemeente in 2025 opnieuw bijgedragen aan de Week van de Ontmoeting, in samenwerking met diverse ketenpartners in de gemeente, om ontmoeting en sociale verbondenheid te stimuleren.

Daarnaast weten steeds meer inwoners de Herstelacademie te vinden als plek voor ontmoeting, ondersteuning en een luisterend oor door ervaringsdeskundigen. Vanuit de Herstelacademie is de samenwerking met andere organisaties verder versterkt, waaronder het Herstelatelier, waar inwoners via kunst aan hun herstel werken, en Mensenwerk Het Hogeland, onder meer via welzijnscoaches. Het doel van deze samenwerking is om meer inwoners te bereiken en om onderlinge doorverwijzing te verbeteren.

In 2025 is onderzoek gedaan naar de behoeften van vrijwilligers in Het Hogeland. Aanleiding hiervoor was de wens om het beleid rondom vrijwillige inzet beter te laten aansluiten bij de ervaringen en wensen van de inwoners, die zich vrijwillig inzetten. Uit het onderzoek bleek dat vrijwilligers over het algemeen tevreden zijn en vaak zelf het initiatief nemen tot vrijwillige inzet. Tegelijkertijd kwam uit het onderzoek naar voren dat de vrijwilligerspopulatie divers is, wat aandacht vraagt in toekomstig beleid. Ook het borgen van vrijwillige inzet op basis van vrijwilligheid, zonder verplichting of vanzelfsprekendheid, werd als aandachtspunt benoemd.

Publiek vervoer

Publiek vervoer staat voor een inclusieve samenleving, waaraan iedereen kan deelnemen voor wie dat wil, ongeacht of iemand woont op het platteland en ongeacht welke ondersteuning er nodig is. De inzet is dat mensen veilig, flexibel en zelfstandig kunnen reizen. De organisatie Publiek Vervoer voert voor de gemeenten in Groningen en Drenthe het contractbeheer uit voor het publieke vervoer. Binnen onze gemeente is dat het Wmo-vervoer, vervoer naar dagbesteding, leerlingenvervoer en participatiewet-vervoer.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we ervoor gedaan?

We zijn gestart met de voorbereiding van de nieuwe contractperiode voor het Publiek Vervoer. Het huidige contract met UVO Vervoer loopt af op 31 juli 2026. In gezamenlijkheid met de gemeenten in Groningen en Drenthe is besloten het contract met één jaar te verlengen tot en met 31 juli 2027. Deze verlenging was noodzakelijk om voldoende tijd te creëren voor een zorgvuldige voorbereiding en uitvoering van een nieuwe aanbestedingsprocedure.

De beoogde samenwerking met alle deelnemers binnen Publiek Vervoer voor de uitvoering van het project OV-ambassadeurs is niet tot stand gekomen. Halverwege het jaar is de projectleider bij de organisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe uit dienst getreden en het is niet gelukt om tijdig vervanging te realiseren. De inzet van de bestaande OV-ambassadeur is onder aansturing van Stichting Werk op Maat wel voortgezet.

WMO

Het uitgangspunt van de Wmo is dat de eigen kracht van de inwoner (en zijn omgeving) centraal staat om zoveel mogelijk te participeren in de samenleving. Wanneer men niet zelfredzaam is, kan men gepaste ondersteuning krijgen via de Wmo.

Dit kan zijn in de vorm van één of een combinatie van geïndiceerde maatwerkvoorzieningen zoals huishoudelijke ondersteuning, hulpmiddelen, trapliften, woningaanpassingen, een vervoersvoorziening, begeleiding of beschermd wonen.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we ervoor gedaan?

In 2025 hebben we een aantal stappen gezet om inzicht te krijgen in aantallen meldingen Wmo en de wachttijden. Dit gebeurde in samenwerking met interne afdelingen, zoals het Gegevenshuis. Dit inzicht heeft ervoor gezorgd dat we onze meldingen beter kunnen verdelen en oppakken. Dit heeft een gunstig effect op de toegangstijden voor de inwoners. Daarnaast zijn we gestart met themabijeenkomsten waarin we onze werkprocessen optimaliseren. Hierbij is ook gekeken naar digitale opties en naar de taakverdeling.

We hebben een nieuwe contractperiode voor Huishoudelijke Ondersteuning voorbereid. De bestaande contracten met zorgaanbieders liepen af per 31 december 2025. Na afronding van de aanbestedingsprocedure zijn met zes aanbieders nieuwe contracten afgesloten. De nieuwe contracten zijn afgesloten voor twee jaren (tot en met 31 december 2027) met de mogelijkheid om twee keer met één jaar te verlengen.

Gedurende het jaar hebben we gezien dat de het aantal inwoners op de wachtlijst voor huishoudelijke ondersteuning steeds verder opliep, tot ongeveer 120 in de zomer. Om deze situatie aan te pakken, hebben we van september tot en met december twee extra aanbieders voor huishoudelijke ondersteuning gecontracteerd. Dit heeft ertoe geleid dat de wachtlijst in het laatste kwartaal bijna geheel verdwenen is.

We zijn een eerste verkenning gestart voor de aanbesteding van de inkoop Dagbesteding & Begeleiding, waarvan de contracten per 2028 aflopen.

Samen met de gemeente Eemsdelta en de GGD hebben we verdere stappen gezet in het door ontwikkelen van toezicht en handhaving en werken we aan een nieuw toezichtkader.

Naast gecontracteerde aanbieders heeft de toezichthouder in 2025 ook meerdere PGB-zorgaanbieders bezocht. Naar aanleiding van de onderzoeken van de toezichthouder zijn diverse verbetertrajecten bij zorgaanbieders gestart en doorlopen.

Evenals voorgaande jaren hebben we maatwerkoplossingen toegepast door dakloze inwoners tijdelijk onder te brengen in vakantieverblijven zoals B&B's, campings en een hotel. Door de toename van de aantallen en de duur van de dakloosheid is dit echter ontoereikend. Daarom hebben we een viertal woningen gehuurd waar dakloze woonvaardige mensen tijdelijk opgevangen kunnen worden. Daarnaast zijn we met de corporaties en een zorgaanbieder in gesprek over het realiseren van de pilot keerpuntwoningen.

De voorbereiding voor de pilot Housing First is afgerond. Vanaf 2026 hebben we plek voor twee dakloze inwoners met complexe problematiek.

Met het project Kamers met Aandacht is één woonplek gerealiseerd voor een jongere.

In 2025 zijn we begonnen met een Woontafeloverleg. In dit overleg sluiten de woningcorporaties, het IST, Mensenwerk Hogeland, de OGGz-coördinatoren en de gemeente aan. In dit overleg worden de woonvragen geïnventariseerd. Door dit te monitoren kunnen we onderbouwen welke woonoplossingen er nodig zijn in Het Hogeland.

Aanpak ouderenmishandeling

In het regionaal actieprogramma GHNT (Geweld Hoort Nergens Thuis) Groningen (2019-2023) is door Groninger gemeenten besloten om te komen tot een gedegen aanpak ouderen mishandeling, met de ambitie om 'de signalering en meldingsbereidheid rond ouderenmishandeling te verbeteren en de aanpak tegen financiële uitbuiting te ondersteunen'. Als gevolg hierop is begin 2024 de plan van aanpak Oudermishandeling in de regio Groningen 2024-2030 vastgesteld.

Gronings offensief tegen seksueel geweld

Seksueel geweld is een groot complex maatschappelijk probleem. Binnen het gezin of de familie, bij de sportvereniging of de kerk, op het werk of op school. De persoonlijke en maatschappelijke schade zijn enorm. De impact op onze samenleving groot: (inter)nationaal, regionaal en lokaal.

In opdracht van de Groninger gemeenten is daarom deze integrale aanpak geformuleerd. Er is een veldoriëntatie uitgevoerd. Circa vijftig Groninger ervaringsdeskundigen, professionals, beleidsmakers en bestuurders zijn hierin geconsulteerd. Dit heeft geresulteerd in een breed gedragen aanpak van het Gronings offensief tegen seksueel geweld.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we hiervoor gedaan?

In 2025 was het doel om te komen tot een effectieve lokale aanpak van ouderenmishandeling die aansluit bij de regionale ambities van GHNT en past bij de specifieke situatie in Het Hogeland. Hiervoor is de regionale aanpak vertaald naar de lokale context door het vormen van een multidisciplinaire werkgroep, waarin professionals vanuit OGGZ, Wmo, welzijn en beleid gezamenlijk hebben verkend welke problematiek speelt, welke ondersteuning al beschikbaar is en waar aanvullende inzet nodig is. Dit heeft geleid tot de totstandkoming van een lokaal uitvoeringsplan, waarin de regionale doelstellingen zijn geconcretiseerd naar passende acties voor Het Hogeland.

Voor het Gronings offensief tegen seksueel geweld lag in 2025 de focus op het versterken van signalering, het vergroten van bewustwording en het preventief tegengaan van seksueel geweld binnen de provincie Groningen. Hiervoor is bij alle gemeenten een zelfscan uitgevoerd om inzicht te krijgen in de lokale en regionale uitdagingen en ontwikkelpunten binnen het sociaal domein. Daarnaast is een regionaal leernetwerk gestart waarin professionals uit de provincie meerdere malen samenkwamen om kennis en ervaringen te delen over het signaleren, herkennen en voorkomen van (seksueel) geweld. Ook is via bewustwordingsactiviteiten, zoals deelname aan Orange the World en publieksgerichte bijeenkomsten, bijgedragen aan maatschappelijke aandacht voor het thema.

Schuldhelpverlening

Het uitgangspunt bij schuldhelpverlening is om kleine schulden klein te houden en toekomstperspectief te bieden. Dat doen we door volop in te zetten op vroegsignalering en, waar nodig, te zorgen voor een goede overdracht naar Mensenwerk Hogeland, de GKB of de VKB. In het verlengde hiervan is in 2025 besloten om de uitvoering van de schuldhelpverlening per 1 januari 2027 volledig onder te brengen bij de VKB, zodat wordt toegewerkt naar één uniforme aanpak voor alle inwoners van de gemeente Hogeland.

Wat willen we bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?

In 2025 was het doel om te voorkomen dat kleine schulden uitgroeien tot problematische schulden en inwoners tijdig perspectief te bieden. Hiervoor is sterk ingezet op vroegsignalering, waarbij inwoners in een zo vroeg mogelijk stadium persoonlijk zijn benaderd via brieven, e-mails en aangekondigde huisbezoeken. Deze aanpak leidde tot een hogere respons en resulteerde in het bereiken van inwoners met (dreigende) financiële problemen, van wie een groot deel ondersteuning accepteerde. De vroegsignalering is nauwer verbonden met de integrale samenwerkteams en er is intensiever samengewerkt met de VKB, GKB en Mensenwerk Het Hogeland, zodat inwoners gericht konden worden doorverwezen voor passende ondersteuning. Daarnaast zijn met de GKB en VKB afspraken gemaakt over het duurzaam oplossen van schulden, onder meer door de inzet van saneringskredieten. Met deze samenhangende aanpak is gewerkt aan het vroegtijdig signaleren, persoonlijk ondersteunen en structureel oplossen van schulden, om herhaling en verergering van financiële problemen zoveel mogelijk te voorkomen.

Transformatie Jeugdhulp regio Groningen

De transformatie jeugdhulp bevat opgaven die er op gericht zijn dat kinderen zo goed mogelijk mee kunnen doen waarbij ze gezond en veilig opgroeien in hun eigen omgeving, met steun van ouders en medeopvoeders. Dit doen we door:

- Meer preventie, meer eigen verantwoordelijkheid, meer benutten van eigen kracht en het sociaal netwerk van jeugdigen en hun ouders;
- Jeugdigen naar vermogen mee laten doen. Daarom willen we normaliseren, ontzorgen en niet onnodig medicaliseren;
- Jeugdhulp sneller, op maat en dichtbij huis bieden om het beroep op gespecialiseerde jeugdhulp te verminderen;
- Betere samenwerking rond gezinnen: 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur.
- De regeldruk te verminderen en ruimte voor professionals te realiseren.

Hervormingsagenda Jeugd

De hervormingsagenda bevat een groot pakket afspraken om de jeugdzorg te verbeteren en financieel houdbaar te krijgen. De Hervormingsagenda jeugd is in de Algemene ledenvergadering van de VNG van 14 juni 2023 vastgesteld en aangeboden aan de Tweede Kamer. Vervolgens is de VNG met inbreng van gemeenten eind 2023 gestart met een implementatieplan. Ook in de regio Groningen zijn wij gestart met de uitvoering van deze afspraken. De afspraken hebben betrekking op:

- De reikwijdte van de jeugdwet - Welke hulp en ondersteuning valt onder de jeugdwet;
- De lokale toegang en de lokale teams - Verbeteren van de toegang en het lokale sociale team;
- Het terugdringen van de residentiële jeugdzorg - Verminderen van voorzieningen voor 24-uurs opvang van jeugdigen;
- Kwaliteitsverbetering/blijvend leren;
- Uniformering en regionalisering - Zijn de regio's waarin wordt samengewerkt tussen gemeenten stevig genoeg;
- Data en monitoring - Goede kwaliteit en beschikbaarheid van data om goed zicht te hebben op inhoudelijke en financiële effecten en tijdig te kunnen sturen.

Toekomstscenario Jeugd en gezinsbescherming

Het Toekomstscenario Kind- en gezinsbescherming, dat in opdracht van de VNG en de ministeries van J&V en VWS is ontwikkeld, biedt perspectief op een effectieve (jeugd)beschermingsketen, waarbij het

belang van kind en gezin centraal staat. Het Toekomstscenario betekent een grote innovatie en verandering waarbij wordt overgestapt van een kindgerichte naar een gezins-/systeemgerichte benadering. Het toekomstscenario schetst op hoofdlijnen hoe de beschermingsketen er over zo'n 5 tot 10 jaar uitziet; niet alleen voor kinderen en gezinnen.

Het toekomstscenario richt zich op huishoudens met leden tussen de 0 - 100 jaar. Centraal in het scenario staat de hulp en bescherming van het kind en gezin in onveilige en bedreigende situaties. Daarbij is er oog voor het kind en voor de volwassenen. Het doel is om tijdige en passende hulp en bescherming te bieden aan kinderen en gezinnen. Dit past in een brede, gezinsgerichte aanpak. De komende 3 jaar zal het Toekomstscenario verder worden geconcretiseerd in onder andere proeftuinen. Vanaf 2026 wordt het Toekomstscenario landelijk geïmplementeerd en verankerd.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we hiervoor gedaan?

In 2025 is gewerkt aan de verdere ontwikkeling van het Toekomstscenario Kind- en gezinsbescherming, met als doel te komen tot een effectieve en gezinsgerichte beschermingsketen waarin tijdige en passende hulp voor kinderen en gezinnen centraal staat. Hiervoor is een uitvoeringsprogramma opgesteld en zijn binnen de regio Groningen drie proeftuinen gestart (Groningen, Westerkwartier en Westerwolde), waarin ervaring is opgedaan met gebiedsgericht samenwerken en het harmoniseren van processen en werkwijzen. Deze inzet maakt onderdeel uit van het Langjarig Perspectief Transformatie Jeugdhulplandschap jeugdregio Groningen, waarin regionale en landelijke ontwikkelingen samenkomen. Hierin is gewerkt aan betere samenhang tussen toegang, basishulp, aanvullende hulp en hoogspecialistische en schaarse voorzieningen, in aansluiting op de Hervormingsagenda Jeugd en het Toekomstscenario.

Bovenregionale samenwerking voor behoud van een dekkend zorglandschap

De drie noordelijke jeugdhulpregio's Drenthe, Friesland en Groningen, oftewel 3Noord, werken samen zodat jeugdigen zo dichtbij mogelijk passende zorg kunnen krijgen. 3Noord wil dat de jeugdhulp aan jeugdigen en gezinnen zoveel mogelijk thuis en in de eigen sociale context wordt aangeboden. Als dit niet mogelijk is, dan willen we dat de noodzakelijke jeugdhulp zo dichtbij mogelijk beschikbaar is, 'zo thuis mogelijk' wordt geboden en dat er geen kinderen meer buiten de noordelijke regio's worden geplaatst. In november 2022 is er een bestuurlijke opdracht vastgesteld om op 3Noord niveau in beeld te brengen wat gezamenlijk nodig is om een toekomstbestendig en dekkend zorglandschap te organiseren en te behouden voor onze jeugdigen. De opdracht heeft geleid tot de uitvoeringsagenda schaarse voorzieningen 3Noord 'de kracht van samen voor Jeugd 3Noord' die door elk van de drie regio's is bestuurlijk is vastgesteld. Voorbeelden in de uitvoeringsagenda:

- Samen gezinspsychiatrie contracteren
- Samen de afbouw van Jeugdhulp-plus omvormen naar kleinschaligheid
- Samen de klinische zorg voor kinderen met psychiatrische problematiek contracteren

Regionale inkoop complexe doelgroep (Hoogspecialistische Jeugdhulp)

De Groninger gemeenten hebben de opdracht voor de inkoop van Hoogspecialistische Jeugdhulp belegd bij de RIGG. De Groninger gemeenten willen de hulp aan jeugdigen en gezinnen met meervoudige en complexe en/of urgente of zeldzame problematiek effectiever, tijdiger en passender organiseren. We noemen dit de transformatie van Hoogspecialistische Jeugdhulp (HSJ). Hiervoor is een Koersdocument vastgesteld door de Groninger gemeenten. De transformatie van de HSJ is een keten-brede opgave. Het strekt zich uit van de transformatie van de gesloten jeugdhulp tot het voorzien in voldoende en passende ambulante voorzieningen, residentiële voorzieningen en schaarse voorzieningen voor het garanderen van een dekkend jeugdhulplandschap. Centraal in het koersdocument staat een nieuwe werkwijze. Deze aanpak is gebaseerd op een multidisciplinaire samenwerking, specifiek afgestemd op de behoeften van jeugdigen. Een gecontracteerd netwerk, bestaande uit aanbieders, wordt gezamenlijk verantwoordelijk voor de doelgroep die baat heeft bij deze werkwijze. Hierbij werken ze nauw samen met andere partners en het lokale team. Het gaat om het opbouwen en onderhouden van een sterk netwerk rondom en met de jeugdigen en gezinnen die deze zorg ontvangen. Ze bieden passende hulp met een focus op de vijf Big-Five gebieden (support, wonen, school & werk, inkomen en welzijn).

Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

In 2025 is binnen de bovenregionale samenwerking ingezet op het behoud van een dekkend zorglandschap voor jeugdigen met complexe problematiek en op het versterken van samenhang tussen basishulp, aanvullende hulp en hoogspecialistische jeugdhulp. Hiervoor is, via de RIGG, verder gewerkt aan de transformatie van de hoogspecialistische jeugdhulp, met als belangrijk doel het voorkomen van uithuisplaatsingen door intensieve ambulante systeeminterventies en een nieuwe netwerksamenwerking tussen aanbieders. In dat kader zijn gesprekken gevoerd met aanbieders en zijn inkoopdocumenten voorbereid voor de Europese aanbesteding die begin 2026 is gestart. Daarnaast zijn regionale afspraken gemaakt over de gefaseerde inkoop van basishulp jeugd en gezin met Het Hogeland en Stadskanaal als startende gemeenten.

Ook is gewerkt aan het versterken van passend aanvullend aanbod, onder meer door deelname aan de structurele pilot NSO+ en door het verkennen van inclusieve kinderopvang (Kinderopvang Plus). Voor pleegzorg is regionaal onderzoek uitgevoerd naar betere ondersteuning van pleeggezinnen, wat heeft geleid tot nieuwe samenwerkingsafspraken die per 1 januari 2026 in werking treden. Tot slot is ingezet op een soepele overgang van 18- naar 18+ door regionale afstemming via de Handreiking 18-18+ en door het versterken van de rol en positionering van de twee gemeentelijke coördinatoren.

Volksgezondheid

We zijn in 2025 verder gegaan met de uitvoering van ons gezondheidsbeleid en het lokaal preventie akkoord 2021-2028. Daarnaast hebben we de activiteiten uitgevoerd in het kader van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). We werken hierbij, samen met partners in het veld, integraal aan de gezondheid van onze inwoners, ook preventief.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

We hebben uitvoering gegeven aan ons lokale uitvoeringsplan GALA en het regionale uitvoeringsplan Integraal Zorg Akkoord Groningen (IZA). Bij de verschillende onderdelen van beide plannen is zowel integraal intern (op meerdere beleidsvelden) als wel bovenlokaal (met de Groninger gemeenten) samengewerkt. Hieronder is een aantal behaalde resultaten beschreven.

- **Terugdringen gezondheidsachterstanden**

Vanuit IZA is, samen met het Diabetesfonds, het project Appeltje Eitje gestart. Dit project biedt inwoners praktische tips, recepten en informatie om gezonder te eten op een eenvoudige en betaalbare manier. Het doel hiervan is om het aantal mensen met overgewicht en (pre)diabetes terug te dringen door de gezondheidvaardigheden van de inwoners te verbeteren en hun kennis over gezonde, betaalbare en gemakkelijk te bereiden voeding te vergroten. De bijbehorende receptenboeken zijn uitgedeeld aan de deelnemers van Rondje Gezond en aan klanten van Voedselbank Het Hogeland.

- **Ketenaanpak valpreventie**

In 2025 is de ketenaanpak valpreventie verder opgezet en zijn we begonnen met het aanbieden van valpreventieve interventies. Bij 440 inwoners is een valrisicotest afgenomen en 176 inwoners hebben een voorlichting gehad over valpreventie en vitaal ouder worden. Verder zijn verspreid over de gemeente 16 In Balans cursussen gestart, waaraan in totaal ongeveer 160 inwoners hebben meegedaan.

- **Sociaal Vitaal**

Door de projecten Sociaal Vitaal hebben we verspreid over de hele gemeente Sociaal Vitaal beweeggroepen. Om deze groepen aan te vullen, valrisico op te sporen en inwoners bewust te maken van hun gezondheid, worden fittesten georganiseerd. In 2025 zijn de fittesten geweest in Zoutkamp, Eenrum, Leens en Kloosterburen (voorjaar) en in Uithuizen en Uithuizermeeden (najaar). In totaal hebben hier 321 ouderen aan meegedaan.

- **Ketenaanpak kinderen met overgewicht**

Er zijn overleggen georganiseerd met externe partners die werkzaam zijn in Uithuizen en omgeving. Hiermee zijn de eerste stappen gezet om de ketenaanpak hier op te zetten en om een fitclub te starten. Verder is de Centrale Zorgverlener van de GGD gestart in onze gemeente. Sinds kort kunnen kinderen die hiervoor in aanmerking komen worden doorverwezen naar de Centrale Zorgverlener voor een

intake. Vervolgens gaat de Centrale Zorgverlener samen met kind en gezin kijken welke ondersteuning nodig is en wordt deze hulp ingeschakeld. Hierbij wordt breder gekeken dan alleen naar het gewicht. Door het hele gezin te betrekken, is de kans groter dat het kind geholpen kan worden.

- **Ketenaanpak Welzijn op Recept**

In 2025 is na een jaar de pilot Welzijn op Recept in Het Hogeland met succes voltooid. De pilot is in twee huisartsenpraktijken gedraaid, en er zijn meer dan 50 inwoners geholpen door de welzijnscoach. Na afloop van de pilot zijn er drie extra welzijnscoaches begonnen, en is Welzijn op Recept uitgebreid naar alle huisartsenpraktijken in de gemeente. De opdracht is gegund aan Mensenwerk Het Hogeland tot 2027.

- **Rookvrije organisatie**

Sinds 1 oktober 2025 is onze organisatie volledig rookvrij. Dit betekent dat op alle terreinen van de gemeentelijke locaties niet meer gerookt mag worden. Voor collega's die willen stoppen met roken is ondersteuning beschikbaar.

Kansrijke start

Het project Kansrijke start is een samenwerking tussen de jeugdgezondheidszorg, sociale teams en andere betrokken organisaties. Het project is bedoeld om aanstaande ouders goed voor te bereiden op de zwangerschap. Met name voor ouders die een steuntje in de rug kunnen gebruiken.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

In 2025 is binnen het project Kansrijke Start gewerkt aan het versterken van de samenwerking in de geboortezorgketen, met als doel professionals elkaar sneller en beter te laten vinden en de verbinding tussen het medische en sociale domein te verbeteren. Hiervoor is de inzet van het lokale programma Kansrijke Start in Het Hogeland versterkt, in aansluiting op de provinciale doelstellingen en afspraken. De bestaande digitale zorgpaden Kansrijke Start zijn geactualiseerd, waardoor beter inzicht is ontstaan in passende interventies binnen de eerste 1.000 dagen. Daarnaast is, door de inzet van de coördinator Kansrijke Start, de communicatiestructuur tussen betrokken partners verbeterd. Tot slot is een start gemaakt met het monitoren van de Groningse resultaten ten opzichte van het landelijk gemiddelde.

Risico's per programma

Risico's beleid

Als de basisondersteuning of algemene voorzieningen niet toereikend zijn kan de gemeente een individuele maatwerkvoorziening verstrekken. Deze maatwerkvoorzieningen vanuit de Participatiewet, WMO en Jeugdwet worden zogeheten open-einde-regelingen genoemd. De gemeente loopt bij deze open-einde-regelingen het risico dat de uitgaven, als gevolg van een toenemende vraag, hoger uitvallen dan waarin de begroting voorziet.

Onvoldoende beschikbaar personeel in de zorgsector maakt dat de continuïteit van de dienstverlening onder druk komt te staan. Ook de betaalbaarheid van de zorg is daarbij een risico. Door schaarste op de arbeidsmarkt zullen de tarieven mogelijk blijven stijgen.

Risico's bedrijfsvoering

Als gevolg van een toenemende vraag naar hulp en ondersteuning is een passende omvang van de organisatie nodig voor het verwerken van alle hulpvragen. Op deze manier kunnen we voorkomen dat wachtlijsten ontstaan en ondersteuningsvragen in de tussentijd in zwaarte toenemen.

Ten aanzien van de nieuwe taken die worden gedecentraliseerd (bijv. vroegsignalering schulden, inburgering) zien we dat we onvoldoende middelen krijgen voor het adequaat inrichten van de dienstverlening. Daarmee komt de uitvoering van deze taken onder druk te staan.

Ontwikkelingen

Doordat ouderen steeds langer thuis wonen en de vergrijzing toeneemt, neemt de vraag naar hulp en ondersteuning toe. Deze ontwikkeling wordt ook in onze gemeente signaleerd. De kosten voor hulpmiddelen, hulp bij het huishouden en woningaanpassingen zullen naar verwachting blijven toenemen, waarbij het risico is dat we daarvoor onvoldoende worden gecompenseerd in de algemene uitkering.

Beheersmaatregelen

In het Sociaal Domein is monitoring belangrijk om zicht te hebben op de effecten van het gevoerde beleid en activiteiten, zodat we als dat nodig is kunnen bijsturen. Via de monitor Sociaal Domein wordt hierover gerapporteerd. Naast deze monitor wordt verder gewerkt aan het data gedreven werken. Het data gedreven werken is ondersteunend aan de PDCA- en P&C-cyclus (Plan Do Check Act). Op deze manier monitoren we de resultaten en effecten om het beleid, waar nodig, te kunnen (bij)sturen.

Verbonden Partijen

Dit programma heeft een relatie met onderstaande Verbonden Partijen:

- GGD Groningen (voorheen PG&Z)
- Volkskredietbank voor Noordoost-Groningen (VKB)
- Publiek vervoer Groningen/Drenthe

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Lasten / Baten	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Lasten	99.853	107.419	105.959	1.460
Baten	-29.178	-32.215	-32.200	-15
Saldo programma	70.675	75.204	73.759	1.445

In bovenstaand overzicht is het totaal van baten en lasten van dit programma weergegeven. Hierin zijn onderstaande incidentele posten opgenomen. Voor een totaaloverzicht van incidentele posten verwijzen we naar het Overzicht van incidentele lasten en baten.

(bedragen x € 1.000)

Incidentele lasten		2025
Sociaal domein & Volksgezondheid		
SPUK GALA		932
Programma Transformatie Sociaal Domein		607
Opvang Oekraïners		2.868
Gebiedscoöperatie		100
Totaal		4.507
Incidentele baten		2025
Sociaal domein & Volksgezondheid		
SPUK GALA		932
Opvang Oekraïners		2.617
Totaal		3.550

Reservemutatie behorende bij dit programma (x € 1.000)

	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Reserve Ruimte voor dorpen	-450	-450	-311	-139
Reserve Sociaal Domein	-1756	-3.074	-621	-2.453
Reserve Opvang vluchtelingen	-127	-517	-673	156
Totaal mutaties	-2.333	-4.041	-1.605	-2.436

Toelichting op afwijkingen

Hieronder staan de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Lasten (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Bedrag	Voordeel/Nadeel
Salarissen, voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Bedrijfsvoering.	-1.058	N
In totaliteit laten de kapitaallasten een voordelig verschil zien in de jaarrekening van bijna € 33.000. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door de aangepaste renteomslag. Omdat we meer rente ontvangen vanwege onze liquiditeit, kunnen we minder rente doorbelasten in onze kapitaallasten.	575	V
Budgetoverheveling, in de raadsvergadering van 4 maart 2026 is besloten tot het overhevelen van een aantal budgetten. Dit betreft niet uitgegeven budgetten en leiden daarom tot een voordeel in 2025.	3.956	V
Dorpsbudgetten. Niet besteed budget wordt gestort in de reserve Ruimte voor dorpen en blijft zo beschikbaar voor de dorpen.	139	V
Opvang Oekraïners. In Roodeschool en Wehe zijn panden verbouwd om geschikt te maken voor de huisvesting van Oekraïners. De verbouwing is grotendeels betaald uit de ontvangen rijksvergoeding 2025 voor de opvang van Oekraïners. Het tekort wordt onttrokken aan de reserve opvang vluchtelingen.	-133	N
Uit het budget voor de voorliggende voorzieningen jeugd is een deel van de kosten vergoed uit de IZA gelden van de centrumgemeente Groningen. Daarnaast is de praktijkondersteuning bij de huisartsen nog niet volledig ingevuld.	69	V
Voor het AZC ontvangen we een vergoeding van het COA. Het saldo bedraagt € 55.000 en wordt gestort in de reserve opvang vluchtelingen.	68	V
WMO begeleiding is begroot op een budget van € 4,9 mln. Het gerealiseerde saldo is een relatief klein voordeel.	77	V
De jeugdzorg laat een overschrijding zien van € 1,3 miljoen, deze wordt veroorzaakt door een toename van het aantal jeugdigen met jeugdzorg. Vanuit het gemeentefonds was nog dekking voor deze overschrijding door extra middelen.	-1.323	N
Maatschappelijke opvang en Vrouwenopvang. De centrumgemeente ontvangt het basis budget vanuit het rijk. De indexactie loopt via de gemeenten. De gemeentelijke begroting was hier al op aangepast . Het basisbudget bleek langer voldoende om ook de indexatie te dekken waardoor de bijdrage vanuit de gemeente lager is dan geraamd.	100	V
Jeugdgezondheidszorg. De huisvestingskosten voor de GGD locaties zijn lager dan geraamd.	86	V
Participatie - re-integratie. De uitgaven voor arbeidsparticipatie zijn cf. budget.	-129	N
Ontwikkelplein. Tegenover dit nadeel staat een voordeel bij de baten, per saldo een nadeel van € 524.000. Als gevolg van de uitstroom van wsw-ers en transformatie naar een ontwikkelplein daalt zowel de omzet als de kosten voor inkoop materialen. Ook hebben alle doelgroep-medewerkers eenmalig een extra vergoeding ontvangen. De inkomsten hiervoor zijn via de algemene uitkering ontvangen. Daarnaast wordt een deel van de wsw-loonkosten wordt gedekt door formatie uit ambtelijke personeelsbegroting.	-1.777	N

Omschrijving	Bedrag	Voordeel/Nadeel
Kansen voor Kinderen geeft een voordeel op de lasten en een nadeel op de baten. Het project Kansen voor kinderen is later gestart. Zowel de lasten als de baten hadden doorgeschoven moeten worden naar 2026. Dit wordt gecorrigeerd bij de VJN26.	416	V
Subsidies. Totaal is een bedrag van € 174.000 niet besteed. Het gaat voornamelijk om subsidies voor jeugdsozen en dorpshuizen. Er zijn nog maar een paar jeugdsozen en er zijn weinig aanvragen geweest voor bijdragen uit het fonds groot onderhoud voor dorpshuizen.	174	V
De uitgaven voor Tijd voor Toekomst en Welzijn op recept worden gesubsidieerd vanuit Nij Begun. Zie ook baten.	-384	N
De uitvoering van diverse NPG projecten loopt over meerdere jaren. Het budget is echter wel in één keer beschikbaar gesteld, waardoor er dit jaar een voordeel ontstaat. Deze valt weg tegen het nadeel op de baten, omdat we dan ook minder subsidie (mogen) verantwoorden.	1.247	V
Sisa regeling Toeslagen affaire. De gemaakte kosten voor de toeslagenregeling worden gedeclareerd bij het rijk	-15	N
BUIG / Inkomensregelingen. Het totale nadeel op het product (BUIG) bedraagt ruim € 1 miljoen op een totaalbudget van € 18 miljoen. Jaarlijks is het gebruik van de inkomensregelingen lastig in te schatten. De ontvangsten van het Rijk zijn niet altijd toereikend.	-1.003	N
Wet inburgering, zie ook baten, per saldo nihil. De ontvangsten en uitgaven voor inburgering per jaar lopen niet synchroon. Dit wordt via de balans gecorrigeerd.	1.028	V
OHBA gelden, zie ook baten, per saldo nihil. In 2023 is hiervoor eenmalig geld ontvangen. De jaarlijkse lasten worden afgeboekt op de balanspost.	-157	N
Aan het pand voor opvang van Oekraïense vluchtelingen is onderhoud gepleegd, dit wordt gedekt uit de daarvoor beschikbare bestemmingsreserve.	-66	N
Bijzondere bijstand. Er is op veel onderdelen iets meer uitgegeven aan bijzondere bijstand (o.a. Kinderopvang, aanvullende bijstand, inrichtingskosten huisraad, woonkosten boven huurgrens, bewindvoering, loonheffing en ZvW).	-162	N
Schuldhelpverlening. De gemeentelijke bijdrage in het exploitatie tekort van de GR VKB bedraagt € 80.000, dit verklaard met name de overschrijding op het budget voor schuldhelp.	-94	N
Als gevolg van verschillende ontwikkelingen zijn meer uitgaven nodig geweest voor licentierechten en abonnementen.	-80	N
Beschermd wonen. De zorgkosten voor Beschermd Wonen worden vergoed door de centrum gemeente Groningen. Het overschot op de centrumregeling Beschermd Wonen wordt over de deelnemende gemeenten verdeeld op basis van inwoners. Hiervoor hebben we per saldo € 314.500 ontvangen.	-344	N
Overige afwijkingen <60.000	250	V
Totaal	1.460	

Baten (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Bedrag	Voordeel/Nadeel
Salarissen, zie lasten	-22	N
Budgetoverheveling, zie lasten	-127	N
Opvang Oekraïners, zie lasten	-183	N
Vergoeding AZC, zie lasten	-13	N
Sisa regeling Toeslagen affaire, zie lasten	84	V
Buig, zie lasten	101	V
Middelen Nij Begun voor Tijd voor Toekomst en Welzijn op recept.	384	V
NPG projecten, zie lasten.	-1.247	N
Ontwikkelplein. Zie lasten.	1.253	V
Arbeidsparticipatie / re-integratie. Zie lasten.	82	V
Kansen voor Kinderen. Zie lasten.	-349	N
Wet inburgering. Zie ook lasten.	-1.028	N
OHBA gelden, zie ook lasten.	157	V
Beschermd wonen, zie lasten	659	V
Overige afwijkingen <60.000	228	V
Totaal	-15	

6. Ruimtelijke Ordening, Wonen & Duurzaamheid

Omschrijving

Wij willen de woon-, werk- en leefomgeving van onze inwoners op peil houden. Zo ondersteunen we nieuwe initiatieven en bestaande trajecten rond het opstellen en actualiseren van bestemmingsplannen. Ook willen we kwalitatief goede en kwantitatief voldoende woningen, die aansluiten bij de behoefte en groei van de gemeente. Daarbij bewaken we de bouwkundige, duurzame en esthetische kwaliteit van de te bouwen woningen.

Samen met anderen werken we aan een leefomgeving en een milieu waarin ook toekomstige generaties goed kunnen leven. Dat doen we door duurzaam te investeren in bodem, water, lucht en natuur, in duurzame energiebronnen en door minder energie te gebruiken. Daarnaast voeren we onze wettelijke milieutaken uit.

Taakvelden

Tot dit programma behoren de volgende taakvelden:

Nummer	Naam
7.2	Riolering
7.3	Afval
7.4	Milieubeheer
7.5	Begraafplaatsen en crematoria
8.1	Ruimtelijke ordening
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijfsterrein)
8.3	Wonen en bouwen

Beleidskader

Voor dit programma zijn de volgende beleidsdocumenten vastgesteld:

- Gemeentelijk water- en rioleringsplan Het Hogeland 2021-2025
- Beleidsnotitie duurzame ontwikkeling
- Woonvisie Het Hogeland
- Begraafbeleid/ beheersverordening gemeentelijke begraafplaatsen
- Grondstoffenbeleid 2020-2023
- Beleids- en beheerplannen voor afval
- Milieubeleidsplannen
- Beleid- en beheerplannen voor de begraafplaatsen
- Regiovisie Groningen- Assen
- Vigerende bestemmingsplannen
- Grondexploitaties en grondbeleid
- VTH-beleid

- Evenementenbeleid
- Kwaliteitsverordening VTH
- Uitvoeringskader evenementen
- Uitvoerings- en handhavingsstrategie VTH
- Kwaliteitsverordening VTH

Beleidsindicatoren

Vanuit de Regeling beleidsindicatoren gemeenten zijn de onderstaande verplichte beleidsindicatoren van toepassing op dit programma:

Verplichte beleidsindicator	Eenheid	Het Hogeland	Provincie Groningen
Omvang huishoudelijk afval (2024)	<i>Kg/inwoner</i>	130	158
Hernieuwbare elektriciteit (2022)	%	71,1	66,7
Gemiddelde WOZ-waarde (2025)	<i>x € 1.000</i>	282	295
Nieuw gebouwde woningen (2024)	<i>Aantal per 1.000 woningen</i>	10,2	7,0
Demografische druk (2025)	%	88,2	67,9
Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden (2025)	<i>In euro's</i>	966	1.044
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (2025)	<i>In euro's</i>	1.054	1.131

Stuurgegevens

Vanuit uw raad is aangegeven dat er behoefte bestaat aan het ontwikkelen van een sturingsmechanisme op de diverse beleidsterreinen. In onderstaande overzichten staan de stuurgegevens bij dit programma:

Stuurgegeven	Eenheid	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Beoogd 2025	Realisatie 2025
Rest afval per inwoner aangeboden in de grijze container	Kg	128	127	130	124	135
Rest afval per inwoner na nascheiding	Kg	107	93,5	91,9	88	94
Afval scheidingspercentage	% <i>gescheiden grondstoffen van totaal huishoudelijk afval</i>	79,6	84,5	81	85	81
Verkoop kavels woning	<i>Aantal</i>	40	51	45	50	35
Voorraad kavels Woning	<i>Aantal</i>	186	135	90	80	65
Opbrengst leges Omgevings-	<i>x € 1.000</i>	4.952	2.927	3.156	1.838	2.489

Stuurgegevens	Eenheid	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Beoogd 2025	Realisatie 2025
vergunningen						

Stuurgegevens	Eenheid	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Beoogd 2025	Realisatie 2025
Te verkopen bouw kavels woningbouw	<i>Aantal</i>	40	51	45	50	35
Te verkopen bedrijfs kavels	<i>m²</i>	475	8.515	13.422	9.087	12.642
Verstrekte stimuleringsleningen	<i>Aantal</i>	0	42	59	55	
Aangepakte verpauperde panden (afgerond).	<i>Aantal</i>	0	1	1	2	
Producten Omgevingswet	<i>Aantal</i>	2.030	2.444	2.444	2.600	2.626
Producten APV	<i>Aantal</i>	755	779	779	800	1.042
Telefonische contacten	<i>Aantal</i>	3.801	3.542	3.542	2.800	4.148

Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

Waterketen (watersysteem en riolering)

In de waterketen is voor het afvalwater- en het oppervlaktewatersysteem beleid geformuleerd in het Gemeentelijk Water en Rioleringsplan (GWRP) 2021-2025. Het GWRP is verlengd en zal in 2026 worden omgezet naar een Vrijwillig Omgevingsprogramma Openbaar Gebied. In het beleidsplan staan doelstellingen voor de volksgezondheid en de inrichting van een klimaatbestendige leefomgeving. De gemeente geeft daarmee invulling aan haar zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater. Het doel is een mooie, veilige en klimaatbestendige leefomgeving. Naast de beheertaken voor de riolering en het oppervlaktewater heeft de gemeente vijf kernthema's benoemd waarmee wij onze doelstelling willen bereiken:

- Kwetsbaarheid en samenwerking;
- Klimaatadaptatie;
- Ketensturing;
- Waterkwaliteit;
- Duurzaamheid.

Wat willen we bereiken	Wat hebben we bereikt?
Minder kwetsbare waterketen	Uitbesteden specialistische taken is momenteel goed geborgd
	Gezamenlijke beheertaken in de waterketen, als gegevensbeheer en 'Meten en Monitoren', worden overgezet naar een stichting
Een klimaatadaptieve leefomgeving	De Lokale Adaptatiestrategie (LAS) is opgesteld en krijgt nog een nadere uitwerking in de vorm van een uitvoeringsagenda. Met name maatregelen op het gebied van hittestress en wateroverlast raken het werkveld van de waterketen
	Afkoppelen van verharding is meegenomen in diverse projecten

Wat willen we bereiken	Wat hebben we bereikt?
	Klimaatbestendig inrichten van de openbare ruimte wordt vooral ingevuld bij herstructureringsprojecten en centrumplannen
	Gestart met Systeem Stedelijk Water (SSW) traject zuiveringskring Winsum-Onderdendam m.b.t. onderzoek hydraulisch functioneren (o.a. water op straat)
Sterke samenwerking met het waterschap	Afstemmen riolering en zuivering. Momenteel wordt het beheersysteem op orde gebracht (data op orde) ter voorbereiding op de uitwerking van concrete maatregelen in een hydraulische doorrekening van de openbare ruimte
	Er is nog geen concrete invulling gegeven aan de bestuursovereenkomst met het waterschap Noorderzijlvest met als doel een gezamenlijke opgavebenadering als één overheid
	Vanuit de waterketen samenwerking is de monitoring van het afvalwatersysteem ingericht en hebben wij de mogelijkheid om probleemanalyses uit te werken
Goede waterkwaliteit	Het afgelopen jaar hebben wij geen concrete acties gehad op waterkwaliteit problematiek
	Gestart met uitvoering baggeren watergangen op basis van nieuwe meerjarenplanning
Duurzaam functioneren van het rioleringsysteem en waterbeheer	Scheiden aan de bron (wat schoon is schoonhouden)
	Waar mogelijk wordt in projecten een gescheiden riolering gerealiseerd
	Ingezet op bewustwording inwoners door het ontwikkelen van een subsidieregeling voor klimaatadaptieve maatregelen; Gebruiken van duurzame materialen
	Besparen op energie; Bij gemalenbeheer worden pompen ingezet met een gunstig energieverbruik en wordt via monitoring gestuurd op efficiënte bemaling

Wat hebben we daarvoor gedaan?

In diverse herinrichtingsprojecten worden riool- en klimaatmaatregelen meegenomen in het ontwerp van de nieuwe openbare ruimte.

Vanuit het GWRP zijn een aantal rioleringsprojecten gestart en in uitvoering. Zo worden o.a. in Leens, Wehe-den Hoorn, Bedum en Winsum straten heringericht en vindt gelijktijdig een optimalisatie van de riolering plaats.

Vanuit de versterkingsopgave worden in Uithuizen, Kantens en Zandweer diverse locaties op wijkniveau woningen gesloopt en nieuw gebouwd. Daarbij wordt de (nieuwe) openbare ruimte klimaatadaptief ingericht. Te denken valt aan meer ruimte voor groen in combinatie met bovengrondse afvoer van hemelwater. Aanleg van gescheiden riolering en wadi- en waterbergingsystemen.

Het Beheerplan Waterketen is opgesteld in 2024 en herijkt in 2025, naar de nieuwste inzichten voor alle beheeronderdelen van het rioleringssysteem. Besluitvorming vindt plaats in 2026.

Het grondwatermeetnet is geëvalueerd en geoptimaliseerd. In verschillende kernen zijn peilbuizen verwijderd of bijgeplaatst. Er is nu over de gehele gemeente in stedelijk gebied een goed dekkend grondwatermeetnet gerealiseerd.

Waterketen samenwerking Regio Groningen Noord-Drenthe

De gemeente neemt deel aan de regionale waterketen samenwerking Groningen Noord-Drenthe. Deze samenwerking is vastgelegd in het Waterketenakkoord met een looptijd tot 2026. In de regionale samenwerking werken waterschappen, waterbedrijven en gemeenten in vijf clusters gezamenlijk aan regionale opgaven welke zijn vastgelegd in een uitvoeringsprogramma "Ons water centraal".

In 2025 hebben de stuurgroepen van de klimaatadaptatie en de waterketen besloten toe te werken naar één gezamenlijk Water- en Klimaatadaptatie-akkoord. Dit akkoord heeft als doel richting en samenhang te bieden aan de regionale samenwerking op het gebied van water en klimaatadaptatie.

Wat willen we bereiken	Wat hebben we bereikt?
Minder kwetsbare waterketen	Samenwerken en kennis delen.
Succesvolle uitvoering van projecten	Opbouwen van data voor meten, monitoren en analyseren van de riolering. Onze gemeente is sinds 2024 aangesloten op het regionale systeem.
Meten en monitoren	Op orde brengen van beheergegevens voor de riolering en het oppervlaktewater systeem. Samen met Gegevensbeheer Noord (GBN) wordt het beheersysteem gevuld.
Gegevensbeheer	Actueel houden van de waterketenkaart (regionale waterkaart).
Waterketenkaart	In 2025 is gezamenlijk besloten bovenstaande onderdelen onder te brengen in een Stichting Waterketenbeheer Noord (oprichting 2026).
Goede samenwerking cluster Groningen West	Opstellen van SSW-trajecten op zuiveringskringniveau. In 2025 gestart met zuiveringskring Winsum-Onderdendam.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

In het cluster Groningen West zijn wij gestart met de Routekaart Zuiveringskringen. Met de routekaart gaan wij samen met het waterschap Noorderzijlvest de inrichting van de zuiveringskring (rioolstelsel, zuivering en oppervlaktewater systeem) analyseren om te komen tot optimalisatie. Dit project is in 2024 stil komen te liggen als gevolg van onderbezetting bij Waterschap en gemeente.

In 2025 zijn wij daarom gestart met de uitwerking van de Systeemberekeningen Stedelijk Water (SSW). Per zuiveringskring (5 stuks) wordt inzicht verkregen in concrete verbetermaatregelen. De komende jaren zien wij dit als onze belangrijkste taak waarmee wij inzicht krijgen in het stedelijk watersysteem. Vanuit dit leidende principe kan richting worden gegeven aan een klimaatbestendige openbare ruimte.

Samen met het projectteam Gegevensbeheer Noord en vanuit ons Bouwteam Raamovereenkomst werken wij aan de optimalisatie van de beheerdata. Hierbij gaat het om een volledig beeld te krijgen van de onderhoudsstatus van de rioolstelsels met als doel een

maatregelprogramma op te stellen. De komende jaren werken wij toe naar een volledig maatregelprogramma.

Afval en grondstoffen

Een belangrijke opgave voor 2025 was het herstellen van de personele bezetting, zodat ondersteuning aan inwoners weer tijdig kon plaatsvinden en projecten konden worden uitgevoerd. Dit is gelukt: eerst met externe hulp en later weer met eigen medewerkers.

Dankzij deze versterking zijn meerdere verbeteringen doorgevoerd in de dienstverlening aan inwoners. Zo zijn in 2025 de afvalapp en de milieupassen ingevoerd. Met de afvalapp hebben inwoners beter inzicht in hun afvalaanbod, ontvangen zij meldingen over inzameldagen en kunnen zij locaties vinden van glas-, textiel- en ondergrondse containers. Ook wordt via de app gecommuniceerd over ontwikkelingen in de afvalinzameling.

Met de invoering van de milieupassen is misbruik van de gratis brengregeling voor grofvuil en tuinafval tegengegaan. Hierdoor is in 2025 minder aan 'gratis' vrachten aangeboden dan in 2024.

Daarnaast is onderzoek uitgevoerd naar de toekomst van de milieustraat. In dat kader heeft de gemeenteraad een werkbezoek gebracht aan het Grondstoffencentrum van de gemeente Noordenveld. Het onderzoek laat zien dat er kansen zijn om zowel de service voor inwoners als het scheidingspercentage te verhogen. In de loop van 2026 wordt hiervoor een voorstel aan de raad voorgelegd.

Tot slot hebben de afvalcoaches, naast het beantwoorden van vragen en het oplossen van storingen en andere meldingen, bij 180 adressen brieven bezorgd waar meerdere keren onjuist afval in de groene container is aangetroffen. Ook zijn zij gestart met het opzetten van educatieve activiteiten.

Doelbereik 2025

In de begroting voor 2025 stelden we ons ten doel om de hoeveelheid afval te verminderen. De beoogde doelstellingen waren 88 kg restafval per inwoner en een scheidingspercentage van 85%. Het is niet gelukt om deze doelen te halen, zie bovenstaande stuurgegevens. In 2025 hebben inwoners gemiddeld zo'n 5kg meer in de grijze bak aangeboden dan in 2024. Uit sorteeranalyses blijkt dat het afval niet meer grondstoffen bevat dan eerder.

Voor een deel kan dit verklaard worden doordat we nu de kilo's in de ondergrondse containers meerekenen. Eerder was dit met rolcontainers niet inzichtelijk. Daarnaast zien we in het gebied waar veel versterkt wordt (Kantens, Uithuizen en Zandeweer) gemiddeld meer afval per inwoner dan in de rest van de gemeente. Een verklaring kan zijn dat inwoners vanwege de versterkingsopgave meer opruimen en weggooien.

Circulaire economie

In december 2025 heeft de Raad de Kansenkaart circulaire economie 2026-2030 vastgesteld. Input voor de kansenkaart hebben we onder meer verkregen door gesprekken met ondernemers en agrariërs.

We hebben in samenspraak met de raad een informatiebijeenkomst gehouden met als thema de boer als buur, waarbij vanuit verschillende werkgebieden is gekeken naar het vraagstuk van de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen, waarbij onder meer de LTO, omgevingsdienst en de GGD als sprekers aanwezig waren.

Met Wierde & Dijk (vereniging voor natuur- en landschapsbeheer in Noord-Groningen) kijken we hoe we het gebied meer toegankelijk kunnen maken voor wandelaars door akkerpaden in te richten.

Vanuit het gebiedsprogramma Waddenkust en Reitdiep hebben we stappen gezet om de samenwerking met de provincie, Fascinating, Toukomstinitiatief Van Wad tot Stad en Boerennatuur Midden Groningen te verstevigen. We hebben daarvoor diverse acties opgenomen in het programma en daarover afspraken gemaakt met de partijen.

De afspraken met de provincie komen voort uit de position paper die we met onze buurgemeenten Eemsdelta, Westerkwartier en Groningen in 2024 aan de provincie hadden aangeboden. Omdat veel

middelen uiteindelijk vanuit het Rijk (nog) niet bij de provincie zijn beland is het voor hen moeilijk om de gewenste stappen in ons landelijk gebied te zetten.

Energie

In 2025 is uitvoering gegeven aan de vier pijlers van de Hogelandster Energie Strategie, aan de hand van het Jaarplan Energie 2025. De energievoorziening en de transitie naar hernieuwbare energiebronnen zijn nauw verweven met de activiteiten op het gebied van onder meer ruimtelijke ordening, ecologie, wonen, verkeer en economie.

Met de Eemshaven als het 'stopcontact' van Nederland, ligt er een duidelijke link tussen de energietransitie en de verdere ontwikkeling van de haven en het bijbehorende industriegebied en bedrijventerrein. In 2025 is gestart met het formuleren van een energiestrategie voor de Eemshaven. Hieronder lichten we de activiteiten en resultaten toe op het gebied van de pijlers gebouwde omgeving, netcongestie, opwek hernieuwbare energie en duurzame mobiliteit. Hierin verwijzen we soms naar relevante activiteiten van andere teams of programma's, of wordt juist daar verwezen naar zaken die ook om energie gaan.

Gebouwde omgeving

Hogelandster Isolatie Plan

In 2025 is het Hogelandster Isolatie Plan (HIP) volledig gestart. Dit jaar heeft in het teken gestaan van doen en leren in de praktijk, en de start van de Isolatieaanpak Nij Begun. We hebben verder gebouwd aan een sterk team en een breed aanbod voor inwoners. Daarmee zijn inwoners stap voor stap ondersteund bij energiebesparing en het isoleren van hun woning.

Nij Begun Maatregel 29 - Isolatieaanpak

Op 2 september 2025 is de grote subsidieregeling van Nij Begun opengesteld voor woningeigenaren. Vooruitlopend hierop hebben we al vanaf begin 2025 isolatieplannen opgesteld. Hiermee hebben we 780 woningeigenaren actief ondersteund om hun woning beter te kunnen isoleren. Samen met de 175 huishoudens die in 2024 zijn geholpen vanuit twee pilots, hebben we het doel van 1.000 isolatieplannen in 2025 bijna bereikt.

Vrijwilligers

Via Nij Begun bieden wij inwoners ondersteuning om van isolatieplan naar uitvoering te komen. Inwoners kunnen terecht bij onze isolatieondersteuner, die nauw samenwerkt met onze vrijwillige energiecoaches. Onze vrijwilligers hebben bij 217 huishoudens een belangrijke rol gespeeld bij het maken van keuzes en het zetten van vervolgstappen.

Van succesvolle pilot naar gemeentedeekkend project

In 2025 hebben we een succesvolle pilot uitgevoerd met de FIXbrigade Hogeland. Samen met Stichting Werk op Maat, Mensenwerk Hogeland, FIXbrigade Nederland en ons eigen Ontwikkelplein zijn tijdens de pilot en het vervolg 179 huishoudens geholpen, zowel huurders als woningeigenaren. Bij deze huishoudens heeft de FIXbrigade direct energiebesparende maatregelen geplaatst, die gelijk effect hebben gehad in de winter van 2025. De pilot is inmiddels omgezet in een structurele aanpak voor drie jaar.

Jonge energiecoaches

Junior Energie- en Klimaatcoach wordt betaald door de gemeente en aangeboden aan scholen en buitenschoolse opvang. In 2025 hebben 120 leerlingen deelgenomen aan de Junior Energiecoach en 57 leerlingen aan Junior Klimaatcoach. Vanwege overaanbod stopt dit traject in 2026.

Samen staan we sterker

Ook in 2025 is door ons een Duurzame Huizenroute georganiseerd waar inwoners op bezoek zijn geweest bij burens die al begonnen zijn met isoleren. De huishoudens, die wij dit jaar hebben geholpen, hebben we een kerstkaart gestuurd. Daarin hebben we hen gevraagd om hun ervaringen te delen en onze ondersteuning onder de aandacht te brengen bij burens en familie.

Dorpswarmteplannen

In 2030 willen we dat er voor ieder dorp een dorpswarmteplan is, waaruit blijkt hoe de overgang naar fossielvrij en aardgasloos gemaakt kan worden. In 2025 is voor zes dorpen een dorpswarmteplan opgeleverd. Voor vijf dorpen is in 2025 gestart met het traject voor een dorpswarmteplan. Het opstellen van dorpswarmteplannen gebeurt samen met inwoners, bedrijven en organisaties in de dorpen, onder begeleiding van maatschappelijke partners in de Participatiecoalitie.

Eemswarmte Thuis: restwarmte, warmtetransportleiding en warmtenet

In 2025 is de samenwerking van start gegaan van de overheden die samen de haalbaarheid onderzoeken van het gebruik van restwarmte uit de Eemshaven en andere bronnen voor het verwarmen van gebouwen met een warmtenet. Onderdeel hiervan is een verkenning naar een centrale warmtetransportleiding tussen de Eemshaven en de stad Groningen, de warmtevraag in de kernen onze gemeente die in de buurt van deze transportleiding liggen, en de organisatie en financiering van zo'n warmtesysteem. Deze haalbaarheidsfase duurt tot en met 2026, en op basis van de uitkomsten ervan bereiden we besluitvorming voor over het deelnemen aan de ontwikkelfase die hierop kan volgen.

Het inkopen van duurzame energie

De elektriciteit en het gas die we als gemeentelijke organisatie verbruiken voor ons vastgoed, openbare verlichting, riolering en andere infra kopen we duurzaam in. Dit doen we in het GGPG-inkoopcollectief samen met andere Groninger gemeenten, de provincie Groningen en de veiligheidsregio. Elektriciteit kopen we bij Eneco en Energie VanOns en is 100% duurzaam opgewekt in de regio. Het gas bestaat voor 3% uit groen gas.

Deelname ontzorgingsprogramma verduurzamen maatschappelijk vastgoed

Om het gemeentelijk vastgoed te verduurzamen, nemen we deel aan het ontzorgingsprogramma verduurzamen maatschappelijk vastgoed van de provincie Groningen. De provincie ondersteunt ons in het inventariseren van al ons eigen vastgoed en het bepalen van het ambitieniveau voor de verduurzaming. Alle panden van de gemeente Het Hogeland zijn geïnventariseerd. Aan de hand hiervan is een dashboard en een routekaart opgeleverd met daarin de mogelijkheden voor het verduurzamen van het vastgoed.

De provincie heeft ook een uitgebreide inventarisatie gemaakt van het maatschappelijk vastgoed, zoals dorpshuizen, musea en onderwijs en aan ons gepresenteerd. Met de resultaten hiervan gaan we in 2026 verder op weg naar uitvoering.

Netcongestie

In 2025 hebben we veel aandacht gehad voor de beperkte capaciteit van het stroomnet in onze gemeente. Dit is een landelijk probleem, ook in onze gemeente zijn de problemen groot voor inwoners, organisaties en bedrijven, doordat het stroomverbruik sneller groeit dan verwacht, en de transport- en verdeelstations te klein en verouderd zijn.

We hebben begin 2025 een samenwerkingsovereenkomst gesloten met regionale netbeheerder Enexis over samenwerking rond de Buurtaanpak. Hierin wordt in onze gehele gemeente de aansluitcapaciteit voor huishoudens, organisaties en bedrijven vergroot. De Buurtaanpak wordt per wijk en dorp uitgerold en duurt tot minimaal 2037.

Ook het middenspanningsnet, met transport- en verdeelstations, wordt geheel vernieuwd, inclusief de aansluiting op het hoogspanningsstation Winsum-Ranum. Wij begeleiden de netbeheerders bij hun vergunningaanvragen en projectplanning om de verzwaring van het stroomnet zo snel als mogelijk uit te voeren.

In 2025 is gebleken dat de verzwaring van het net niet snel genoeg gaat om de kans op stroomuitval door overbelasting van het stroomnet uit te sluiten. We hebben een werkgroep ingericht met Enexis en de Veiligheidsregio Groningen om de risico's voor kortdurende periodes van stroomuitval in de winter in kaart te brengen, inclusief de praktische gevolgen ervan. Eind 2025 hebben we een communicatiecampagne opgezet om inwoners, organisaties en ondernemers in het gebied waar dit speelt hierover te informeren.

Eind 2025 is in nauwe samenwerking met Enexis in korte tijd vergunning verleend voor de tijdelijke plaatsing van 14MW aan accu's bij de NAM-locatie bij Vierhuizen (tot het voorjaar van 2026). Hiermee kunnen de grootste pieken in de belasting van het stroomnet worden afgevlakt. Dit heeft het risico op stroomuitval verkleind.

In regionaal verband overleggen we veelvuldig met de netbeheerders over hun investeringsplannen (RES en PMIEK), zodat deze ook in de toekomst goed aansluiten op de energiebehoefte in onze gemeente. Hier hebben we ook afspraken gemaakt om te onderzoeken of de verzwaring van de bestaande hoogspanningslijn tussen Het Reitdiep en Winsum-Ranum ondergronds uitgevoerd kan worden.

Energiehubs worden landelijk gezien als een kans om lokaal het stroomnet slimmer te gebruiken. Ook in onze gemeente hebben bedrijven, organisaties en inwoners baat bij samenwerking rond energieverbruik, opwek, opslag en energiedelen. In 2025 zijn we nauw betrokken bij het voorbeeldproject in Lauwersoog, en hebben we met ondernemers in Bedum verkend welke kansen er liggen voor slimme gezamenlijke oplossingen, zolang het stroomnet nog niet verzwaard is. Op bedrijventerrein Edama in Uithuizen is met de bedrijven onderzoek gedaan naar het combineren van zonnedaken met oplaadpunten voor auto's. In Winsum hebben lokale ondernemers in 2025 een initiatief bij ons ingediend om ook hier tot samenwerking rond opwek en gebruik van elektriciteit te komen. De resultaten van de opgeleverde dorpswarmteplannen geven ook een eerste beeld van de kansen voor zo'n energiehub-achtige aanpak op dorpsniveau.

Opwek hernieuwbare energie

Met de grootschalige opwekprojecten (wind- en zonne-energie) in en rond de Eemshaven voldoet Het Hogeland ruimschoots aan de regionale en landelijke afspraken van de Regionale Energie Strategie voor de opwek van hernieuwbare energie op land. In 2025 zijn hiervoor geen nieuwe, grootschalige projecten ontwikkeld.

Voor de energievoorziening op lokaal niveau is er nog wel een grote opgave om te kunnen beschikken over voldoende hernieuwbare energie. Op dit moment wordt ca. 15% van de lokale opgave lokaal opgewekt met zonnepanelen op daken, kleine zonneparkjes en solitaire kleine en middelgrote windturbines buiten de Eemshaven. In 2025 is er vrijwel geen nieuwe lokale opwek bijgekomen. Hoewel de groei afvlakt, nam het aantal zonnepanelen op daken van woningen nog wel behoorlijk toe.

Met de herijking van het beleid voor kleinschalige energieopwekking, hebben we in 2025 gewerkt aan een nieuw beleidskader Lokale Energie. Hiervoor is onderzoek verricht naar de aard en omvang van de lokale energie-opgave, en is een klankbordgroep ingericht. Hieraan nemen maatschappelijke organisaties, collega-overheden, experts en inwoners deel. We zijn op excursie geweest naar de Energietuin Assen-Zuid voor een toelichting op landschappelijke inpassing en ecologie.

Zowel met de klankbordgroep als met uw raad is meerdere keren van gedachten gewisseld over passende uitwerking van thema's als landschappelijke inpassing, netcapaciteit, lokaal eigendom, ecologie, financiering en samenwerking bij lokale energieprojecten. In 2025 zijn de uitgangspunten en aandachtspunten voor het nieuwe beleid grotendeels opgehaald en geordend. In 2026 wordt het nieuwe concept-beleidskader aan uw raad voorgelegd.

In 2025 is het reguliere overleg met de lokale energiecoöperaties hernieuwd. We sluiten standaard aan bij de Regiotafel Het Hogeland, en wisselen hier kennis en ideeën uit die lokale energie-initiatieven

beter kunnen ondersteunen. De uitkomsten hiervan worden betrokken in het nieuwe beleidskader voor Lokale Energie.

Duurzaamheid

In 2025 is het online-platform Duurzaam Hogeland, dat in september 2024 werd gelanceerd, verder uitgebreid met nieuwe acties en informatie. Via www.duurzaam-hogeland.nl helpen we inwoners op een laagdrempelige manier om te verduurzamen. Naast het vinden van informatie hebben inwoners gebruik kunnen maken van gratis acties zoals de tegeltaxi, een fiets uitproberen, een waterbespaarpakket, isolatieadvies, het laten plaatsen van energiebesparende materialen en in gesprek met een energiecoach. Daarnaast is er het laatste nieuws over regelingen zoals de isolatiesubsidie te vinden.

Buiten de website zoeken we inwoners actief op via evenementen. In november was de DoeDag in het WEC in Lauwersoog, met gratis activiteiten om te ontdekken welke stappen je zelf kunt zetten om verder te verduurzamen.

Duurzame mobiliteit

Zie ook de passage bij Bereikbaarheid, Mobiliteit en Verkeer. Voor duurzame mobiliteit geldt samengevat:

- Het aantal openbare laadpalen dat in het kader van de provinciale concessie in onze gemeente wordt geëxploiteerd, is uitgebreid tot 120.
- De proef met de laadkabel over de stoep is met succes verlopen en is uitgebreid.
- Voor de elektrificatie van het waddenveer naar Schiermonnikoog hebben we bijgedragen aan een goed overleg tussen het Rijk, de netbeheerder en de partijen in de Haven Lauwersoog, zodat hier concrete stappen zijn gezet naar een uitstootvrije vaart vanaf 2030 en mogelijke samenwerking rondom toekomstige laadinfrastructuur voor vaartuigen in de haven.

Ruimtelijke ordening

In 2025 is hard gewerkt aan de verdere ontwikkeling van de instrumenten onder de Omgevingswet.

Het vastgestelde transitieplan uit 2023 is nog steeds ons handelingskader voor het opstellen van het Omgevingsplan Het Hogeland. In 2025 hebben we toegewerkt naar een vergevorderd concept Omgevingsplan voor het plangebied Kleine Kernen. Dat plan is voor de jaarwisseling van 2025 opgeleverd. In het eerste kwartaal van 2026 wordt dit intern gecontroleerd en verder aangescherpt tot een plan dat in 2026 in procedure kan. Het plangebied van deze eerste wijziging is zeer omvangrijk en omvat 41 kernen binnen onze gemeente. Dit grote plangebied moet volledig voorzien worden van een nieuwe juridische regeling. Daarbij zijn veel uitzoekwerk en complexe juridische dilemma's naar voren gekomen. Alles bij elkaar kost deze eerste planwijziging meer tijd dan voorzien.

De eerste fase van de herziening van de Omgevingsvisie verloopt naar verwachting. In 2025 is de technische aanpassing en de verwerking van door de raad vastgesteld beleid opgenomen in een nieuwe versie van de Omgevingsvisie. De Omgevingsvisie is als ontwerp gepubliceerd op de nieuwe landelijke voorziening: het Omgevingsloket. Zo hebben we ook onze eerste stappen succesvol gezet met het publiceren van het eerste ruimtelijk plan op het Omgevingsloket. Bij het publiceren van de omgevingsvisie hebben we onze eerste ervaringen opgedaan en waar nodig onze software aangepast en kennis opgebouwd om in de toekomst nieuwe wijzigingen van de Omgevingsvisie, maar ook ons Omgevingsplan goed uit te voeren. De herijkte Omgevingsvisie is in maart 2026 vastgesteld (fase 1). Later volgt de integrale herziening van de Omgevingsvisie (fase 2).

Om ervaring uit te wisselen en kennis op te doen hebben we onder andere contact gehad met (buur)gemeenten. Zo hebben we gesproken met een aantal gemeenten over hun ervaringen met het opstellen van het Omgevingsplan en de Omgevingsvisie. Ook zijn we aangehaakt bij de regiobijeenkomsten over de inzet van zogenaamde toepasbare regels. De kennis die we hier opdoen verzamelen we, slaan we op en delen we binnen de organisatie.

In 2025 hebben we ook het werken met de Omgevingswet nog breder laten landen in de organisatie. Zo zijn presentaties verzorgd over de beleidscyclus van de Omgevingswet. In de beleidscyclus hebben we specifiek aandacht besteed aan de instrumenten: Omgevingsvisie, Omgevingsprogramma en

Omgevingsplan. Daarbij is onder andere duidelijk gemaakt wat deze instrumenten inhouden en hoe ze zich tot elkaar verhouden. De presentaties zijn steeds afgestemd op de verschillende doelgroepen zoals directie, college, teams en raad. Op verschillende niveaus maken wij de organisatie zo steeds bekender met het werken met de instrumenten van de Omgevingswet.

Het is niet alleen de Omgevingswet waar in 2025 de focus op heeft gelegen. Met de vaststelling van het bestemmingsplan Eemshaven is ook de laatste planologische procedure onder de Wro afgerond (op de beroepsprocedure na).

Wat wilden we bereiken in 2025?

- Transitie van het tijdelijke omgevingsplan naar één gebiedsdekkend omgevingsplan
- Verbeterslag maken in de ruimtelijke kwaliteit
- Zorgen voor voldoende kwaliteit en capaciteit om:
 - dienstverlening richting inwoners te optimaliseren
 - plannen uit te kunnen voeren

Wat hebben we bereikt?

- Het laatste onder de oude wetgeving (Wro) overgebleven bestemmingsplan (het bestemmingsplan Eemshaven) is vastgesteld.
- We hebben verder uitvoering gegeven aan het vastgestelde Transitieplan.
- De eerste conceptversie Omgevingsplan Kleine kernen opgeleverd voor controlerondes.
- Proces actualisering Omgevingsvisie fase 1 gestart en afgerond.
- Regionale afstemming gezocht met buurgemeenten rond omgevingsvisie en meerdere regiobijeenkomsten bezocht wat betreft toepasbare regels.
- Diverse presentaties verzorgd voor directie, verschillende teams, college en raad over werken met de instrumenten van de Omgevingswet (beleidscyclus).
- Geïnvesteed in het actief trainen en verder opleiden van onze eigen mensen. Binnen het team zijn grote stappen gezet. Door opleiding maar ook door met elkaar een steeds stevigere basis voor de nieuwe beleidscyclus te vormen. Hoewel het proces rondom de Omgevingswet een leerproces met open winkel blijft, krijgen we hier met elkaar steeds meer zicht & grip op.
- Waar nodig hebben we externe expertise ingehuurd maar altijd in combinatie met vaste medewerkers. Op die manier blijven we de opgedane kennis waar mogelijk borgen in onze eigen organisatie.
- Vervolgstappen gezet in het proces om te komen tot een nieuwe Welstandsnota en Erfgoednota. Gedurende dit proces zijn we tot het inzicht gekomen dat beide documenten op een betere manier moeten landen in het instrumentarium onder de Omgevingswet. Beide documenten worden later opgeleverd om ze inhoudelijk in één keer goed te integreren in het Omgevingsplan.
- De systemen nog beter ingericht en werkafspraken team-overstijgend verder aangescherpt. Werkzaamheden zijn gestandaardiseerd en er zijn nieuwe formats ontwikkeld om eenduidiger te werken. Op die manier loopt het proces soepeler. Dat komt de dienstverlening richting inwoners ten goede en helpt bij de uiteindelijke versnelling van onze processen om plannen uit te voeren.

Klimaatadaptatie

De Lokale Adaptatiestrategie (LAS) is vastgesteld. In deze strategie staan zes leidende principes die we opnemen in ons gemeentelijk beleid, onder meer gericht op gedragsverandering en klimaatbestendig en natuur-inclusief bouwen. Het doel is om de overlast voor inwoners door klimaatverandering zoveel mogelijk te beperken.

Vanuit Het Hogeland hebben we meegedaan aan bijeenkomsten van de DPRA-regio Groningen–Noord-Drenthe. In het najaar hebben we besloten om vanaf 2026 extra capaciteit vrij te maken voor klimaatadaptatie.

Grondexploitatie

Wat is een Grondexploitatie?

Dat is een begroting per plan of project om de kosten en opbrengsten van een ruimtelijke ontwikkeling in beeld te brengen. De grondexploitaties zijn een goed instrument dat ingezet wordt om te sturen op risico, kwaliteit, planning en resultaten bij grotere ontwikkelingsplannen. Wanneer de begroting negatief sluit wordt er een voorziening ten laste van de gemeentelijke begroting opgenomen. Niet voor elk plan of project wordt een grondexploitatie opgesteld. Bijvoorbeeld als er geen of weinig opbrengsten zijn.

Binnen de grondexploitaties hebben we de volgende doelstellingen:

1. Het stimuleren en tijdig mede mogelijk maken van het gewenst ruimtegebruik van de gemeente;
 - projectleiding en financiële/juridische advisering op ruimtelijke plannen, zoals; toekomstige woningbouwplan Zoutkamp, Bedum. locatiestudie voor woningbouw Zuidwolde. Herstructurering Kloosterburen/ Kantens, Zandweer
 - we maken met ontwikkelaars en initiatiefnemers afspraken over de ontwikkelingen en realisatie van voormalige schoollocaties.
 - Het verkopen van 35 woonkavels
 - Het verkopen van 12.642 m2 bedrijfskavels
 - Gestart met de verkoop van (nieuwe) kavels binnen de plannen: Munster fase 3, Uilkenstraat Eenrum, Bedum. Voorbereidingen voor de verkoop van 8 appartementen in Uithuizen en 2de kappers vm. WA. Alexander school-locatie Uithuizen
 - We hebben de Nota Grondbeleid 2025-2030 opgesteld en opgesteld te samen met de uitvoeringsnota Grondbeleid en de Grondprijzennotitie 2025
 - Adviseren en opstellen van Masterplannen Bedum en Uithuizen, inclusief financiële onderbouwing uitvoeringsprogramma's.
 - We zijn aankoopgesprekken gestart voor diverse gronden.
 - Het opstellen van een grondanalyse t.b.v. wonen voor een aantal woonkernen.
2. Bij ontwikkelingen zorgen dat de gevraagde ruimtelijk kwaliteit wordt geleverd en aansluit op de vraag van de markt;
 - De grondexploitatie voor Leeuwstraat Uithuizen is opgesteld.
 - We maken afspraken met partners, ontwikkelaars en interne projectgroepen voor ruimtelijke plannen dit op het gebied van projectleiding, financiële en juridische advisering. Zoals school locatie Knarrenhof Winsum en GoudOud Warffum, zorginstelling de Tille te Uithuizen, Natuurbegraven nabij Zuidwolde, De Ster Wehe-den Hoorn versterkingsopgave locaties, addendum op huurovereenkomst COA
 - Binnen Programma Wonen adviseren op prioritering, binnenkomende projecten/ initiatieven. En welke rol we als gemeente nemen.
3. We zorgen voor een rechtvaardige verdeling van kosten en opbrengsten over gebruikers, exploitanten, eigenaren en gemeente;
 - Er zijn afspraken gemaakt met projectontwikkelaars of initiatiefnemers over gewenste kwaliteit en kostenverdeling van ontwikkeling. Deze afspraken zijn vastgelegd in Anterieure overeenkomsten.
 - 16 grondexploitaties zijn herzien.
4. De risico's, zowel financieel als juridisch, van ruimtelijke plannen beheersen;
 - De herziene grondexploitaties vinden middels een begrotingswijziging aansluiting met het financieel systeem
 - Alle grondexploitaties worden jaarlijks herzien. Hierin wordt per uitbreidingsplan een risicoanalyse gegeven.
 - We maken nieuwe inflatie berekeningen.
 - Afspraken met projectontwikkelaars, woningbouwcoöperaties en initiatiefnemers worden vastgelegd in diverse soorten overeenkomsten. voorbeelden koopovereenkomst met

projectontwikkelaar Munster fase 2 en 3, anterieure overeenkomst met Knarrenhof, GoudOud, De Tille, Natuurbegraven, Bobenco locatie, intentieovereenkomst De Braak, Zorgcentrum Baflo.

- Financiële haalbaarheidsstudies maken van ruimtelijke ontwikkelingen.
5. De taken rond Grondzaken op een professionele en zorgvuldige manier uitvoeren met een marktconform resultaat;
- We leveren maatwerk, waarbij onze afspraken helder, eenvoudig, transparant en juridisch correct worden toegepast.
 - werken volgens het Didam- arrest
 - We vragen indien nodig taxaties voor aan- en verkopen
 - Uitgiftebeleid/ voorschriften van bouw kavels wordt met regelmaat geanalyseerd en daar waar nodig gewijzigd.
 - inhuren en uitbreiden van extra personeel voor advisering aan- en verkopen en financiële vraagstukken om aan de vraag te kunnen voldoen. Aanstellen van een planeconoom.

Wonen en bouwen

Wij hebben een divers woningmarktgebied en met de laatste jaren een hogere woningdruk. Nabij de stad is veel vraag naar woningen. Deze vraag komt vanuit onze eigen inwoners, maar ook vanuit mensen die in de stad geen woning kunnen vinden. In de dorpen richting het wad wordt ook woningdruk gevoeld en komt de vraag vooral vanuit de eigen inwoners. In de hele gemeente moeten we ervoor zorgen dat de woningvoorraad past bij de demografische ontwikkelingen, zoals vergrijzing, huishoudensverdunding en buitenlandse migratie. Dit betekent onder andere dat woningen en de leefomgeving geschikt moeten zijn voor ouderen, maar ook dat gezinnen en jongeren in de dorpen kunnen (blijven) wonen. Daarom willen we meer woningen toevoegen die flexibel inzetbaar zijn. Daarnaast hebben we een belangrijke opgave om woningen beschikbaar te hebben voor diverse aandachtsgroepen, die afhankelijk zijn van betaalbare huurwoningen. De verbetering van de kwaliteit van de woningvoorraad en de leefomgeving in de dorpen is continu een punt van aandacht om de dorpen aantrekkelijk te houden voor de huidige en toekomstige inwoners. Deze grote opgaven kunnen we alleen samen met onze partners in de samenleving oppakken.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we er voor gedaan?

Om in de woningbehoefte te voorzien wordt er vanuit het Programma Wonen gestuurd op versnelling van de woningbouw. Om grip te krijgen op waar een versnelling noodzakelijk is, is er een dashboard ontwikkeld om inzicht te krijgen in waar de lopende projecten vertraging oplopen. Uit de conclusies van het dashboard Wonen in 2025 is bijsturing noodzakelijk gebleken. Dat heeft geresulteerd in een aangenomen maatregelenpakket, met onder andere inzet op flexwonen en extra inzet op grootschalige nieuwbouw in de 3 regio centra (Winsum, Bedum en Uithuizen). In deze projecten heeft de gemeente een actieve rol.

Voor de kleinere kernen is in 2025 gestart met een nieuw instrument, de zogenaamde uitnodigingsplanologie. De gemeente gaat op basis van een strategische grondanalyse en input van het dorp en de woningcorporaties, stukken grond aanwijzen waarvoor marktpartijen worden uitgenodigd om locaties te ontwikkelen. De gemeente zal in 2026 voor deze locaties een programma van eisen voor de betaalbaarheid, kwaliteit en ruimtelijke kwaliteit opstellen, waar marktpartijen aan moeten voldoen.

Er is uitvoering gegeven aan het Ambitiekader Volkshuisvesting Het Hogeland 2024-2027 met de woningcorporaties en huurdersorganisaties. Dit Ambitiekader vormt het fundament onder de prestatieafspraken. Op basis van deze gezamenlijke ambities en doelstellingen zijn voor 2025 concrete acties vastgesteld op verschillende kernonderwerpen:

- het waarborgen van betaalbaarheid en beschikbaarheid van sociale huurwoningen voor iedereen
- het bevorderen van duurzaam en veilig wonen, met extra aandacht voor slecht geïsoleerde woningen
- het versterken van de samenhang tussen wonen en zorg, onder meer door de realisatie van levensloopbestendige woningen voor ouderen.

In 2025 zijn in Het Hogeland in totaal 154 nieuwe sociale huurwoningen gerealiseerd. Daarvan waren 100 woningen bestemd voor vervanging van woningen in het kader van de versterkingsopgave en 49 woningen zijn levensloopbestendig gebouwd.

In de prestatieafspraken voor 2026 is vastgelegd dat vanaf 2027 wordt overgestapt op tweejarige prestatieafspraken. Begin 2027 wordt besloten of het ambitiekader opnieuw wordt vastgesteld, dan wel wordt onderzocht of het kan worden geïntegreerd in het volkshuisvestingsprogramma. Daarbij is uitgesproken dat partijen gezamenlijk willen verkennen op welke wijze de thema's en ambities uit het ambitiekader een structurele plek kunnen krijgen binnen de tweejarige prestatieafspraken.

VTH

Het werken met de Omgevingswet verloopt steeds soepeler en efficiënter. In het tweede jaar merken we dat de nieuwe wetgeving goed is ingeburgerd, zowel binnen onze organisatie als bij de externe partners waarmee we samenwerken. De processen zijn steeds meer geoptimaliseerd en we hebben de juiste werkmethoden en systemen kunnen inrichten om de wet effectief toe te passen.

De doorstroming van de te behandelen omgevingsproducten is verbeterd. Ondanks een verdere toename van het aantal ingediende en afgehandelde aanvragen, is de kwaliteit en snelheid van de dienstverlening ook bij een hogere werkdruk op peil gebleven.

De Wet VTH stelt kwaliteitseisen aan vergunningverlening, toezicht en handhaving om een professionele, zorgvuldige uitvoering te waarborgen. Aan de hand van een evaluatie met een extern bureau hebben wij vastgesteld dat wij aan deze kwaliteitseisen voldoen.

Risico's per programma

Omgevingswet

De uitvoering van de omgevingswet kenmerkte zich afgelopen jaar opnieuw door een hogere productie. Deze was voorspeld en via de voorjaarsnota is voorzien in extra budget voor team VTH teneinde deze groei op te vangen. De geraamde bekostiging van de formatieve groei kan volgens plan gedekt worden vanuit de extra legesinkomsten. Er is opnieuw geïnvesteerd in het verbeteren van de processen, dit is een doorlopend proces.

RO-beleid

De invoering van de Omgevingswet en de implementatie vroeg ook in 2025 veel van onze organisatie. Door actief te monitoren konden we anticiperen op wat voorbij kwam. De werkdruk blijft echter onverminderd hoog en zal in de komende jaren zeker niet afnemen. Ook in het afgelopen jaar zagen we grote ruimtelijke ontwikkelingen en kansen voorbij komen binnen onze gemeente, maar niet alles kan nu. Richting de toekomst zal dit om nog scherpere keuzes vragen.

Afval

In 2025 zagen we wederom een stagnatie en op onderdelen zelfs een kleine groei van de hoeveelheid afval. Het bereiken van de doelstelling raakt hiermee verder uit zicht. Financieel gezien heeft dit geleid tot hogere inkomsten dan begroot. Dit zoals reeds aangegeven in de najaarsnota. In de begroting voor 2026 hebben we hier reeds op geanticipeerd en ook bij de bepaling van de tarieven voor 2026 hebben we hier rekening mee gehouden, zodat het overschot van de afgelopen twee jaren terugvloeit naar de inwoners.

De tarieven voor het verbranden van restafval stijgen de komende jaren sterk. Als het niet lukt om de hoeveelheid restafval te verminderen, nemen de kosten toe.

Beheersmaatregelen:

- We onderzoeken welke doelgroepen en afvalstromen de meeste kansen bieden om afval te verminderen. Hiervoor ontwikkelen we gerichte communicatie.
- In de loop van 2026 komt een voorstel over de milieustraat in Usquert met als doel het verhogen van het scheidingspercentage en het verlengen van de levensduur van materialen. Hierbij betrekken we kringloopwinkels en het Ontwikkelplein.

- Omrin onderzoekt of meerdere gemeenten samen gebruik kunnen maken van een mobiele milieukraan. Zo blijven de kosten voor onze gemeente beperkt en wordt het makkelijker voor inwoners om hun restafval te scheiden.
- Omrin wil in 2026 starten met de bouw van een nieuwe scheidingsinstallatie waarmee er nog meer grondstoffen uit het restafval kunnen worden gehaald.
- We verbeteren de vindbaarheid van inzamelvoorzieningen voor glas, textiel en papier.

Grondzaken/wonen

We zien dat de voorraad uitteefbare kavels aan het opdrogen is. Dit hebben we reeds jaren aan zien komen en hierop is onder meer geanticipeerd middels de ontwikkeling van nieuwe woningbouwlocaties. Ter versnelling hebben we in 2025 hebben een omslag gemaakt naar een heroriëntatie op kansrijke en grotere projecten. Knelpunten trachten we vroeg te signaleren om mitigerende oplossingen te verkennen. Ook denken we door activiteiten parallel aan elkaar uit te voeren een versnelling aan te brengen in de doorlooptijden van ontwikkelingen. Hierbij zullen we de Raad per project expliciet informeren over risico's en werken we met expliciete go/no-go-momenten.

Vastgoed

De uitdaging op het vlak van het vastgoed ligt met name op de optimalisatie (en deels verkleining) van de vastgoedportefeuille. Daarnaast dienen we in te zetten op de verduurzaming van ons vastgoed. Wat overigens tevens een mogelijkheid biedt voor het herzien van huurcontracten met partijen zodat een marktconforme huur in rekening gebracht wordt. Dit mede naar aanleiding van het rapport van de rekenkamer. In 2025 hebben we op al deze onderdelen de eerste stappen gezet. Dit zal in 2026 een versnelling krijgen. Om dit te bewerkstelligen is aanvullende capaciteit aangetrokken in het team.

Verbonden Partijen

Dit programma heeft een relatie met onderstaande Verbonden Partijen:

- Omgevingsdienst Groningen (ODG)
- Groningen Milieu (Omrin)
- Veiligheidsregio Groningen (VRG)

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Lasten / Baten	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Rekening	Vershil
Lasten	21.281	62.281	36.454	25.827
Baten	-19.225	-54.838	-30.896	-23.942
Saldo programma	2.056	7.444	5.557	1.887

In bovenstaand overzicht is het totaal van baten en lasten van dit programma weergegeven. Hierin zijn onderstaande incidentele posten opgenomen. Voor een totaaloverzicht van incidentele posten verwijzen we naar het Overzicht van incidentele lasten en baten.

(bedragen x € 1.000)

Incidentele lasten		2025
<i>RO, Wonen & Duurzaamheid</i>		
CDOKE gelden		1.219
	<i>Totaal</i>	1.219
Incidentele baten		2025
<i>RO, Wonen & Duurzaamheid</i>		
CDOKE gelden		610
	<i>Totaal</i>	610

Reservemutatie behorende bij dit programma (x € 1.000)

	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Rekening	Vershil
Reserve Onderhoud begraafplaatsen	-25	-95	-50	-45
Reserve woonplan en haven Zoutkamp	0	-100	-100	0
Reserve Risico's afvalstoffenheffing	0	0	-500	-500
Reserve Grondexploitatie	0	0	-518	518
Totaal mutaties	-25	-195	-1.168	973

Toelichting op afwijkingen

Hieronder staan de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Lasten (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Bedrag	Voordeel/Nadeel
Salarissen, voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Bedrijfsvoering.	1	V
In totaliteit laten de kapitaallasten een voordelig verschil zien in de jaarrekening van bijna € 33.000. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door de aangepaste renteomslag. Omdat we meer rente ontvangen vanwege onze liquiditeit, kunnen we minder rente doorbelasten in onze kapitaallasten.	553	V
Budgetoverheveling, in de raadsvergadering van 4 maart 2026 is besloten tot het overhevelen van een aantal budgetten. Dit betreft niet uitgegeven budgetten en leiden daarom tot een voordeel in 2025.	30.496	V
Resultaat afval; dit jaar is minder afval ingebracht, daardoor vallen de kosten mee. Mogelijk wordt dit veroorzaakt door het invoeren van de milieupassen.	373	V
Grondexploitaties; mutaties op de grondexploitaties dienen op basis van het BBV via de exploitatie te lopen. De lasten worden doorgeboekt naar de voorraad op de balans. Bij de lasten leidt dit tot een nadeel, bij de baten tot een voordeel.	-6.177	N
Programma Eemshaven: Er zijn meer uitgaven die toegerekend konden worden aan de Eemshaven. Dit geeft hier een nadeel en op diverse andere posten een voordeel.	-129	N
Dit jaar is minder onderhoud gepleegd. Conform bestaand beleid wordt het resultaat op Riolen verrekend met de voorziening.	358	V
CDOKE, zie ook baten: betreft een administratieve correctie van de besteding van 2024 voor € 608k.	-146	N
Subsidies RegioDeal, zie ook baten, saldo nihil. Het in 2025 ontvangen en beschikbare budget is deels voor 2026.	731	V
PAWOZ: In 2025 zijn meer kosten gemaakt dan begroot. De kosten worden gedekt uit de daarvoor ontvangen PAWOZ middelen.	-509	N
Overige afwijkingen <60.000	276	V
Totaal	25.827	

Baten (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Bedrag	Voordeel/Nadeel
Budgetoverheveling, zie lasten	-26.713	N
Kapitaallasten, zie lasten.	205	V
Grondexploitatie, zie lasten	5.570	V
De inkomsten omgevingsvergunningen zijn lastig in te schatten omdat we sterk afhankelijk zijn van ingediende aanvragen. Vooral in het 2e deel van 2025 zijn een aantal aanvragen ingediend waardoor sprake is van een hogere opbrengst t.o.v. de raming.	158	V
Afvalstoffen; doordat er minder afval is ingezameld is de opbrengst afvalstoffenheffing ook lager.	-47	N
Het voordelig resultaat op riolen wordt gestort in de voorziening, dat geeft een nadeel bij de baten.	-769	N
Warmtetransitie: betreft een budgetoverheveling van incidenteel budget.	-85	N
CDOKE, zie lasten.	-1.176	N
Als gevolg van minder uitvaarten en een lager aantal uitgegeven of verlengde graven is de opbrengst uit lijkbezorgingsrechten lager.	-218	N
PAWOZ: zie lasten.	329	V
Regiodeal, zie lasten.	-731	N
Programma Eemshaven, zie lasten.	10	V
Overige afwijkingen <60.000	-475	N
Totaal	-23.942	

7. Burger & Bestuur

Omschrijving

Dit programma betreft de relatie tussen de bestuursorganen van onze gemeente en de mensen die er wonen. We verlenen (steeds meer digitaal) diensten aan inwoners, bedrijven en instellingen. De bestuurders en ambtenaren zoeken oplossingen, beantwoorden vragen, leveren producten en geven informatie. De bestuursorganen (de gemeenteraad, het college) geven invulling aan het democratisch besluitvormingsproces.

Taakvelden

Tot dit programma behoren de volgende taakvelden:

Nummer	Naam
0.1	Bestuur
0.2	Burgerzaken

Beleidskader

Voor dit programma zijn voor de gemeente Het Hogeland de volgende beleidsdocumenten vastgesteld:

- Het Hogeland Legesverordening tarieventabel 2025 (rectificatie)
- Het Hogeland Verordening gegevensverstrekking basisregistratie personen

Stuurgegevens

Vanuit de Regeling beleidsindicatoren gemeenten zijn geen verplichte beleidsindicatoren van toepassing op dit programma.

Vanuit uw raad is aangegeven dat er behoefte bestaat aan het ontwikkelen van een sturingsmechanisme op de diverse beleidsterreinen. In onderstaand overzicht staan de stuurgegevens bij dit programma:

Stuurgegeven	Eenheid	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Beoogd 2025	Realisatie 2025
Websitebezoeken	<i>Aantal</i>	302.224	319.715	324.257	350.000	292.880
Telefoon	<i>Aantal</i>	64.361	54.087	53.300	62.500	51.221
Baliecontacten	<i>Aantal</i>	23.149	20.481	31.889	26.500	30.570
E-mail	<i>Aantal</i>	20.666	19.267	17.702	20.000	17.386
WhatsApp	<i>Aantal</i>	9.614	9.840	9.852	12.500	10.106
Sociale media (Facebook en Instagram)	<i>Aantal</i>	10.415	6.326	6.176	10.000	7.307

Stuurgegeven	Eenheid	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Beoogd 2025	Realisatie 2025
Melding Openbare ruimte	<i>Aantal</i>	5.979	6.579	7.919	6.500	8.359
<u>Producten</u>						
<u>Burgerzaken</u>						
Burgerlijke stand	<i>Aantal</i>	978	908	964	950	898
Migratie	<i>Aantal</i>	3.319	3.225	3.392	3.270	3.462
Naturalisatie	<i>Aantal</i>	67	51	55	60	46
Overige	<i>Aantal</i>	537	969	624	800	1.021
Reisdocumenten	<i>Aantal</i>	4.887	4.057	9.195	7.919	9.038
Rijbewijzen	<i>Aantal</i>	4.397	4.036	4.198	5.022	4.271
Uittreksels & afschriften	<i>Aantal</i>	1.514	1.598	1.662	1.600	1.737

Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

Burgerzaken

Het jaar 2025 stond in het teken van reisdocumentenpiek, vervroegde Tweede Kamerverkiezing, training en opleiding. Daarnaast veel verzuim waarvan twee langdurig. Hierdoor hebben we meer inhuur medewerkers ingezet voor de reguliere processen zoals rijbewijs aanvragen, reisdocumenten aanvragen, uittreksels verstrekken en verklaring om gedrag.

De organisatie van de Tweede Kamer verkiezing was een succes. Wederom hebben we ervoor gekozen om de dag na de stemming centraal stemmen te tellen. Het was een succesvol proces en goed georganiseerde verkiezing.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
Onze dienstverlening is professioneel	Alle producten en diensten worden zowel digitaal als fysiek aangeboden.
Toekomstbestendig team en levert kwaliteit	De medewerkers van Burgerzaken nemen deel aan de actualiteitendag. Hiernaast volgen diverse medewerkers kennis-, opfrissings- en verdiepingsmodules.
	Nieuw medewerkers zijn gestart met de burgerzaken opleiding en opleiding voor ambtenaar burgerlijke stand.
	iArchief is live gegaan in goede samenwerking tussen de teams Informatiebeheer en Burgerzaken.
	Het team heeft een opleidingsplan opgestart "de reis door burgerzaken".
Leveren van maatwerk	Wanneer een inwoner, die niet in staat is om op het gemeentehuis te komen voor de aanvraag van een reisdocument, bieden wij aan op huisbezoek te komen. Tijdens het huisbezoek wordt de aanvraag gedaan. Zodra het reisdocument gereed is, wordt het thuisbezorgd. Jaarlijks gaat het om 100 tot 150 huisbezoeken.
Toekomstbestendige dienstverlening	Deelname programma dienstverlening. Een medewerker van de frontoffice is ook aanpakker dienstverlening.

Risico's per programma

Bij dit programma zijn geen risico's geconstateerd.

Verbonden Partijen

Dit programma heeft een relatie met onderstaande Verbonden Partijen:

- GR voor het grensoverschrijdend Openbaar Lichaam Eems-Dollard Regio
- Vereniging van Waddenzeegemeenten

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Lasten / Baten	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Rekening	Vershil
Lasten	5.426	5.697	7.499	-1.802
Baten	-879	-1.007	-1.081	74
Saldo programma	4.547	4.690	6.417	-1.727

Reservemutatie behorende bij dit programma (x € 1.000)

	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Rekening	Vershil
Reserve Dekking VTH aardbevingen	200	200	200	0
Totaal mutaties	200	200	200	0

Toelichting op afwijkingen

Hieronder staan de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Lasten (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Bedrag	Voordeel/Nadeel
Salarissen, voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Bedrijfsvoering.	5	V
In totaliteit laten de kapitaallasten een voordelig verschil zien in de jaarrekening van bijna € 33.000. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door de aangepaste renteomslag. Omdat we meer rente ontvangen vanwege onze liquiditeit, kunnen we minder rente doorbelasten in onze kapitaallasten.	6	V
Budgetoverheveling, in de raadsvergadering van 4 maart 2026 is besloten tot het overhevelen van een aantal budgetten. Dit betreft niet uitgegeven budgetten en leiden daarom tot een voordeel in 2025.	217	V
De opbrengst van Rij en Reisdocumenten laat per saldo een voordeel zien, dit valt deels weg tegen een hogere afdracht aan leges aan BiZa.	-45	N
Op basis van actuariële berekening zijn de pensioenverplichtingen geactualiseerd en dient de daartoe getroffen voorziening te worden verhoogd.	-1.842	N
De voorziening wachtgeld voormalig bestuurders is geactualiseerd.	-156	N
Overige afwijkingen <60.000	14	V
Totaal	-1.802	

Baten (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Bedrag	Voordeel/Nadeel
Rij- en reisdocumenten, zie lasten	73	V
Overige afwijkingen <60.000	1	V
Totaal	74	

8. Bedrijfsvoering

Omschrijving

Dit programma betreft de relatie tussen de bestuursorganen van onze gemeente en de mensen die er wonen. We verlenen (steeds meer digitaal) diensten aan inwoners, bedrijven en instellingen. De bestuurders en ambtenaren zoeken oplossingen, beantwoorden vragen, leveren producten en geven informatie. De bestuursorganen (de gemeenteraad, het college) geven invulling aan het democratisch besluitvormingsproces.

Taakvelden

Tot dit programma behoren de volgende taakvelden:

Nummer	Naam
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden
0.4	Overhead

Beleidskader

Voor dit programma is een groot aantal beleidsdocumenten vastgesteld. Voor het totaaloverzicht verwijzen we naar het Normenkader, dat is vastgesteld ten behoeve van de accountantscontrole.

Beleidsindicatoren

Vanuit de Regeling beleidsindicatoren gemeenten zijn de onderstaande verplichte beleidsindicatoren van toepassing op dit programma. Deze indicatoren zijn op basis van eigen gegevens, waarvan geen vergelijkende cijfers van de andere gemeenten in de provincie Groningen beschikbaar zijn:

Verplichte beleidsindicator	Eenheid	Het Hogeland
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	13,88
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	12,89
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	1.331
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	7,79%
Overhead	% van de totale lasten	17,69%

Stuurgegevens

Vanuit uw raad is aangegeven dat er behoefte bestaat aan het ontwikkelen van een sturingsmechanisme op de diverse beleidsterreinen. In onderstaand overzicht staan de stuurgegevens bij dit programma:

Stuurgegeven	Eenheid	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Beoogd 2025	Realisatie 2025
Ziekteverzuim	<i>Percentage</i>	6,7	6,1	5,6	5,2	8,1
Vaste formatie	<i>Aantal fte</i>	528,3	542,5	594,3	594,3	587,1
Flexibele formatie	<i>Aantal fte</i>	7,7	8,6	17,58	17,6	81,8
Loonkosten	<i>Bedrag (x € 1.000)</i>	39.499	42.885	47.166	51.922	57.889
Kwijtschelding gemeentelijke belastingen Aanvragen	<i>Aantal</i>	757	633	668	675	535
Kwijtschelding gemeentelijke belastingen Geautomatiseerd	<i>Aantal</i>	634	654	497	500	604
WOZ bezwaren	<i>Aantal</i>	758	1.355	829	800	737
Informele WOZ bezwaren	<i>Aantal</i>	287	434	113	113	199
Bezwaar gemeentelijke belastingen	<i>Aantal</i>	91	48	70	145	148
Beroep gemeentelijke belastingen	<i>Aantal</i>	24	42	22	30	1

Stuurgegeven	Eenheid	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Beoogd 2025	Realisatie 2025
Afstoten gemeentelijk vastgoed	<i>Aantal</i>	2	5	9	15	9
Globale verlaging gasverbruik zwembaden per seizoen	<i>Percentages (%)</i>	n.v.t.	± 13 t.o.v. 2022	± 13 t.o.v. 2022	± 50 t.o.v. 2022	± 50 t.o.v. 2022

Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan

Personeel en formatie

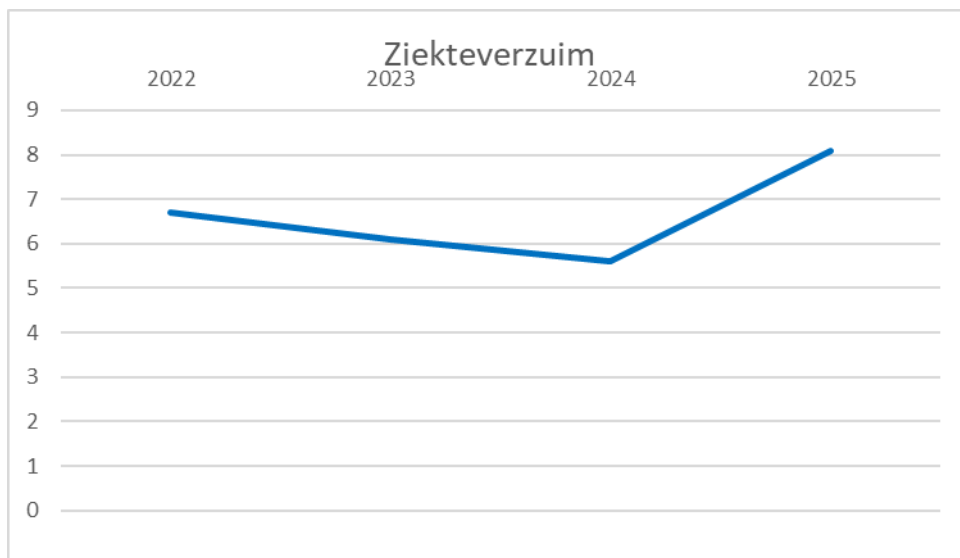
Als onderdeel van de pilot met stuurgegevens die wij u bij de Voorjaarsnota 2024 hebben voorgelegd, presenteren wij u in dit programma diverse stuurgegevens met betrekking tot onze bedrijfsvoering. Een belangrijk onderdeel daarvan betreft de ontwikkeling van onze formatie. In het bovenstaande overzicht ziet u een organisatie, die mede als gevolg van de vele opgaven waar we voor staan, de laatste jaren sterk gegroeid is. De voorstellen hieromtrent zijn u in de afgelopen jaren via de diverse P&C documenten voorgelegd. Ook in het afgelopen jaar is de formatie door de vele opgaven waar we voor staan verder doorgegroeid. Dit conform de voorstellen die we u bij de Voorjaarsnota in het afgelopen jaar hebben gedaan.

Op een aantal ontwikkelingen willen we een korte toelichting geven, waarbij we verwijzen naar de stuurgegevens zoals ze in dit programma en in gedetailleerdere vorm in de paragraaf Bedrijfsvoering, zijn opgenomen. Met name de ontwikkeling in de tijd vinden we daarbij van belang. De onderwerpen die wij hier benoemen betreffen het ziekteverzuim, de ontwikkeling van Fte's, loonsom en de loonsom ten opzichte van de begrotingsomvang.

Ziekteverzuim

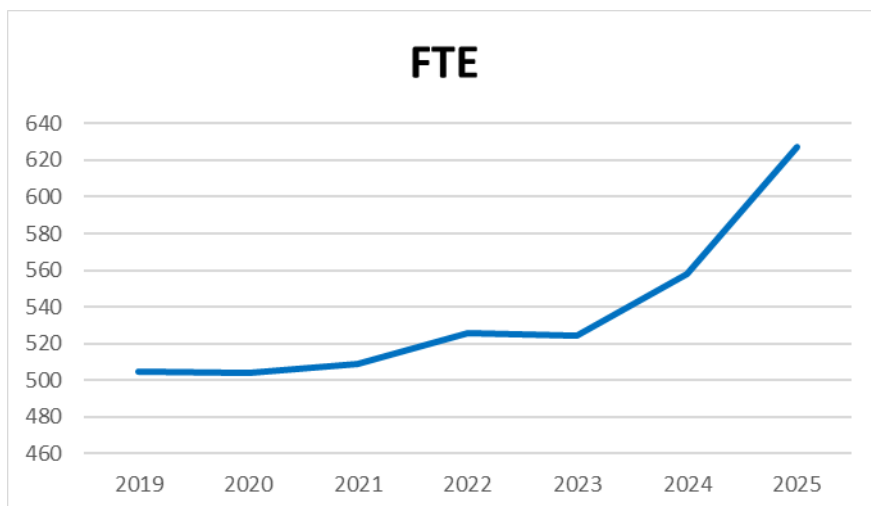
We streven ieder jaar naar lager verzuim. In 2025 is het verzuim echter gestegen. Een eerste analyse heeft opgeleverd dat de oorzaken divers zijn en dat het met name om langdurig verzuim gaat. Onder andere werkdruk, organisatieontwikkeling, vergrijzing en persoonlijke omstandigheden die invloed hebben op de werk-privé balans spelen een rol.

Er is voor 2026 een plan van aanpak duurzame inzetbaarheid vastgesteld. Deze aanpak is opgesteld met als doel het verzuim te verminderen door structureel in te grijpen op zowel de oorzaken van verzuim als de aanpak binnen de organisatie. Een verdiepend onderzoek naar oorzaken - en daarmee gerichte inzet op oplossingen - wordt in Q1 2026 uitgevoerd als onderdeel van de aanpak.

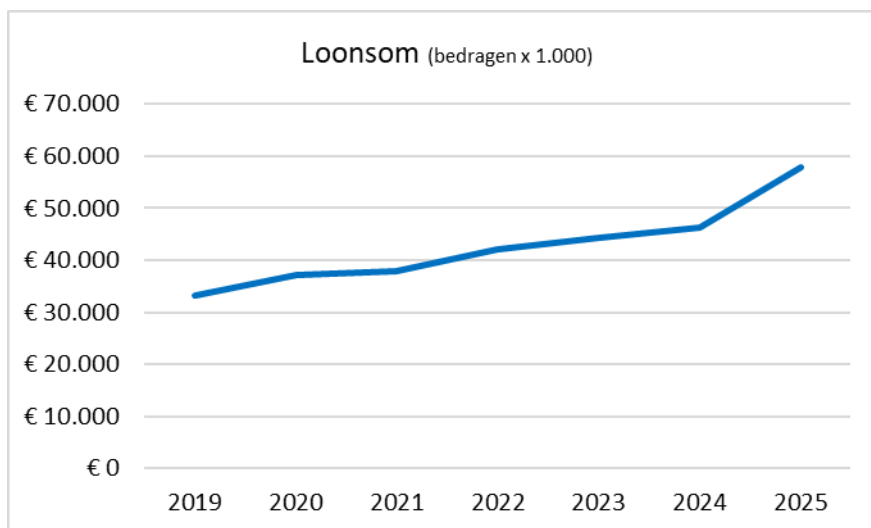
FTE's

U ziet in de onderstaande grafiek dat wij met name in de laatste jaren in formatie zijn gegroeid. Dit heeft vooral te maken met de grote opgaven waar wij voor staan, zoals de energietransitie, de ontwikkelingen in de Eemshaven, het programma Aardbevingen, de woningbouwopgave, etc. Maar ook de extra formatie die is gevraagd om problemen in de bedrijfsvoering op te kunnen lossen. Dit laatste was noodzakelijk om ook voorbereid te zijn op de toekomst met een veelheid aan opgaven. In de Voorjaarsnota 2025 heeft u een uitzetting van de begroting op personeel vlak vastgesteld met een omvang van ca. € 5 miljoen. Deze formatie kon grotendeels gedekt worden met incidentele externe middelen, bestaande budgetten voor reguliere uitgaven of onttrekkingen aan de reserves. De uitzetting was in lijn met de dekking dan ook tijdelijk van aard, voor de duur van de dekking. Dit effect ziet u echter ook sterk terug in de formatiesprong van 2024 naar 2025, zoals u ook in onderstaand tabel ziet.

Loonsom / totale personeelslasten

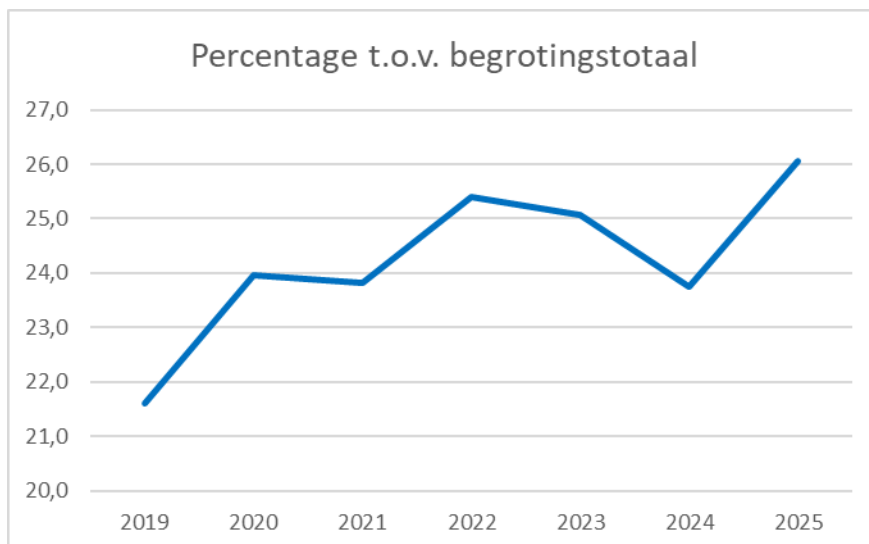
Wanneer we kijken naar het totaal van de personeelslasten in onze organisatie, dan ziet u dat ook deze de afgelopen jaren flink zijn gegroeid. In 2019 was de totale loonsom nog ruim € 33.000. In 2025 is dit gegroeid naar ruim € 59 miljoen. Dit is uiteraard een combinatie van de groei in omvang van ons personeelsbestand en de loonontwikkeling in de afgelopen jaren. Onderdeel van die loonontwikkeling is het aantrekken van medewerkers in hogere loonschalen, gelet op de opgaven waarvoor we ons gesteld zien. Het is de bedoeling dat de loonsom, los van exogene ontwikkelingen, met ca. € 4 miljoen wordt verlaagd in de komende jaren. Dit vloeit voort uit spoor 4 'Verbeteren processen/doelmatigheid/efficiency' uit het Maatregelenpakket.

Loonsom in relatie tot totaal begroting

Interessant is om bovenstaande ontwikkeling in de loonsom af te zetten tegen het totaal van onze begroting. Deze verhouding zou eigenlijk zoveel mogelijk in balans moeten zijn, wanneer de personele inzet gelijke tred houdt met de groei aan taken waar we als organisatie voor staan. In onderstaande grafiek ziet u hoe deze verhouding zich in de afgelopen jaren heeft ontwikkeld. In de eerste jaren na de herindeling zien we een sterk stijgende lijn, van ruim 21% naar meer dan 25%. Dus hebben we naar verhouding in deze jaren steeds meer personeel ingezet. In 2024 zien we echter een tijdelijke lichte daling in deze verhouding, waarna het in 2025 weer behoorlijk stijgt naar ca. 26%. Deze schommeling wordt veroorzaakt door de sterk gestegen omvang van onze totale begroting door diverse grote projecten en programma's (veelal gedekt uit onze reserves en specifieke uitkeringen) waar een nogal wisselende personele component in zit.

De genoemde specifieke uitkeringen betreffen onder andere de Centrumplannen, de energietransitie, NPG/gaswinning en de opvang van vluchtelingen, maar er zijn nog vele andere regelingen te benoemen. Alle regelingen kunt u ook terugvinden in de SISA bijlage bij de Jaarstukken 2025.

Gemeentelijke belastingen

Ook op het gebied van de gemeentelijke belastingen zijn indicatoren vastgesteld. Het aantal kwijtscheldingen blijft voor zowel de aanvragen als geautomatiseerde toetsing van een vergelijkbare omvang. We zagen in de afgelopen jaren een afname van de bezwaarschriften voor zowel de WOZ als gemeentelijke belastingen. Dit heeft zich in 2025 gestabiliseerd. Door gewijzigde regelgeving rondom de proceskostenvergoeding wordt het voor professionele bezwaarmakers minder lonend om hierop in te zetten. Ook maken we het steeds makkelijker voor inwoners om zelf bezwaar te maken. Een onderdeel hiervan is het informele traject van de WOZ bezwaren. Daarnaast krijgen eigenaren voormeldingen om te kijken of de onderdelen nog kloppen. We zien dan ook een forse stijging. Het lijkt dat ons beleid succesvol is, aangezien het aantal malen dat beroep wordt aangetekend fors is afgenomen.

Informatievoorziening en ICT

De uitvoering van gemeentelijke taken verandert in toenemende mate onder invloed van nieuwe wet- en regelgeving en technologische ontwikkelingen. Wij anticiperen hierop door de organisatie verder te ontwikkelen tot een digitaal georiënteerde en wendbare gemeente, waarin inwoners centraal staan en interne processen digitaal en efficiënt zijn ingericht.

Een robuuste en goed georganiseerde informatievoorziening is hierin onmisbaar. Die stelt ons in staat om aan te sluiten bij de behoeften van inwoners en ondernemers, effectief samen te werken met partners, en maatschappelijke opgaven adequaat op te pakken. Daarom zetten wij in op verdere digitalisering van dienstverlening en bedrijfsvoering, informatiegestuurd werken, implementatie van relevante i-wetgeving en versterking van de informatiegovernance.

De kansen die technologische ontwikkelingen ons bieden, benutten we door werkprocessen zo in te richten dat optimaal gebruik wordt gemaakt van digitale middelen. Dit vraagt om een integrale benadering waarin techniek, kennis, vaardigheden en verandervermogen samenkomen. ICT is inmiddels een structureel onderdeel van de uitvoering, wat ook de risico's bij onvoldoende regie vergroot. Daarnaast krijgen gemeenten een steeds grotere verantwoordelijkheid in de overheidsbrede informatievoorziening.

Ook technologische innovaties zoals Artificial Intelligence (AI) zullen impact hebben op onze dienstverlening. We zien hierin nadrukkelijk kansen, maar zijn ons ook bewust van risico's op het gebied van privacy, ethiek en informatiebeveiliging.

Om onze digitale ambities te realiseren en de toenemende complexiteit structureel het hoofd te bieden, is een herontwerp van de I&A-functie noodzakelijk. De huidige inrichting heeft sinds de herindeling haar kracht bewezen, maar voldoet niet langer aan de eisen van deze tijd. We willen toe naar een informatievoorziening en een organisatie die flexibel en informatiegestuurd kan opereren, met een I&A-functie die tijdig en strategisch betrokken is en regie voert over het geheel.

Met deze strategische herinrichting willen we een krachtige vernieuwingsimpuls geven aan I&A en deze toekomstbestendig positioneren binnen onze organisatie. De uitwerking en wat daarvoor nodig is, wordt via een separaat raadsvoorstel aan de raad voorgelegd en maakt nog geen onderdeel uit van deze begroting.

Voor de efficiencytaakstelling geldt een vergelijkbare lijn. Door digitalisering en het verbeteren van onze informatievoorziening kunnen wij de dienstverlening en bedrijfsvoering efficiënter inrichten. Wat dit vraagt op het gebied van Informatievoorziening en ICT – en wat het op termijn aan structurele ruimte kan opleveren – wordt uitgewerkt in de startnotitie ‘Efficiencytaakstelling’.

Naast dit programma Bedrijfsvoering, hebben we ook de wettelijk verplichte paragraaf Bedrijfsvoering. Deze paragraaf is meer gericht op de interne organisatie. De paragraaf Bedrijfsvoering beschrijft hoe we invulling geven aan de ondersteuning van onze bedrijfsvoeringstaken en -opgaven.

Beheer overige gronden

1. Het grondbeleid gaat in op beschikbaar stellen van gronden voor (maatschappelijke) ontwikkelingen. Uitgangspunt is dienstverlenend wanneer het kan, zakelijk wanneer het moet maar in alle gevallen juridisch correct geregeld (transparant, marktconform en formeel vastgelegd). Er zijn de volgende doelstellingen;
 2. Het stimuleren en tijdig mogelijk maken van gewenst ruimtegebruik; We zijn gestart met het opstellen van een grondanalyse voor diverse dorpen t.b.v. woningbouw.
 3. Optimalisatie en efficiënt gebruik van grond door de inzet van instrumenten (koop, huur, erfpacht, ingebruikname etc.)
 - We hebben diverse koopovereenkomsten opgesteld voor de verkoop en verhuur van overhoekjes / legalisering van gronden etc.
 - We hebben geadviseerd over afkoop van erfpacht.
 - We hebben voor € 550.000 aan inkomsten uit met name incidentele verkoop van gronden gerealiseerd en snippergoen / overhoeken.
 - We hebben aan inkomsten gerealiseerd uit Verhuur € 116.000 verpachting € 107.000 en erfpacht en opstalrecht € 29.000.
4. Het privatiseren van volkstuincomplexen;

Het (natuurlijke) moment heeft zich in 2025 niet voor gedaan om volkstuincomplexen in zijn geheel onder te brengen bij een stichting of vereniging.

Gebouwen

Een weloverwogen en toekomstbestendige vastgoedportefeuille

De vastgoedportefeuille is verder geoptimaliseerd. Er is ingezoomd op het doel van het vastgoed en is er duidelijk inzichtelijk gemaakt of sprake is van beleidsvolgend, strategisch en overig vastgoed. Er zijn diverse panden afgestoten welke niet meer beleidsvolgend waren of geen andere invulling meer voor was. Voor 2025 waren er 15 panden beoogd om af te stoten. Dit zijn uiteindelijk 9 geworden. Dit komt door externe factoren zoals het uitvoeren van ecologisch onderzoek waardoor panden niet gesloopt konden worden in 2025.

In principe willen wij alleen beleidsvolgend vastgoed bezitten. In een aantal gevallen wordt vastgoed, waar geen (nog) beleid voor is, verhuurd. Een goede afweging of we het vastgoed wel of niet in de portefeuille houden, zal in samenspraak met andere, betrokken teams gemaakt worden.

Goede huisvesting voor de gemeentelijke organisatie

Afgelopen jaar is er een besluit genomen over de locatie van het nieuwe gemeentehuis. Er zal grond worden verworven en twee sportverenigingen zullen, in goede afstemming, elders worden gehuisvest met de verenigingen. Er heeft een aanbesteding plaatsgevonden voor de selectie van een ontwerpteam.

Er is verdere uitvoering gegeven aan het huisvestingsplan van het Ontwikkelplein, zoals het opstellen van een programma van eisen.

Het IST-team Bedum is gehuisvest in het nieuwe gezondheidscentrum. Daarnaast zijn stappen gezet om het IST te huisvesten in het nog te realiseren gezondheidscentrum in Uithuizermeeden. Daarbij zal het Bommelhoes worden verkocht aan de ontwikkelaar van het gezondheidscentrum.

Het volgens wet- en regelgeving huren en verhuren van objecten

Waar mogelijk worden kostprijsdekkende of marktconforme huur in rekening gebracht. Indien de mogelijkheid er is, worden huurtarieven (jaarlijks) geïndexeerd.

Op natuurlijke momenten worden huurcontracten aangepast volgens een door de overheid vastgesteld model (ROZ-model) om staatsteun te voorkomen. Het risico is dat lopende contracten niet zomaar aan te passen zijn. Daarom worden contracten op natuurlijke momenten herzien en aangepast waar mogelijk.

Verlagen energieverbruik zwembaden

Optimalisatie heeft plaatsgevonden door in bepaalde gevallen nieuwe regeltechnieken toe te passen. Hierbij valt te denken aan het toepassen van pompen die kunnen variëren in toerental. Hiermee wordt voorkomen dat pompen op een te hoge toerental draaien en daardoor teveel energie verbruiken.

Deze maatregelen maken deel uit van het verduurzamingplan voor het gemeentelijk maatschappelijk vastgoed. Zwembadbesturen zijn betrokken bij de aanpassingen die zijn doorgevoerd, waardoor zij zich bewust worden van de energiebesparing die dit kan opleveren.

Door toepassing van Heatpipes wordt bespaard op het gasverbruik. Ten opzichte van 2022 is circa 50% gas bespaard. Jaarlijks is wel sprake van verschillen afhankelijk van het gebruik van het zwembad en weersinvloeden.

Verduurzaming gemeentelijke vastgoedportefeuille

Het onderzoek naar de verduurzaming is afgerond en de resultaten zijn gepresenteerd. Hiermee is duidelijk gemaakt welke gebouwen op welke manier verduurzaamd kunnen worden. Er is een projectleider verduurzaming gemeentelijk maatschappelijk vastgoed aangesteld, die verantwoordelijk is voor de uitvoering van de maatregelen.

In het afgelopen jaar hebben we een rapport op laten stellen van de hiermee gemoeide kosten. Er zullen hierin weloverwogen keuzes gemaakt moeten worden inclusief de financiële gevolgen. We zullen in 2026 een start maken met het voorleggen van de keuzes aan het college en de raad.

Risico's per programma

Maatschappelijke Risico's van Technologische Ontwikkelingen

Sociale Ongelijkheid en Uitsluiting:

Nieuwe technologieën kunnen leiden tot ongelijkheid doordat niet iedereen gelijke toegang heeft tot belangrijke diensten en informatie.

Privacy en Gegevensbescherming:

Het verzamelen en gebruiken van meer data vergroot de risico's voor de privacy van burgers, wat het vertrouwen in de overheid kan schaden als deze gegevens niet goed worden beschermd.

Open en Transparante Overheid:

Het niet voldoen aan transparantie-eisen kan leiden tot juridische problemen en verminderd vertrouwen van burgers, wat de betrokkenheid bij gemeentelijke besluitvorming kan beïnvloeden.

Impact op Werkgelegenheid:

Automatisering en AI kunnen banen veranderen of doen verdwijnen, wat sociale en economische gevolgen kan hebben zonder adequate plannen voor omscholing en herplaatsing van werknemers.

Cyberveiligheid:

Met toenemende digitalisering groeit ook het risico op cyberaanvallen, wat vraagt om proactieve maatregelen om de veiligheid van burgers en de integriteit van gemeentelijke diensten te waarborgen.

Vertrouwen in de Overheid:

Het niet adequaat beheren van technologische risico's kan het vertrouwen van burgers in de overheid schaden, benadrukken het belang van transparante communicatie over genomen maatregelen.

Risico's voor de Bedrijfsvoering van Technologische Ontwikkelingen

Continuïteit en Doorontwikkeling:

Effectief beheer is essentieel om stabiele en betrouwbare informatievoorziening te garanderen, met het risico op verstoringen bij gebrekkig beheer.

Bedrijfscontinuïteit en Dienstverlening:

Werkprocessen zijn afhankelijk van systemen; falen van deze systemen kan de bedrijfscontinuïteit en dienstverlening in gevaar brengen.

Informatieverstrekking:

Kleine fouten zoals verkeerde informatie versturen kunnen grote gevolgen hebben voor de dienstverlening en het vertrouwen van burgers, het imago van de gemeente en zelfs hoge boetes met zich meebrengen.

Kwaliteit van Gegevens:

Gebruik van onjuiste of verouderde gegevens kan leiden tot foutieve beslissingen en verkeerde dienstverlening.

Capaciteit:

Volgende tijd, kennis en vaardigheden zijn nodig voor effectieve informatievoorziening; gebrek hieraan kan leiden tot operationele problemen.

Financieel:

Incidenten zoals cyberaanvallen kunnen aanzienlijke financiële schade veroorzaken door stilgelegde dienstverlening, onderzoekskosten, en eventuele boetes of claims.

Kosten van Informatievoorziening:

Stijgende kosten voor informatietechnologieën en nieuwe wetgeving verhogen de druk op budgetten.

Kunstmatige Intelligentie (AI)

AI biedt gemeenten efficiency en innovatie, maar brengt privacy zorgen door dataverwerking, vooroordelen in besluitvorming, en gebrek aan transparantie. Verminderde menselijke controle vergroot cyberveiligheidsrisico's en heeft invloed op de wijze waarop wij ons werk uitvoeren. Het is essentieel dat wij de transparantie waarborgen en adequate maatregelen nemen voor verantwoorde inzet van AI.

Verbonden Partijen

Dit programma heeft een relatie met onderstaande Verbonden Partijen:

- Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)
- N.V. Waterbedrijf Groningen

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Lasten / Baten	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Lasten	38.325	51.468	43.629	7.839

Lasten / Baten	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Rekening	Vershil
Baten	-740	-1.151	-1.991	839
Saldo programma	37.584	50.317	41.638	8.678

In bovenstaand overzicht is het totaal van baten en lasten van dit programma weergegeven. Hierin zijn onderstaande incidentele posten opgenomen. Voor een totaaloverzicht van incidentele posten verwijzen we naar het Overzicht van incidentele lasten en baten.

(bedragen x € 1.000)

Incidentele lasten	2025
Bedrijfsvoering	
Verjonging personeelsbestand	248
Totaal	248

Reservemutatie behorende bij dit programma (x € 1.000)

	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Rekening	Vershil
Reserve Groot onderhoud gebouwen	0	0	-2.273	-2.273
Totaal mutaties	0	0	-2.273	-2.273

Toelichting op afwijkingen

Hieronder staan de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Lasten (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Bedrag	Voordeel/Nadeel
Salarissen, voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Bedrijfsvoering.	6.881	V
In totaliteit laten de kapitaallasten een voordelig verschil zien in de jaarrekening van bijna € 33.000. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door de aangepaste renteomslag. Omdat we meer rente ontvangen vanwege onze liquiditeit, kunnen we minder rente doorbelasten in onze kapitaallasten.	735	V
Budgetoverheveling, in de raadsvergadering van 4 maart 2026 is besloten tot het overhevelen van een aantal budgetten. Dit betreft niet uitgegeven budgetten en leiden daarom tot een voordeel in 2025.	2.904	V
In 2025 is er meer uitgegeven aan trainingen gericht op veilige publieke dienstverlening en geïnvesteerd in een nieuw alarmmeldingssysteem.	-119	N
In de begroting is gerekend met een forse stijging van de energieprijzen, deze blijken uiteindelijk mee te vallen.	189	V
In 2025 is meer en duurder onderhoud uitgevoerd aan het machinepark.	-98	N
Er zijn in 2025 meer gereedschappen vervangen dan voorgaande jaren.	-86	N
Als gevolg van verschillende ontwikkelingen in de organisatie zijn de uitgaven voor licenties hoger.	-120	N
De bestemmingsreserve onderhoud vastgoed is omgezet naar een voorziening. Het voordeel van de vrijval valt onder mutaties reserves. De storting (nadeel) hoort op dit programma thuis.	-2.273	N
Op basis van de verlofstanden per 31-12-2024 dient de voorziening verlof en de voorziening verlofsparen	-506	N

Omschrijving	Bedrag	Voordeel/Nadeel
geactualiseerd te worden.		
Overige afwijkingen <60.000	332	V
Totaal	7.839	

Baten (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Bedrag	Voordeel/Nadeel
Budgetoverheveling, zie lasten	-246	N
Een aantal personeelsleden zijn gedetacheerd bij andere organisaties. Hiervoor ontvangen we een vergoeding.	379	V
Betreffen baten vanuit afwikkeling schadedossiers. We ramen geen vergoeding voor schades waardoor er in 2025 ruim € 60.000 aan ontvangsten is binnengekomen m.b.t. de afgesloten verzekeringen.	61	V
Een deel van het materieel wat afgeschreven was en niet meer in gebruik was, is verkocht middels een veiling.	94	V
De vergoeding voor afvalinzameling in de openbare ruimte is lager dan geraamd.	-116	N
Overige afwijkingen <60.000	667	V
Totaal	839	

Algemene Dekkingsmiddelen

Omschrijving

Dit programma heeft, anders dan de vorige programma's, vooral een financieel technisch karakter. De algemene dekkingsmiddelen betreffen de lasten en baten die over de programma's heengaan. De baten dienen als dekkingsmiddel voor alle programma's. Hierbij valt te denken aan inkomsten uit het gemeentefonds, uit gemeentelijke belastingen, dividendopbrengsten en aan uitgaven vanuit de financieringsfunctie en onvoorziene uitgaven.

Taakvelden

Tot dit programma behoren de volgende taakvelden:

Nummer	Naam
0.5	Treasury
0.61	OZB woningen
0.62	OZB niet-woningen
0.63	Parkeerbelasting
0.64	Belastingen overig
0.70	AU en overige uitkering gemeentefonds
0.80	Overige baten en lasten
0.90	Vennootschapsbelasting (Vpb)

Beleidskader

Voor dit programma zijn voor de gemeente de volgende beleidsdocumenten vastgesteld. Het gaat hierbij om bijvoorbeeld verordeningen, visies, beleidsnota's en uitvoeringsplannen:

- Nota reserves en voorzieningen 2024 (raadsvergadering 3 april 2024)
- Belastingverordeningen (worden jaarlijks in nov./dec. vastgesteld)

Wat heeft het gekost?

(bedragen x € 1.000)

Lasten / Baten	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Lasten	3.315	5.196	4.050	1.146
Baten	-154.862	-165.426	-167.782	2.356
Saldo programma	-151.548	-160.230	-163.732	3.502

Reservemutatie behorende bij dit programma (x € 1.000)

	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
Algemene Reserve	-3.114	-10.616	-3.128	-7.488
Reserve Claims	33	33	0	33
Reserve Opgaven	-1.647	-3.154	-2.038	-1.117
Reserve Cursussen en Opleidingen	0	0	-145	145
Reserve frictie personeelskosten	-546	-546	397	-943
Reserve Jaarovergang	0	-7.870	-7.870	0
Reserve knelpunten	0	0	-39	39

	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Rekening	Vershil
leefbaarheid dorpen				
Totaal mutaties	-5.274	-22.154	-12.823	-9.331

In bovenstaand overzicht is het totaal van baten en lasten van dit programma weergegeven. Hierin zijn onderstaande incidentele posten opgenomen. Voor een totaaloverzicht van incidentele posten verwijzen we naar het Overzicht van incidentele lasten en baten.

(bedragen x € 1.000)

Incidentele baten		2025
<i>Algemene dekkingsmiddelen</i>		
Hogere ontvangsten dividend Enexis		214
	<i>Totaal</i>	<i>214</i>

Incidentele lasten		2025
<i>Reservemutaties</i>		
Algemene reserve, vrijval BR Risico's afvalstoffenheffing en BR Bosaanleg Netlaan		532
Reserve Ruimte voor ondernemers incl. voeden		2.300
Reserve Ruimte voor dorpen; dekking dorpenfonds		1.200
Reserve Risico's afvalstoffenheffing; vormen reserve		500
	<i>Totaal</i>	<i>4.532</i>

Incidentele baten		2025
<i>Reservemutaties</i>		
Onttrekking Reserve Opgaven; dekking bibliotheek als centraal ontmoetingspunt		250
Onttrekking Reserve Opgaven; dekking programma Dienstverlening		200
Onttrekking Reserve Opgaven; dekking Gebiedsprogramma Eemshaven+		1.400
Onttrekking Reserve Sociaal Domein; dekking Transformatie sociaal domein		607
Onttrekking Reserve woonplan en haven Zoutkamp		1.000
	<i>Totaal</i>	<i>3.457</i>

Vennootschapsbelasting (Vpb)

Voor de vennootschapsbelasting is de gemeente beperkt belastingplichtig voor activiteiten die kwalificeren als onderneming in de zin van de Vpb.

Jaar 2024

In de aangifte vennootschapsbelasting 2024 is uitsluitend de activiteit “het zich ontdoen van huishoudelijke afvalstoffen tegen een positieve opbrengst” opgenomen als belaste activiteit. Voor de bepaling van de fiscale winst is uitgegaan van een praktische benadering, waarbij een fictief rendement van 1% is toegepast op de relevante opbrengsten (€ 111.739), resulterend in een belastbaar bedrag van € 1.117.

Aangezien sprake is van een fictieve winstbepaling (zonder volledige fiscale balans en winst- en verliesrekening), wordt dit bedrag administratief verwerkt via een praktische methode, waarbij onder andere een correctie plaatsvindt via terugbetaling van kapitaal en een beperkte Vpb-last. Deze werkwijze is afgestemd met en bekend bij de Belastingdienst en wordt ook door andere gemeenten toegepast.

Jaar 2025

Voor het jaar 2025 is een voorlopige aanslag vennootschapsbelasting opgelegd naar een belastbaar bedrag van € 1.183. Op basis van de huidige inzichten wordt dit als realistisch beschouwd.

Er wordt vooralsnog niet verwacht dat grondexploitaties (grexten) in 2025 leiden tot Vpb-plichtige activiteiten. Indien zich hierin wijzigingen voordoen, zal dit in een later stadium worden herbeoordeeld.

Onvoorzien

Voorgeschreven is dat gemeenten een post onvoorzien in de begroting moeten opnemen. In onze financiële verordening is hiervoor een bedrag genoemd van € 100.000. In de primitieve begroting 2025 bedroeg de raming € 100.000, dit bedrag is in 2025 niet aangesproken.

Treasury

Onder treasury verstaan we alle lasten en baten die samengaan met het aangaan en verstrekken van geldleningen. Daarnaast worden ook de dividendopbrengsten van deelnemingen verantwoord onder treasury.

De in de Najaarsnota 2025 geraamde meeropbrengst aan rentebaten op de rekening schatkistbankieren is hoger uitgevallen dan verwacht. In totaal is 1,1 miljoen aan rente ontvangen dit is € 72.000 meer dan begroot.

De rentelasten van alle uitstaande geldleningen bedragen in 2025 € 896.000.

In 2025 is in totaal € 744.000 aan dividend ontvangen: € 531.000 van Enexis Holding N.V., € 118.000 van BNG Bank en € 95.000 van overige verbonden partijen, waaronder Omrin en Stichting Oikocredit Nederland.

Algemene uitkering

Voor de berekening van de algemene uitkering 2025 zoals opgenomen in de jaarrekening 2025 is de laatste specificatie van het Ministerie van BZK gebruikt (18 december 2025).

De feitelijke opbrengst 2025 is € 2,9 mln. hoger dan begroot. Dit bedrag is in de decembercirculaire 2025 bekend gemaakt, gezien het tijdstip van bekendmaking was het niet meer mogelijk om dit voordeel in 2025 bij te ramen.

De toename van € 2,9 mln. wordt o.a. veroorzaakt door een bedrag van € 2,15 mln. voor onze personele inzet in het kader van Nij Begun, € 362 duizend loonprijs ontwikkeling meerjarige regeling aardbevingsgebied 2024-2030 en € 222 duizend voor de Wet versterking regie volkshuisvesting.

In 2025 is in totaal voor een positief bedrag van € 236 duizend geboekt op de post algemene uitkering verrekeningen uit voorgaande jaren. Het betreft verrekeningen uit 2023 en 2024.

Lokale heffingen

Het gaat hier om heffingen waarvan de besteding niet gebonden is. Voor onze gemeente betreft het de onroerendezaakbelastingen, de roerende zaakbelasting en de forensen- en toeristenbelastingen.

Belasting	Begroting 2025 primitief	Begroting 2025 na wijziging	Werkelijk 2025	Verschil
Onroerendezaakbelastingen	30.120.491	31.001.157	31.016.870	15.713
Roerende zaakbelasting	6.030	6.183	6.491	308
Forensenbelasting	285.207	291.674	299.663	7.989
Toeristenbelasting	381.112	381.112	516.519	135.407

In de paragraaf Lokale heffingen is aangegeven wat de oorzaken op de afwijkingen zijn.

Naast de opbrengsten zijn er ook lasten geraamd voor de uitvoering van de diverse taken gemeentelijke belastingen. De uitvoeringskosten zijn in 2025 € 85.000 lager dan begroot.

Dit heeft voor een deel te maken met het verlagen van de proceskostenvergoeding.

In 2025 zijn er minder NCNP-bezwaren ingediend, en weinig toegekend en daarmee zijn de proceskostenvergoeding veel lager.

Verder houden we in de begroting rekening met de kosten van invordering gemeentelijke belastingen. Deze laten in 2025 een onderschrijding zien van bijna € 50.000. Voor druk- en bindwerk is in 2025 veel minder uitgegeven.

De incassokosten zijn overschreden, aangezien meer aanslagen niet binnen het termijn zijn betaald, waardoor dwanginvordering toegepast moest worden.

De invorderingskosten laten een meeropbrengst van € 18.000 zien. Dat komt omdat er meer dwangbevelen zijn verstuurd. Deze worden door een externe partij betekend en geïncasseerd.

Overige middelen

De overige algemene middelen bestaan uit stelposten en taakstellingen. Stelposten worden geraamd voor zaken waar wel ruimte voor in de begroting moet worden opgenomen, maar die nog niet aan een programma zijn toe te wijzen. Een voorbeeld hiervan is loon- en prijsstijging. In de algemene uitkering ontvangen we hiervoor een vergoeding. Deze vergoeding wordt als last begroot en is daarmee dekking voor de stijgingen die zich in het jaar voordoen. Voorstellen voor bijvoorbeeld tariefsverhogingen van lokale lasten worden ook als stelpost opgenomen. Deze verhogingen worden functioneel geraamd, zodra besluitvorming van de raad heeft plaatsgevonden.

Toelichting op afwijkingen

Lasten (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Bedrag	Voordeel/Nadeel
Salarissen, voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Bedrijfsvoering.	-5.314	N
In totaliteit laten de kapitaallasten een voordelig verschil zien in de jaarrekening van bijna € 33.000. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door de aangepaste renteomslag. Omdat we meer rente ontvangen vanwege onze liquiditeit, kunnen we minder rente doorbelasten in onze kapitaallasten.	-4.808	N
Budgetoverheveling, in de raadsvergadering van 4 maart 2026 is besloten tot het overhevelen van een aantal budgetten. Dit betreft niet uitgegeven budgetten en leiden daarom tot een voordeel in 2025.	1.685	V
Op basis van het geraamde begrotingstekort danwel -overschot, wordt een inschatting gemaakt van de rentekosten/-baten. De rentekosten zijn enigszins lager uitgevallen en der renteopbrengsten zijn enigszins hoger.	52	V
Onvoorzien is niet aangesproken in 2025.	100	V
In de begroting ramen we een aantal zaken op stelposten, enerzijds om stijgende kosten in verband met inflatie of stijgende loonkosten te kunnen dekken. Anderzijds voor taakmutaties in circulaire waarvoor nog geen beleid is ontwikkeld. De niet geëffectueerde stelposten vallen vrij in de jaarrekening.	9.360	V
Overige afwijkingen <60.000	71	V
Totaal	1.146	

Baten (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Bedrag	Voordeel/Nadeel
Rentebaten, zie lasten	72	V
De OZB-opbrengsten niet-woningen (eigenaar+gebruiker) laten een nadeel zien als gevolg per saldo enigszins lagere waardering van de objecten.	-8	N
De algemene uitkering laat een positief verschil zien, dit wordt verklaard door het effect van de Decembercirculaire. Vanwege het moment van verschijnen is het niet mogelijk deze te verwerken in de begroting. De afrekening van oude jaren laat een voordelig verschil zien.	1.995	V
Stelposten, zie lasten.	193	V
Overige afwijkingen <60.000	104	V
Totaal	2.356	

Paragrafen

Lokale heffingen

Inleiding

De lokale heffingen zijn een belangrijke bron van inkomsten voor de gemeente. Met deze inkomsten kan de gemeente een deel van haar taken uitvoeren. De lokale lasten worden vooral door inwoners maar ook door bedrijven betaald. Vóór de invoering of wijziging van een lokale heffing stelt de gemeenteraad een verordening vast waarin de heffingen en de daarbij behorende tarieven zijn opgenomen.

Gemeenten zijn beperkt in de soorten belastingen/heffingen die ze mogen heffen. Alleen de heffingen en belastingen die in de Gemeentewet zijn genoemd, zijn toegestaan.

De lokale heffingen bestaan uit gemeentelijke belastingen, heffingen en rechten. Een deel van de lokale heffingen mogen alleen gebruikt worden voor een bepaald doel. Dit noemen we gebonden heffingen. Het andere deel is te gebruiken voor algemene doelen. Dit zijn de ongebonden heffingen. Naast belastingen die gelden voor alle inwoners, zijn er rechten en leges voor individuele dienstverlening aan inwoners.

De gemeente is vrij in de besteding van de opbrengst van de ongebonden heffingen. De opbrengst ongebonden heffingen rekenen we tot de algemene dekkingsmiddelen. De hoogte van de ongebonden heffingen wordt niet bepaald door lasten van specifieke gemeentelijke dienstverlening in een inhoudelijke begrotingsprogramma. Voor onze gemeente gaat het dan om de Onroerendezaakbelasting, Roerendezaakbelasting, Forensenbelasting en Toeristenbelasting.

Gebonden heffingen zijn wel onderdeel van inhoudelijke begrotingsprogramma's. De bedoeling van de gebonden heffingen is dat ze voldoende opbrengen om de kosten te dekken van de gemeentelijke dienst waarvoor ze geheven worden. Op begrotingsbasis mag de heffing de gemeentelijke lasten niet overschrijden. Voor onze gemeente gaat het om de Afvalstoffenheffing en de Rioolheffing.

Rechten of leges zijn vergoedingen voor diensten die de gemeente verzorgt voor een individuele aanvrager van een dienst. De kosten van de gemeentelijke dienstverlening worden doorberekend in deze rechten en leges. Bij leges geldt, dat de kostendekkendheid niet per dienst hoeft te gelden, maar per groep van gelijksoortige diensten. Het beleid is gericht op een rechtvaardige verdeling van kosten; de aanvrager betaalt. In de gemeente Het Hogeland zijn dit de Lijkbezorgingsrechten, Leges en Marktelden.

Volgens artikel 10 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) dient de paragraaf lokale heffingen tenminste te bevatten:

- de geraamde inkomsten;
- een aanduiding van de lokale lastendruk;
- het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
- een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen;
- een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

Deze paragraaf Lokale Heffingen beschrijft, gebaseerd op dit voorschrift, de diverse gemeentelijke heffingen en de gevolgen daarvan voor de inwoners van de gemeente Het Hogeland.

Geraamde inkomsten

Voor alle belastingen, heffingen en rechten zijn bij de begroting inkomsten geraamd. De gerealiseerde inkomsten zijn jaarlijks in meer of mindere mate anders. Wij lichten deze hogere of lagere inkomsten in onderstaande graag toe.

Onroerendezaakbelasting (OZB)

Woningen

De OZB voor woningen is iets hoger dan geraamd. Oorzaak is een hoger aantal nieuwe woningen per 01-01-2025.

niet-woningen

De OZB voor niet-woningen is lager dan geraamd. Oorzaak is dat de waarde van een aantal grote objecten in de Eemshaven lager was.

Roerendezaakbelasting (RZB)

De opbrengst van de RZB is iets hoger dan geraamd. Oorzaak is een hogere waarde van de diverse roerende zaken.

Forensenbelasting

Het bedrag van de aanslag forensenbelasting is een vast tarief. De opbrengst van de forensenbelasting is bestemd voor de algemene middelen. Het aantal woningen dat als tweede woning wordt gebruikt wisselt jaarlijks. Het wel of niet kunnen opleggen van een aanslag is mede afhankelijk van of bewoners zich in de Basisregistratie Personen hebben laten inschrijven. Er zijn meer aanslagen opgelegd dan begroot.

Toeristenbelasting

De toeristenbelasting komt hoger uit dan begroot. Er zijn meer overnachtingen dan begroot.

Rioolheffing

De rioolheffing komt hoger uit dan geraamd. Oorzaak is een hoger aantal nieuwe woningen per 01-01-2025.

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing komt hoger uit dan geraamd. Er zijn meer nieuwe woningen en er is meer afval aangeboden door de belastingplichtigen.

Lijkbezorgingsrechten

De lijkbezorgingsrechten komen lager uit dan geraamd. In 2025 zijn er minder uitvaarten geweest. Daarnaast zijn er minder graven gekocht, dan wel verlengd.

Leges omgevingsvergunning

In 2025 zijn meer aanvragen voor een omgevingsvergunning en aanvragen met hogere bouwsommen ingediend. Hierdoor is sprake van een positief saldo ten opzichte van de begroting.

Secretarieleges

De secretarieleges komen hoger uit dan geraamd. Oorzaak is meer aanvragen dan begroot.

Marktgelden

Het totale bedrag voor marktgelden over 2025 komt lager uit dan geraamd. Oorzaak is dat het aantal marktkramen is afgenomen als gevolg van bedrijfsbeëindiging/pensionering zonder opvolgers.

In onderstaand overzicht worden de geraamde inkomsten van de diverse lokale heffingen in beeld gebracht ten opzichte van de gerealiseerde inkomsten.

Belastingsoort	Begroot	Werkelijk	Tekort (-) / Overschot (+)
OZB opbrengst woningen	8.847.462	8.870.702	+23.240
OZB opbrengst niet-woningen	22.153.695	22.146.168	-7.527
RZB	6.183	6.491	+308

Belastingsoort	Begroot	Werkelijk	Tekort (-) / Overschot (+)
Forensenbelasting	291.674	299.663	+7.989
Toeristenbelasting	381.112	516.519	+135.407
Rioolheffing	5.157.240	5.450.248	+293.008
Afvalstoffenheffing	7.022.193	7.062.162	+39.969
Lijkbezorgingsrechten	756.117	537.300	-218.817
Leges	2.336.017	2.494.056	+158.039
omgevingsvergunning			
Secretarieleges	41.447	50.706	+9.259
Marktgeden	31.358	24.265	-7.093

Bezwaar en beroep

Jaarlijks wordt door belastingplichtigen bezwaar gemaakt tegen de opgelegde aanslag gemeentelijke belastingen. Onderstaande overzichten geven u beeld van het aantal bezwaren in het afgelopen jaar.

Formeel aantal bezwaren

Bezwaren	Woning	Niet-Woning	Totaal
Regulier	284	146	430
NCNP	297	10	307
Totaal	581	156	737

Afhandeling formele bezwaren

Woning	Gegrond	Ongegrond	Niet-ontvankelijk	Ingetrokken	Totaal
Regulier	127	154	29	3	284
NCNP	22	218	0	57	297
Totaal woningen	149	372	29	60	581

Niet-Woning	Gegrond	Ongegrond	Niet-ontvankelijk	Ingetrokken	Totaal
Regulier	52	63	6	25	146
NCNP	2	3	0	5	10
Totaal niet-woningen	54	66	6	30	156

Informeel bezwaar	Gegrond	Ongegrond	Totaal
Woning	133	16	149
Niet-Woning	45	5	50
Totaal	178	21	199

Beroep	Woning	Niet-Woning	Totaal	Gegrond	Ongegrond	Ingetrokken
Regulier	0	2	2	0	0	0
NCNP	17	0	17	1	1	0
Totaal	17	2	19	1	1	0

Een deel van de beroepen moet nog afgehandeld worden.

Kosten NCNP bureaus

Begroot was € 50.000. Daadwerkelijk uitgegeven € 12.000. De kosten zijn een stuk lager dan in de afgelopen jaren. Dit heeft te maken met de verlaging van de kostenvergoeding en dat er weinig bezwaarschriften gegrond worden verklaard.

Lokale lastendruk

In onderstaand overzicht wordt op basis van de cijfers van 2025 een vergelijking van de lokale lastendruk gegeven voor een woning in eigendom. De gegevens zijn gebaseerd op de databestanden van het Coelo om de gemeente Het Hogeland te vergelijken met alle gemeenten in de provincie Groningen.

Gemeente	OZB (%)	OZB (€) *	Afvalstof - fenheffing **	Riool- heffing	Totaal lasten
Groningen	0,1552	656,85	386,28	172,62	1.215,75
Westerwolde	0,1411	483,11	376,88	316,00	1.175,99
Westerkwartier	0,1149	438,27	431,79	248,00	1.118,06
Veendam	0,1844	521,97	405,40	175,10	1.102,47
Midden-Groningen	0,1741	599,75	302,78	198,00	1.100,53
Pekela	0,1947	489,98	398,00	187,20	1.075,18
Het Hogeland	0,1417	465,79	355,38	233,06	1.054,23
Oldambt	0,1549	491,71	253,49	244,70	989,90
Eemsdelta	0,1386	412,81	332,36	232,35	977,52
Stadskanaal	0,1359	459,23	279,97	196,00	935,20

* bedrag bepaald op basis van de gemiddelde WOZ-waarde van de betreffende gemeente.

** waar de afvalstoffenheffing afhankelijk is van de hoeveelheid afval en het aantal ledigingen is een gemiddeld bedrag berekend voor meerpersoonshuishoudens.

Ontwikkeling van de lokale lasten

In onderstaande overzichten is weergegeven wat de ontwikkeling is van de kosten voor een gemiddeld huishouden of onderneming ten opzichte van 2024. Er is gerekend met de gemiddelde waarde van het object. Bewoners van huurwoningen krijgen alleen een aanslag voor de Afvalstoffenheffing.

Voor een eigenaar tevens bewoner van woningen ziet de lokale lastendruk er als volgt uit:

Belasting/Heffing	2024	2025
Gemiddelde WOZ-waarde woning (€)	243.000	263.000
Tarief eigenaar woning (%)	0,1494	0,1417
Aanslag Onroerende zaakbelasting (€)	363,04	372,67
Aanslag Rioolheffing (€)	216,93	233,06
Aanslag Afvalstoffenheffing* (€)	301,10	317,06
Totaal gemeentelijke lastendruk woning (€)	881,07	922,79

* voor de afvalstoffenheffing is gerekend met een gemiddeld aantal kg

Voor een eigenaar tevens gebruiker van niet-woningen ziet de lokale lastendruk er als volgt uit:

Belasting/Heffing	2024	2025
Gemiddelde WOZ-waarde niet-woning (€)	318.000	338.000
Tarief eigenaar niet-woning eigenaar (%)	0,4756	0,4536
Tarief eigenaar niet-woning gebruiker (%)	0,3838	0,3654
Aanslag Onroerende zaakbelasting (€)	2.732,89	2.768,22

Belasting/Heffing	2024	2025
Aanslag Rioolheffing (€)	216,93	233,06
Aanslag Afvalstoffenheffing* (€)	301,10	317,06
Totaal gemeentelijke lastendruk niet-woning (€)	3.250,92	3.318,34

* voor de afvalstoffenheffing is gerekend met een gemiddeld aantal kg

Beleid lokale heffingen

De basis voor de lokale heffingen staat vermeld in de geldende Financiële verordening.

Per heffing wordt jaarlijks naar aanleiding van de begroting een verordening vastgesteld waarin wordt beschreven waarvoor de heffing is, de manier waarop de heffing berekend wordt en hoe deze betaald moet worden. Ook staan hier eventueel aanvullende voorwaarden in opgenomen.

De beleidsmatige uitgangspunten voor de heffingen in begrotingsjaar 2025 zijn als volgt:

Voor alle belastingen, rechten en leges is een extra opbrengst geraamd op basis van een tariefstijging van 2,7%. Dit ter compensatie van de prijsstijgingen, waardoor onze kosten toenemen.

Uitzonderingen hierop zijn:

- Rijksleges waarvan de hoogte door het Rijk zijn vastgesteld;
- De rioolheffing waarvoor is uitgegaan van 100% kostendekkendheid;
- De afvalstoffenheffing waarvoor is uitgegaan van 100% kostendekkendheid;
- De tarieven toeristenbelasting per overnachting per persoon zijn gelijk gebleven op € 1,50 in een hotel/B&B en € 1,00 op een camping.

Toerekening Overhead

Bij het bepalen van de hoogte van heffingen en rechten wordt ook rekening gehouden met een aandeel overhead.

De gemeente is vrij in de wijze waarop overhead aan heffingen wordt doorberekend. In de begroting 2025 is uitgegaan van het toerekenen van overhead aan de heffingen op basis van de omvang van de loonkosten.

Dit is een transparante en eenvoudige methode om het opslagpercentage overhead te bepalen dat toegerekend wordt aan de heffingen en rechten.

De berekening is dan als volgt (*bedragen x 1.000*):

Totale overhead / Totale loonkosten = opslagpercentage

€ 37.394 / € 51.922 = 72,02%

Daarmee is basis van het begrotingsjaar 2025 van de gemeente Het Hogeland de opslag voor overhead in de lokale heffingen voor 2025 berekend op 72,02%.

Overzicht belastingen, heffingen en rechten

In dit overzicht wordt een beschrijving op hoofdlijnen gegeven van de diverse lokale heffingen. Ook wordt inzichtelijk gemaakt hoe de berekeningen van de tarieven tot stand komen. Voor zover van toepassing wordt daarbij aangegeven wat de mate van kostendekkendheid is.

Onroerendezaakbelastingen (OZB)

De OZB wordt opgelegd aan eigenaren van woningen en niet-woningen en aan de gebruikers van niet-woningen. De WOZ-waarde is bepalend voor de heffing van de OZB. Deze wordt vastgesteld volgens de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ). De landelijke Waarderingskamer ziet erop

toe dat gemeenten de waarderingen op een juiste wijze vaststellen. Het tarief voor de OZB is een percentage van de WOZ-waarde.

Voor woningen is de WOZ-waarde de geschatte marktwaarde van een woning op 1 januari van het vorige jaar (de waardepeildatum). Met andere woorden: de WOZ-waarde voor het belastingjaar 2025 is het bedrag dat een woning zou hebben opgeleverd als deze zou zijn verkocht op 1 januari 2024.

De WOZ-waarde van een niet-woning is wat ingewikkelder te bepalen. Meestal zijn in een gemeente veel verschillende soorten niet-woningen en worden binnen de gemeentegrenzen te weinig vergelijkbare objecten verkocht om de waardering op te baseren. Om toch tot een zo goed mogelijke waardering te komen wordt ook gekeken naar andere gegevens, zoals huurprijzen, stichtingskosten (bouwkosten), grondprijzen en omzetgegevens. Bij incurante panden (bijvoorbeeld een energiecentrale) kan worden bepaald wat de vervangingswaarde is, waarbij rekening gehouden wordt met technische en functionele veroudering.

OZB en tarief in 2025

Uitgangspunt voor de berekening van het tarief is de opbrengst die staat opgenomen in de begroting van het voorgaande jaar inclusief een eventueel doorgevoerde begrotingswijziging. Over deze begrotingsraming van het voorgaande jaar wordt de inflatiecorrectie toegepast. De uitkomst hiervan is de nieuwe raming voor het komende begrotingsjaar. Als gevolg van afspraken met (of voorstellen aan) de raad over de aanpassing van tarieven dan wel opbrengsten kan de nieuwe raming voor het komende begrotingsjaar extra wijzigen.

Het OZB-tarief wordt uiteindelijk bepaald op basis van de, aan het einde van het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar, meest actueel bekende WOZ-waarden. Om grote schommelingen te voorkomen wordt de WOZ-waarde-ontwikkeling van de grote objecten hier niet bij betrokken. Een totale waardestijging leidt in het algemeen tot een lager tarief.

Het OZB-tarief 2025 is het resultaat van de geraamde OZB-opbrengsten 2025 gedeeld door de WOZ-waarden per waardepeildatum 1 januari 2024.

Roerendezaakbelasting (RZB)

De RZB wordt opgelegd aan eigenaren van woningen en niet-woningen en aan de gebruikers van niet-woningen. Deze woningen en niet-woningen zijn duurzaam aan een plaats gebonden en worden duurzaam bewoond of gebruikt, maar zijn niet onroerend. Het gaat hier vooral om woonschepen.

De geschatte waarde in het economisch verkeer is bepalend voor de heffing van de RZB. Deze wordt vastgesteld volgens dezelfde grondslagen als de WOZ-waarde, zoals bovenstaand beschreven.

Het tarief voor de RZB is een percentage van de vastgestelde waarde. Het betreffende percentage voor de RZB is gelijk aan het betreffende percentage voor de OZB.

Forensenbelasting

Aan personen die voor zich of hun gezin gedurende het belastingjaar meer dan negentig dagen van dat jaar een gemeubileerde woning beschikbaar houden en geen hoofdverblijf in de gemeente hebben wordt forensenbelasting geheven. Of iemand in de gemeente hoofdverblijf heeft, wordt naar de omstandigheden beoordeeld en is mede afhankelijk van de inschrijving in de Basisregistratie Personen.

Het bedrag van de aanslag forensenbelasting is een vast tarief per woning.

Toeristenbelasting

Sinds 2020 wordt voor de hele gemeente Het Hogeland toeristenbelasting geheven wanneer je als toerist in de gemeente overnacht. Dit geldt voor elke toerist die niet in de gemeente woont en een overnachting heeft in een hotel, pension, bed & breakfast, recreatiewoning of camping. De toeristenbelasting wordt geheven naar een tarief per persoon per overnachting.

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing wordt geheven van degene die in de gemeente feitelijk gebruik maakt van een perceel, waarbij een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen geldt, zoals is

vermeld in de Wet milieubeheer. Wettelijk mag de afvalstoffenheffing niet meer dan kostendekkend zijn. De tarieven kunnen jaarlijks worden aangepast aan de kosten voor de afvalinzameling en -verwerking en andere uitgaven voor de afvalstoffentaak. De tarieven worden grotendeels bepaald op basis van de verwachte hoeveelheid afval die wordt aangeboden in combinatie met de verwachte kosten voor de inzameling hiervan. Voor een (relatief klein) deel van de afvalstromen wordt een vergoeding ontvangen.

In 2024 is meer afval aangeboden wat deels, als gevolg van de tariefstelling over dat jaar, heeft geleid tot meer ontvangen afvalstoffenheffing. Dit meerdere is toegevoegd aan de betreffende voorziening om in de opvolgende jaren terug te kunnen geven.

Als we kijken naar de kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing dan geeft dit het volgende beeld. Het verschil tot 100% wordt toegevoegd aan de Voorziening afvalstoffenheffing.

Opbrengst	Kosten	Overhead	Kostentotaal
7.062	6.563	464	7.027

Bedragen (x €1.000)

Rioolheffing

Rioolheffing wordt geheven voor de dekking van de kosten van de instandhouding van de gemeentelijke riolering. De rioolheffing wordt jaarlijks geheven van de eigenaar van een pand die (in-)direct aangesloten is op het gemeentelijke rioolstelsel. De hoogte van de aanslag is een vast bedrag per aansluiting. Het tarief wordt bepaald aan de hand van de verwachte lasten voor (vervangings-)investeringen in het rioolstelsel evenals van het beheer en onderhoud hiervan.

Als we kijken naar de kostendekkendheid van de rioolheffing dan geeft dit het volgende beeld voor 2025. Het verschil tot 100% wordt aangevuld vanuit de Voorziening rioolheffing.

Opbrengst	Kosten	Overhead	Kostentotaal
5.450	5.459	768	6.228

Bedragen (x €1.000)

Lijkbezorgingsrechten

De lijkbezorgingsrechten worden geheven voor het gebruik van de begraafplaats of voor door de gemeente verleende diensten die samenhangen met de begraafplaats. Deze rechten worden in rekening gebracht bij degene die het verzoek tot het gebruik of de dienst heeft gedaan. Er is sprake van afzonderlijke tarieven voor de verschillende gebruikswijzen en diensten.

Leges

Onder de naam leges wordt een aantal verschillende rechten geheven voor door de gemeente of uit naam van de gemeente verstrekte diensten. Dit kan bijvoorbeeld zijn voor het verstrekken van een document zoals een rijbewijs, paspoort of trouwboekje of het aanvragen en verstrekken van een vergunning. Wij streven zoveel mogelijk naar kostendekkende tarieven voor administratieve diensten. Elk jaar worden de tarieven opnieuw beoordeeld, aangepast aan wettelijke tarieven en geïndexeerd. De diensten en bijbehorende tarieven worden vervolgens opgenomen in de door de raad vast te stellen tarieventabel bij de legesverordening.

De lasten zoals deze in de begroting zijn opgenomen zijn niet altijd voor 100% toerekenbaar. Een deel van de kosten kan niet direct in verband worden gebracht met de uitgevoerde dienst.

Kwijtscheldingsbeleid

Voor burgers met de laagste inkomens bestaat de mogelijkheid van gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen. Dit is mogelijk wanneer aan de wettelijke voorschriften voor kwijtschelding is voldaan. Deze voorschriften voor het beoordelen of een burger al dan niet in aanmerking komt voor kwijtschelding zijn vastgelegd in de Invorderingswet 1990 en de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990. In afwijking met de landelijke richtlijnen geldt dat de gemeente Het Hogeland een kwijtscheldingsnorm hanteert van 100% (landelijke norm is 90%). Er kan kwijtschelding worden aangevraagd voor het vastrecht afvalstoffenheffing, rioolheffing, OZB. Ook voor het variabel recht (aangeboden kilo's) wordt kwijtschelding verleend. Hieraan is een maximumbedrag verbonden. De mogelijkheid tot kwijtschelding is opgenomen in de betreffende verordeningen.

De gemeente maakt gebruik van een geautomatiseerde kwijtscheldingstoets via het Inlichtingenbureau. Het instituut heeft toegang tot gegevens van de Rijksbelastingdienst, de Rijksdienst Wegverkeer, uitkeringsinstanties etc. Dit betekent dat iemand die recht heeft op kwijtschelding dat mogelijk ook heeft in een volgend belastingjaar. Niet ieder jaar hoeft dan opnieuw een aanvraagformulier te worden ingevuld. Natuurlijk kan er als er geen geautomatiseerd kwijtschelding is verleend altijd een kwijtscheldingsverzoek worden ingediend. Sinds 2021 worden de kwijtscheldingsverzoeken getoetst door het Noordelijk Belasting Kantoor te Groningen. De burger hoeft dus maar één formulier in te vullen dat geldt voor twee instanties.

In 2025 is in 604 gevallen automatische kwijtschelding verleend. Daarnaast zijn er 535 verzoeken ingediend en zijn de beslissingen hierop genomen.

In onderstaande tabel zijn de bedragen opgenomen voor de kwijtschelding van belastingen. Het merendeel van de kwijtschelding betreft de afvalstoffenheffing.

	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Jaarrekening 2025
OZB + Rioolheffing + Afvalstoffenheffing	231	253	234

Bedragen (x €1.000)

Weerstandsvermogen & Risicomanagement

Inleiding

Deze paragraaf geeft aan op welke wijze het risicomanagement wordt uitgevoerd, welke risico's er zijn en of het weerstandsvermogen voldoende is. Weerstandsvermogen is het vermogen van de gemeente om financiële tegenvallers op te kunnen vangen. Het kader voor de uitvoering van het risicomanagement en de bepaling van het weerstandsvermogen is vastgelegd in de 'Nota Risicomanagement gemeente het Hogeland' en Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Wij voeren twee keer per jaar (voor de begroting en de jaarstukken) een risico-inventarisatie uit om de belangrijkste risico's in beeld te brengen en de benodigde weerstandscapaciteit te berekenen. Deze risico's dienen we op te vangen met de beschikbare weerstandscapaciteit: de beschikbare middelen van de gemeente om de financiële gevolgen van de risico's op te vangen.

Benodigde weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit is bepaald op basis van een inschatting van de risico's. Het startpunt voor de inschatting van de risico's is de risicoparagraaf uit de begroting 2026. De hierin opgenomen risico's zijn geactualiseerd. De risico's zijn beoordeeld op het financiële effect (impact) en de kans dat ze zich daadwerkelijk voordoen. Op basis van de vastgestelde risico's wordt een risicosimulatie uitgevoerd, hierbij wordt gebruik gemaakt van de Monte Carlo simulatie. Deze methodiek is een algemeen geaccepteerde wijze om te rekenen met onzekerheden. Op basis van de onderliggende risico's met bijbehorende inschatting is een analyse gemaakt van de benodigde weerstandscapaciteit.

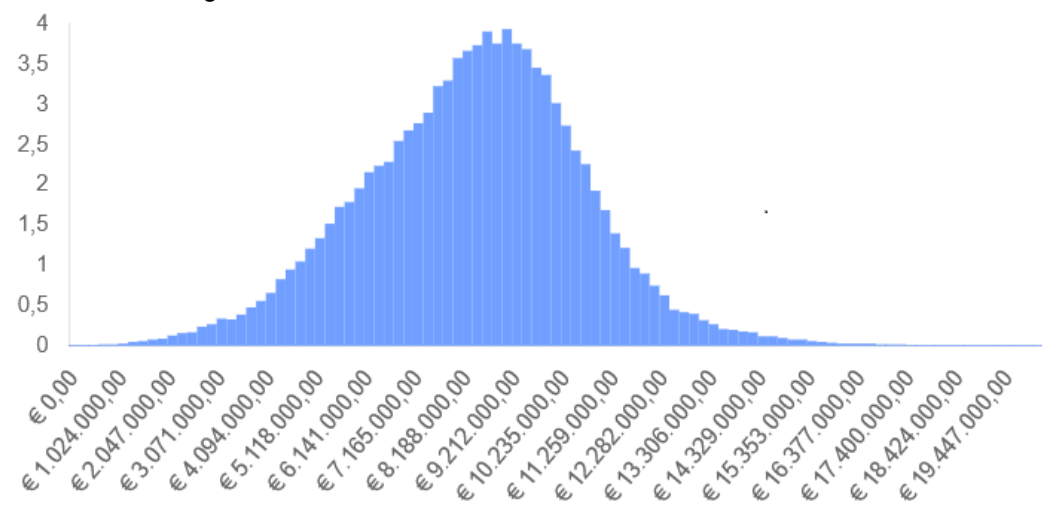
Bij het beoordelen van het benodigd weerstandsvermogen gaan we uit van een zekerheidspercentage van 90%, ofwel een overschrijdingskans van 10%. Dit percentage is bij Nederlandse decentrale overheden een algemeen geaccepteerd uitgangspunt.

Onderstaande tabel bevat de resultaten van deze Monte Carlo simulatie voor wat betreft overschrijdingskansen. Daarbij is de overschrijdingskans + zekerheidspercentage altijd 100% (75% zekerheid dat het bijbehorende bedrag voldoende is om de risico's op te vangen, betekent automatisch een kans van 25% dat dit bedrag niet voldoende is). De uitkomsten tonen aan dat we bij een zekerheidspercentage van 90% een weerstandscapaciteit van € 11,14 miljoen nodig hebben.

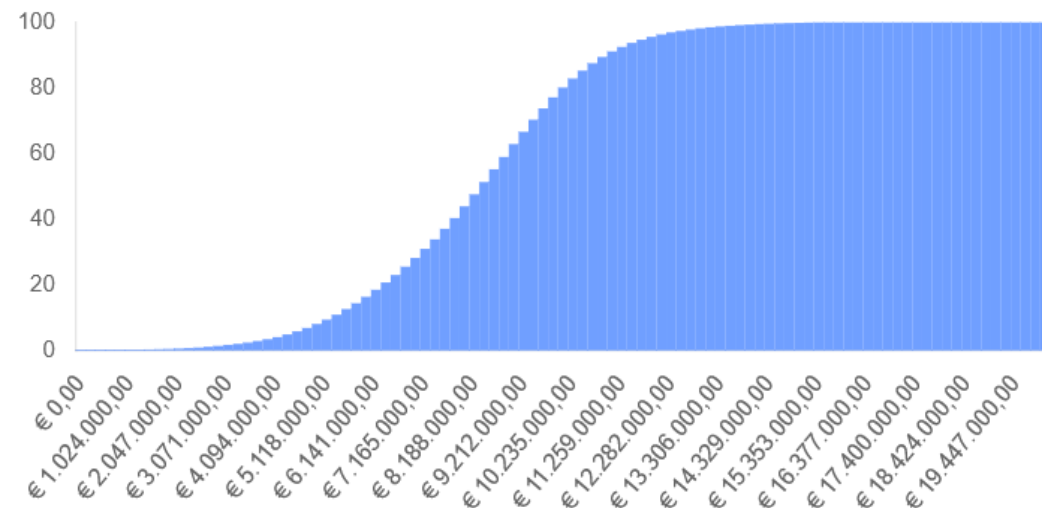
Tabel 1 Weerstandscapaciteit versus overschrijdingskansen		
Zekerheidspercentage	Overschrijdingskans	Bedrag in € mln.
25%	75%	6,93
50%	50%	8,54
75%	25%	9,91
80%	20%	10,24
90%	10%	11,14
95%	5%	11,98
99%	1%	13,94

Onderstaande twee figuren geven een grafische weergave van de uitkomsten van de Monte Carlo simulatie.

Resultaten histogram

Resultaten cumulatieve histogram

Op basis van de Monte Carlo simulatie geven we in deze paragraaf inzicht in de tien grootste risico's die ten laste komen van het weerstandsvermogen. In de onderstaande tabel zijn deze risico's opgenomen met daarbij de kans van optreden, het maximale financiële gevolg en de invloed.

Tabel 2: Relatieve impact individuele risico's		<i>Cursief = vorige stand</i>	
Risicogebeurtenis	Kans op optreden	Maximaal financieel gevolg	Invloed (%)
Negatief effect wijziging verdeelmaatstaven die de basis vormen voor de algemene uitkering van het gemeentefonds, die niet direct in de begroting kan worden opgevangen.	80% 80%	€ 4.000.000 € 4.000.000	30,12 30,82
Stijgende kostprijzen irt accres GF	80% 80%	€ 3.500.000 € 3.500.000	22,19 22,63
Tekort toereikendheid budget ziektevervang.	80% 75%	€ 1.250.000 € 1.000.000	9,67 7,89
Nieuwe financieringsmethode Algemene Uitkering	60% 60%	€ 2.000.000 € 2.000.000	6,54 6,66
Verwacht efficiencyvoordeel maatregelenpakket (spoor 4) wordt niet behaald	50% 50%	€ 2.000.000 € 2.000.000	5,94 6,09
(Hogere) tekorten grondexploitaties	45% 39%	€ 1.705.257 € 2.192.580	4,58 4,80
Verplichting tot het uitvoeren van projecten die meer kosten dan het bedrag dat we daarvoor van het rijk hebben ontvangen of waarvoor de door het rijk ontvangen bedragen niet gereserveerd zijn.	40% 40%	€ 1.000.000 € 1.000.000	3,57 3,64
Stijgende rentepercentages	50% 75%	€ 800.000 € 800.000	3,17 4,85
OZB opbrengsten grote objecten Eemshaven wijken af van raming	50% 50%	€ 1.000.000 € 1.000.000	2,97 3,04
Garantie- en borgstellingen	50% 30%	€ 1000.000 € 500.000	2,97 0,91

Toelichting wijzigingen

De risico's zijn zoals gebruikelijk geactualiseerd en opnieuw beoordeeld. Ten opzichte van de begroting 2026, tot nu de laatste actualisatie van de risico's, is de top 10 nagenoeg ongewijzigd. Kijkend naar de risico's is voornamelijk sprake van een wisseling in de rangorde.

Toelichting op de top 10 gewijzigde en nieuwe risico's:

Tekort toereikendheid budget ziektevervang

We zien de afgelopen jaren een toename van met name het langdurig ziekteverzuim. Als gevolg daarvan is de kans op een overschrijding van het budget hoger en hebben we zowel de kans als het financiële gevolg verhoogd. Bij de Najaarsnota is daarom eenmalig 2 miljoen euro bijgeraamd. In de rangorde is de positie in de top 10 ongewijzigd gebleven.

Hogere tekorten grondexploitaties

De kans is, vooral vanwege inflatoire effecten, naar boven bijgesteld maar het financiële gevolg is verlaagd op basis van de meeste recente actualisatie van de grexen.

Stijgende rente

Stijgende rente blijft een risico maar vanwege het strakke monetaire beleid blijft de stijging beperkt waardoor de kans is verlaagd. In de rangorde daalt dit risico daarom van plek 6 naar plek 8. Mede hierdoor ontstaat er ook rangwisseling op het verplicht uitvoeren van projecten indien daarvoor van het Rijk onvoldoende middelen worden ontvangen. Kans en invloed van dit risico zijn echter gelijk gebleven.

Cyber risico's

Dit risico stond op plaats 10 maar is gezakt naar plaats 11 en valt daarom buiten dit overzicht, onverlet dat noch het risico noch het financiële gevolg zijn gewijzigd.

Garantie- en borgstellingen

Garantie- en borgstellingen treffen we doorgaans niet aan in de top 10 van risico's. Als gemeente staan we echter garant of borg voor een substantieel bedrag waardoor er altijd sprake kan zijn van een kans en een invloed op onze begroting. Uiteindelijk zijn dit variabelen die mede worden bepaald door besluiten van de instelling waarvoor we als gemeente borg of garant staan. En dat vraagt ook een adequate governance van ons als gemeente. De kans en de invloed zijn behoudend ingeschat maar dat laat onverlet dat dit risico nu zichtbaar wordt in de top 10 van gepresenteerde risico's

Beschikbare weerstandscapaciteit

De middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken, vormen samen de beschikbare weerstandscapaciteit. De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de algemene reserve en de onbenutte belastingcapaciteit. Op basis van bovenstaande is de beschikbare weerstandscapaciteit als volgt:

Onderdeel	Bedrag (x €1.000)
Algemene reserve	37.796
Claims AR	-9.420
Onbenutte belastingcapaciteit	0
TOTAAL	28.376

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit. Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een 'ratio weerstandsvermogen' en afgezet tegen de algemeen geldende weerstandsnorm. De ratio geeft de mate aan waarin de gemeente in staat is om tegenvallers op te vangen.

Ratio weerstandsvermogen:

$$\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \text{Ratio weerstandsvermogen}$$

Op basis van de voorliggende gegevens leidt dit voor onze gemeente tot de onderstaande berekening van de ratio weerstandsvermogen:

$$\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{28,38 \text{ mln.}}{11,14 \text{ mln.}} = 2,55$$

De berekende ratio is een indicator voor het weerstandsvermogen van de gemeente. Als de berekende ratio 1 of meer is, dan kunnen volgens de geldende weerstandsnormen de incidentele gevolgen van risico's worden opgevangen.

In onderstaande tabel zijn de weerstandsnormen nader toegelicht.

Ratio Weerstandsvermogen	Betekenis
Groter dan 2,0	Uitstekend
Tussen 1,4 en 2,0	Ruim voldoende
Tussen 1,0 en 1,4	Voldoende
Tussen 0,8 en 1,0	Matig
Tussen 0,6 en 0,8	Onvoldoende

Ratio Weerstandsvermogen	Betekenis
Kleiner dan 0,6	Ruim onvoldoende

Continuïteit

Op basis van de door ons uitgevoerde risico-inventarisatie, de weerstandsratio van en het beeld van onze meerjarenbegroting is het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Het Hogeland van mening dat de normale bedrijfsvoering financieel kan worden voortgezet.

Financiële kengetallen

Het Besluit Begroting en Verantwoording schrijft voor dat in deze paragraaf vijf financiële kengetallen opgenomen dienen te worden. Deze kengetallen geven inzicht in de financiële positie van de gemeente.

Financiële Kengetallen					
Omschrijving	Begroting	Jaarrekening	Begroting		
	2025	2025	2026	2027	2028
Netto Schuldquote	53%	38%	57%	55%	55%
Netto Schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	48%	33%	52%	51%	51%
Solvabiliteitsratio	27%	33%	26%	26%	26%
Kengetal grondexploitatie	2%	-1%	2%	2%	2%
Kengetal structurele exploitatieruimte	-3%	-1%	-2%	0%	0%
Kengetal belastingcapaciteit	100%	98%	100%	102%	103%

De provincie Groningen heeft onderstaande normering opgesteld waarmee de kengetallen op waarden kunnen worden ingeschat.

Omschrijving	Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol
Netto schuldquote	<90%	90-130%	>130%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	<90%	90-130%	>130%
Solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%
Kengetal grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%
Kengetal structurele exploitatieruimte	>0%	0%	<0%
Kengetal belastingcapaciteit	<95%	95-105%	>105%

Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente Het Hogeland beslaat circa 930 vierkante kilometer, waarvan ongeveer 500 vierkante kilometer land. Een groot deel hiervan bestaat uit openbare ruimte die wordt gebruikt voor wonen, werken, verkeer en recreatie. Om dit mogelijk te maken beheert de gemeente een omvangrijk areaal aan kapitaalgoederen, zoals wegen, riolering, openbaar groen, speelvoorzieningen, civiele constructies (waaronder bruggen en steigers), openbare verlichting en gemeentelijke gebouwen.

Het beheer en onderhoud van deze kapitaalgoederen is gericht op het veilig, functioneel en duurzaam in stand houden van de openbare ruimte. Daarbij neemt de complexiteit van de opgave toe. De energietransitie, herstructurering van dorpen en wijken, versterkingsopgaven en klimaatverandering zorgen ervoor dat steeds meer opgaven samenkomen in dezelfde ruimte. Dit vraagt om een integrale aanpak en om aandacht voor de weerbaarheid van het areaal, zodat schade, overlast en extra kosten in de toekomst zoveel mogelijk worden voorkomen.

Gemeente Het Hogeland

In 2025 is verder gewerkt binnen de Raamovereenkomst Integraal uitvoeringsprogramma onderhoud en vervangingen Wegen, Civiele Constructies en Waterketen 2024–2027. Deze raamovereenkomst vormt de basis voor een integrale en efficiënte aanpak van beheer en onderhoud. Door te werken in bouwteamverband wordt kennis gedeeld, kan sneller worden geschakeld en is er ruimte voor duurzame, circulaire en innovatieve oplossingen. In 2025 heeft deze werkwijze bijgedragen aan zichtbare kwaliteitsverbeteringen in het areaal.

Tegelijkertijd blijft de opgave groot. Een aanzienlijk deel van het areaal is aangelegd in een periode waarin het gebruik lichter en minder intensief was dan nu. Wegen en civiele constructies worden tegenwoordig zwaarder en anders gebruikt dan waarvoor zij oorspronkelijk zijn ontworpen. Daarnaast blijkt uit analyses dat een deel van de wegen lager ligt dan het omliggende land, waardoor bij hevige neerslag water op wegen blijft staan en de bereikbaarheid onder druk kan komen te staan. Dit vergroot de kans op schade aan infrastructuur en aan eigendommen van inwoners en bedrijven.

De gevolgen van klimaatverandering worden steeds zichtbaarder. Extreme neerslag, langere perioden van droogte en hitte hebben invloed op de staat en levensduur van wegen, civiele constructies en de openbare ruimte. Steeds meer rapporten en adviezen benadrukken de noodzaak om tijdig te investeren in klimaatadaptatie. Nu aanpassen voorkomt schade en hogere kosten in de toekomst.

Daarom groeit de noodzaak om te werken aan een Lokale Adaptatiestrategie (LAS). Deze strategie krijgt de komende jaren een structurele plek in de programmering, meerjarenplannen, uitvoering en monitoring van beheer en onderhoud. De LAS is gebaseerd op leidende principes, zoals het meebewegen met het klimaat, het slim omgaan met water en het laten sturen van keuzes door water, bodem en groene structuren. Daarnaast wordt ingezet op klimaatbestendig en natuurinclusief ontwerpen en (ver)bouwen, waarbij waar mogelijk wordt gekozen voor oplossingen met natuur in plaats van techniek. Samenwerking is daarbij een randvoorwaarde.

De gemeente kan deze opgave niet alleen uitvoeren. De inzet van inwoners, organisaties en bedrijven is nodig om te komen tot een klimaatrobuust Hogeland. Voor het landelijke gebied werkt de gemeente samen met Waterschap Noorderzijlvest, de Provincie Groningen en buurgemeenten binnen de werkregio Groningen en Noord-Drenthe. Door deze samenwerking kunnen kennis, capaciteit en middelen beter worden benut.

In 2025 is daarnaast gewerkt aan de ontwikkeling van het vrijwillig Omgevingsprogramma Openbaar Gebied. In dit programma worden beleid, beheer en uitvoering samengebracht. Weerbaarheid en klimaatadaptatie, waaronder de verdere uitwerking van de Lokale Adaptatiestrategie, krijgen hierin een nadrukkelijke plek naast veiligheid, functionaliteit, duurzaamheid en leefkwaliteit. Het programma helpt om adaptatiemaatregelen slim te combineren met regulier onderhoud en herstructurering. Het streven is om dit programma in 2026 aan de raad voor te leggen voor besluitvorming.

De uitvoering van deze opgaven vindt plaats in een context van beperkte personele capaciteit en een krappe arbeidsmarkt. Dit vraagt om scherpe prioritering, realistische planning en een goede afstemming tussen ambitie, capaciteit en beschikbare middelen. In 2025 zijn stappen gezet om risico's beter inzichtelijk te maken en het beheer verder te professionaliseren, met als doel een veilig, bereikbaar en weerbaar Hogeland, nu en in de toekomst.

Wegen

Areaal

De gemeente Het Hogeland beheert circa 4,8 miljoen m² aan wegen. Het beheer vindt plaats volgens de richtlijnen van CROW (Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek). CROW is een landelijk kennisinstituut dat richtlijnen ontwikkelt voor infrastructuur, openbare ruimte, verkeer en vervoer, en voor veilig en doelmatig werken.

Op basis van deze richtlijnen worden wegen planmatig geïnspecteerd en onderhouden. Gegevens over het wegareaal, de inspecties en de onderhoudsmaatregelen worden vastgelegd en beheerd in het beheersysteem Obsurv.

Actuele kaders

Beleidsplan Duurzaam & Doelmatig Beheer Wegen, vastgesteld op 7 juli 2021.

De gemeente kiest voor een minimaal verantwoord onderhoudsniveau, met kwaliteitsniveau C als ondergrens. De volgende ambitieniveaus zijn vastgesteld:

- Centrum: A
- Woonwijken: B
- Buitengebied: C
- (Hoofd)fietspaden: A

Gebied	Centrum	Woonwijken	Buitengebied	(Hoofd)fietspaden
Ambitie	A	B	C	A
Vastgesteld kwaliteitsniveau	C	C	C	C
Actueel kwaliteitsniveau	C	C	C	C

Inspecties

Wegen worden jaarlijks geïnspecteerd. In 2025 zijn deze inspecties tijdig en planmatig uitgevoerd. De resultaten vormen de basis voor de meerjarenplanning voor de planjaren 2027 tot en met 2031 en worden verwerkt door databeheerders en beheerders. De uitkomsten laten een gunstiger beeld zien dan in 2024. Dit komt mede door het werken in bouwteamverband binnen de raamovereenkomst met Oosterhof Holman uit Grijpskerk, waardoor onderhoud sneller en effectiever kan worden uitgevoerd. Daarnaast is in 2025 een pilot met AI-ondersteuning uitgevoerd bij inspecties en data-analyse, om op termijn efficiencywinst te behalen.

Resultaat in 2025

In 2025 zijn aan de wegen onder andere de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- circa 10.900 m² herstraatwerk uitgevoerd aan wegen met elementverharding;
- circa 51.400 m² asfalt gefreesd en 8.650 ton nieuw asfalt aangebracht;
- circa 83.500 m² kleeflaag en 69.000 m² slijtlaag aangebracht om de levensduur van het asfalt te verlengen;
- circa 7,6 km asfaltscheuren gevuld en 10,7 km voegvulling aangebracht;
- circa 123.000 m² verharding gereinigd;
- circa 47,7 km bermen afgestoken en verlaagd.

Belangrijkste wegen 2025:

- Buitenweg – Oudeschip: vernieuwing asfaltverharding (deklaag en tussenlaag).
- Verbindingsweg – Bedum: vervanging deklaag fietspad.

- Tilweg – Oosternieland: vernieuwing asfaltdeklaag van de rijbaan.
- Dijksterweg – Hornhuizen: asfaltonderhoud met vervanging van de deklaag.
- Leensterweg – Kruisweg: deklaag rijbaan vervangen, met rode suggestiestrook en herstraten trottoirs.
- Meeden – Winsum: vervanging van asfaltverharding aan voetpaden.

Civiele constructies

Areaal

De gemeente Het Hogeland beheert circa 870 civiele constructies, waaronder bruggen, steigers en damwanden. Dit aantal neemt geleidelijk toe door uitbreidingen en nieuwe projecten. Het beheer van deze constructies vindt plaats volgens de CROW-richtlijnen.

Actuele kaders

Beleidsplan Duurzaam & Doelmatig Beheer Civiele Constructies, vastgesteld op 7 juli 2021.

Vastgestelde ambitie

De gemeente hanteert kwaliteitsniveau C als ondergrens. Dit betekent dat kleine schades zijn toegestaan en dat cosmetisch onderhoud een lagere prioriteit heeft. Deze keuze vraagt om zorgvuldige monitoring, omdat bij aanhoudende veroudering de onderhoudsstaat kan verslechteren en de risico's op het gebied van veiligheid en aansprakelijkheid kunnen toenemen.

Gebied	Centrum	Woonwijken	Buitengebied
Ambitie	C	C	C
Vastgesteld kwaliteitsniveau	C	C	C
Actueel kwaliteitsniveau	C	C	C

Inspecties

Civiele constructies worden volgens een tweejaarlijkse inspectiecyclus gecontroleerd. In 2025 zijn deze inspecties uitgevoerd. Wanneer bij inspecties gebreken worden geconstateerd, worden waar nodig aanvullende onderzoeken uitgevoerd. De inspectieresultaten laten zien dat een groot deel van de civiele constructies oud tot zeer oud is. Veel constructies zijn robuust gebouwd, maar bevinden zich inmiddels aan het einde van hun technische levensduur en vertonen gebreken. Door klimaatverandering en het zwaardere gebruik van het wegennet neemt de belasting van deze constructies verder toe.

Resultaat in 2025

In 2025 zijn de volgende onderhoudswerkzaamheden aan civiele constructies uitgevoerd:

- 20 civiele constructies klein onderhoud uitgevoerd;
- 10 bruggen zijn geverfd ter bescherming tegen corrosie en slijtage;
- 11 bruggen zijn aangepakt met groot onderhoud gericht op levensduurverlenging;
- 10 bruggen zijn nieuw gebouwd / vervangen;
- 4 steigers zijn vernieuwd;
- 1 duikerdam is aangelegd ten behoeve van stabiliteit en waterhuishouding;
- bij 10 constructies zijn betonreparaties uitgevoerd om verdere schade te voorkomen.

De uitgevoerde werkzaamheden hebben bijgedragen aan het verbeteren van de veiligheid en betrouwbaarheid van het areaal. De inspectieresultaten van 2025 vormen de basis voor de verdere prioritering in de meerjarenprogrammeringen 2027-2031.

Openbare verlichting

Areaal

De gemeente Het Hogeland beheert circa 12.356 lichtmasten. De verlichtingsinstallaties worden beheerd volgens de geldende richtlijnen voor lichthinder en de vastgestelde gemeentelijke

beleidskaders. Gegevens over het areaal, de installaties en het onderhoud worden vastgelegd en beheerd in het beheersysteem Moon.

Actuele kaders

Beleidsplan Duurzaam en Doelmatig Verlicht, vastgesteld op 7 juli 2021.

Vastgestelde ambitie

De gemeente zet in op een duurzaam, efficiënt en bewust verlichtingsbeleid onder de noemer *Duurzaam & Duister*. Dit betekent dat verlichting alleen wordt toegepast waar en wanneer dat nodig is, met aandacht voor veiligheid, leefbaarheid, energiereductie en het beperken van verstoring van flora en fauna.

Onderdeel	Ambitie 2025
Vervangen lichtmasten	30
Vervangen armaturen	150

Inspecties

Lichtmasten en armaturen worden periodiek geïnspecteerd en onderhouden volgens de vastgestelde beleidslijnen. Op basis van inspecties worden onderhouds- en vervangingsmaatregelen bepaald en planmatig uitgevoerd.

Resultaat in 2025

- 145 lichtmasten vervangen (ambitie: 30);
- 614 armaturen vervangen (ambitie: 150);
- Aandeel LED-armaturen gegroeid naar 50%;

In 2025 is het beheer en onderhoud van de openbare verlichting voortgezet en zijn belangrijke stappen gezet in de verduurzaming van het areaal. Het aantal vervangen lichtmasten en armaturen ligt aanzienlijk hoger dan de vooraf vastgestelde ambitie. Hiermee is de betrouwbaarheid en veiligheid van de verlichting verbeterd en is het aandeel energiezuinige LED-verlichting verder toegenomen.

Daarnaast is in 2025 gewerkt aan beleidsmatige en inhoudelijke voorbereiding, waaronder het Masterplan Donkerte voor Lauwersoog en omgeving en de voorbereiding van grootschalige vervanging van armaturen. De uitvoering van deze projecten vindt plaats in 2026.

Speelvoorzieningen

We onderhouden 1200 toestellen. Uit de inspectie bleek ongeveer de helft in prima staat, ze zijn goedgekeurd of na reparatie goedgekeurd. We hebben 5 tot 10% per direct opgeruimd, ze zijn verwijderd in verband met de technische staat en leeftijd. De overige toestellen hebben we gerepareerd om ze veilig te kunnen blijven gebruiken. Daarnaast is er het behoud van veiligheid. De veiligheid van attracties en speeltoestellen is geregeld via het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen 2023 (WAS 2023). Deze eisen gelden voor toestellen die staan op openbare grond. De gemeente zorgt dat ze veilig zijn en aan de wettelijke eisen voldoen. De NVWA houdt hier toezicht op.

Het structurele budget is opgebruikt aan beheer en onderhoud.

Van het incidentele budget is het merendeel ingezet, voor enkele nieuwe toestellen en beheer en onderhoud. Naar verwachting kan ca. € 15.000 in de budgetoverheveling meegenomen worden naar 2026.

Riolering en water

In het Gemeentelijk Water en Rioleringsplan (GWRP) zijn doelstellingen geformuleerd voor de volksgezondheid en een klimaatbestendige leefomgeving. In het GWRP is voor het transport van afvalwater en het oppervlaktewater systeem beleid geformuleerd en wordt een toelichting gegeven op de invulling van de gemeentelijke zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater.

In het GWRP is een uitvoeringsprogramma uitgewerkt. Jaarlijks vindt een evaluatie plaats op het uitvoeringsprogramma en wordt op basis van een herberekening de rioolheffing herijkt. In deze rioolheffingsberekening is de heffingswijze, de beheer- en onderhoudskosten en zijn de investeringen, en ook de toerekeningen berekend voor de planperiode van het GWRP. In de toerekening zijn veegkosten, slootonderhoud en baggerkosten voor 50% toegerekend aan de rioolheffing. Het tarief voor 2025 was vastgesteld op € 233,06 en voor garageboxen is het tarief vastgesteld op € 77,69 (alleen hemelwater lozing).

Naast het gemeentelijke uitvoeringsprogramma van het GWRP wordt ook aan een uitvoeringsprogramma voor de regionale waterketensamenwerking gewerkt. De samenwerking in de waterketen is regio breed (Groningen en Noord-Drenthe) georganiseerd. In deze regionale samenwerking werken waterschappen, waterbedrijven en gemeenten in 5 clusters gezamenlijk aan regionale opgaven. De waterketen samenwerking is vastgelegd in het Waterketenakkoord en heeft een looptijd tot en met 2026. In 2025 hebben de stuurgroepen van de klimaatadaptatie en de waterketen besloten toe te werken naar één gezamenlijk Water- en Klimaatadaptatie-akkoord in 2026.

Naast de doelstellingen voor het inrichten van het stedelijk watersysteem worden ook klimaatdoelstellingen vanuit het thema water meegenomen met de inrichting van een klimaatbestendige leefomgeving. Vanuit de beleidskaders worden deze doelstellingen vertaald naar concrete maatregelen bij het inrichten van de openbare ruimte.

In 2025 hebben wij bij ontwikkelopgaven in het stedelijk gebied expliciet gekeken naar het klimaatadaptief maken van de openbare ruimte met als doel het voorkomen van wateroverlast bij extreme weersomstandigheden.

Beheer- en onderhoudsprogramma's worden uitgewerkt in meerjaren-maatregelprogramma's voor baggeren, grondwater, vrijverval en mechanische riolering.

Momenteel wordt veel aandacht besteed aan het op orde brengen van de beheerdata van vrijverval en mechanische riolering. Afgelopen jaar hebben wij een behoorlijke inhaalslag gemaakt m.b.t. het reinigen en inspecteren van onze vrijvervalriolering. De schadebeelden die hieruit naar voren kwamen hebben wij gezamenlijk met onze ketenpartner Gegevens Beheer Noord (GBN) en onze Bouwteampartner Oosterhof Holman omgezet naar concrete maatregelen. Deze maatregelen zijn in 2025 geïmplementeerd en uitgevoerd.

Dit is een continu proces, ook in de komende jaren tot eind 2027 krijgen de beheerprogramma's vorm in meerjaren maatregelprogramma's.

De beheerprogramma's voor grondwater en baggeren zijn het afgelopen jaar geëvalueerd en zijn in 2025 nader uitgewerkt in meerjaren onderhoudsprogramma's.

Ook het meerjaren onderhoudsprogramma mechanische riolering is een continu proces waarbij met name wordt ingezet op het verminderen van storingen en tijdig vervangen van pompen. In 2025 is achterstand in de uitvoeringsplanning ontstaan als gevolg van het aanbestedingsproces. Om de achterstand in te lopen zijn de uitvoeringsplanningen van 2025 en 2026 gelijktijdig in de markt gezet.

Aandachtspunt blijft de formatie. Momenteel wordt zo veel als mogelijk ingezet op het op orde krijgen van de data in onze beheerpakketten met als doel de meerjaren onderhoudsprogramma's volledig te maken. Desondanks zijn er veel ontwikkelopgaven die aandacht vragen waardoor de onderbezetting vanuit de waterketen sterk zichtbaar wordt. De bijdrage aan deze ontwikkelopgaven gaat ten koste van de inzet op de beheeropgaven.

Onze huidige bezetting is op dit moment niet voldoende om aan het gevraagde ambitieniveau te kunnen voldoen.

Hierdoor komen grotere werken en projecten zoals bijv. Rioolvervangingen, herinrichtingen en klimaat adaptieve (SSW) maatregelen onvoldoende van de grond.

Gebouwen

Gemeentelijk vastgoed

De vastgoedportefeuille van gemeente Het Hogeland bevat beleidsvolgend, strategisch en overig vastgoed. Om een weloverwogen portefeuille te behouden, zijn gesprekken gevoerd met de betreffende beleidsafdelingen om te inventariseren of het huidige vastgoed nog voldoet aan de beleidsdoelstellingen. Hiermee is in 2025 een start gemaakt en dit wordt verder uitgewerkt binnen de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed.

Actuele kaders

Het verduurzamen van gemeentelijke maatschappelijk vastgoed is voortgekomen uit landelijke wet- en door de raad vastgestelde kaders op het gebied van verduurzaming. Regulier vastgoed wordt onderhouden volgens de Meerjarenonderhoudsplanning (MJOP), volgens richtlijn NEN 2767. Op natuurlijke momenten zijn huurcontracten aangepast volgens een door de overheid vastgesteld model (ROZ-model). Waar mogelijk zijn kostprijsdekkende of marktconforme huur in rekening gebracht.

Resultaat in 2025

- De vastgoedportefeuille is verkleind met in totaal 9 panden.
- Er hebben 2 strategische aankopen plaatsgevonden.
- Nieuwbouw SV Bedum gerealiseerd.
- Er is een verduurzamingsdashboard gerealiseerd waarin het gemeentelijk maatschappelijk vastgoed is opgenomen. Daarnaast is een start gemaakt met het opstellen van het plan van aanpak.
- Er is een start gemaakt met het uitvoeren van het vastgestelde DIHP voor de scholen.
- Het nieuwe MJOP is vastgesteld en hier is uitvoering aan gegeven.

Financiering

Inleiding

In de paragraaf Financiering wordt beschreven op welke manier er uitvoering wordt gegeven aan de financieringsfunctie. De gevolgen hiervan voor de jaarrekening en de eventuele risico's worden beschreven in deze paragraaf.

De beleidsdoelstelling van het Financieringsbeleid van onze gemeente kan als volgt worden omschreven:

De gemeente voert, gelet op haar publiekrechtelijke taak om maatschappelijk kapitaal te beheren, een risicomijdend financieringsbeleid. Binnen dit risicomijdende beleid stelt de gemeente zich ten doel zo laag mogelijke kosten over leningen en/of een zo hoog mogelijk rendement over het belegd vermogen te realiseren, voor zover nog mogelijk binnen de opgelegde regeling voor schatkistbankieren. Dit binnen de daarvoor geldende randvoorwaarden en ter beperking van risico's.

Beperken financiële risico's

Met betrekking tot het beperken van financiële risico's gelden de volgende uitgangspunten:

- De Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido)
- Treasurystatuut (regelgeving op lokaal niveau)
- Beleidsregels Publieke Taak Leningen en Garanties (regelgeving op lokaal niveau)
- Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

De gemeente kan leningen of garanties geven aan andere partijen. Dat mag alleen als de Gemeenteraad die partijen goedkeurt. De gemeente onderzoekt vooraf wat de risico's zijn:

- Wat is de kans dat we het geleende geld terugkrijgen?
- Welk risico lopen we bij een garantie?
- In de nota beleidsregels publieke taak leningen en garanties is de regelgeving hier omtrent nader beschreven.

In deze paragraaf beantwoorden we de volgende vragen:

- Welke renterisico's zijn er?
- Wat betalen wij jaarlijks aan rente en aflossing?
- Welke leningen hebben we?
- Wat is de renteontwikkeling geweest?
- Hoeveel geld staat er op de gemeentelijke rekening bij de schatkist?
- Wat is het renteresultaat?

Renterisico's

Een hoofddoel van financiering is het beperken van de gevolgen van een stijgende rente. Aan de andere kant dient er optimaal geprofiteerd te worden van lage rentestanden. Met behulp van het bijhouden van de ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt wordt geprobeerd om een zo optimaal mogelijk resultaat te behalen tegen een verantwoord risico.

Het door het de Wet verplicht gestelde schatkistbankieren heeft deze mogelijkheden echter ingeperkt. De Wet verplicht alle decentrale overheden om hun overtollige (liquide) middelen aan te houden in de schatkist. Het woord 'overtollig' verwijst naar alle middelen die de gemeente niet onmiddellijk nodig heeft voor de publieke taak.

Renterisicobeheer

De wetgever heeft in de wet FIDO (Financiering Decentrale Overheden) eisen gesteld aan het maximum aan renterisico, dat een gemeente in 1 jaar mag lopen. Deze eisen komen tot uitdrukking in de kasgeldlimiet (voor leningen met een looptijd tot 1 jaar) en de renterisiconorm (voor leningen met een looptijd vanaf 1 jaar). Deze normen bepalen de speelruimte voor de gemeente om verantwoord en goedkoop te financieren. Beide normen zijn gerelateerd aan de begrotingsomvang.

De kasgeldlimiet

Om een grens te stellen aan het gebruik van korte termijnfinanciering is de kasgeldlimiet opgenomen. De kasgeldlimiet is gericht op het voorkomen van ongewenste renterisico's die ontstaan door het aangaan van overmatige korte termijn financieringen en stelt een grens aan de omvang van de korte schuld waarover de gemeente renterisico mag lopen. De kasgeldlimiet is voor 2025 € 18,2 miljoen (8,5% van het begrotingstotaal). Dit betekent dat we maximaal voor € 18,2 miljoen met kortlopende leningen mogen financieren. Per Q4 is de gemiddelde ruimte om te financieren met kort geld < 1 jaar 69,3 miljoen.

nr	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	werkelijk			
		Q1	Q2	Q3	Q4
1.	Toegestane kasgeldlimiet				
	- in procenten van de grondslag	8,50%	8,50%	8,50%	8,50%
	- in een bedrag	18.238	18.238	18.238	18.238
2.	Omvang vlottende schuld				
	- opgenomen gelden < 1 jaar	0	0	0	0
	- schuld in rekening courant	129	1.498	1.658	1.714
	- gestorte gelden door derden < 1 jaar	0	0	0	0
	- overige geldleningen, niet zijnde vaste schuld	0	0	0	0
3.	Vlottende middelen				
	- contanten in kas	5	5	6	5
	- tegoeden in rekening courant	143	1.560	637	542
	- overige uitstaande gelden < 1 jaar skb	45.505	47.535	55.229	52.275
4.	Totaal netto vlottende schuld (2-3)	-45.524	-47.602	-54.214	-51.108
	Toegestane kasgeldlimiet	18.238	18.238	18.238	18.238
Ruimte (+) c.q. overschrijding (-)		63.762	65.840	72.452	69.346

In 2025 is de kasgeldlimiet in geen enkel kwartaal overschreden.

De renterisiconorm

Over de langlopende schuld mogen de jaarlijkse aflossingen en renteherzieningen niet meer bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. De norm (20% van het begrotingstotaal) voor de jaarlijkse verplichte aflossingen en de renteherzieningen is voor 2025 € 43 miljoen. In de tabel hieronder staat de stand tot en met 2028.

(bedragen x € 1.000)				
	2025	2026	2027	2028
1. Renteherziening	0	0	0	0
2. Aflossingen	5.959	5.424	5.303	4.362
3. Renterisico (1 + 2)	5.959	5.424	5.303	4.362
4. Totale lasten begroting	214.568	205.254	208.366	210.896
5. Vastgesteld percentage	20%	20%	20%	20%
6. Renterisiconorm (4 x 5)	42.914	41.051	41.673	42.179
7. Ruimte (6 -/- 3)	36.955	35.627	36.370	37.817

Aangezien het bedrag aan aflossingen, incl. renteherzieningen, lager is dan de renterisiconorm kan gesteld worden dat er voldaan wordt aan de eisen in de Wet Fido.

Lening portefeuille

In 2025 zijn er geen nieuwe vaste geldleningen afgesloten.

Mutaties in leningenportefeuille (bedragen x € 1.000)	Bedrag
Stand per 1 januari 2025	65.663
Nieuwe leningen	-
Reguliere aflossingen	5.959
Vervroegde aflossingen	-
Stand per 31 december 2025	59.704

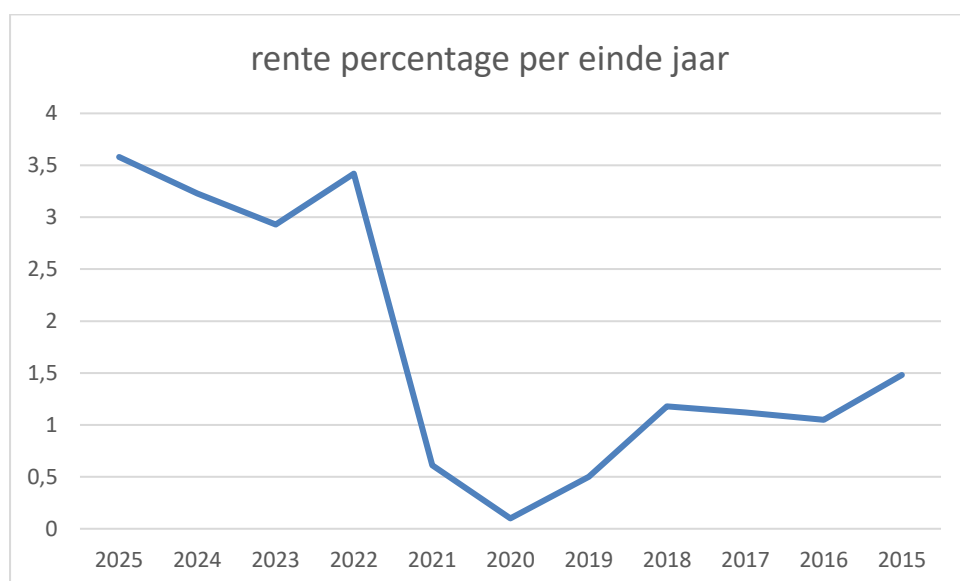
De kerngetallen

- Aflossingen 2025 € 6 miljoen.
- Saldo lening portefeuille ultimo 2025 € 60 miljoen.
- Rentelasten 2025 € 1 miljoen.
- Gemiddeld rentepercentage 3,70%
- Aantal leningen 39
- In 2025 3 leningen einde looptijd.

Renteontwikkeling

De rente op de geld- en kapitaalmarkt wordt voornamelijk bepaald door het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). In 2025 is de rente voor het afsluiten van een 10 jarige geldlening bij de Bank Nederlandse Gemeenten gestegen van 3,23% op 1 januari naar 3,58% op 31 december.

Rente ontwikkeling 10 jarige geldlening Bank Nederlandse Gemeenten

Schatkistbankieren

Voor de dagelijkse inkomende en uitgaande geldstromen hebben wij bankrekeningen bij de Bank Nederlandse Gemeente (BNG) en de Rabobank. Ook worden er contante gelden in een kas bijgehouden. De contante geldstroom wordt tot een minimum beperkt en regelmatig afgestort naar de rekening bij de Rabobank.

Vanaf 2013 is de Regeling Schatkistbankieren Decentrale Overheden van kracht. Dit houdt in dat de gemeente al haar overtollige middelen moet aanhouden bij het Ministerie van Financiën. Overtollige middelen boven het drempelbedrag van 2% van het begrotingstotaal moeten dagelijks worden overgeboekt naar de schatkist van het Ministerie van Financiën. De gemeente heeft ervoor gekozen om een drempelbedrag van € 0,00 te hanteren. Dagelijks wordt het positieve saldo van de BNG-bankrekeningen overgeboekt naar de gemeentelijke rekening bij de schatkist van het Ministerie van Financiën.

Over het saldo op de rekening bij het Ministerie van Financiën ontvangt de gemeente een rentevergoeding van 1,92% (*stand per 31122025*)

In onderstaand overzicht wordt het verloop van het saldo in 2025 weergegeven:

Omschrijving	2025
Stand 1 januari	51.742
Stand per 31 december	46.200
Actueel april 2026	66.000
Bedragen x € 1.000	

Rentetoerekening

In het wijzigingsbesluit Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is opgenomen dat de rentekosten aan de desbetreffende taakvelden moet worden toegerekend met behulp van een (rente)omslag. Met andere woorden, rente die direct verband houdt met een taakveld moet ook worden toegerekend aan investeringen binnen dat taakveld.

In onderstaand renteschema is inzichtelijk gemaakt hoe omgegaan wordt met de rentekosten.

€

	Rekening 2025
Externe rentelasten over korte en lange financiering	
1. Rente langlopende leningen	975.011
2. Rente kortlopende geldleningen (<i>rente over financieringstekort of -overschot</i>)	-
Externe rentebaten	1.122.398
Saldo rentelasten en rentebaten	-147.387
1. Doorbelaste rente aan grondexploitatie	-
2. Doorbelaste rente aan projectfinanciering	-
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	-
1. Rente aan eigen vermogen	-
2. Rente aan eigen voorzieningen	-
Subtotaal	-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	-147.387
Werkelijk aan taakvelden toe te rekenen rente (renteomslag)	
- vast percentage	-
- renteomslag	-
Saldo werkelijk toe te rekenen rente	-
Renteresultaat op Treasury	-147.387

In bovenstaand overzicht is weergegeven welke rente we betaald en ontvangen hebben en welk bedrag aan rente we toegerekend hebben aan de taakvelden. Dit resulteert in een resultaat op rente van afgerond € 147.000. De rentebaten van Schatkistbankieren van € 1.12 miljoen zijn verwerkt in dit resultaat.

Bedrijfsvoering

Concern

In onze terugblik op 2024 hebben we u aangegeven dat we ons – kort samengevat – “gesteld zagen voor grote opgaven in een uitdagende arbeidsmarkt en met sombere perspectieven op de nabije horizon.” En dat beeld heeft zich – met enige nuance - doorgezet naar 2025. Zo hebben de grote opgaven waarvoor we ons als organisatie gesteld zagen ook in 2025 onze agenda bepaald. En ook de arbeidsmarkt is ons blijven uitdagen. Maar de nuance schuilt in onze gerichte inspanningen om meer talent aan ons te binden. Die inspanningen hebben vruchten afgeworpen waardoor een deel van onze vacatures sneller konden worden vervuld. En niet onbelangrijk; gemiddeld registreerden we een toenemende interesse voor een vacature. Aannemelijk is dat dit verband houdt met het aansprekende werkaanbod dat we als gemeente bieden. Toch blijft het een zoektocht om heel specialistische functies op de juiste kwaliteit ingevuld te krijgen, hetgeen van betekenis is voor het tijdig kunnen realiseren van onze opgaven. Ten dele denken we dit op te lossen met een gericht traineeprogramma.

Voor het realiseren van deze opgaven is veel incidenteel geld beschikbaar. En dat is een belangrijk hulpmiddel om onze opgaven te realiseren. Maar het vertroebelt ook onze blik op een structureel sluitende begroting. In de tijd is het Ravijnjaar weliswaar opgeschoven naar 2028 maar minder inkomsten uit het Gemeentefonds vanwege de herverdeling van fondsgelden blijft als risico onverkort van kracht. Dat effect is tweeledig en betreft enerzijds de gewijzigde financieringsmethodiek en anderzijds de herijking van de verdeelmaatstaven. Het effect van de gewijzigde financieringsmethodiek is in onze meerjarenbegroting verwerkt. Maar de herijking van het Gemeentefonds is door de ingestelde suppletie – uitkering maar voor een (beperkt) deel verwerkt. Minder inkomsten als gevolg van de herijking blijft als risico daarom nadrukkelijk aanwezig.. Overigens is deze problematiek niet uniek voor Het Hogeland. Maar een punt van zorg en aandacht is daarbij wel dat de financiële positie van gemeenten door het Rijk wordt overschat omdat gemeenten over 2024 bijna 2 miljard euro op de jaarrekening hebben overgehouden. Maar dit resultaat wordt in belangrijke mate veroorzaakt door vertraging in de uitvoering van opgaven vanwege het niet tijdig vervuld krijgen van vacatures. Die achterstand moet de komende jaren worden ingelopen en is overigens niet zonder risico, vanwege onvoorziene inflatoire effecten.

Het verslagjaar 2025 was het laatste volledige jaar waarop we ons konden inzetten op de uitvoering van het coalitieakkoord Samen Bouwen. Vanuit dit akkoord hebben we ons tot doel gesteld om met u *en* onze ondernemers *en* onze inwoners verder te bouwen aan een toekomstbestendige organisatie. Vanuit onze kernwaarden zijn die ambities bij de start van ons college vertaald in vier pijlers:

1. verrijken van het dorpse leven;
2. verbinden in het landelijk gebied;
3. duurzaam ondernemerschap;
4. iedereen doet mee.

Vanuit de dagelijkse bedrijfsvoering en met de in gang gezette programma's en projecten hebben we ook dit jaar bijgedragen aan de realisatie van de beoogde doelen. Dit vanuit de voorwaarde dat zowel op orde zijnde financiën als kwalitatief goede dienstverlening, samen het fundament vormen waarop deze vier pijlers moeten rusten. Onze inzet om dat fundament stevig te houden is niet veranderd. Zo blijft een materieel begrotingsevenwicht, met beperkte - inflatoire - stijging van de lastendruk, leidend in ons financieel beleid. En daarnaast blijven we zoeken naar de ideale balans in de vaste bezetting en in de inhuur van medewerkers. En daar waar het in onze bedrijfsvoering wenselijk is om ons langer te binden aan medewerkers verkiezen we een aanstelling boven inhuur. In de Voorjaarsnota 2025 is begrotingstechnisch wel een systeemwijziging doorgevoerd door formatie, gedekt door tijdelijk budget, standaard als incidenteel aan te merken. Ook als sprake is van een vast contract van de medewerker die de formatieplek invult. In totaal betreft dit ruim 40 fte. Dat is niet zonder risico en daarom moet tijdig

worden geanticipeerd op aflopende budgetten door medewerkers intern te herplaatsen op andere functies. In de begroting hebben we een aantal buffers ingebouwd in de vorm van een frictiereserve personeel en een reserve voor het kunnen opvangen van WW- plichten. Mochten deze benoemde reserves niet toereikend blijken dan is er voor nu rek in onze weerstandcapaciteit.

In het verslagjaar is het in 2024 gestarte project Toekomstbestendige Organisatie onverkort doorgezet op de thema's wendbaarheid en kwaliteit. Sleutelbegrippen die een goede basisdienstverlening borgen en meer integraliteit in onze opgaven bevorderen

Als gemeente voeren we wettelijke en niet – wettelijke taken uit. Rond 80% van deze, in wet en regelgeving verankerde taken is daarom maar zeer beperkt beïnvloedbaar. En van de niet- wettelijke taken wordt dus een belangrijk deel gedekt uit incidentele budgetten. Omdat we er vanwege de continuïteit voor gekozen hebben om waar nodig medewerkers toch aan ons te binden met vaste contracten ontstaat er wel een risico als budgetten aflopen. Als beheersmaatregel zullen we nadrukkelijk strategisch op de personeelsplanning moeten sturen om te voorkomen dat er budgettair een tekort in onze personeelsbegroting ontstaat. Strategische Personeelsplanning (SPP) is daarvoor het middel om medewerkers tijdig te herplaatsen. In het kader van SPP is overigens al bekend dat er tot 1 januari 2030 45 medewerkers (36.18 fte), die vallen onder CAO – gemeenten, met pensioen gaan. En dat biedt *en* mogelijkheden tot herplaatsing *en* kansen in het kader van onze efficiencytaakstelling. Maar ook hiervoor geldt dat er vroegtijdig goede afstemming moet zijn tussen de beschikbare en de benodigde kwaliteiten om onze opgaven het hoofd te kunnen bieden.

Punt van zorg was en is het ziekteverzuim. Voor de gehele organisatie schommelt dit percentage rond het landelijk gemiddelde maar op teamniveau kan dit afwijken. Binnen onze bedrijfsvoering is de aandacht voor duurzame inzetbaarheid daarom geïntensiveerd.

Ontwikkeling formatie

In de onderstaande tabel ziet u de personele ontwikkeling vanaf de start van de herindeling. U ziet nog steeds een gestage groei van de formatie. Dit heeft voornamelijk te maken met de grote hoeveelheid opgaven waar we als organisatie aan werken en die ook nog opgepakt moeten worden. In de Voorjaarsnota van 2025 hebben wij u ook voorstellen gedaan in dit kader met formatieve claims die uit diverse externe middelen of reserves worden gedekt. In het voorliggende jaarverslag hebben we de personele formatie nog geraamd op de wijze zoals we dat ook in de afgelopen jaren hebben gedaan. Zo houden we in dit jaarverslag de aansluiting met de voorgaande jaren en de begroting 2025.

In lijn met de voorstellen uit de Voorjaarsnota 2025, heeft u er bij de begroting 2026 voor gekozen de personeelslasten op een andere wijze te ramen en formatie die wordt gedekt uit (externe) incidentele middelen, ook incidenteel in de begroting op te nemen. Daarmee drukt deze formatie ook niet meer structureel op onze begroting.

Omschrijving (in FTE)	Formatie 2019	Formatie 2020	Formatie 2021	Formatie 2022	Formatie 2023	Formatie 2024	Formatie 2025
Formatie structureel	504,63	504,00	512,90	528,92	542,46	576,37	594,26
Tijdelijke formatie				7,73	8,62	7,88	17,58
(Externe) dekking			-3,76	-10,85	-26,45	-26,15	-28,36
Totaal	504,63	504,00	509,14	525,80	524,63	558,10	583,48

U ziet in de bovenstaande tabel dat de formatie ook in 2025 verder is gestegen in lijn met de voorstellen uit de Voorjaarsnota. Deze stijgende trend zet door als gevolg van de vele opgaven. De stijging in de afgelopen jaren wordt echter grotendeels gedekt door externe financiering of door onttrekkingen aan onze reserves en deels door professionaliseringsslagen in onze organisatie.

Wanneer we kijken naar de financiële uitkomsten van onze personele kosten, dan zien wij alle onderdelen beschouwend een overschot van ruim € 1,4 miljoen. In onderstaand overzicht ziet u hoe dit overschot is opgebouwd.

Omschrijving (bedragen x €1.000)	Begroot	Realisatie	Verschil
Structurele vacatureruimte*	-1.586		-1.586
Salarissen	57.889	54.155	3.734
Inhuur ziekte	3.000	3.310	-310
Inhuur regulier	500	1.969	-1.469
Doorbelaasting projecten (niet begroot) **	-2.819	-3.251	432
Toegerekende overhead***		-235	235
Reiskosten	865	1.289	-424
Verlofvoorzieningen			-
Overig****	50	-769	819
Totaal	57.899	56.469	1.431

* De onderuitputting op de vacatureruimte komt tot uiting in de lager dan geraamde salarislasten.

**Op realisatiebasis wordt er jaarlijks incidenteel doorbelast aan een aantal projecten.

*** Dit betreft de overheadtoerekening aan de opvang van Oekraïners.

**** Dit betreft bijdragen UWV, korting bij langdurige ziekte, uitleen personeel, etc.

Structurele vacatureruimte

Zoals gebruikelijk wordt het salarisbudget door aanwezige vacatures niet helemaal benut. Het salarisbudget dat niet wordt ingezet als gevolg van openstaande vacatures wordt uiteraard gebruikt om noodzakelijke inhuur als gevolg van deze onderbezetting op te vangen. Het verwachte saldo van de lagere salarislasten en daarom ingehuurde capaciteit geeft ieder jaar een voordeel. Daarom hebben we daar in de begroting op geanticipeerd door een stelpost op te nemen in verband met structurele vacatureruimte. Deze was in de begroting 2025 voor bijna €1,6 miljoen geraamd.

Wanneer we kijken naar de realisatie, dan zien we een lagere salarislust van ruim €2,1 miljoen en daar tegenover hogere inhuurkosten van ruim €1,4 miljoen. Dat geeft per saldo een voordelig resultaat van ca. € 0,7 miljoen in deze rekening.

Doorbelaastingen naar projecten met externe dekking

Zoals gebruikelijk kijken bij elke jaarrekening of er nog extra kosten doorbelast kunnen of moeten worden naar de diverse projecten en programma's met incidentele dekking. Dat geeft een voordeel in de rekening. In deze jaarrekening leidt dat tot een voordeel van ruim € 0,4 miljoen.

Ziektevervanging

Zoals we u ook reeds bij de Najaarsnota 2025 hebben geïnformeerd is het ziekteverzuim in 2025 gestegen. Daarvoor hebben we u bij de Najaarsnota om aanvullend budget gevraagd. De inhuur als gevolg van het ziekteverzuim blijkt nog wat hoger te zijn dan we bij de Najaarsnota hebben ingeschat. Dat leidt in deze jaarrekening tot een negatief effect van ca. € 0,3 miljoen.

Reiskosten

U ziet in bovenstaande tabel dat het budget voor reiskosten met ruim € 0,4 miljoen is overschreden. Het budget voor reiskosten is echter sinds de herindeling niet aangepast, terwijl de organisatie aanzienlijk is gegroeid. Dat leidt nu tot een overschrijding, die een structureel karakter heeft. Bij de Voorjaarsnota zullen we u daarom voorstellen doen omtrent dit budget.

Overige inkomsten personeelsbegroting

Als gevolg van onder andere detachering van personeel en bijdragen van het UWV ontvangen we middelen die we ten gunste laten komen aan onze personeelsbegroting. Deze inkomsten bedragen in

deze rekening ruim € 0,8 miljoen. Richting de Voorjaarsnota gaan we beoordelen of het verantwoord is deze inkomsten op voorhand in te schatten en hier in de begroting reeds rekening mee te houden.

HRM

Het jaar 2025 stond in het teken van organisatieontwikkeling en ontwikkeling van het eigen team voor HRM. Met als doel de kwaliteit en wendbaarheid van onze organisatie te verbeteren om zo de ambities van onze gemeente waar te maken: maatschappelijke ambities waarmaken, dienstverlening verbeteren en aantrekkelijk werkgeverschap.

Hieronder een overzicht van de doelen van dit team voor 2025 en wat er bereikt is:

Wat wilden we bereiken?	Wat gingen we daar in 2025 voor doen?	Evaluatie
Een lerende organisatie worden	Werken aan een online leeromgeving voor alle medewerkers (de Hogeland Academie). Ontwikkelen en inzetten van team- en talentenscans als onderdeel van Strategische Personeelsontwikkeling (SPO) Het nieuwe online HRM-systeem verder vormgeven en door ontwikkelen. Onderzoeken en uitwerken wat in de structuur en inrichting van de organisatie passend is om toekomstbestendig te zijn. Het gebruik van Strategische Personeelsontwikkeling (SPO) verder uitrollen en de daaraan ondersteunende instrumenten inrichten. Ontwikkeling van ons eigen team om de organisatie goed te kunnen ondersteunen en adviseren. Dit in relatie tot de toekomstbestendige organisatie die we willen zijn.	Onderzoek gedaan naar behoeften van medewerkers vanuit SPO en projectleider aangenomen Afgerond voor twee van de drie clusters Aantal workflows live gezet Adviesrapport gepresenteerd aan directie Afgerond en blijven dit doorontwikkelen Aantal teamsessies geweest en op individueel niveau in jaargesprekken en tussentijdse gesprekken. Blijven dit doorontwikkelingen.
Vergroten eigenaarschap medewerkers	Een persoonlijke ontwikkelbon voor iedere medewerker zodat deze zelf kan bepalen wat hij/zij wil ontwikkelen. Medewerkers uitnodigen om hun talenten in te zetten bij onderdelen van de lerende organisatie (SPO en structuur en inrichting) Ontwikkelen teamleiders zodat zij leren hoe ze het eigenaarschap van medewerkers kunnen ontwikkelen en stimuleren.	Afgerond Klankbordgroepen gevormd Leiderschapsontwikkeltraject gestart voor directie, teamleiders en programmamanagers

Wat wilden we bereiken?	Wat gingen we daar in 2025 voor doen?	Evaluatie
Meer organisatie-breed samenwerken	Professionaliseringsprogramma's verder inrichten (bijvoorbeeld opgavegericht werken en programmatisch/projectmatig werken).	Deelname en samenwerking met OGW op onderdelen. Verdere ontwikkeling door landing in 2026
	Samenwerken met organisatieveranderprojecten zoals dienstverlening	Samenwerking gezocht op verschillende momenten en dat blijft doorlopend in 2026

Communicatie

In 2025 is verder gewerkt aan de professionalisering van de gemeentelijke communicatie. Zo is gestart met een ambtelijke werkgroep die zich bezighoudt met de toekomst van social media binnen de organisatie. Deze werkgroep verkent relevante ontwikkelingen, kansen en risico's en zal in het tweede kwartaal van 2026 adviseren over een toekomstbestendige inzet van social media, passend bij de gemeentelijke doelstellingen en wet- en regelgeving.

Ook is een werkgroep participatie gestart. Deze werkgroep gaat aan de slag met de wettelijke plicht om de inspraakverordening aan te passen naar een participatieverordening. Daarnaast kijkt de werkgroep hoe participatie nog verder versterkt kan worden en welke middelen we hiervoor willen inzetten. De bedoeling is om participatie simpel, navolgbaar en logisch onderdeel te maken van de dagelijkse werkzaamheden. In het tweede kwartaal 2026 zal ook uw raad hierbij worden betrokken.

Daarnaast is in 2025 wederom ingezet op duidelijk en begrijpelijk taalgebruik vanuit de gemeente. Onder de noemer Helder Hogelands is gewerkt aan het verbeteren van de toegankelijkheid van onze communicatie. Medewerkers zijn getraind in het gebruik van heldere taal en steeds meer uitingen van de gemeente voldoen aan de normen van Helder Hogelands.

Een belangrijk onderdeel van het werk van het team bestond uit de ondersteuning van vakteams, programma's en projecten. Hierbij is advies en praktische ondersteuning geboden op het gebied van communicatie, met als doel een consistente, begrijpelijke en doelgerichte informatievoorziening richting inwoners en andere belanghebbenden.

Informatisering en automatisering

In 2025 is verder gewerkt aan een robuuste, veilige en toekomstbestendige informatievoorziening. Dit is nodig vanwege technologische ontwikkelingen, nieuwe wet- en regelgeving en de toenemende afhankelijkheid van digitale dienstverlening. De gemeente sluit daarbij aan bij landelijke kaders, zoals de Nationale Digitaliseringsstrategie (NDS), het programma Common Ground van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de landelijke visie op digitale dienstverlening.

De gemeenteraad is in oktober geïnformeerd over deze ontwikkelingen en heeft ingestemd met de eerste stappen richting een herontwerp van de functie Informatisering en Automatisering (I&A) en de organisatiebrede invoering van informatiegestuurd werken. De nadere uitwerking van deze ontwikkelingen volgt in de Voorjaarsnota 2026.

Hieronder worden de resultaten weergegeven die in 2025 zijn behaald en waar continu aan wordt gewerkt.

Hybride werken en digitaal samenwerken

- Het adoptie- en introductieprogramma Microsoft 365 is, met uitzondering van het Sociaal Domein, afgerond.
- Medewerkers beschikken over de benodigde basisvaardigheden voor digitaal en hybride samenwerken.
- De informatiehuishouding is verder op orde gebracht
- Afronding van het project is gepland in Q2 van 2026.

Informatiegestuurd werken (IGW)

- Er is gestart met de inrichting van een brede aanpak voor informatiegestuurd werken.
- Een vernieuwde data infrastructuur op basis van een gedragen architectuur in de ontwerpfase.
- Twee initiële informatieproducten zijn in ontwikkeling.
- Een methodiek (startkit) voor organisatie brede implementatie is in voorbereiding.

Verdere doorontwikkeling vindt plaats in 2026 en is onderdeel van herontwerp van de I&A functie en de organisatie brede invoering van informatiegestuurd werken.

Technische infrastructuur

De technische omgeving is verder gemoderniseerd ter ondersteuning van plaats, tijd en apparaat onafhankelijk werken. Hierbij is expliciet aandacht besteed aan het verhogen van functionaliteit, gebruikersgemak en het versterken van beveiligingsmaatregelen. De daadwerkelijk overgang naar het nieuwe werkplekconcept staat gepland voor medio 2026.

Informatiewetgeving en digitale duurzaamheid

- De implementatie van de Wet open overheid (Woo) is voortgezet, gericht op actieve openbaarmaking.
- De invoering van de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (WMEBV) is gestart en de gemeente voldoet aan de huidige wettelijke vereisten.

Digitale Overheid

- De gemeente neemt deel aan het Common Ground programma van de VNG.
- Aangesloten is op de landelijke beweging richting verdere collectivisering van gemeentelijke dienstverlening en de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS), gericht op één sterke, veilige digitale basis.

Innovatie en Artificial Intelligence (AI)

- Er is een AI-Lab opgericht waar geëxperimenteerd wordt met AI-toepassingen.
- Er is begonnen met het iteratief ontwikkelen van kaders voor veilige en verantwoorde inzet van AI binnen de gemeentelijke organisatie.

Informatiebeveiliging en digitale weerbaarheid

- Er zijn diverse audits, zelfevaluaties en kwetsbaarheidsscans uitgevoerd.
- Medewerkers hebben trainingen en bewustwordingssessies gevolgd, gericht op het vergroten van digitale weerbaarheid.

Digitalisering Sociaal Domein

- Er is gestart met het ontwerpen van efficiëntere, digitaal ingerichte processen.
- Nieuwe software om informatiegestuurd en digitaal te werken binnen het Sociaal Domein te ondersteunen is aangeschaft en geïmplementeerd.

Digitalisering archieven voormalige gemeenten

Verdere stappen zijn gezet in het digitaliseren van de archiefbestanden van de voormalige gemeenten, waarmee de toegankelijkheid en duurzaamheid van het archiefbeheer is verbeterd.

Kwaliteit Basisregistraties

- Voor BAG, BGT, BRP en WOZ zijn de wettelijke normen behaald.
- Voor de BRO is een verbeterplan opgesteld om het kwaliteitsniveau te verhogen.
- Er is een start gemaakt om het objecten- en processen handboek te vernieuwen en vast te stellen tussen IBOR en Gegevenshuis.
- De onderliggende processen zijn verder gedigitaliseerd, wat heeft geleid tot een betere juistheid, actualiteit en volledigheid van de basisregistraties.

Juridische Zaken

Het team Juridische Zaken is verantwoordelijk voor de juridische advisering en draagt zorg voor de juridische kwaliteit en rechtmatigheid van het gemeentelijk handelen. Daar waar nodig, maken we gebruik van externe juridische expertise. In 2025 zijn via een zorgvuldige inkoopprocedure nieuwe contracten met juridische specialisten afgesloten.

Binnen het team wordt ook gewerkt aan de afhandeling van bezwaren en klachten. Onze inzet is om dat zo laagdrempelige mogelijk te doen. Dat betekent dat we het met de inwoner afstemmen hoe we het bezwaar of de klacht behandelen, binnen de wettelijke kaders. In de praktijk blijkt dit goed te werken en zijn betrokkenen tevreden over de werkwijze.

Inkoop

In het verslagjaar is een start gemaakt met de pilot waarin de inkoopfunctie meer centraal wordt opgepakt. Vakteams worden op die manier actiever geholpen bij inkooptrajecten. In de loop van 2026 wordt deze pilot geëvalueerd.

Daarnaast werken we aan de versterking van het contractmanagement. Dit gebeurt door het houden van trainingen waardoor contracteigenaren zich meer bewust zijn van de mogelijkheden en kansen van goed contractmanagement. De inzet is om ervoor te zorgen dat de afspraken in contracten goed worden nagekomen en de middelen zo goed mogelijk worden ingezet.

Planning en Control

Veel van de P&C-werkzaamheden zijn gericht op het steeds meer 'in control' komen van de organisatie. Dit doen we door de raad op afgesproken tijden te informeren en voorstellen voor te leggen middels de bekende P&C-documenten.

Om steeds meer in control te komen en de risico's te beheersen werken we verder met het model waarin zogenaamde defensielijnen (lines of defense) worden onderscheiden. In de eerste lijn onderscheiden we de interne controles in de verschillende processen binnen de teams. Daaromheen adviseert business control en het cluster AO/IC over risico's en door te voeren verbeteringen. In de tweede lijn onderscheiden we de interne controle dat o.a. uitvoering geeft aan ons eigen controleplan. De laatste lijn wordt gevormd door de auditfunctie waarin ook het werk van de accountant valt. In Het Hogeland is er ook voor gekozen de concerncontroller toe te voegen aan de 3^e-lijn.

De volgende maatregelen en processen zijn opgezet en worden zoals gebruikelijk steeds verder uitgewerkt en doorontwikkeld:

- Notitie planning en control;
- P&C-cyclus producten (begroting, voorjaarsnota, najaarsnota, jaarstukken);
- Budgethoudersregeling;
- Financiële verordening en regelingen;
- Controleverordening;
- Uitvoeringsplan AO/IC;
- Notitie inrichting AO/IC t.b.v. rechtmatigheidsverantwoording;
- Treasurystatuut;
- Jaarplannen per team en programma;
- Doorontwikkeling P&C en PDCA.

Er zijn verschillende stappen gezet en er zullen nog veel volgen, aangezien Planning & Control een cyclisch proces is, dat steeds wordt bijgesteld naar aanleiding van veranderende omstandigheden.

Eén van de veranderingen is de rechtmatigheidsverantwoording die vanaf het boekjaar 2023 van kracht is. Vanaf boekjaar 2023 is het college van burgemeester en wethouders zelf verantwoordelijk voor het afleggen van een rechtmatigheidsverantwoording. Dat heeft ook gevolgen voor het financieel beleid, de inrichting en de financiële verantwoording binnen de gemeente. De controleverklaring op het vlak van rechtmatigheid verschuift dan van de accountant naar de gemeente zelf, waarbij het college verantwoording aflegt aan de raad. De accountant toetst dan de getrouwheid van de verantwoording.

Een andere belangrijke ontwikkeling is de doorontwikkeling van onze P&C-producten en de PDCA in zijn algemeenheid. Hierin hebben we ook in het verslagjaar verdere stappen gezet. Zo hebben we nadrukkelijk betekenis gegeven aan de doorontwikkeling van stuurgegevens. In een goed functionerende PDCA – cyclus zijn stuurgegevens onontbeerlijk in de beoordeling van de effectiviteit van je beleid. Zo nodig en mogelijk kan dat beleid worden bijgesteld op basis van de waargenomen

trends of in de vergelijking met referentiegemeenten. Bijvangst is dat we verwachten op termijn met minder tekst toe te kunnen.

Financiële administratie

De Financiële Administratie draagt zorg voor de facturatie voor ontvangen diensten en goederen en verleende diensten en goederen. Daarnaast beheert zij het grootboek en is ze verantwoordelijk voor Treasury.

Het team is continu bezig met het verbeteren van de processen. De verplichtingenadministratie is een belangrijk speerpunt voor de inkomende facturen. In dit jaar hebben we de eerste verplichtingen daadwerkelijk aangemaakt en worden de laatste bugs uit het systeem gehaald. Een planning voor de verdere implementatie in het komende jaar is opgesteld.

Belastingen/WOZ

Het team Belastingen/WOZ draagt zorg voor de WOZ taxaties en van woningen en niet-woningen. Daarnaast zorgt zij ook voor de aanslagoplegging, kwijschelding en inning van onze gemeentelijke belastingen.

Dit team is continu bezig met het verbeteren van haar processen en heeft veel aandacht voor een correcte dienstverlening. In het afgelopen jaar is succesvol het digitaal bezwaarmaken geschikt gemaakt voor belastingplichtigen en zijn er beter leesbare taxatieverslagen opgesteld.

Informatiebeveiliging en privacy

Cyberberrisco's

De gemeente Het Hogeland is sterk afhankelijk van goed functionerende digitale systemen, wat aanzienlijke risico's met zich meebrengt. De digitale dreigingen ontwikkelen zich continu en worden steeds geavanceerder. Ernstige aanvallen zoals ransomware, diefstal van vertrouwelijke informatie en de dreiging tot publicatie hiervan, kunnen grote gevolgen hebben voor de beschikbaarheid en vertrouwelijkheid van (persoons-)gegevens. Zulke incidenten schaden niet alleen de dienstverlening van de gemeente, maar ook het vertrouwen van haar inwoners.

Informatiebeveiliging en privacy was in 2025 bij de gemeente volop in ontwikkeling. Met het vaststellen van de roadmap informatiebeveiliging 2024 – 2026 heeft de organisatie zich gecommitteerd aan het verhogen van de volwassenheid die de organisatie heeft ten aanzien van informatieveiligheid. Deze roadmap is een strategische uitwerking en planvorming hiervan die ervoor moet zorgen dat de gestelde doelen uit het informatiebeveiligingsbeleid worden gerealiseerd en de gemeente (door-)groeit naar het gewenste volwassenheidsniveau 3.

Voor de periode 2025 lag de focus op de het creëren van de vereiste randvoorwaarden. Dit houdt in dat er tactisch beleid, processen, procedures worden opgesteld en dat de benodigde technische en organisatorische inrichting hiervoor wordt uitgewerkt en ingericht. Een van de sleutels om te komen tot meer grip op een weerbare organisatie lag in het versterken en professionaliseren van de beveiligings- en privacy organisatie. Dit heeft in 2025 geresulteerd in het op sterkte brengen van de bestaande beveiligingsorganisatie door de juiste expertise en extra (formatieve) capaciteit toe te voegen aan het team van informatiebeveiliging- en privacyfunctionarissen. Het bundelen en concentreren van kennis en kunde vanuit verschillende onderdelen was noodzakelijk om versnippering tegen te gaan en een uniforme aanpak te realiseren.

Datalekken

Privacy is essentieel voor het vertrouwen tussen inwoners en de gemeente. Binnen de gemeente worden heel veel persoonsgegevens verwerkt. Hier zorgvuldig mee omgaan is zowel wettelijk verplicht als bestuurlijk noodzakelijk. De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) ziet toe op naleving en kan bij tekortkomingen (forse) sancties opleggen. Datalekken voorkomen vraagt om technische én organisatorische maatregelen. In 2025 is naast ondersteuning hiervan, met name extra ingezet op bewustwording en dit krijgt een vervolg in de komende jaren. Daarbij zijn er ook de globale ontwikkelingen die zorgen voor extra bewustzijn over afhankelijkheid (soevereiniteit) van informatiesystemen/applicaties en toezicht hierop - in de vorm leveranciersmanagement - die binnen én buiten Nederland of Europa worden gefaciliteerd.

Facilitaire zaken

Team facilitair houdt zich bezig met alle ondersteunende activiteiten die nodig zijn om de dagelijkse werking van de organisatie soepel te laten verlopen. Dit varieert van het interne onderhoud en de schoonmaak van gebouwen, tot het beheer van vergaderruimtes, catering, het inrichten van werkplekken en het verzorgen van kantoorartikelen.

Zo heeft het team in 2025 onder andere 400 lunches verzorgd, 700 vergaderingen voorzien van koffie en thee, 270 uitgaven gedaan van laptops en toebehoren voor nieuwe medewerkers, zijn er 800 attenties besteld waaronder bloemen en cadeau kaarten, 6700 meldingen in behandeling genomen of doorgezet via het Selfservice Portaal (TOPdesk) en hebben de bodes 20 raadsbijeenkomsten gefaciliteerd.

In het afgelopen jaar heeft team facilitair significante voortgang geboekt in de volgende gebieden:

1. **Leveranciersafspraken en Inkoop:** We hebben samen met inkoop de lopende contracten onder de loop genomen, het aantal leveranciers en facturen teruggebracht en contractmanagement verder binnen het team ingericht.
2. **Team Facilitair:** Het team is versterkt en het Selfservice Portaal (TOPdesk) doorontwikkeld. De gastvrijheid en dienstverlening zijn verder in ons team ingebed en we werken op een uniforme wijze.
3. **Nieuw Gemeentehuis:** team facilitair heeft de benodigde input geleverd in de werkgroepen voor het nieuwe gemeentehuis.
4. **Project Dienstverlening:** team facilitair heeft actief deelgenomen aan het project dienstverlening, wat heeft bijgedragen aan de integrale samenwerking tussen teams.
5. **Meldingssystematiek:** meldingen worden op een eenduidige wijze gedaan via het Selfservice Portaal (TOPdesk)

Deze behaalde resultaten onderstrepen onze inzet voor professionalisering, samenwerking en klantgerichte dienstverlening.

KCC

Het KCC (Klantcontactcentrum) is een belangrijke ingang voor ons contact met de buitenwereld. Wij zorgen voor een warm welkom zowel telefonisch als online. In 2025 zijn we actief gestart met deelname programma Dienstverlening. Belangrijk onderdeel is de doorontwikkeling van het KCC en hebben we twee kennismedewerkers aangesteld. Daarnaast zijn we gestart met interne telefoontrainingen voor collega's en sluiten nieuwe medewerkers een dagdeel aan bij het KCC in kader van het onboardingstraject.

KCC Online is verantwoordelijk voor zowel het functioneel, technische en content beheer van onze website hethogeland.nl. Wij streven een optimale onlinedienstverlening richting inwoners, ondernemers en bedrijven van Het Hogeland na.

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
Onze dienstverlening is professioneel	In het afgelopen jaar zijn er bij het KCC twee kennismedewerkers aangesteld om de samenwerking met de teams binnen de organisatie te versterken. Het afgelopen jaar is gewerkt aan de kwaliteit van data betreffende telefoongesprekken. Vanaf het komende jaar kunnen we de telefonische bereikbaarheid van de tweede lijn monitoren en hier gericht op bijsturen. Operationele stuurinformatie betreffende aantallen bezoekers, telefoongesprekken, @mail, website- en sociale media verkeer wordt maandelijks gemonitord. Via het programma Dienstverlening wordt een eerste verkenning gedaan naar een samengesteld klantbeeld. De communicatie- en informatiestromen zijn hiervoor geïnventariseerd. Hiernaast brengt

<i>Wat willen we bereiken?</i>	<i>Wat hebben we bereikt?</i>
	informatiemanagement de doelarchitectuur in kaart. Met de start van het programma Dienstverlening zijn we de opzet van de inwonersonderzoeken aan het heroverwegen. De uitkomsten van (twee)jaarlijks onderzoek worden beïnvloed door uiteenlopende ervaringen in de tussenliggende tijd. We zijn aan het onderzoeken of de klantervaring kort na het contact kunnen meten. Het afgelopen jaar hebben de eerste gesprekken plaatsgevonden met een externe partij die doorlopend onderzoek kan uitvoeren.
Digitale dienstverlening	Het afgelopen jaar is gestart met het implementeren van Open Formulieren. Een deel van de formulieren op de website Hethogeland.nl is al omgezet. Alle producten en dienst worden inmiddels digitaal aangeboden en de aanvrager ontvangt een ontvangstbevestiging. (Wmebv)
Onze website is toegankelijk, begrijpelijk en toekomstbestendig.	Alle teksten op de website op taalniveau B1 aangeboden. Taalniveau B1 staat voor begrijpelijk, eenvoudig Nederlands. Kenmerkend zijn korte zinnen, actieve taal, geen moeilijk jargon en een duidelijke structuur. Om dit te realiseren werkt het team KCC online samen de medewerkers van de vakinhoudelijke teams. Het afgelopen jaar zijn er geen gebruikerstesten uitgevoerd. Wel hebben we een feedbackknop op de website aangezet en op deze wijze de functionaliteit van onze website verbeterd. Het verkeer op de diverse webpagina's wordt gemonitord. Aan de hand van navigatiestromen wordt de website zo efficiënt mogelijk ingericht. Met andere (Dimpact) gemeenten is kennis uitgewisseld, zodat we een goede basis infrastructuur kunnen opzetten met als uiteindelijk doel een digitale 'Mijn Hogeland Omgeving'. Er is een programma Dienstverlening gestart. Vanuit het team KCC Online wordt deelgenomen aan het programma om te werken aan het verbeteren van de digitale dienstverlening aan de inwoner. <i>(Zie Grote Projecten en Programma's onderdeel Dienstverlening)</i>

Toelichting Rechtmatigheidsverantwoording

In deze toelichting zijn de individuele niet acceptabele overschrijdingen toegelicht die hoger zijn dan de rapporteringsgrens van € 248.000.

Begrotingsrechtmatigheid

Het uitgangspunt is dat iedere overschrijding van de lasten en de overschrijdingen van de investeringsbudgetten als onrechtmatig worden beschouwd. Overschrijdingen worden als acceptabel aangemerkt in de volgende situaties:

- Er is sprake van een overschrijding waarbij direct gerelateerde inkomsten de overschrijding compenseren.
- Er is sprake van een overschrijding op een open-einde regeling
- De gemeenteraad is wel geïnformeerd is, maar er is geen begrotingswijziging vastgesteld.

- d. Er is sprake van een overschrijding van het jaarbudget, maar dat is passend binnen het totaalbedrag van het krediet.
- e. Er is sprake van overschrijdingen op personeels- of kapitaallasten op programmaniveau, maar niet het niveau van de totale begroting.

Overschrijdingen van baten en of onderschrijdingen van lasten en baten zijn alleen onrechtmatig als die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of te laat aan de gemeenteraad zijn gemeld. Voor betreffende overschrijdingen en of onderschrijdingen ontstaan in het begrotingsjaar geldt dat het melden en toelichten bij de jaarrekening als tijdig wordt gezien.

Bij de uitgevoerde verbijzonderde interne controles op de begrotingsrechtmatigheid is vastgesteld dat de overschrijdingen van de lasten binnen de programma's in totaal € 2.102.000 bedragen en als acceptabel zijn te beschouwen.

Programma	Overschrijdingen	Acceptabel	Niet acceptabel
Veiligheid	€ 72.775	€ 72.775	
Bereikbaarheid	€ 34.723	€ 34.723	
Economie & Werkgelegenheid	€ 192.514	€ 192.514	
Burger & Bestuur	€ 1.802.079	€ 1.802.079	
Totaal	€ 2.102.091	€ 2.102.091	

In de toelichting op de programma's blijken de acceptabele overschrijdingen zoals in bovenstaande tabel opgenomen.

De overschrijdingen van de investeringskredieten bedragen in totaal € 1.947.000 en zijn voor € 1.376.000 als acceptabel te beschouwen. Voor 25 kredieten geldt dat de overschrijding niet acceptabel is, voor een totaalbedrag van € 571.000. Dit betreft enkel kredieten met een overschrijding onder de rapporteringgrens.

De vastgestelde overschrijdingen van baten en of de onderschrijdingen van lasten en baten zijn toegelicht in de jaarrekening. Voor een nadere onderbouwing verwijzen we naar de toelichting op afwijkingen, zoals per programma opgenomen in de jaarrekening.

Voorwaardencriterium

In de uitgevoerde verbijzonderde interne controles zijn onrechtmatigheden vastgesteld in het inkoop- en aanbestedingsproces voor een totaalbedrag van € 605.266. Deze onrechtmatigheden zijn ontstaan doordat inkopen ten onrechte niet Europees zijn aanbesteed. Het betreft vier onrechtmatigheden onder de rapporteringgrens.

M & O (misbruik & oneigenlijk gebruik) criterium

In de uitgevoerde verbijzonderde interne controles zijn geen onrechtmatigheden vastgesteld met betrekking tot dit criterium. Wij hebben een vastgesteld beleidskader voorkomen misbruik en oneigenlijk gebruik.

Voorkomen fraude en onregelmatigheden

Als college zijn we ons bewust van inherente risico's van fraude die, zowel intern als extern, worden gelopen bij het uitvoeren van de gemeentelijke taken. Er is een fraude risico analyse opgesteld. Wij stellen vast dat er vanuit de bedrijfsvoering verhoogde aandacht is voor de inrichting van onze administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB) ten aanzien van de geïdentificeerde risicogebieden. Tevens worden de relevante geldstromen/processen betrokken in de (verbijzonderde) interne controles die gedurende het jaar worden uitgevoerd.

Stakeholders van de gemeente moeten erop kunnen vertrouwen dat wij op een betrouwbare, eerlijke en zorgvuldige manier zakendoen. De gemeente beschikt over een uitgebreid scala aan zogenaamde soft controls. Iedere medewerker van de gemeente legt bij indiensttreding een ambtseed of ambtsbelofte af en overlegt een verklaring omtrent gedrag. Daarnaast beschikt de gemeente over vastgestelde regelingen en gedragscodes, onder andere op het gebied van nevenwerkzaamheden en financiële belangen, welke openbaar beschikbaar zijn. De gemeente beschikt daarnaast over een regeling melden vermoeden misstanden en in de organisatie is een vertrouwenspersoon en meldpunt ingesteld waarbij eventuele misstanden vertrouwelijk kunnen worden gemeld.

Onze (financiële) processen en systemen kenmerken zich door de aanwezigheid van functiescheidingen, zogenaamd hard controls. Hiermee voorkomen we dat slechts één persoon ongecontroleerd transacties of verplichtingen kan aangaan, autoriseren, verwerken en afwickelen en/of zelfstandig toegang heeft tot activa.

Ondanks alle beheersmaatregelen is er organisatorisch het risico dat het management of de directie maatregelen doorbreekt en /of het risico op samenspanning tussen medewerkers. Transparante besluitvorming, de governance structuur, een open cultuur waarbij we elkaar durven aan te spreken, de aanwezigheid van een vertrouwenspersoon om niet-integer handelen (anoniem) te melden, periodieke interne en externe controles op de naleving van beheersingsmaatregelen dragen eraan bij dat onregelmatigheden (tijdig) worden gesignaleerd.

De afgelopen jaren zijn er regelmatig berichten in de media over cyberaanvallen, gevallen van ransomware en datalekken. Informatiebeveiliging vanuit de perspectieven continuïteit, fraude en privacy heeft een hoge prioriteit.

Tijdens de dagelijkse bedrijfsvoering vinden controles plaats om vast te stellen of gewerkt wordt volgens de daarover gemaakte afspraken, waaronder de diverse protocollen voor informatiebeveiliging. Daarnaast beoordelen de security en privacyfunctionaris de kwaliteit en naleving van de getroffen beheersingsmaatregelen. Periodiek wordt de beheersing van informatiebeveiliging getoetst, zowel intern, maar ook extern vanuit de sector. Eventuele verbeterpunten vormen de input voor verdere aanscherping en/of naleving van het informatiebeveiligingsproces.

Alles afwegend zijn wij van mening dat, met alle analyses en de getroffen beheersmaatregelen, de risico's met betrekking tot een beheerste en integere bedrijfsvoering inzichtelijk zijn en op een adequate wijze aandacht krijgen.

Wet Open Overheid

De Woo regelt het recht van burgers op informatie van de overheid. De wet zorgt er voor dat informatie van de overheid beter vindbaar en toegankelijk is voor iedereen die dat wil. Op die manier wil de overheid het vertrouwen van inwoners vergroten. In artikel 3.5 van de Woo (Openbaarheidsparagraaf) staat dat de gemeente in de jaarlijkse begroting aandacht moet besteden aan de plannen en acties rond de uitvoering van deze wet. In de jaarlijkse verantwoording (zoals nu) moet de gemeente verslag doen van de uitvoering ervan. Omdat de wet in termijnen wordt uitgerold, gaat de verantwoording vooralsnog vooral over de invoering van de wet.

In 2022 is voor het invoeren van de Woo het project i-Wetgeving gestart. In dit project zijn alle acties uitgevoerd om de zogenaamde passieve openbaarmaking mogelijk te maken. Dit betekent dat er een Woo-contactpersoon is aangesteld, dat inwoners en derden via de website een Woo-verzoek kunnen doen en dat betrokken teams weten hoe ze een Woo-verzoek moeten afhandelen. De Woo contactpersoon heeft in 2025 een viertal informatieverzoeken van andere overheden afgehandeld. Daarnaast zijn er een vijftal algemene informatieverzoeken geweest. Ook zijn er drie onderzoeken geweest die samen met team Juridische Zaken zijn afgehandeld. Deze zijn allemaal afgerond naar tevredenheid van de indiener.

De Woo-verzoeken die de gemeente heeft ontvangen worden sinds 2023 openbaar gemaakt via *Woogle* een landelijke website waar iedereen toegang kan krijgen tot ingediende en afgehandelde Woo-verzoeken. De gemeente zal hier de komende tijd (met terugwerkende kracht) Woo-verzoeken publiceren.

Ondertussen kijkt de gemeente goed wat er moet gebeuren om de verplichte documenten openbaar te kunnen maken. Om dit goed te doen moet de manier waarop de gemeente informatie gebruikt, maakt en opslaat verbeteren. Om te helpen waar en hoe het beter kan, gebruikt de gemeente vanaf 2023 het instrument i-Navigator. Met de i-Navigator hebben we een 'kaart' van de informatiehuishouding van de gemeente. Hiermee beschrijven we waar welke informatie staat. We maken duidelijk wie er verantwoordelijk voor is en in welke vorm de informatie is opgeslagen.

In 2025 zijn er ook specifieke Woo-verzoeken gedaan. Hieronder staat hoeveel verzoeken de gemeente in 2025 heeft gekregen en behandeld. Ook zijn de cijfers vanaf het instellen van de Woo gepubliceerd.

WOO-verzoeken	2022	2023	2024	2025
Totaal aantal verzoeken	44	91	45	113
Waarvan ingewilligd	37	58	30	79
Waarvan afgewezen	3	6	8	8
Waarvan nog lopend	3	0	4	9
Waarvan afgebroken	1	27	3	17
Binnen termijn/verdaagd	39	51	17	23
Buiten termijn	2	13	4	29
Onbekend of lopend	2	0	0	0
Gestart 2024 afgehandeld 2025				13
Gestart 2025 afgehandeld 2026				9

**Telling per 1-1-2026*

Verbonden partijen

Algemeen

In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van de samenwerkingsverbanden, waarin onze gemeente participeert en tevens een bepaalde bestuurlijke invloed kan uitoefenen. In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) wordt hiervoor het begrip 'verbonden partijen' gebruikt. Het gaat dan om derde partijen waarin de gemeente een aanmerkelijk financieel en bestuurlijk belang heeft. Hieronder worden de deelnemingen verstaan van onze gemeente in gemeenschappelijke regelingen, samenwerkingsverbanden, vennootschappen, stichtingen en verenigingen.

Financieel belang

Er is sprake van een financieel belang als een aan een verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag bij faillissement niet verhaald kan worden of als de gemeente aansprakelijk is wanneer de gemeente haar verplichtingen niet nakomt.

Bestuurlijk belang

Van een bestuurlijk belang is sprake wanneer de gemeente zeggenschap heeft in de rechtspersoon via het aandeelhouderschap en/of via het recht tot voordracht of benoeming van personen in de bestuursorganen van een rechtspersoon.

Overzicht Verbonden Partijen

Wij hebben bestuurlijke en financiële belangen in onderstaande verbonden partijen. De lijst bestaat uit gemeenschappelijke regelingen die voldoen aan de definitie van verbonden partij, namelijk dat er sprake moet zijn van een bestuurlijk en financieel belang.

Gemeenschappelijke regelingen

GR Havenschap Delfzijl/Eemshaven (Groningen Seaports)

Vestigingsplaats

Delfzijl

Doelstelling en openbaar belang

Verantwoord, integer en duurzaam de economische activiteiten - en dus de werkgelegenheid - te stimuleren in de havens, industrieterreinen en andere logistieke knooppunten die Groningen Seaports beheert of waar het de regie voert.

Programma

2. Bereikbaarheid

Deelnemende partijen

Raden, staten en colleges van de provincie Groningen, de gemeente Eemsdelta en de gemeente Het Hogeland.

Bestuurlijk belang

Wij zijn vertegenwoordigd in het Bestuur door twee wethouders en twee raadsleden.

Financieel belang

De ontvangen bijdrage in 2025 bedroeg € 23.597. De betaalde door te schuiven btw uit de dienstenvergoeding voor 2024 bedroeg € 89.663.

Financiële cijfers

Soort	31-12-2025	31-12-2024
Eigen Vermogen	219.876	219.876
Vreemd Vermogen	2.289	2.330

(Bedragen x € 1.000)

Financieel resultaat

Resultaat	2025	2024
Financieel resultaat	0	0

(Bedragen x € 1.000)

Risico's

De GR staat borg voor de financiering van GSP NV. Behoudens publieke taken (havenmeester) vinden alle (financiële) activiteiten plaats in de NV.

GR Volkskredietbank voor Noordoost Groningen**Vestigingsplaats**

Appingedam

Doelstelling en openbaar belang

De bank is een kredietbank als bedoeld in de Wet op het Consumentenkrediet en heeft geen winstoogmerk. De regeling wordt getroffen ten bate van een zo doelmatig mogelijke uitvoering van de volgende belangen:

- het verlenen van hulp om te komen tot een financieel stabiele situatie bij burgers die in financiële moeilijkheden verkeren of dreigen te raken;
- het op zakelijk en sociaal verantwoorde wijze voorzien in de behoefte aan sociale kredieten;
- het voorkomen van maatschappelijke minder gewenste vormen van financiële dienstverlening.

Programma

5. Sociaal Domein & Volksgezondheid

Deelnemende partijen

Gemeente Eemsdelta, Het Hogeland, Oldambt, Pekela en Veendam.

Bestuurlijk belang

Wij zijn vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur door een wethouder.

Financieel belang

Onze bijdrage voor 2025 bedroeg: € 522.131

Financiële cijfers

Soort	31-12-2025	31-12-2024
Eigen Vermogen	0	0
Vreemd Vermogen	5.789	10.090

(Bedragen x € 1.000)

Financieel resultaat

Resultaat	2025	2024
Financieel resultaat	0	0

(Bedragen x € 1.000)

Risico's

De aanwezige (structurele en incidentele) weerstandscapaciteit moet voldoende zijn om de financiële gevolgen van optredende risico's op te kunnen vangen.

GR voor het grensoverschrijdend Openbaar Lichaam Eems-Dollard Regio

Vestigingsplaats

Leer (Duitsland)

Doelstelling en openbaar belang

De GR heeft tot doel het bevorderen en realiseren van grensoverschrijdende samenwerking op regionaal en plaatselijk niveau. In het bijzonder alle maatregelen ter versterking en ontwikkeling van de betrekking tussen de gebieden aan beide zijden van de grens af te stemmen en passende oplossingen voor de op dit terrein optredende problemen te treffen.

Programma

7. Burger & Bestuur

Deelnemende partijen

Duitse en Nederlandse gemeenten, alsmede andere regionale overheden, Kamers van Koophandel in de Eems Dollard Regio.

Bestuurlijk belang

De gemeente is vertegenwoordigd door de burgemeester en een raadslid.

Financieel belang

De bijdrage voor 2025 voor Het Hogeland bedroeg € 4.995.

Financiële cijfers

Soort	31-12-2025	31-12-2024
Eigen vermogen	911	817
Vreemd vermogen	1.423	1.152

(Bedragen x € 1.000)

Financieel resultaat

Resultaat	2025	2024
Financieel resultaat	99	-/-143

(Bedragen x € 1.000)

Risico's

Geen

Omgevingsdienst Groningen (ODG)

Vestigingsplaats

Veendam

Doelstelling en openbaar belang

De ODG verzorgt de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van milieu, bouwen en wonen in opdracht van Groninger gemeenten en de provincie Groningen.

Programma

6. Ruimtelijke Ordening, Wonen & Duurzaamheid

Deelnemende partijen

Alle gemeenten in de provincie Groningen en de provincie Groningen.

Bestuurlijk belang

Gemeente Het Hogeland is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur door een wethouder.

Financieel belang

De kosten voor de ODG worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De bijdrage voor 2025 voor Het Hogeland bedroeg € 1.282.000. Het resultaat over 2025 is € 60.000.

Financiële cijfers

Soort	31-12-2025	31-12-2024
Eigen Vermogen	745	685
Vreemd Vermogen	5.303	5.674

(Bedragen x € 1.000)

Financieel resultaat

Resultaat	2025	2024
Financieel resultaat	60	369

(Bedragen x € 1.000)

Risico's

In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en lasten. Daarnaast blijft de gemeente verantwoordelijk voor de uitvoering van de VTH-taken. Niet (volledig) kunnen uitvoeren van controles.

Ontwikkelingen

De overeenkomst met de ontwikkelaar van het zaakstelsel is opgezegd. Dit heeft tot gevolg gehad dat er extra kosten zijn gemaakt om het oude zaakstelsel af te kopen en het nieuwe zaakstelsel te implementeren.

Publiek vervoer Groningen/Drenthe

Vestigingsplaats

Assen

Doelstelling en openbaar belang

Groningen en Drenthe willen een optimaal vervoersnetwerk creëren, dat betaalbaar en toekomstbestendig is; waarin duurzaam gebruik wordt gemaakt van alle vervoersmiddelen. Zodat alle inwoners naar hun werk of school gaan en/of deel willen nemen aan het sociale leven en voor bezoekers aan onze provincies.

Programma

5. Sociaal Domein & Volksgezondheid

Deelnemende partijen

De gemeente Eemsdelta, Het Hogeland, Westerwolde, Groningen, Westerkwartier, Midden-Groningen, Oldambt, Pekela, Stadskanaal, Veendam, AA en Hunze, Assen, Borger-Odoorn, Coevorden, De Wolden, Emmen, Hoogeveen, Meppel, Midden-Drenthe, Noordenveld, Tynaarlo, Westerveld, OV-bureau Groningen Drenthe.

Bestuurlijk belang

Bestaat uit een afvaardiging van de colleges van de deelnemers (1 bestuurder per regio). Regio Noord-Groningen waar de Gemeente Het Hogeland onder valt is vertegenwoordigd door een wethouder uit de gemeente Eemsdelta.

Financieel belang

De bijdrage in 2025 van de gemeente het Hogeland bedroeg € 51.667 plus € 3.761 voor de kosten van het klanttevredenheidsonderzoek. Totale bijdrage komt daarmee op € 55.429.

Financiële cijfers

Soort	31-12-2025	31-12-2024
Eigen vermogen	718	483
Vreemd vermogen	164	189

(Bedragen x € 1.000)

Financieel resultaat

Resultaat	2025	2024
Financieel resultaat	235	130

(Bedragen x € 1.000)

Risico's

Geen

Ontwikkelingen

Geen

GR GGD Groningen**Vestigingsplaats**

Groningen

Doelstelling en openbaar belang

De regeling stelt zich ten doel om door regeling en bestuur en door een doelmatige organisatie en coördinatie via intergemeentelijke samenwerking uitvoering te geven aan de volgende belangen;

- bescherming en bevordering van de gezondheid van de bevolking;
- bevolkingszorg.

Programma

5. Sociaal Domein & Volksgezondheid

Deelnemende partijen

Alle gemeenten in de provincie Groningen.

Bestuurlijk belang

Gemeente Het Hogeland is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur door een wethouder.

Financieel belang

De kosten voor de GGD worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De inwonersbijdrage voor 2025 voor Het Hogeland bedroeg € 1.652.843. Daarnaast is € 1.289.378 betaald aan vergoedingen voor afgenomen diensten.

Financiële cijfers

Soort	31-12-2025	31-12-2024
Eigen Vermogen	1.087	1.142
Vreemd Vermogen	7.965	26.504

(Bedragen x € 1.000, cijfers 2024 totaal voormalige GR PG&Z)

Financieel resultaat

Resultaat	2025	2024
Financieel resultaat	906	-1.078

(Bedragen x € 1.000, resultaat 2024 totaal voormalige GR PG&Z)

Risico's

In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en lasten. Daarnaast blijft de gemeente verantwoordelijk voor de taken op het gebied van publieke gezondheid en de jeugdzorg. De beschikbare weerstandscapaciteit is gelijk aan de algemene reserve per 31-12-2025 van € 113.000.

Ontwikkelingen

De Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten (RIGG) was bij het opmaken van de ontwerp-begroting nog onderdeel van de Gemeenschappelijke regeling PG&Z. Per 1 januari 2025 is de RIGG geen onderdeel meer van de regeling en zijn er dus ook geen resultaten te verantwoorden.

De GGD een zelfstandige organisatie die uitvoering geeft aan de publieke gezondheidszorg voor de Groninger gemeenten. Jaarlijks wordt een Dienstverleningsovereenkomst (DVO) vastgesteld tussen de gemeente Het Hogeland en de GGD. In de DVO zijn de taken en diensten beschreven die worden uitgevoerd binnen het programma Gezondheid, die worden uitgevoerd binnen de GGD.

Veiligheidsregio Groningen (VRG)

Vestigingsplaats

Groningen

Doelstelling en openbaar belang

De regeling stel zich ten doel om door regeling en bestuur en door een doelmatige organisatie en coördinatie via intergemeentelijke samenwerking uitvoering te geven aan de behartiging van de volgende belangen:

- brandweezorg;
- geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen;
- rampenbestrijding en crisisbeheersing;
- bevolkingszorg;
- melding, alarmering en coördinatie ambulancezorg en brandweer.

Programma

1. Veiligheid

Deelnemende partijen

Alle gemeenten in de provincie Groningen.

Bestuurlijk belang

Gemeente Het Hogeland is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur door de burgemeester.

Financieel belang

De kosten voor de Veiligheidsregio Groningen worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De bijdrage voor 2025 voor Het Hogeland bedroeg € 4.683.000.

Financiële cijfers

Soort	31-12-2025	31-12-2024
Eigen vermogen	11.159	9.775
Vreemd vermogen	28.685	31.032

(Bedragen x € 1.000)

Financieel resultaat

Resultaat	2025	2024
Financieel resultaat	1.356	3.647

(Bedragen x € 1.000)

Risico's

De diverse landelijke ontwikkelingen en de krappe financiële positie van de VRG brengen wel risico's met zich mee. De herhuisvesting van de kazerne aan de Sontweg in Groningen en het huisvestingsplan voor de rest van de regio zal in de toekomst tot een forse financiële opgave leiden. Het weerstandsvermogen van de Veiligheidsregio Groningen is niet voldoende en zal de komende jaren ook niet toereikend zijn.

Ontwikkelingen

Koopovereenkomst voor de gronden zijn in 2025 getekend. Dit betreffen de gronden aan de Bornholmstraat en het Winschoterdiep ten behoeve van de herhuisvesting van de kazerne aan de Sontweg. De gronden worden in juli 2026 overgedragen aan de VRG.

Vennootschappen/deelnemingen

Exploitatiemaatschappij Haven Lauwersoog B.V.

Vestigingsplaats

Lauwersoog

Doelstellingen openbaar belang

Verantwoordelijk voor het exploiteren, beheer en onderhoud van de haven Lauwersoog.

Programma

2. Bereikbaarheid

Deelnemende partijen

Gemeente Het Hogeland, Noardeast-Fryslân en de visafslag.

Bestuurlijk belang

Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).

Financieel belang

180 aandelen (nominale waarde/aandeel € 45,38) (45%).

Financiële cijfers

Soort	31-12-2025	31-12-2024
Eigen vermogen	887	651
Vreemd vermogen	883	781

(Bedragen x € 1.000)

Financieel resultaat

Resultaat	2025	2024
Financieel resultaat	255	167

(Bedragen x € 1.000)

Risico's

Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven aandelenkapitaal.

CSV Amsterdam B.V.

Vestigingsplaats

's-Hertogenbosch

Doelstellingen openbaar belang en Ontwikkelingen

Deze BV heeft gezorgd voor de afwikkeling van de procedure tussen Essent en de Staat der Nederlanden. De Algemene Vergadering van Aandeelhouders heeft op 17 april 2025 besloten de vennootschap op te heffen en te liquideren. De resterende liquide middelen zijn uitgekeerd aan de aandeelhouders en CSV Amsterdam B.V. is na de opheffing geen verbonden partij van de gemeente meer.

Programma

3. Economie & Werkgelegenheid

Deelnemende partijen

De aandelen zijn in handen van Nederlandse gemeenten en provincies.

Bestuurlijk belang

Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).

Financieel belang

0,47% aandelen

Financiële cijfers

Soort	31-12-2025	31-12-2024
Eigen vermogen*	0	8.580
Vreemd vermogen*	0	7

(Bedragen x € 1.000)

Financieel resultaat

Resultaat	2025	2024
Financieel resultaat*	0	8.096

(Bedragen x € 1.000)

Risico's

Er is geen risico meer na de opheffing van CSV Amsterdam B.V.

Enexis Holding N.V.**Vestigingsplaats**

's-Hertogenbosch

Doelstellingen openbaar belang

Enexis beheert het energienetwerk voor elektriciteit en aardgas in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,3 miljoen klanten (huishoudens, bedrijven en overheden) voor gas en 2,9 miljoen klanten voor elektriciteit. De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met o.a. toezicht vanuit de Autoriteit Consument en Markt.

Programma

3. Economie & Werkgelegenheid

Deelnemende partijen

De aandelen zijn in handen van Nederlandse gemeenten en provincies.

Bestuurlijk belang

Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA). De AVA is het hoogste besluitvormingsorgaan binnen Enexis.

Financieel belang

624.792 aandelen.

Financiële cijfers

Soort	31-12-2025	31-12-2024
Eigen vermogen	5.811	5.538
Vreemd vermogen	7.627	5.949

(Bedragen x € 1.000)

Financieel resultaat

Resultaat	2025	2024
Financieel resultaat	400	254

(Bedragen x € 1.000)

Risico's

Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven aandelenkapitaal.

Ontwikkelingen

Voorgestelde dividenduitkering over 2025 € 0,67 per aandeel (EUR 418.611).

Groningen Milieu (Omrin)

Vestigingsplaats

Leeuwarden

Doelstellingen openbaar belang

Het ophalen van huisvuil.

Programma

6. Ruimtelijke Ordening, Wonen & Duurzaamheid

Deelnemende partijen

BV Groningen Milieu is 100% dochter van NV Fryslân Milieu.

Bestuurlijk belang

Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).

Financieel belang

We betalen aan Groningen Milieu (Omrin) en aan Afvalsturing Friesland (ook handelsnaam Omrin) voor de diensten die we afnemen.

12.449 aandelen NV Fryslân Milieu inzameling

50 aandelen Afvalsturing Friesland verwerking afval

Totaal ontvangen dividend 2024 € 45.990 in 2025.

Financiële cijfers

Soort	31-12-2025	31-12-2024
Eigen vermogen	84.068	83.562
Vreemd vermogen	131.702	131.694

(Bedragen x € 1.000)

Financieel resultaat

Resultaat	2025	2024
Financieel resultaat	2.530	7.130

(Bedragen x € 1.000)

Risico's

Geen

Ontwikkelingen

Geen

N.V. Waterbedrijf Groningen

Vestigingsplaats

Groningen

Doelstellingen openbaar belang

Leveren van drinkwater.

Programma

8. Bedrijfsvoering

Deelnemende partijen

De aandelen zijn in handen van Groninger gemeenten en de provincie Groningen.

Bestuurlijk belang

Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).

Financieel belang

24 aandelen

Financiële cijfers

Soort	31-12-2025	31-12-2024
Eigen vermogen	N.N.B.	90.582
Vreemd vermogen	N.N.B.	243.330

(Bedragen x € 1.000)

Financieel resultaat

Resultaat	2025	2024
Financieel resultaat*	N.N.B.	1.322

(Bedragen x € 1.000)

Risico's

Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven aandelenkapitaal.

Ontwikkelingen

Geen

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)**Vestigingsplaats**

Den Haag

Doelstellingen openbaar belang

BNG Bank is de bank voor onder meer gemeenten, provincies, woningcorporaties en zorg- en onderwijsinstellingen. De bank stelt de publieke sector in staat maatschappelijke doelstellingen te realiseren.

Programma

8. Bedrijfsvoering

Deelnemende partijen

De aandelen zijn in handen van het Rijk, provincies en gemeenten.

Bestuurlijk belang

Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).

Financieel belang

46.995 aandelen

Financiële cijfers

Soort	31-12-2025	31-12-2024
Eigen vermogen	4.900.000	4.800.000
Vreemd vermogen	110.819.000	123.164.000

(Bedragen x € 1.000)

Financieel resultaat

Resultaat	2025	2024
Financieel resultaat*	172.000	294.000

(Bedragen x € 1.000)

Risico's

Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven aandelenkapitaal.

Ontwikkelingen

Vastgestelde dividenduitkering over 2025 € 1,41 per aandeel (€ 66.623).

Stichtingen en verenigingen

De Tirrel

Vestigingsplaats

Winsum

Doelstelling en openbaarbelang

In de Tirrel is zorg, onderwijs en sport gecombineerd in één gebouw. Alle gebruikers werken samen vanuit de gezamenlijke visie: Jij doet ertoe!. De Tirrel faciliteert en stimuleert daarmee een mini-samenleving, waarbij een meerwaarde ontstaat voor de betrokkenen. De gemeente is vanuit haar wettelijke taak hierbij verantwoordelijk voor de huisvesting van de basisscholen CBS De Piramiden en openbare basisschool De Tiggeldobbe, een sporthal en gymzaal die allen onderdeel uitmaken van het complex.

Programma

4. Leefbaarheid & Voorzieningen

Deelnemende partijen

Het eigendom van het gebouw is ondergebracht in een vereniging van eigenaren. De gemeente participeert hierin samen met de Hoven. Beide eigenaren hebben het beheer en de exploitatie van de (semi)publieke delen ondergebracht in een gezamenlijke beheerstichting. De gemeente is daarnaast nog eigenaar van een aantal commercieel te verhuren ruimten. Beheer en exploitatie hiervan is weggezet bij de Stichting Exploitatie de Tirrel.

Bestuurlijk belang

Het goed verlopen van beheer en exploitatie draagt bij aan de publieke taak van de gemeente op gebied van onderwijshuisvesting en het stimuleren van sport en bewegen.

Financieel belang

De gemeente draagt bij aan de jaarlijkse exploitatielasten van het complex voor een bedrag van € 0,85 mln. per jaar.

Financiële cijfers

Soort	31-12-2025	31-12-2024
Eigen Vermogen	N.N.B.	N.N.B.
Vreemd Vermogen	N.N.B.	N.N.B.

(Bedragen x €1.000)

Financieel resultaat

Resultaat	2025	2024
Financieel resultaat	N.N.B.	N.N.B.

(Bedragen x €1.000)

Zoals u bekend is, hebben wij in het kader van dit samenwerkingsverband een gezamenlijk gebouw gerealiseerd waarvoor de gemeente een forse garantstelling heeft afgegeven. Inmiddels is de bouw afgerond en zijn alle kosten volledig gefactureerd en verwerkt. Het belangrijkste resterende aandachtspunt betreft de afronding met de Belastingdienst inzake de btw-affhandeling. Op basis van de gesprekken met de belastingdienst is een bepaald kostenverhogend percentage gehanteerd ten aanzien van de BTW. Het wachten is op de daadwerkelijke eindafrekening vanuit de belastingdienst.

Risico's

Risico's ontstaan bij:

- Oplopende exploitatielasten waardoor de jaarlasten voor de gemeente hoger worden.
- Tegenvallers in de verhuuropbrengsten / langdurige leegstand bij het commerciële vastgoed waardoor de jaarlasten voor de gemeente hoger worden.
- Wanneer belangrijke partners stoppen met hun activiteiten in de Tirrel waardoor het concept onder druk komt te staan.

Ontwikkelingen

Verduurzaming van het pand door de oplevering van het Zonnedak in 2025.

Vereniging van Gemeenten Aandeelhouders binnen Noord-Nederland (VEGANN)

Vestigingsplaats

Leeuwarden (kantooradres gemeente Hardenberg)

Doelstellingen openbaar belang

De vereniging behartigt de belangen van de 44 (kleine) gemeentelijke Enexis-aandeelhouders in Noord-Nederland.

Programma

3. Economie & Werkgelegenheid

Deelnemende partijen

44 gemeenten (kleine Enexis aandeelhouders)

Bestuurlijk belang

Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA) van Enexis. Wethouder A. Nolles vertegenwoordigt de gemeente in de algemene ledenvergadering.

Financieel belang

De contributie in 2025 bedroeg € 490.

Financiële cijfers

Soort	31-12-2025	31-12-2024
Eigen vermogen	54	58
Vreemd vermogen	0	0

(Bedragen x € 1.000)

Financieel resultaat

Soort	2025	2024
Financieel resultaat	-4	9

(Bedragen x € 1.000)

Risico's

Geen

Ontwikkelingen

Geen

Stichting De Beemden

Vestigingsplaats

Bedum

Doelstellingen openbaar belang

De stichting stelt zich ten doel de exploitatie van:

- zwembad De Beemden te Bedum;
- openluchtzwembad De Hoge Vier te Winsum.

Programma

4. Leefbaarheid & Voorzieningen

Deelnemende partijen

Gemeente Het Hogeland en minimaal twee natuurlijke personen.

Bestuurlijk belang

De bestuurlijke vertegenwoordiging wordt op dit moment niet ingevuld.

Financieel belang

De bijdrage voor 2025 bedroeg € 123 (Bedum) en € 66 (Winsum).

Financiële cijfers

Soort	31-12-2025	31-12-2024
Eigen vermogen	N.N.B.	222
Vreemd vermogen	N.N.B.	233

(Bedragen x € 1.000)

Financieel resultaat

Resultaat	2025	2024
Financieel resultaat	N.N.B.	18

(Bedragen x € 1.000)

Risico's

Geen

Ontwikkelingen

Geen

Vereniging van Waddenzeegemeenten

Vestigingsplaats

Harlingen (statutair), Delfzijl (secretariaat)

Doelstellingen openbaar belang

Het tot stand brengen en in stand houden van een overlegstructuur voor het Waddenzeegebied om te komen tot een samenhangend beleid voor dit gebied.

Programma

7. Burger & Bestuur

Deelnemende partijen

Gemeente Schiermonnikoog, Ameland, Terschelling, Texel, Vlieland, Harlingen, Het Hogeland, Eemsdelta, Noardeast-Fryslân, Waadhoeke, Súdwest-Fryslân, Hollands Kroon, Den Helder en Oldambt.

Bestuurlijk belang

In 2022 is namens het college de heer Van Keijzerswaard afgevaardigde in het DB van de vereniging van Waddenzeegemeenten.

Financieel belang

Onze bijdrage voor 2025 bedroeg: € 76.983.

Financiële cijfers

Soort	31-12-2025	31-12-2024
Eigen vermogen	N.N.B.	167
Vreemd vermogen	N.N.B.	63

(Bedragen x € 1.000)

Financieel resultaat

Resultaat	2025	2024
Financieel resultaat	N.N.B.	31

(Bedragen x € 1.000)

Risico's

Geen

Ontwikkelingen

Geen

Stichting Beheer Oikocredit Nederland Fonds**Vestigingsplaats**

Utrecht

Doelstellingen openbaar belang

Verstrekken van microkrediet in ontwikkelingslanden.

Programma

8. Bedrijfsvoering

Deelnemende partijen

Particulieren en bedrijven.

Bestuurlijk belang

Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).

Financieel belang

243,73220 aandelen (EUR 48.746) per 31-12-2024

Financiële cijfers

Soort	31-12-2025	31-12-2024
Eigen vermogen*	N.N.B.	544
Vreemd vermogen*	N.N.B.	458

(Bedragen x € 1.000)

Financieel resultaat

Resultaat	2025	2024
Financieel resultaat*	N.N.B.	0

(Bedragen x € 1.000)

Risico's

Het risico beperkt zich tot het door de gemeente verworven aandelenkapitaal.

Ontwikkelingen

Dividend in 2025 € 264.

Overige verbonden partijen

Er is geen sprake van overige verbonden partijen.

Grondbeleid

In april 2025 heeft de gemeente Het Hogeland de Nota Grondbeleid 2025-2030 vastgesteld. Dit grondbeleid is een strategisch instrument waarmee de gemeente haar maatschappelijke, ruimtelijke en economische doelstellingen wil realiseren. Door middel van dynamisch grondbeleid geeft de gemeente actief richting aan ontwikkelingen die bijdragen aan ambities zoals betaalbare woningbouw, duurzame groei, economische vitaliteit en een kwalitatieve leefomgeving.

Bij elke ontwikkeling weegt de gemeente verschillende factoren af, zoals maatschappelijke meerwaarde, prioritering, financiële haalbaarheid en ruimtelijke inpassing. Wanneer de gemeente een actieve rol aanneemt, kan dit onder andere leiden tot grondexploitaties, strategische verwervingen of het vestigen van voorkeursrechten. Op deze manier zorgt de gemeente voor een doelgerichte en verantwoorde invulling van het grondbeleid.

Notitie Grondprijzen

In deze Notitie Grondprijzen 2025 worden de grondprijzen voor de verschillende woningbouw- en bedrijvenlocaties concreet gemaakt. Het Nota Grondbeleid 2025 beschrijft welke methodes worden gebruikt om de grondprijzen te bepalen en welke uitgangspunten daarbij gelden. In deze Notitie Grondprijzen 2025 worden de methodes nader beschreven en uitgewerkt. De methodes verschillen per functie, zoals bouwkvavels, bedrijfskvavels, overhoekjes, percelen aan nutsbedrijven, huur grond, pacht en dergelijke. De notitie wordt jaarlijks herzien.

Uitvoeringsnota Grondbeleid 2025-2030

De uitvoeringsnota Grondbeleid is een intern document met richtlijnen. Door regels voor besluitvorming en informatievoorziening over onder andere grondexploitaties vast te leggen, wordt een uniforme werkwijze bevorderd en duidelijkheid gecreëerd over de verantwoordelijkheden binnen het duale stelsel. De gemeenteraad stelt de financiële kaders (budgetrecht) vast, terwijl het college van B&W verantwoordelijk is voor de uitvoering binnen deze kaders, inclusief de inrichting van de financiële organisatie.

Het grondbedrijf is een integraal onderdeel van de gemeentelijke organisatie. Winsten en verliezen van grondexploitaties worden verrekend met de algemene reserve en deels uit de bestaande bestemmingsreserve 'grondexploitatie'. De systematiek van het nemen van winsten en verliezen houdt in dat deze moeten worden genomen op het moment dat deze gerealiseerd zijn, dan wel bekend zijn.

Vennootschapsbelasting

De gemeente is niet vrijgesteld van de betaling van vennootschapsbelasting. Ook het grondbedrijf heeft hier mee te maken. Eventuele winsten uit grondexploitaties worden belast met 19,0 tot 25,8% vennootschapsbelasting.

Prognoses financiële resultaten

Boekjaar 2025 stond in het teken van uitvoering en vooruitgang. Een groot deel van de grondexploitaties werd in 2025 grotendeels bouw- en woonrijp gemaakt, waardoor verschillende projecten een stap dichterbij realisatie zijn gekomen. Tegelijkertijd waren er het jaar onvoorziene uitgaven met name binnen het centrumplan Uithuizen. Echter is te concluderen dat de resultaten ten opzichte van vorig jaar stabiel zijn gebleven. Er is 1 grondexploitatie aan de totale herzieningen toegevoegd namelijk Leeuwstraat te Uithuizen

De inflatieontwikkelingen in 2025 waren stabiel en gaven geen aanleiding om af te wijken van de lange termijnverwachting van de Europese Centrale Bank (ECB) van 2% inflatie.

De omslagrente is vastgesteld conform de BBV-systematiek. Het percentage wordt bepaald aan de hand van het gewogen gemiddelde rentepercentage van de gemeentelijke leningenportefeuille, naar

verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen. Hieruit blijkt dat de gemeente Het Hogeland dit jaar meer rente ontvangt dan dat er rente betaald moet worden. Hierdoor staat de rentepercentage op 0%

De uitvoering van de bouw- en woonrijpwerkzaamheden heeft in 2025 geleid tot extra kosten buiten de begroting. Bij het centrumplan Uithuizen zorgden onvoorziene verontreinigingen met asbest, olie en slakken voor een aanzienlijke kostenstijging. Daarnaast zijn ook dit jaar extra uitgaven gedaan vanwege archeologische vondsten. Verder blijkt dat de geraamde sloopkosten in meerdere projecten hoger uitvallen dan vooraf ingeschat. Inmiddels tekent zich hierin een duidelijke trend af. Dit betekent dat in toekomstige centrumontwikkelingen structureel hogere budgetten nodig zijn voor archeologisch onderzoek, sloopkosten en sanering van verontreiniging.

Binnen de bedrijventerreinen geldt dat bedrijven doorgaans meer tijd nodig hebben om tot een definitieve aankoop over te gaan. Desondanks verkoopt de verkoop op Bedrijventerrein Het Aanleg voorspoedig. Op bedrijventerrein De Marne te Ulrum was de vraag zelfs zo groot dat het terrein per 2026 volledig is uitverkocht. Tegelijkertijd werd Tuinbouwbedrijventerrein Kruisweg uitgebreid met 21.355 m² extra uitgeefbare bedrijfsgrond. Deze gronden waren al wel beschikbaar maar niet in de grondexploitatie opgenomen vanwege weinig animo de afgelopen 20 jaar.

In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de geactualiseerde eindwaarden van alle grondexploitaties. De ramingen zijn gebaseerd op de berekening uit de Herziening Grondexploitaties 2026 en sluiten aan bij de jaarrekening 2025. Dit betekent dat de financiële positie van de grondexploitaties in hoofdlijnen stabiel is gebleven.

Winstneming

Bij winstgevendende plannen dient conform het BBV berekend te worden of winstneming van toepassing is. De basis voor de berekening is de PoC-methode, waarbij rekening wordt gehouden met de mate van gereedheid van het plan. Aan de hand van het percentage nog te maken kosten en nog te realiseren opbrengsten wordt de bruto winstneming bepaald. Door dit resultaat te verrekenen met de risico's, is de werkelijk te nemen winst te berekenen.

Voor 2025 wordt er een kleine winst genomen op plannen, Munster fase 2 en 3, Nijverheidsweg Uithuizen en 't Stee Adorp totaal € 92.000. Deze winstneming wordt toegevoegd aan de Bestemmingsreserve "Grondexploitaties". Deze bestemmingsreserve wordt gemaakt door winstnemingen toe te voegen aan de bestemmingsreserve. Daarnaast kan de bestemmingsreserve ingezet worden voor (kleine) schommelingen in de verliesvoorziening.

(verlies) voorziening

Ten opzichte van vorig jaar zal de totale voorziening van de grondexploitaties verhoogd worden. Zoals bij de prognose financiële resultaten beschreven zijn er een aantal plannen die extra investeringen nodig hebben. Geconcludeerd kan worden dat de voorzieningen ten opzichte van vorig jaar in zijn totaal toeneemt met € 90.784. De voorziening is per 31-12-2025 wordt € 7.794.694.

Afsluiten grex

De grondexploitatie LTS Locatie te Uithuizen (Ambacht Schoolstraat) zal per 31-12-2025 worden afgesloten met een verlies van € 399.850,- dit verlies wordt gedekt uit de bestaande voorziening van dit plan.

Bestemmingsreserves

Het Grondbedrijf kent 4 reserves. Onderstaande tabel laat de mutaties zien van de huidige bestemmingsreserves:

Voor 2025 zijn de volgende mutaties:

- Toevoeging winstneming van 3 plannen € 92.000.

Reserves:	1-1-2025	onttrekking	toevoeging	31-12-2025
Grondexploitatie	596.658	90.784	92.000	597.874
Bovenwijkse kosten Ter Laan 4	118.000	-	-	118.000
Bovenwijkse kosten Vogelzanglocatie	15.121	-	-	15.121
Woonplan haven Zoutkamp	-	-	2.320.000	2.320.000
Bestemmingsreserve strategische gronden	1.500.000	-	-	1.500.000

Risico/ weerstandvermogen

Risico's binnen het grondbedrijf worden vooral beïnvloed door de hoogte van de rente, de hoogte van de kosteninflatie, de hoogte van de kavelprijzen de stijging van de bouw/woonrijp kosten. In de risicoanalyse behorende bij Grondexploitatie overzicht 2025 zijn deze parameters aan de hand van de aantal scenario's doorgerekend. Het risico is vervolgens bepaald aan de hand van het effect van dit scenario maal de kans dat dit scenario werkelijkheid wordt. Het totale risico- en weerstandsvermogen van de woon- en bedrijfsplannen is berekend op € 767.000.

Scenario	Risico
Totaal wonen	-407.000
Totaal bedrijven (incl. centrumplannen)	-360.000
Totaal wonen en bedrijven	-767.000

Grondexploitatie	Resultaat EW totaal 2025	Resultaat EW totaal 2026	Verschil EW	Voorzie- ning 1-1-2025	Voorzie- ning 1-1-2026	Verschil voorzie- ning	Winst- neming 2025	Afsluiten 2025
Almersma, Uithuizen	-1.355.800	-1.319.598	36.202	1.355.800	1.319.598	36.202	-	-
Bedrijvenpark Ulrum	206.326	168.520	-37.806	-	-	-	-	-
De Laan Zuid Fase 2	13.460	-10.348	-23.808	-	10.348	-10.348	-	-
Het Aanleg, Winsum	-842.001	-755.021	86.980	842.001	755.021	86.980	-	-
LTS Locatie Uithuizen	-431.362	-399.850	31.512	431.362	399.850	31.512	-	399.850
Molenerf, CU Uithuizen	-2.078.480	-2.245.904	-167.424	2.078.480	2.245.904	-167.424	-	-
Munster Fase 2&3, Winsum	586.003	523.007	-62.996	-	-	-	58.500	-
Nijverheidsweg bedrijventerrein, Uithuizen	177.736	166.872	-10.863	-	-	-	2.500	-
t Stee Adorp	240.395	234.906	-5.489	-	-	-	31.000	-
Schoolstraat, CU Uithuizen	-1.641.128	-1.755.853	-114.725	1.641.128	1.755.853	-114.725	-	-
Ter Laan 4, Bedum	413.015	530.035	117.020	-	-	-	-	-
Trekweg, Ulrum	-337.390	-329.444	7.947	337.390	329.444	7.947	-	-
Tuinbouwbedrijven terrein, Kruisweg	-29.738	164.164	193.901	29.738	-	29.738	-	-
Ds. Uilkenstraat, Eenrum	2.903	-5.028	-7.931	-	5.028	-5.028	-	-
WA School (Wilgenhof) Uithuizen	-5.511	-728	4.783	5.511	728	4.783	-	-
Leeuwstraat*	-982.501	-972.919	9.581	982.501	972.919	9.581	-	-
Totaal	-6.064.072	-6.007.189	56.883	7.703.910	7.794.694	-90.784	92.000	399.850

Boekwaarde verloop	Boekwaarde 1-1-2025	Mutatie 2025	Boekwaarde 1-1-2026	Koster per 1-1-2026	Opbrengsten per 1-1-2026	Contante waarde 31-12-2025	Opmerking
Almersma	-1.300.261	68.243	-1.232.018	135.250	47.670	-1.293.724	Rentevoordeel door omslagrente van 0%
Bedrijvenpark Ulrum	398.703	511.490	910.193	734.329	-	168.520	Extra kosten Haarweg
De Laan Zuid fase 2	161.729	221.368	383.098	437.432	50.394	-9.946	
Het Aanleg	-1.292.137	427.598	-864.538	600.417	715.939	-725.702	Rentevoordeel door omslagrente van 0%
LTS locatie	-302.842	-97.009	-399.850	-	-	-392.010	GREX wordt afgesloten per 31-12-2025
Molenerf	-1.217.575	-2.496.284	-3.713.859	2.579.217	4.049.250	-2.158.693	Meerwerk archeologie en verontreiniging olie & asbest
Schoolstraat	-1.501.251	-823.530	-2.324.781	481.072	1.050.000	-1.721.425	Meerwerk herstraten en verontreiniging slakken
Totaal CPU	-2.718.827	-3.319.814	-6.038.641	3.060.289	5.099.250	-3.880.118	
Munster fase 2&3	166.520	1.347.103	1.513.624	2.770.557	1.807.646	523.007	Meerwerk hagen en rentenadeel door positief resultaat
Nijverheidsweg	-49.355	-16.830	-66.185	330.015	599.568	166.872	
Stee Adorp	566.869	-231.644	335.225	100.318	-	234.906	
Ter Laan 4	1.537.232	18.538	1.555.770	2.255.504	1.306.057	530.035	Hogere opbrengsten dan begroot
Trekweg	107.050	-55.427	51.623	381.066	-	-322.984	
Tuinbouwbedrijf enterrein	-128.590	-2.250	-130.840	132.820	428.200	164.164	Hogere opbrengsten dan begroot
Kruisweg							
Ds. Uilkenstraat Eenrum	-62.566	38.804	-23.762	118.644	138.375	-4.833	
WA School Uithuizen	-	93.853	93.853	254.231	163.500	-686	
Leeuwstraat Uithuizen	315.898	-394.149	-78.252	1.472.317	624.586	-898.827	Nieuw vastgestelde GREX in 2025
Totaal GREX	-2.600.576	-1.390.125	-3.990.701	12.783.191	10.981.183	-5.741.326	

Prognose Bouwkavels:

In 2025 zijn er 36 kavels verkocht

Programma Woningbouw	Totaal aantal stuks	Nog te verkopen aantal stuks	Nog te verkopen percentage
Rijwoningen sociaal	35	2	6%
Rijwoningen	27	4	15%
Twee-onder-een-kap	48	18	38%
Vrijstaand (incl. dienstwoningen)	81	32	40%
Appartementen	9	9	100%
Totaal	200	65	33%

Uit het overzicht blijkt dat nog 65 woning kavels beschikbaar zijn in de gemeente welke vallen onder de grondexploitaties. Een groot deel van deze woningbouwproductie vloeit voort uit Munster fase 2&3 en in

Bedum nog 2-onder-1-kap-woningen. Daarnaast levert de WA School (Wilgenhof) Uithuizen nog een aantal nieuwe kavels, die komende jaren in de markt worden gezet.

De gele balken geeft aan hoeveel woningen er nog in de planning staan en de bruine balken geven aan hoeveel bedrijfswoningen de komende jaren worden uitgegeven. Hieruit blijkt dat over 3 jaar de totale voorraad zo goed als verkocht is. Voor de jaren erna zijn nieuwe plannen in de maak, zoals Folkerda locatie Bedum en voormalig Heiploegterrein in Zoutkamp. Daarnaast zijn er nog behoorlijk wat woningbouw ontwikkelingen in de gemeente die door projectontwikkelaars worden opgepakt.

Het bouwprogramma geeft inzicht in hoeveel vierkante meter bedrijventerrein er nog op de planning staat om gerealiseerd te worden. In 2025 is, binnen de plannen Het Aanleg, Bedrijventerrein Ulrum en Nijverheidsweg, circa 12.642m² bedrijventerrein verkocht. Bij het plan Tuinbouwbedrijventerrein Kruisweg is circa 21.355m² toegevoegd.

Programma Niet-Woningbouw	Totaal uitgeefbaar m ²	Nog te verkopen m ²	Nog te verkopen %
Bedrijven	81.708	44.488	54%
Kantoren	0	0	
Winkels en horeca	2.180	2.180	100%
Maatschappelijk	0	0	
Woon-werk	0	0	
Totaal	83.888	46.668	56%

Onderstaande diagram laat zien dat we naar verwachting in 2026 een groot deel van de bedrijfsgroonden gaan verkopen. Vanaf 2027 zal de totale voorraad zo goed als uitverkocht zijn. Er is nog een piek in 2032, dit heeft te maken met de bedrijfskavels aan de Nijverheidsweg die nu nog gebruikt worden voor tijdelijke huisvesting.

Aardbevingen

Inleiding

De aanpak van de gevolgen van gaswinning en aardbevingen worden steeds zichtbaarder en concreter voor onze inwoners. Het kan natuurlijk altijd nog anders of beter, maar onze intentie is daar alles in te doen wat in ons vermogen ligt.

In 2025 werden inwoners weer geconfronteerd met aardbevingen in en rond onze gemeente. De aardbevingen bij Usquert en Zeerijp maken duidelijk dat we er nog niet zijn. Werken aan veiligheid en herstel blijft noodzakelijk. Dit benadrukt maar weer dat de gevolgen van de gaswinning nog steeds doorgaan. Het Groningenveld is gesloten, maar dat betekent niet dat er geen gas meer wordt gewonnen in Groningen. Ook in en rond Het Hogeland zijn kleine gasvelden. Gaswinning daaruit kan risico's blijven geven.

De versterkingsopgave gaat over veiligheid, maar ook over vertrouwen en het gevoel van thuis. Als gemeente hebben we de verantwoordelijkheid om dit proces menselijk, zorgvuldig en begrijpelijk te maken. Door goed te luisteren naar inwoners en samen te werken met onze partners, grijpen we de versterking aan als kans om wijken en dorpen klaar te maken voor de toekomst. We bouwen niet alleen aan veilige woningen, maar ook aan een groene, leefbare omgeving waar mensen elkaar kunnen ontmoeten. In deze opgave is het belangrijk dat inwoners ondersteuning kunnen krijgen wanneer zij dat nodig hebben. Aardbevingscoaches staan klaar om te luisteren, mee te denken en te helpen bij vragen of zorgen tijdens het versterkingsproces.

Naast het versterken gaat het voor de inwoners vooral over perspectief. Hieraan zijn in Nij Begun veel maatregelen in de Sociale en Economische Agenda gewijd. De verschillende maatregelen waarover we als gemeente gaan, zijn door het Rijk bekrachtigd en zijn door het Rijk meerjarig middelen toegezegd. In 2025 hebben wij actief de coördinatie van de agenda's van Nij Begun opgepakt.

1. Veiligheid voor alle inwoners

Gaswinning

In maart 2025 heeft de minister van Klimaat en Groene Groei (KGG) definitief besloten het winningsplan voor winning uit het Warffumveld goed te keuren. In mei 2025 zijn we samen met provincie en waterschap in beroep gegaan tegen dit besluit. Daarnaast hebben we een voorlopige voorziening aangevraagd, om gaswinning uit het Warffumveld stil te zetten zolang ons beroep nog niet in behandeling is genomen. De voorlopige voorziening is afgewezen. De zitting voor ons beroep moet nog plaatsvinden, we wachten nog steeds op een uitnodiging van de Raad van State.

De versterkingsopgave in Het Hogeland

De versterkingsopgave in Het Hogeland is breed. Het gaat om particuliere en huurwoningen, om panden van ondernemers, dorpshuizen, zorggebouwen, erfgoed, scholen en andere maatschappelijke voorzieningen. Al deze gebouwen moeten veilig zijn voor de mensen die er wonen, werken of samenkomen.

In totaal gaat het om 2.727 adressen binnen de versterkingsopgave. Dit zijn adressen waarvan wordt onderzocht of ze veilig zijn. In sommige gevallen kan een pand worden versterkt. In andere gevallen is sloop en nieuwbouw nodig. Een deel van de adressen zit nog in de opname- of beoordelingsfase. Dat betekent dat nog niet voor alle adressen vaststaat welke maatregel nodig is. Inmiddels is ongeveer 62% van de adressen op norm. Dat zijn 1.691 van de 2.727 adressen. De opdracht voor deze opgave aan de Nationaal Coördinator Groningen is vastgelegd in het door u vastgesteld Lokaal Plan van Aanpak.

In 2025 is veel werk verzet. Er is gestart met de versterking of sloop-nieuwbouw van 228 woningen. Daarnaast zijn 223 woningen afgerond en opgeleverd. Deze cijfers laten zien dat de versterking voortgang boekt, maar ook dat de opgave nog niet is afgerond.

Onderdeel van deze cijfers zijn de onderwijsgebouwen in het Scholenprogramma. Als laatste school is de versterking/nieuwbouw van Het Hogeland College in Uithuizen in 2025 afgerond. Nog in uitvoering is de vervangende nieuwbouw van de gymzaal in Zandeweer.

Ook onderdeel van de cijfers zijn de woningen in het Zorgprogramma. In Uithuizen zijn de bewoners van Hunsingoheerd verhuisd naar de tijdelijke woningen aan Dingeweg en is de versterking van het gebouw gestart. Ook de vervangende nieuwbouw De Zijwende is gestart en de versterking van de woningen in Bedum is doorgegaan.

Versterking als kans voor vernieuwing van de wijk

In wijken waar veel woningen worden vervangen door nieuwbouw hebben we ook het omliggende gebied aangepakt. Dat doen we niet alleen om woningen veilig te maken, maar ook omdat het een kans is om de hele wijk te verbeteren.

Samen kijken we niet alleen naar de woningen, maar ook naar straten, groen, water en plekken om elkaar te ontmoeten. Bewoners en omwonenden denken vanaf het begin mee. Zij geven aan wat zij belangrijk vinden, zoals voldoende groen, veilige routes en goede parkeerplekken. In 2025 zijn zo de plannen voor de wijken Arp Snitgerhof en de Riepenbuurt in Uithuizen tot stand gekomen.

Het hele proces rond vervangende nieuwbouw is een ingrijpende gebeurtenis voor inwoners. Niet alleen verhuizen, in een tijdelijke woning wonen en terugverhuizen naar de nieuwe woning. Ook sociale en maatschappelijke gevolgen hebben impact. De oude vertrouwde buurt is veranderd, sociale verbanden kunnen veranderen etc. Daarom is in 2025 ook besloten om hiervoor extra inzet te gaan organiseren door o.a. het aantal aardbevingscoaches uit te breiden.

Nij Begun - Agenda voor Herstel: samenwerken als één overheid

In juni 2025 is de Agenda voor Herstel van Groningen ondertekend. In deze agenda hebben overheden afgesproken om als één overheid samen te werken aan schadeherstel, versterking en verduurzaming. Het doel is om beter samen te werken, duidelijker te communiceren en oplossingen te bieden die passen bij de situatie van inwoners. De agenda is onderdeel van Nij Begun en richt zich op herstel dat voor mensen merkbaar is. Deze afspraak wordt concreet vormgegeven in het startgebied Oosternieland. In dit dorp wordt gewerkt met een persoonlijke aanpak. Inwoners hebben één contactpersoon en kijken samen naar vragen over schadeherstel, versterking en verduurzaming. De ervaringen in Oosternieland helpen om deze manier van werken verder te verbeteren en ook op andere plekken toe te passen.

Acuut Onveilige Situaties (AOS)

Onze eigen aardbevingsconsulent helpt inwoners in acuut onveilige situaties en zorgt ervoor dat dossiers die dreigen vast te lopen bestuurlijk en ambtelijk onder de aandacht komen. Daar waar mogelijk proberen we te interveniëren om een oplossing te creëren.

In 2025 zijn er 65 AOS-meldingen geweest. Hiervan waren 51 ongegrond en 14 gegrond. Bij deze laatste volstaat bij enkele een relatief kleine ingreep om het probleem op te lossen, bij sommige is een meer ingrijpende ingreep noodzakelijk en bij een paar is het gebouw vanwege de onveiligheid ontruimd en 'in de hekken' geplaatst om een grote ingreep of versterking te gaan uitvoeren.

Vergroten van mentale en sociale gezondheid

De gevolgen van de gaswinning hebben grote gevolgen voor de mentale en sociale gezondheid van onze inwoners. In 2025 hebben de aardbevingscoaches zich weer ingezet om individuele inwoners, dorpen en wijken bij te staan en te ondersteunen. We monitoren de inzet en de resultaten van de aardbevingscoaches met behulp van de GGD. In 2025 hebben we de opdracht voor de

aardbevingscoaches in uitgebreidere vorm met extra medewerkers aanbesteed. De opdracht is vanaf 2026 voor vier jaar gegund aan Mensenwerk Het Hogeland.

Daarnaast hebben we in 2025 extra ingezet op jongeren in het aardbevingsgebied door een pilot schoolmaatschappelijk werk te lanceren op een aantal scholen in het aardbevingsgebied. Deze pilot was succesvol en wordt in 2026 voortgezet.

In 2025 zijn we samen met de regio begonnen met het opstellen van een bovenlokaal programma dat monitoring, kennisdeling en organisatie tussen aardbevingsgemeenten bevordert. En we zijn gestart met het opstellen van een uitvoeringskader voor het inzetten van de middelen voor sociale en emotionele ondersteuning die we van 2026 tot en met 2030 van het Rijk ontvangen. Zowel het bovenlokale programma als het uitvoeringskader met concrete inspanningen worden in 2026 opgeleverd.

2. Een toekomstperspectief

Brede welvaart en toekomstperspectief

Lokaal programmaplan Kop op 't Hogeland NPG

Het jaar 2025 stond binnen gemeente Het Hogeland in het teken van projectontwikkeling vanuit het lokaal programmaplan Kop op 't Hogeland. Er zijn 2 nieuwe projecten opgestart, 3 bestaande projecten geborgd en er is extra aandacht besteed aan twee lopende NPG-projecten.

Ontwikkeling van NPG-projecten

De NPG-projecten zijn volop in ontwikkeling en worden intensief begeleid. Er zijn in 2025 twee nieuwe projecten goedgekeurd, te weten Meanderen in het Reitdiepdal en Kerk Obergum. In 2025 zijn twee nieuwe aanvragen rondom waterrecreatie voorgeleid aan college en bestuur en deze worden in het nieuwe jaar beoordeeld door het NPG-bestuur.

Vanuit de programmalijn Toekomstige Bedrijvigheid uit het Lokaal Programmaplan lag de focus in 2025 op de projectontwikkeling, die begin 2026 ter beoordeling aan college en raad wordt voorgelegd.

Nij Begun – Economische en Sociale Agenda

De coördinatie voor Nij Begun en dus ook de Economische en Sociale Agenda is belegd in het programma Aardbevingen.

Economische Agenda

De Economische Agenda kan beschouwd worden als een belangrijke pijler van het economisch beleid van Het Hogeland en de hele Nij Begun regio voor de komende decennia.

Wat hebben we in de afgelopen periode gedaan

- Mei/juni 2025: vaststelling Economische Agenda door alle 16 Groningse en Noord-Drentse overheden en het Kabinet.
- In oktober 2025 – in de aanloop naar het eerste Uitvoeringsplan Economische Agenda – heeft het Hogelandster College een ambitedocument aangeboden aan kwartiermaker Klompjen.

In algemene zin heeft gemeente Het Hogeland zich in de diverse structurele bestuurlijke en ambtelijke overlegorganen proactief en meedenkend opgesteld.

Sociale Agenda

In januari 2025 is de Sociale Agenda Nij Begun gepresenteerd en op 1 april 2025 is de Sociale Agenda definitief vastgesteld door alle colleges in de Nij Begun regio.

De 16 maatregelen die zijn opgenomen in de Sociale Agenda (SA) worden de komende maanden verder uitgewerkt en in de lijnorganisatie belegd.

De conclusie is dat er een aantal maatregelen zijn waar we als gemeente een directe rol hebben in de uitvoering. Daarnaast zijn er maatregelen waarbij we vanuit onze beleidsdoelstellingen kunnen mee denken over de aanpak. Maatregelen die vanuit dat perspectief prioriteit hebben zijn; maatregel 2 'ontmoetingsplekken', maatregel 3 'dorpsondersteuners', maatregel 9 'stevige basis voor taal en (digitale) geletterdheid', maatregel 10 'Nij Begun banen', maatregel 12 'versterken financiële weerbaarheid' en maatregel 13 'verlagen aantal voortijdig schoolverlaters'.

Uitgangspunt van de Sociale Agenda is dat de maatregelen die nu al in gang zijn gezet met een andere financiering die eindigt in ieder geval doorlopen. Een aandachtspunt hierbij is een soepele overgang van maatregelen die nu al lopen naar financiering door Nij Begun en de opschaling van reeds lopende maatregelen.

Vertrouwen in overheid

We willen een betrouwbare overheid zijn en naast de inwoners staan. Onze communicatie- en participatiestrategie is daarop afgestemd. Dit doen we met de omgeving in dialoog, transparantie, trots en eenduidige en herkenbare boodschappen. Hiervoor hebben we verschillende middelen gebruikt zoals nieuwsbrieven, Whatsappgroepen, bijeenkomsten. Dat gaat bijvoorbeeld over de versterkingsaanpak, de (nieuwe) regelingen voor schadeherstel, maatregelen uit Nij Begun en projecten van Nationaal Programma Groningen. Maar ook over de gevolgen van (het stoppen) van gaswinning. Communicatie en participatie gaat altijd uit van: doen wat we beloven.

3. Jaarrekening 2025

Financiën

In 2025 zijn er veel middelen uitgegeven en zijn ook van het Rijk veel middelen ontvangen. In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de Meerjarige regelingen SPUK aardbevingsgebied:

Regeling	Nij Begun	Raming	Werkelijk	Restant
inkomsten		107.300	67.504	39.796
Verbeteren van de sociale cohesie (Blok B)	n.v.t.	21.876	16.692	5.184
Leefbaarheid en wijkontwikkeling	M14	21.904	5.476	16.428
Herstel openbare ruimte na versterking (Blok D)	M15	31.398	25.014	6.384
Extra budget personeel- en organisatiekosten (Lumpsum)	M18	17.270	11.615	5.655
Knelpuntenbudget gemeenten	M31	8.131	6.381	1.750
Sociale en emotionele ondersteuning	M23	6.721	2.326	4.395
uitgaven		67.504	33.125	34.378
Verbeteren van de sociale cohesie (Blok B)	n.v.t.	16.692	8.279	8.413
Leefbaarheid en wijkontwikkeling	M14	5.476	0	5.476
Herstel openbare ruimte na versterking (Blok D)	M15	25.014	11.583	13.431
Extra budget personeel- en organisatiekosten (Lumpsum)	M18	11.615	9.741	1.873
Knelpuntenbudget gemeenten	M31	6.381	2.419	3.962
Sociale en emotionele ondersteuning	M23	2.326	1.103	1.223

(Bedragen per 31-12-2025 x € 1.000)

Knelpuntenbudget

Omdat verantwoording vooraf niet mogelijk is gezien de brede kaders van het knelpuntenbudget, is toegezegd dat de specifieke inzet van deze middelen wordt toegelicht in de reguliere P&C documenten:

In 2025 zijn verschillende uitgaven t.l.v. het knelpuntenbudget gebracht. Conform de afspraak zijn kosten t.b.v. Tocamaheerd hier geboekt (circa € 75.000 hetgeen conform planning is). Om projectgebieden bereikbaar te houden, zijn buiten die gebieden werkzaamheden verricht die niet t.l.v. de inpassingskosten komen (totaal circa € 55.000). Verder zijn er kosten geweest in het startgebied Oosternieland (circa € 15.000) en zijn aankopen onroerend goed hier geboekt (circa € 360.000).

Risico's aardbevingen

De gaswinning uit het Groningenveld is beëindigd, maar aardbevingen als gevolg van eerdere winning en de voortzetting van gaswinning uit kleine gasvelden blijven zich de komende jaren voordoen. De kans op een zware beving neemt af, maar kan niet volledig worden uitgesloten. Dit brengt blijvende risico's met zich mee voor de fysieke veiligheid van inwoners, de versterkingsopgave en het gevoel van veiligheid en vertrouwen in de overheid.

Een belangrijk risico betreft de planning en uitvoeringscapaciteit van de versterkingsopgave. De gemeente is hierbij afhankelijk van externe partijen, zoals het NCG, woningstichtingen, aannemers en andere uitvoerende organisaties. Vertragingen in beoordelingen, besluitvorming, aanbestedingen of uitvoering kunnen leiden tot uitstel van versterkings- en herinrichtingsprojecten. Dit kan niet alleen financiële consequenties hebben, maar ook leiden tot toenemende maatschappelijke onrust, verminderde veiligheidsbeleving en extra druk op de gemeentelijke organisatie. Ook intern is de beschikbare capaciteit een aandachtspunt waar we gericht op moeten sturen. Dit houdt onder meer in dat we goed functionerende mensen moeten proberen te behouden en voorzichtig moeten zijn met afbouw van fte's.

Daarnaast bestaat het risico dat de complexiteit door gebiedsgerichte en integrale aanpak toeneemt. Het combineren van versterking met verduurzaming, schadeafhandeling, herinrichting van de openbare ruimte en andere gemeentelijke ambities vraagt om intensieve afstemming, regie en participatie. Onvoldoende samenhang of afstemming tussen betrokken partijen kan leiden tot inefficiënties, hogere kosten en teleurstelling bij inwoners over verwachtingen en resultaten. Ter beheersing van dit risico voeren we frequent overleg met betrokken partijen om bij te sturen waar dat nodig is.

Ook aan de sociaal-emotionele kant blijven risico's aanwezig. Hoewel extra ondersteuning beschikbaar is, bestaat het risico dat de vraag naar psychosociale hulp en begeleiding hoger blijft dan verwacht, mede door langdurige trajecten, stapeling van problemen en nieuwe of aanhoudende aardbevingen. Dit kan leiden tot extra druk op gemeentelijke capaciteit en middelen en vraagt blijvende aandacht voor passende ondersteuning, nazorg en preventie, in het bijzonder voor kwetsbare groepen en kinderen. Hierop is reeds geanticipeerd door verhoging van het hiervoor beschikbare budget, maatregel 23. Met deze extra middelen denken we dit risico afdoende te kunnen beheersen.

Daarnaast kunnen stijgende kosten, bijvoorbeeld door inflatie of schaarste op de bouwmarkt, leiden tot overschrijdingen of noodzaak tot herprioritering binnen projecten en programma's. Dit zien we met name bij de inpassingskosten. Hier lijkt een tekort aan middelen voor de inpassingskosten voor de inrichting van de openbare ruimte te ontstaan. De hiervoor toegekende budgetten staan onder druk door prijsstijgingen en doordat tijdens de uitvoering van de versterkingsopgave extra woningen en gebieden aan de scope toegevoegd zijn. Indien de beschikbare middelen ontoereikend blijken, kan dit gevolgen hebben voor de fasering, kwaliteit en integraliteit van projecten. De gemeente beheerst dit risico door het actief monitoren van kostenontwikkelingen, het actualiseren van ramingen en het voeren van overleg met het Rijk en regionale partners over de inzet en toereikendheid van middelen. Hierover worden reeds constructieve gesprekken tussen Rijk en Regio gevoerd.

Tot slot vormt het vertrouwen van inwoners in de overheid een blijvend aandachtspunt en risico. Onvoldoende duidelijkheid, veranderende kaders of het niet (tijdig) waarmaken van verwachtingen kunnen dit vertrouwen verder onder druk zetten. Dit vraagt om blijvende inzet op transparante communicatie, realistische verwachtingen, participatie en het doen wat wordt beloofd.

De gemeente Het Hogeland blijft deze risico's actief monitoren en beheersen door nauwe samenwerking met partners, voortdurende afstemming in regionaal verband, tijdige bestuurlijke en ambtelijke bijsturing en door het centraal blijven stellen van de veiligheid, gezondheid en het perspectief van onze inwoners.

Grote Projecten en Programma's

Centrumplannen

Bij de herindeling zijn de bij de afzonderlijke gemeenten lopende centrumplannen vanwege de samenhang en gelijke doelen, ondergebracht in het Programma Centrumplannen. Gemeenschappelijk doel is het realiseren van aantrekkelijke en compacte centra die bijdragen aan de brede welvaart van inwoners en bedrijven en die mede de centrumfunctie van betreffende kernen ondersteunt en versterkt. Door een goed voorzieningenniveau een aantrekkelijk en vitaal centrumgebied te bieden wordt bijgedragen aan de algemene leefbaarheid.

In 2025 is verder uitvoering gegeven aan de centrumplannen, hieronder is dit per kern weergegeven.

Nationaal Programma Groningen

Uit het Nationaal Programma Groningen (hierna te noemen: NPG) is in 2019 een bedrag van 11,6 miljoen euro beschikbaar gekomen om een "plus" te zetten op de realisatie van de bestaande centrumplannen in Bedum, Winsum, Uithuizen en Uithuizerveen. Deze extra middelen worden besteed aan aanvullende projectonderdelen in deze centra, waarvoor in de binnen de vroegere gemeenten nog gemaakte plannen geen financiële ruimte aanwezig was. In 2021 is vanuit NPG een bedrag van 1,3 miljoen euro beschikbaar gesteld om ook voor Leens te komen tot uitvoering van een centrumplan.

Tot en met 2025 is ongeveer 50% van de subsidieën uitgegeven. Voor het grootste deel van het restant zijn verplichtingen aangegaan (veel werken staan voor uitvoering gereed of zijn gepland).

Regiodeal Masterplan Regiocentra

Het opstellen van de masterplannen voor Bedum en Uithuizen met het vaststellen van die plannen inclusief uitvoeringsagenda in de raad van december jl. afgerond. Hiermee is fase 1 van de Regiodeal Masterplannen Regiocentra -opstellen visie en uitvoeringsagenda- ook beëindigd. Gestart is met fase 2: de uitvoering van de verschillende projecten van die uitvoeringsagenda's (projecten die voor 2028 in uitvoering worden genomen). Voor deze fase is van de provincie de subsidie van 1,7 miljoen euro per kern ontvangen, door u beschikbaar gesteld in de najaarsnota 2025. Samen met de provincie en andere gemeente is ook gestart met fase 3 van de Regiodeal. Dit begint met het uitwerken van de verdeling van de voor deze Regiodeal beschikbare middelen in de Economische Agenda.

Overzicht bijdragen

Programma Centrumontwikkeling Winsum

Inhoudelijke stand van zaken

In 2025 is gewerkt aan de herijking van de centrumplan onderdeel Boogplein, besluitvorming zal begin 2026 plaatsvinden. De besluitvorming over het onderdeel Wierde van Waarde is in verband met de herijking opgeschoven omdat de invulling hiervan direct afhankelijk is van de uitkomst van de herijking. Voor het opstellen van een Masterplan Toekomstvisie Winsum is het krediet beschikbaar gesteld, het opstellen hiervan start in 2026.

Financiële stand van zaken

- Tot en met 2025 uitgegeven: € 2.470.000
- Totaal beschikbaar budget centrumplan Winsum: € 5.940.000

Verwachting: aandachtspunt bij herijking Boogplein, uitkomst bepaalt de investering, nog niet duidelijk of dit binnen het budget past.

Risico's en aandachtspunten

- **Uitvoeringsrisico:** overgang van herijking naar uitvoering kan leiden tot vertraging door procedures, participatie of vergunningverlening.
- **Financieel risico:** prijsstijgingen in de bouwsector kunnen effect hebben op de haalbaarheid van deelprojecten binnen het vastgestelde budget.
- **Maatschappelijke context:** veranderend winkelgedrag en druk op voorzieningen vragen om blijvende flexibiliteit in de centrumprogrammering.

Programma Centrumontwikkeling Uithuizen

Inhoudelijke stand van zaken

Het project Schoolstraat is vrijwel gerealiseerd: Zo zijn de nieuwbouw van de Albert Heijn en de verbouw van de Rank gerealiseerd en de betreffende winkels geopend. De herinrichting van de openbare ruimte ligt vanwege vertraging door weersomstandigheden licht achter op de planning. Verwachting is dat dit begin 2026 alsnog kan worden afgerond.

In het project Molenerf: Is het bestaande vastgoed van de Passage, Aldi en Sennema-locatie gesloopt. Een start is gemaakt met de nieuwbouw van een nieuwe Lidl-supermarkt en de herinrichting van de openbare ruimte. Ook is afgelopen jaar de ontwikkeling van vm. SNS-locatie voorbereid. In 2026 zal de verkoop/aanbesteding van deze ontwikkeling daadwerkelijk in de markt worden gezet. De realisatie van het project Molenerf zal zeker geheel 2026 nog doorlopen. De start van de realisatie van de SNS-locatie wordt in 2027 verwacht.

Verder is in het najaar van 2025 gestart met nieuwbouw van appartementen op de vm. Komeet-locatie. Begin 2026 zal ook gestart worden met de realisatie van de 538-locatie. Het centrumplan bevindt zich hiermee in een gevorderde uitvoeringsfase, waarbij concrete resultaten zichtbaar zijn in het commerciële vastgoed, in de openbare ruimte en in het woningaanbod.

Financiële stand van zaken

- Tot en met 2025 uitgegeven: € 11.070.000.
- Totaal beschikbaar budget centrumplan Uithuizen: € 14.984.000.

Financiële stand: verwachting om binnen budget te blijven.

Risico's en aandachtspunten

- **Financieel:** afrondende werkzaamheden en nazorg kunnen nog druk zetten op het resterende budget.
- **Inhoudelijk:** borging van samenhang tussen fysieke ingrepen en economische vitaliteit van het centrum.
- **Externe ontwikkelingen:** Lastige marktomstandigheden voor detailhandel en financieel uitdagende omstandigheden in woningbouw.

Programma Centrumontwikkeling Bedum

Inhoudelijke stand van zaken

De voorbereiding van nieuwbouw van blok C aan De Vliet (bibliotheek, dubbele gymzaal en appartementen) is gestart. Het voorlopig ontwerp is afgerond en afgestemd met de gebruikers. De voorselectie van de aanbesteding is gestart.

Op de plek van het gesloopt pand De Vliet 10 is tijdelijke verharding aangebracht om extra parkeer capaciteit te creëren.

De vijver tussen Bederawalda en De Vrije Gang is gebaggerd en voorzien van nieuwe beschoeiing.

Samen met de plaatselijke stakeholders is het proces gestart om te zoeken naar de nieuwe invulling van het gemeentehuis; besluitvorming is begin 2026.

Het Masterplan Toekomstvisie Bedum is in de raad van december vastgesteld. De voorbereiding van verschillende projecten uit deze toekomstvisie is gestart (o.a. invulling groene long-ijsbaangebied, Maranathakerk, Walfriduskerk, Uitbreiding Ter Laan).

Financiële stand van zaken

- Tot en met 2025 uitgegeven: € 4.234.000.
- Totaal budget centrumplan Bedum: € 15.900.000.

Financiële stand: verwachting om binnen budget te blijven.

Risico's en aandachtspunten

- **Bouw- en planningsrisico's:** afhankelijkheid van aannemers en leveranties kan invloed hebben op planning en kosten. Het vergunningstraject voor de nieuwbouw bibliotheek/dubbele sportzaal/woningen moet nog starten, risico is dat door bezwaren dit traject langer gaat duren.
- **Financieel:** de aanbesteding van de grote projecten moet nog plaatsvinden, risico is dat dit niet binnen de beschikbare budgetten past.
- **Externe factoren:** goede aansluiting tussen nieuwbouw, parkeren en verblijfsfunctie van het centrum blijft aandachtspunt. Leegstand blijft een aandachtspunt waardoor economische vitaliteit onder druk staat.

Programma Centrumontwikkeling Uithuizermeeden

Centrumplan Uithuizermeeden

Inhoudelijke stand van zaken

In 2025 de voorbereidende werkzaamheden voor het gezondheidscentrum uitgevoerd.

Financiële stand van zaken

- Tot en met 2025 uitgegeven: € 1.209.000.
- Totaal budget centrumplan Uithuizermeeden: € 2.000.000.

Financiële stand: verwachting om binnen budget te blijven.

Risico's en aandachtspunten

- **Tempo:** risico op vertraging in besluitvorming of uitvoering.
- **Maatschappelijke context:** draagvlak en betrokkenheid van ondernemers en inwoners zijn cruciaal voor succes.
- **Financieel:** onzekerheid over toekomstige uitvoeringskosten.

Programma Centrumontwikkeling Leens

Inhoudelijke stand van zaken

In 2025 is verder gewerkt aan het aantrekkelijker en groener maken van de Breekweg als entree van Leens. Het schetsontwerp is opnieuw besproken met omwonenden en andere betrokkenen. De opgehaalde reacties zijn verwerkt in het definitieve ontwerp, dat in 2026 technisch wordt uitgewerkt richting uitvoering.

Daarnaast blijft de verplaatsingsregeling en transformatiesubsidie beschikbaar voor clustering van detailhandel en herontwikkeling van leegstaande panden. In 2025 zijn geen nieuwe subsidies verstrekt.

Tot slot is, naar aanleiding van het bidboek voor een multifunctioneel gemeenschapshuis in het voormalige gemeentehuis, gestart met een brede analyse van het gemeentelijk vastgoed in Leens. Deze analyse vormt de basis voor verdere besluitvorming.

Financiële stand van zaken

- Tot en met 2025 uitgegeven: € 102.000.
- Totaal budget centrumplan Leens: € 1.329.000.

Financiële stand: verwachting om binnen budget te blijven.

Risico's en aandachtspunten

- **Uitvoering en planning:** fasering van werkzaamheden kan tijdelijk effect hebben op bereikbaarheid en gebruik van het centrum. Voor de Breekweg wordt nog onderzoek gedaan naar de staat van het riool; eventuele noodzakelijke vervanging kan invloed hebben op de planning.
- **Financieel:** beheersing van kosten binnen het beschikbare budget.
- **Externe factoren:** samenloop met andere infrastructurele of ruimtelijke projecten.

Werelderfgoedcentrum

De bouw van het Werelderfgoedcentrum is gestart op 20 april 2023 en op 17 december 2024 is het gebouw opgeleverd. Vervolgens is gewerkt aan de inrichting van het gebouw en aan de voorbereiding van de opening. Op 25 april 2025 is het WEC geopend.

In 2025 is gewerkt aan de inrichting van de buitenruimte. Over uitvoering van de openbare ruimte is in 2025 veelvuldig overleg geweest met verschillende stakeholders, waaronder de ondernemers in de nabije omgeving. Bij de inrichting is zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande materialen. De stichting WEC is verantwoordelijk voor de buitenruimte rond het WEC en de gemeente voor het openbaar gebied tussen het WEC en de visafslag.

De realisatie van het WEC brengt een extra parkeerbehoefte op Lauwersoog met zich mee, waarvoor parkeerplaatsen benodigd zijn. Hiervoor heeft stichting WEC een overeenkomst gesloten met een particuliere ondernemer. Een gemeentelijke inspanning ten behoeve van het parkeren voor het WEC kwam hiermee te vervallen.

Scholenprogramma

In 2025 is Het Hogeland College in Uithuizen als laatste schoolgebouw van het scholenprogramma opgeleverd. De aanleg van de tuin en infrastructuur rond de school loopt door in 2026. De gymzaal in Zandweer is nog in uitvoering. Bij een aantal scholen resteren nog wat restpunten. En bij een aantal scholen moet de aanduiding 'schoolzone' inclusief de 'potloden' langs de weg nog worden aangebracht.

Financiële stand van zaken

- Tot en met 2025 uitgegeven: € 45.211.000.
- Totaal budget Scholenprogramma: € 51.404.000.
- Prognose: € 6.166.000.

Risico's en aandachtspunten

- **Bouw- en planningsrisico's:** weinig omdat voor de meeste werkzaamheden de opdrachten zijn verstrekt.
- **Financieel:** beheersing van kosten binnen het beschikbare budget.

2e ontsluiting haven Lauwersoog

In combinatie met de werkzaamheden voor de dijkversterking Lauwersmeerdijk-Vierhuizergat is de 2e ontsluitingsweg haven Lauwersoog aangelegd. Wat nog ontbreekt is de deklaag van het asfalt en de verlichting. Dit wordt uitgevoerd in het voorjaar van 2026. De ingebruikneming van de 2e ontsluitingsweg is gelijk met de oplevering van de dijkversterking medio 2026.

Waterwerken Zoutkamp

In 2025 is verder gewerkt aan de bouw van het gemaal en de schutsluis in opdracht van het Waterschap Noorderzijlvest. Deze werkzaamheden zullen medio 2026 zijn afgerond. De Provincie Groningen heeft in 2025 verder gewerkt aan de bouw van de fietsbrug over het Reitdiep. Door onvoorziene omstandigheden duurt de uitvoering langer dan verwacht maar zoals het er nu naar uitziet kunnen ook deze werkzaamheden medio 2026 zijn afgerond.

In 2025 is verder gewerkt aan de voorbereiding en uitvoering van de 7 gemeentelijke meekoppelkansen. Een deel is in 2025 uitgevoerd en een deel zal gelijktijdig met de inrichting van de buitenruimte gemaal en sluis worden meegenomen.

Over het fietspad Zoutkamp-Electra wordt nog onderzocht wat nodig is om het fietspad in overleg met ecologen toch mogelijk te maken.

De aanleg van de aanmeervoorziening Reitdiep loopt vertraging op vanwege problemen met de fundering van de bestaande basaltstenen kademuur. Onderzocht wordt hoe dit kan worden opgelost. Daarna kan dan de aanmeervoorziening worden aangebracht. Het streven is om dit nog in 2026 uit te voeren.

Naast de waterveiligheid werken we in Zoutkamp aan de verbetering van de verkeersveiligheid, economie, leefbaarheid, ecologie, promotie en marketing van Zoutkamp en omgeving.

Accommodatie SV Bedum

De nieuwe accommodatie van SV Bedum is medio 2025 opgeleverd en is in september 2025 bij de start van het nieuwe voetbalseizoen feestelijk geopend. Het project is binnen het budget gerealiseerd. Daarna is de oude accommodatie gesloopt. Aan de inrichting van de openbare ruimte wordt nog gewerkt. Dit betreft de locatie van het gesloopte pand, het parkeerterrein, de weg langs het parkeerterrein en het fietspad. De meeste werkzaamheden zullen voor de zomer 2026 afgerond zijn. Het fietspad wordt in het tweede halfjaar van 2026 aangelegd.

SV Bedum	Raming uitgaven	Werkelijke uitgaven	Verplichtingen	Prognose	Restant raming
Voorbereiding	90	89	0	0	1
Kunstgrasveld	800	789	0	5	6
Accommodatie	4.575	4.102	165	25	283
Openbare ruimte	575	375	0	400	-200
Totaal:	6.040	5.355	165	430	90

(Bedragen x € 1.000)

SV Bedum	Raming inkomsten	Werkelijke inkomsten	Prognose inkomsten
SPUK Kunstgrasveld	118	118	0
SPUK Accommodatie	450	0	450
Bijdrage SV Bedum	400	400	0
Totaal:	968	518	450

(Bedragen x € 1.000)

Nieuwbouw gemeentehuis

In december 2024 heeft de gemeenteraad ingestemd met het programma van eisen, het exploitatiebudget, het investeringsbudget, het plan van aanpak en de risicoanalyse van het project. Het project wordt nu voorbereid binnen deze kaders. In juni 2025 heeft de gemeenteraad gekozen voor de locatie aan de Garnwerderweg. Daarmee zijn alle uitgangspunten en kaders voor het project bepaald.

Het traject voor de selectie en contractvorming van een integraal ontwerpteam is gestart en bevindt zich in de inschrijvingsfase van de selectie. De contractvorming zal in het eerste kwartaal of begin van het tweede kwartaal van 2026 worden afgerond.

De ontwerpwerkzaamheden zullen starten in het tweede kwartaal van 2026. Nu de definitieve locatie is bepaald wordt ook gestart met de locatie geschikt te maken voor de bouw van het nieuwe gemeentehuis. Daarvoor wordt de sportaccommodatie verplaatst in overleg met de sportclubs.

Eveneens worden de aankoop van de grond en de procedure voor de vergunningsaanvragen voorbereid. Op dit moment loopt het project volgens verwachting en planning.

Eemshaven+

Het programma Eemshaven+ zet in op duurzame groei, met als doel structurele welvaart voor de regio. Daarbij versterken wij de Eemshaven als krachtige energiehaven en motor van de energietransitie in Nederland en Europa, terwijl wij tegelijkertijd werken aan leefbare dorpen met goede voorzieningen en perspectief op werk en recreatie. Door bedrijven, overheden en inwoners met elkaar te verbinden, werken wij aan een toekomst waarin economische ontwikkeling hand in hand gaat met een sterkere, groenere en aantrekkelijkere leefomgeving.

Het Programma bestaat sinds eind 2023 en richt zich op het combineren van industriële groei van de Eemshaven met verbetering van de leefomstandigheden voor de omgeving binnen het programmagebied. Ook in 2025 hebben wij vanuit Eemshaven+ gewerkt aan dit evenwicht. Het jaar stond daarbij in belangrijke mate in het teken van het creëren van randvoorwaarden voor uitvoering. Veel resultaten worden vanaf 2026 zichtbaar in dorpen en projecten, maar zijn in 2025 voorbereid en vastgelegd.

In 2025 hebben we specifiek ingezet op:

1. Investerings in de regio en leefbaarheid vanuit PAWOZ

Op de Noordzee worden vanuit het (Rijks)Programma Aanlanding Wind Op Zee (PAWOZ) windparken gebouwd waarvan de opgewekte elektriciteit in de Eemshaven aan land komt en via het hoogspanningsnet verder in Nederland wordt verspreid. Deze ontwikkeling biedt grote kansen voor de energietransitie en de economische positie van de regio. Tegelijkertijd heeft de aanleg van kabels en leidingen impact op de leefomgeving van de omliggende dorpen. Het Rijk heeft daarom middelen beschikbaar gesteld voor gebiedsinvesteringen die bijdragen aan leefbaarheid, duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit rond de Eemshaven.

De inzet van deze middelen is uitgewerkt in het regioplan PAWOZ, dat het uitvoeringskader vormt voor de gebiedsinvesteringen. Dit regioplan is een bijlage bij de administratieve overeenkomst met het Rijk, die uiterlijk op 31 maart 2026 moet worden ondertekend. Het tijdig vaststellen van het regioplan en het sluiten van deze overeenkomst zijn noodzakelijk om de beschikbare (Europese) middelen veilig te stellen. Alle regionale partijen hebben hun bijdrage aan het regioplan uiterlijk op 31 december 2025 bestuurlijk bekrachtigd.

In 2025 is hiermee een belangrijke mijlpaal bereikt. De gemeenteraad heeft op 10 december 2025 ingestemd met het raadsvoorstel waarin het lokale plan, de kaders voor de subsidieregeling en het mandaat aan het college zijn vastgelegd. Onderdeel hiervan is dat bewonersinitiatieven en lokale organisaties in de dorpen zelf aanvragen kunnen indienen voor projecten die bijdragen aan de leefbaarheid. Daarmee is geborgd dat ideeën uit de dorpen rechtstreeks kunnen worden omgezet in uitvoerbare projecten, met ondersteuning en toetsing door de gemeente.

Het Rijk heeft voor deze gebiedsinvesteringen circa 31 miljoen euro beschikbaar gesteld. In 2025 is dit bedrag, in samenwerking met de Provincie en andere betrokken overheden, formeel aangevraagd. Hiermee is de financiële basis voor de uitvoering van de gebiedsinvesteringsprojecten veiliggesteld. De middelen worden vanaf 2026 daadwerkelijk uitgekeerd en besteed aan projecten die de leefbaarheid in en rond de dorpen versterken. De gemeente vervult hierbij een ondersteunende en faciliterende rol.

Bij de besteding van de middelen wordt onderscheid gemaakt in drie soorten projecten:

- dorpsgebonden projecten die door de dorpen zelf worden uitgevoerd;
- dorpsgebonden projecten die door de gemeente worden uitgevoerd, en
- projecten die niet aan één specifiek dorp zijn gekoppeld, maar van betekenis zijn voor een groter deel van de regio.

2025 stond daarmee in het teken van besluitvorming, afstemming en het zorgvuldig inrichten van de voorwaarden voor uitvoering. Vanaf 2026 verschuift de nadruk naar de daadwerkelijke realisatie van projecten in de dorpen en in het gebied rondom de Eemshaven, waarbij inwoners en lokale organisaties een actieve rol spelen.

2. Economische groei, infrastructuur en verduurzaming

Eemshaven+ draagt bij aan de positionering van de Eemshaven als belangrijk haven- en industriegebieden en als energiecentrum binnen de (inter)nationale energietransitie. Nieuwe windenergieprojecten zijn en worden voorbereid, net als infrastructuur voor waterstofsyste­men. Ook is, in lijn met eerdere jaren, aandacht besteed aan onderzoek naar warmtenetten, hergebruik van restwarmte en aan de grote uitdagingen rond netcapaciteit en prioritering van de energievoorziening. Deze inzet levert een belangrijke bijdrage aan het toekomstbestendig maken van de Eemshaven en het benutten van nieuwe economische kansen voor de regio. We hebben onderzoek gedaan naar de beschikbaarheid van zoet water voor industrie en omgeving. We zullen een taskforce starten met verschillende stakeholders om dit thema goed te organiseren voor de toekomst.

3. Betrokkenheid van de gemeenschap

De ontwikkeling van de Eemshaven en de toekomst van de omliggende dorpen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Binnen Eemshaven+ werken wij daarom vanuit het uitgangspunt dat economische ontwikkeling en leefbaarheid elkaar moeten versterken. In 2025 hebben wij dit concreet vormgegeven door intensief samen te werken met dorpsbelangen en inwoners.

Bij het opstellen van het dorpsplan Uithuizen is nadrukkelijk ingezet op brede en actieve participatie. Via enquêtes, huiskamergesprekken en klankbordgroepbijeenkomsten hebben bijna 700 inwoners meegedacht over de toekomst van hun dorp. Deze gezamenlijke inzet heeft geleid tot een breed gedragen dorpsplan, dat eind 2025 is vastgesteld en richting geeft aan de verdere ontwikkeling van Uithuizen.

4. Vooruitgang in woning- en energieprojecten

In Oudeschip en omgeving is in 2025 gewerkt aan de voorbereiding van woningisolatiemaatregelen om de invloed van toekomstige geluidsoverlast als gevolg van bedrijvigheid in de Oostpolder te beperken tot een binnenwaarde in de woningen van 33dB. Bij de te zijner tijd uit te voeren maatregelen aan de woningen wordt binnen het daarvoor beschikbare budget vanuit PAWOZ getracht tegelijk het wooncomfort en de energieprestatie van woningen te verbeteren. In 2025 zijn vijf woningen uitgebreid onderzocht als pilot. Op basis van deze onderzoeken is vastgesteld dat nader onderzoek van aanvullende woningen voor de representativiteit noodzakelijk is en uiteindelijk in de uitvoering een individuele benadering per woning noodzakelijk is. Deze aanpak wordt de komende jaren verder uitgerold, waarbij tot en met 2027 voldoende woningen in beeld worden gebracht om ten behoeve van de uitvoering een succesvolle aanbesteding te kunnen laten plaatsvinden. De uitvoering van maatregelen kan naar verwachting vanaf 2028 starten. De verdere voorbereiding van dit project is ondergebracht bij het door de provincie en gemeente gezamenlijke opgerichte bedrijf Oostpolder BV, dat de verdere planontwikkeling en realisatie van het bedrijventerrein in de Oostpolder verzorgt.

5. Communicatie en Zichtbaarheid

Ook is in 2025 gewerkt aan het vergroten van de zichtbaarheid en professionaliteit van het programma. De communicatiestrategie is verder aangescherpt en het programma heeft zich actief gepresenteerd op verschillende bijeenkomsten en evenementen, waaronder de Promotiedagen en het congres 'Wind meets Gas'. Eind 2025 is een nieuwe website gelanceerd (www.eemshavenplus.nl), waarmee het programma beter en toegankelijker inzicht geeft in doelen, projecten en voortgang.

6. Externe financiering

Voor de financiering van het programma en de gewenste inspanningen zijn er mogelijkheden voor externe financiering. De inzet op PAWOZ heeft succesvol geleid tot de toekenning van middelen. Daarnaast worden kosten die gemaakt zijn in het programma voor planvorming Oostpolder, verrekend met de Grondexploitatie. Bovendien hebben we een Rijksbijdrage ontvangen voor de inzet op het Rijksprogramma kernenergie.

Gebiedsontwikkeling Oostpolder

De verdere groei van de Eemshaven is voorzien in de Oostpolder. Na een lange periode van voorbereiding is in 2025 een belangrijke mijlpaal bereikt met de officiële vaststelling van het Provinciaal Inpassingsplan (PIP). Daarmee is het ruimtelijk kader vastgesteld waarbinnen de ontwikkeling van de Oostpolder kan plaatsvinden. In aansluiting hierop zijn in 2025 de vervolgstappen gezet richting uitvoering, waaronder de start van het voorlopig ontwerp en de voorbereiding van het definitief ontwerp. Ook is een start gemaakt met de voorbereiding van het bestemmingsplan. In de planvorming is blijvend aandacht voor het zorgvuldig afwegen van economische ontwikkeling en bescherming van milieu en leefomgeving.

Om de gebiedsontwikkeling Oostpolder verder richting uitvoering te brengen, hebben het college van Gedeputeerde Staten en het college van B&W eind 2025 ingestemd met de oprichting van het Projectbureau Oostpolder. Hiermee is de overgang van planvorming naar realisatie organisatorisch geborgd. Er is bewust gekozen om met grotendeels dezelfde bezetting verder te werken, zodat de opgebouwde kennis en het vertrouwen met omwonenden, grondeigenaren en andere betrokkenen behouden blijven. Door de vestiging van het projectbureau in kantorencomplex Nijlicht in de Eemshaven is de fysieke nabijheid tot het gebied geborgd, wat bijdraagt aan korte lijnen en goede verbinding met de omgeving.

Dienstverlening

In maart 2025 is het programma Dienstverlening van start gegaan met de uitvoering van de plannen in het programmacontract. Dit jaar stond in het teken van het formeren en opzetten van een programma organisatie en het maken van een goede start. In overleg met zowel de ambtelijk – als bestuurlijk opdrachtgever is ervoor gekozen om de inspanningen van het programma te richten op het **verbeteren van onze bereikbaarheid**. Hiervoor zijn de volgende inspanningen geleverd:

- **De samenwerking tussen de eerste en tweede lijn is versterkt en verankerd.** KCC medewerkers en medewerkers van de vakafdelingen werken intensiever met elkaar samen. Dit heeft de informatievoorziening richting het KCC verbeterd.
- Er is een nieuwe functie toegevoegd aan het KCC. Sinds de zomer van 2025 werken er twee '**Kennismedewerkers**'(parttime) in het team KCC. De kennismedewerker draagt zorg voor een up-to-date kennisbank. Deze kennisbank helpt de KCC medewerker in het direct afhandelen van inwonervragen.
- **Vakteams worden getraind in telefonisch inwonercontact.** Medewerkers uit vakteams worden door KCC medewerkers getraind in telefonische vaardigheden.
- Nieuwe medewerkers worden sinds afgelopen **jaar ingewerkt door mee te luisteren** met de gesprekken die gevoerd worden bij het KCC.
- Er is een **monitor dienstverlening** ontwikkeld. Deze monitor geeft de organisatie van het Hogeland direct inzicht in onze bereikbaarheid. Middels dit inzicht zijn we beter in staat te sturen op verdere verbetering van onze bereikbaarheid.

Bovenstaande inspanningen hebben het volgende effect gehad op onze bereikbaarheid:

Kengetallen	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025
Telefoon Totaal aangenomen gesprekken	90,7%	92,2%	95,7%	94,7%
Telefoon Gesprekken aangenomen binnen 60 sec.	67,4%	65,7%	74,7%	73,2%
Telefoon Klantvragen meteen beantwoord (1e lijn)	44,4%	44,4%	50,9%	51,5%
Telefoon Bereikbaarheid vakteam (2e lijn)	n.b.	n.b.	35,7%	34,0%
Telefoon Klantvragen meteen beantwoord (1e + 2e lijn)	67,3%	64,0%	68,2%	67,1%
Terugbelverzoeken Binnen 2 werkdagen terugbellen	69,8%	71,4%	69,9%	73,7%
WhatsApp Berichten beantwoorden binnen 24 uur	93,4%	92,9%	94,1%	92,6%

Naast het verbeteren van onze bereikbaarheid, werken we aan **betere opvolging van aanvragen en meldingen**, en **verbeteren we de toegang tot onze diensten en producten**. We hebben hiervoor de volgende inspanningen geleverd:

- **De Wet modernisering en elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv)** is succesvol en tijdig geïmplementeerd. Dat wil zeggen dat we onze diensten en producten digitaal aanbieden voor inwoners en voor iedere online aanvraag een ontvangstbevestiging versturen.
- Er is een eerste aanzet gemaakt in het komen tot een '**Mijn Hogeland Omgeving**'. Een centrale, digitale omgeving waar inwoners hun zaken met de gemeente kunnen regelen en statusinformatie kunnen ophalen.

Wonen en leefomgeving

In 2025 hebben we belangrijke stappen gezet in de uitvoering van het programma '*Wonen in het Hogeland*' met als doel een goed gereguleerde, meer voorspelbare en tegelijkertijd flexibele woningmarkt te creëren. Naast het inregelen van de organisatie, is de basis gelegd voor het versnellen van de woningbouwopgave. Meer overzicht, meer en betere sturing en prioritering en een groter volume aan nieuwbouwprojecten. Deze basis is gelegd, zodat we in 2026 kunnen focussen op de verdere ontwikkeling van instrumenten en strategieën om de doelstellingen van het programma te realiseren.

1. Woningbouw: Planmatiger en Flexibel

Een belangrijk onderdeel van het programma was het planmatiger en voorspelbaarder maken van woningbouwprojecten, met behoud van voldoende flexibiliteit. Het dashboard nieuwbouw heeft hierin een cruciale rol gespeeld. Dit dashboard Wonen stelt ons in staat om actief te sturen op de voortgang van woningbouwprojecten en tijdig bij te sturen wanneer dat nodig is. Bijsturing wordt adequaat opgepakt, wat direct bijdraagt aan de doelrealisatie voor de nieuwbouwprojecten. Uit de conclusies van het dashboard Wonen in 2025 is gebleken dat bijsturing nodig was, wat resulteerde in een aangenomen maatregelenpakket. Waaronder inzet op flexwonen en extra inzet op grootschalige nieuwbouw in de 3 regiocentra (Winsum, Bedum, Uithuizen).

2. Versnelling van Nieuwbouw

Door de inzet van het dashboard Wonen en de verbeterde sturing kunnen we de voortgang van de nieuwbouw versnellen. Gedurende 2025 is het onderdeel flexwonen toegevoegd aan het programma, met als doel het huisvesten van urgente doelgroepen.

3. Verhogen van de Kwaliteit van Bestaande Bouw

Een ander onderdeel van het programma is de verhoging van de kwaliteit van de bestaande woningvoorraad. In 2025 hebben we ons vooral gericht op de Isolatieaanpak (Nij Begun Maatregel 29) voor woningeigenaren en bijbehorende regelingen. Ook ondersteunen we huurder en woningeigenaren met eenvoudige maatregelen via de FIXbrigade. Dit organiseren wij via het Hogelandster Isolatie Plan (HIP). Daarnaast werken we aan Dorpswarmteplannen voor ieder dorp, met daarin een aanpak om op termijn van het gas af te kunnen. Meer hierover vindt u in Hoofdstuk 6 bij Energie – Gebouwde omgeving.

4. Samenhangende Aanpak voor Verbetering van de Leefomgeving

In 2025 is ook gewerkt aan de ontwikkeling van een samenhangende aanpak voor het verbeteren van de leefomgeving. De conceptversie van de werkwijze voor de dorpsagenda's is ontwikkeld, wat de basis legt voor een implementatieplan in 2026. Dit plan moet ervoor zorgen dat we gericht kunnen werken aan de verbetering van de leefbaarheid.

Financiën

Voor het programma Wonen is voor 2025 een budget van € 1.146.450 beschikbaar gesteld. Daarvan is het merendeel uitgegeven aan de uitvoering van de doelen. Per saldo is € 556.500 niet besteed en wordt dit via het budgetoverhevelingsvoorstel overgeheveld naar 2026. Van deze € 556.500 is via de najaarsnota 2025 € 500.000 al bestemd voor de ontwikkeling van grootschalige nieuwbouw in de 3 regiocentra. De overgebleven € 56.500 wordt toegevoegd aan het uitvoeringsbudget van 2026.

Risico's & beheersmaatregelen

Binnen het programma Wonen wordt gewerkt aan ambitieuze doelstellingen, waaronder het versnellen van de woningbouw, het realiseren van circa 1.000 nieuwbouwwoningen in de periode tot en met 2030 en het tijdig voldoen aan de taakstelling voor de huisvesting van statushouders. Deze ambities brengen verschillende risico's met zich mee die van invloed kunnen zijn op de uitvoering, planning en realisatie. Hieronder worden de belangrijkste risico's en bijbehorende beheersmaatregelen beschreven.

1. Onvoldoende ambtelijke capaciteit

Het grootste interne risico is het niet tijdig beschikbaar hebben van voldoende ambtelijke capaciteit, of het niet beschikken over de juiste capaciteit op het juiste moment. Dit kan leiden tot stagnatie van de uitvoering of tot vertraging, waardoor de beoogde versnelling van woningbouw niet wordt gerealiseerd.

Beheersmaatregelen: Zo nauwkeurig mogelijk plannen en prioriteren van alle benodigde inspanningen en deze vastleggen in jaar- en werkplannen. Binnen de portfoliotafels het programma Wonen hoge prioriteit toekennen, ook wanneer tussentijdse bijsturing noodzakelijk is. Actief monitoren van capaciteit en voortgang, zodat tijdig kan worden opgeschaald of herverdeeld.

2. Versnipperde inzet op woningbouwplannen

De huidige inzet binnen het programma Wonen is verdeeld over relatief veel kleine woningbouwplannen, waarvan niet alle plannen haalbaar blijken. Dit kan ertoe leiden dat capaciteit wordt ingezet op projecten met beperkte bijdrage aan de woningbouwdoelstelling, waardoor het realiseren van circa 1.000 nieuwbouwwoningen onder druk komt te staan.

Beheersmaatregelen: Heroriëntatie van het programma met meer focus op kansrijke woningbouwplannen en/of meer focus op plannen met een groter woningvolume. Opstellen van een transparant en helder collegeadvies waarin het bestuurlijk dilemma tussen spreiding en focus expliciet

wordt afgewogen. Bestuurlijke keuzes maken die leiden tot concentratie van inzet op projecten met de grootste impact.

3. Externe factoren buiten de invloedssfeer van de gemeente

Er zijn diverse externe risico's waarop de gemeente beperkt of geen invloed heeft. Dit betreft onder andere de beschikbaarheid en bereidheid van projectontwikkelaars om in het gewenste tempo te bouwen, alsmede factoren zoals het stikstofvraagstuk, netcongestie, de investeringsruimte van woningcorporaties en de onrendabele top bij sociale woningbouw. Deze factoren kunnen leiden tot aanzienlijke vertraging in de woningbouwproductie.

Beheersmaatregelen: Proactief plannen en intensief overleg voeren met ontwikkelaars, corporaties en andere ketenpartners. Regionale samenwerking en gezamenlijke lobby richting Rijk en provincie om randvoorwaarden te versoepelen. Vroegtijdig signaleren van knelpunten en waar mogelijk mitigerende oplossingen verkennen.

4. Huisvesting statushouders en belasting lijnorganisatie

De ambitie om bij te zijn met de taakstelling voor de huisvesting van statushouders vraagt inzet van HAR-regelingen en doorstroomlocaties. Hoewel de programmatische organisatie dit coördineert, legt de uitvoering van plaatsing en dagelijkse begeleiding een aanzienlijke druk op de lijnorganisatie. Het niet tijdig beschikbaar hebben van voldoende capaciteit kan leiden tot verhoogde werkdruk en financiële risico's.

Beheersmaatregelen: Inzetten van extra, dedicated capaciteit binnen de lijnorganisatie voor plaatsing en begeleiding van statushouders. Versterken van kennis en expertise door gerichte scholing en ondersteuning. Heldere afspraken tussen programma en lijn over verantwoordelijkheden, financiën en uitvoeringscapaciteit.

5. Versnellen realiseren nieuwbouwlocaties

Normaal gesproken worden bij de ontwikkeling van woningbouwlocaties processen serieel geschakeld. Iedere nieuwe proces is afhankelijk van de input uit het voorafgaande proces en de besluitvorming daarover. Een van de knoppen waaraan gedraaid wordt om te komen tot een versnelling in de productie van woningen is het meer parallel laten verlopen van voorbereidingsprocessen. Het risicoprofiel van deze projecten kan daardoor wel toenemen. Zowel op financieel gebied, doorlooptijd als mogelijk ook op politiek/bestuurlijk vlak. Bijvoorbeeld:

- het ontwerp en de grondexploitatie zijn nog niet formeel vastgesteld, toch wordt de engineering van de buitenruimte al uitgewerkt. Dit geeft mogelijk meerwerk wanneer in het vaststellingsproces wijzigingen in het ontwerp worden doorgevoerd. Wat dan ook weer van invloed kan zijn op de besluitvorming zelf en de vraag oproepen 'waar beslis ik nog over?', of 'wat voor zin heeft het nog om in te spreken of mee te denken, als het plan al vastligt immers de uitwerking wordt ook al gemaakt';

- reacties van andere (semi)overheden zoals provincie, waterschap, veiligheidsregio kunnen nog leiden tot plan wijzigingen. Ook resultaten van onderzoeken zoals Flora en fauna kunnen nog tot wijzigingen leiden. Dan stappen terug in het ontwerpproces en dus ook in de uitwerking maken kost extra tijd en geld.

Beheersmaatregelen:

- Per project worden college en raad separaat in de betreffende voorstellen geïnformeerd en geadviseerd over de betreffende risico's;
- Door beter integraal te werken en betere afstemming en planning, ook met externe partijen kunnen risico's beter beheerst worden;
- Ten aanzien van de participatie vooraf vastleggen welke onderdelen 'hard' zijn en welke nog kunnen wijzigen, zodat duidelijk is waar invloed mogelijk is;
- Ten aanzien van het parallel uitvoeren van activiteiten expliciete go/no-go-momenten opnemen waardoor stappen en risico's na bewuste afweging wel of niet genomen worden;

- De werkwijze om processen serieel te schakelen levert een toename in risico op. Dit kan beheerst worden door dit mee te nemen in de berekening van ons weerstandsvermogen, voor de projecten waar het specifiek aan de orde is.

Transformatie Sociaal Domein

Op basis van het Koersdocument en het integraal beleidsplan “Naar een nieuw sociaal domein” is in 2023 besloten de uitvoering van de gewenste transformatie van het sociaal domein in een programma op te pakken. Na het vaststellen van de bestuursopdracht is in datzelfde jaar gestart met de uitvoering van het Programma Transformatie sociaal domein.

Het programma heeft als een vliegwiel gediend om een verandering op gang te brengen. Tegelijkertijd werd er uitvoering gegeven aan het beleidsplan ‘Naar een nieuw sociaal domein’ door de medewerkers in de lijnorganisatie. In de loop van 2025 werd steeds meer zichtbaar dat het beleggen van acties binnen het programma van invloed was op de lijnorganisatie, die bij de start van het programma nog in ontwikkeling was. Dit heeft geleid tot een teveel aan onderlinge afhankelijkheden. Bovendien leverde het extra complexiteit rondom communicatie en afstemming op. Daarom is besloten om vanaf 1 juli 2025 de uitvoering van het programma onder te brengen in de lijn. Dit betekent dat het programma is afgerond en dat de activiteiten onderdeel zijn geworden van de reguliere taken van medewerkers.

In het eerste halfjaar van 2025 zijn door het programma Transformatie sociaal domein een aantal resultaten behaald die zijn verwerkt in Programma 5 Sociaal domein & Volksgezondheid van deze Jaarrekening:

- implementatie van de zogenaamde Valtes-app om mantelzorgers beter te kunnen ondersteunen;
- start van de ontwikkeling van een plan van aanpak vrijwillige inzet;
- uitvoering van de pilot Welzijn op Recept in twee huisartsenpraktijken;
- aanvraag van een NPG subsidie Kansen voor Kinderen, met positief resultaat;
- oplevering van een plan van aanpak voor de doorbraakmethode.

De sturing op de realisatie van de doelen van het beleidsplan is per 1 juli 2025 belegd in de lijn. Het team Beleid Samenleving en Sociaal draagt zorg voor de integraliteit en houdt overzicht op de realisatie van de doelen van het beleidsplan.

In 2025 zijn de Regiodeal en Nij Begun (Sociale agenda) tot uitvoering gekomen, waaraan een aanzienlijk deel van de transformatie sociaal domein is verbonden. Het werken vanuit één structuur is daarbij helpend, ook in de afstemming met externe partners.

Vluchtelingen

Opvang Oekraïners

Op 7 maart 2022 heeft het kabinet het Veiligheidsberaad en de voorzitters van de Veiligheidsregio verzocht om een coördinerende rol op zich te nemen voor de opvang van Oekraïense ontheemden. Hierop heeft de Gemeente Groningen deze taak op zich genomen.

Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB)

Door de oorlog in Oekraïne is de Richtlijn Tijdelijke Bescherming Oekraïners in werking getreden. De Europese Commissie heeft de Richtlijn een aantal keren verlengd. De huidige nationale wet- en regelgeving waarin dit geregeld is, blijft tot en met 4 maart 2027 van kracht. Na het aflopen van deze regeling (en geen verlenging) zijn wij nog één jaar verplicht tot opvangen.

Gemeentelijke Opvang Oekraïners (GOO)

Binnen de Gemeentelijke Opvang Oekraïners zijn er 147 bedden beschikbaar. Voor het merendeel zijn dit gezinnen (moeders met kinderen). Tot 2025 is de gemeentelijke opvang voornamelijk gerealiseerd in kleinschalige woonruimten (tijdelijke huurovereenkomsten met de woningbouwverenigingen) en

daarnaast in een voormalige school (Ulrum) en verzorgingshuis (Eenrum). Dit laatste pand is in 2025 door de gemeente aangekocht. Door de sloop-nieuwbouw in het kader van de versterkingsopgave zijn vele woningen inmiddels gesloopt of staan op de nominatie om binnenkort gesloopt te worden. Om de opvang van Oekraïense vluchtelingen te kunnen blijven continueren is ervoor gekozen om het voormalige HHC college te Wehe-den Hoorn en de voormalige basisschool De Dobbe in Roodeschool te verbouwen tot opvanglocaties. Gelet op de omvang van de locaties is het verblijf op basis van zelfstandigheid. Om zicht te houden en ondersteuning te kunnen bieden worden er spreekuren gehouden op meerdere plekken, daarnaast vinden er huisbezoeken plaats. Er wordt ingezet om Oekraïners te begeleiden naar werk. De locatiemanagers en woonbegeleiders bieden hierin ondersteuning. Binnen de GOO werkt 60 % van de volwassenen.

Particuliere opvang & zelfstandige bewoning

In totaal vangt Het Hogeland 177 vluchtelingen uit Oekraïne op. Vluchtelingen die niet in de Gemeentelijke opvang verblijven worden opgevangen bij een gastgezin, familie of huren zelfstandig een woonruimte. Naast de GOO worden ook Oekraïners opgevangen in de Particuliere Opvang. In het begin van de oorlog was er veel bereidheid om mensen particulier op te vangen. Inmiddels zijn veel organisaties gestopt om in deze vorm van opvang te bemiddelen.

Onderwijs

Volwassen Oekraïners kunnen Nederlandse taallessen volgen die verzorgd worden door het Alfa College en het Noorderpoort.

Opvang COA

De beide noodlocaties van het COA in Winsum en Uithuizen zijn in 2025 volledig bezet geweest. Eind 2023 werd de doelgroep gewijzigd naar gezinnen met of zonder status en 10% alleengaanden. De COA locatie in Winsum zal open blijven tot juli 2029, die in Uithuizen tot september 2026. De gemeenteraad heeft in juli 2024 ingestemd met de realisatie van een regulier AZC in de gemeente Het Hogeland. Hiertoe heeft in 2025 een onderzoek plaatsgevonden, inmiddels is dit onderzoek eerst stil komen te liggen na verschillende bezwaren. De vergoeding vanuit het faciliteitenbesluit COA zal worden geregeld.

Nieuwkomersonderwijs

Kinderen in de basisschoolleeftijd gaan vanaf 5 jaar naar De Vlieger in Winsum. De Vlieger is een nieuwkomersschool voor leerlingen die bij het COA verblijven en tegelijkertijd een taalklas voor Oekraïense kinderen. In 2025 hebben gemiddeld 105 kinderen het primair onderwijs gevolgd. De kosten voor de onderwijshuisvesting van het primair onderwijs worden gedekt vanuit de toegekende OHBA-vergoeding.

De leerlingen voor het voortgezet onderwijs gaan naar de internationale schakelklas (ISK) in Warffum. Hier krijgen ze samen met andere anderstaligen les. In 2025 hebben gemiddeld 79 leerlingen het voortgezet onderwijs gevolgd. De ISK is gehuisvest in de voormalige basisschool De Rank in Warffum.

Waddenkust & Reitdiep

Met het programma *Waddenkust & Reitdiep* werken we toe naar een toekomstbestendig Reitdiep- en Waddenkustgebied dat:

- dorpen heeft, met goede voorzieningen, werk, woningen, toerisme en kansen voor jongeren;
- is, met ruimte voor water, natuur en natuurinclusieve landbouw;
- stevige lokale economie heeft, waarin landbouw, visserij, vrijetijdseconomie en nieuw ondernemerschap samen zorgen voor werk, innovatie en erfgoed, met behoud van rust en ruimte.

Dat doen we met een integrale en duurzame aanpak, en een brede, gebiedsgerichte blik. Het programma is een uitnodiging. Aan iedereen die zich verbonden voelt met dit land van wind en ruimte. Aan wie durft te dromen én te doen. Want de toekomst van Het Hogeland ligt niet vast. Die maken we

samen, met hoofd, hart en handen. Dit alles vanuit de kernwaarden welvarend, veerkrachtig en trots.

Programmacontract Waddenkust & Reitdiep

Op 10 december heeft uw raad ingestemd met het programmacontract *Waddenkust & Reitdiep* en daarbij voor de periode van 2026 – 2030 jaarlijks € 325.000 beschikbaar gesteld, vanuit de bestemmingsreserve *Opgaven 2022-2026*.

Voor 2026 heeft u aanvullend € 150.000 beschikbaar gesteld voor het opstarten van projecten, waaronder:

1. Lauwersoog
2. Zoutkamp
3. Marnedorpen

In 2025 is het programmacontract Waddenkust & Reitdiep opgesteld. Na vaststelling is gestart met het inrichten van de programmaorganisatie. Vanaf 2026 wordt het programma uitgevoerd.

Ontwikkeling initiatief Bulthuis Eenrum

Op 10 september 2025 heeft uw raad besloten om € 500.000 uit de algemene reserve ter beschikking te stellen voor de ontwikkeling van initiatief Bulthuis in Eenrum. Dit budget kan, na een besluit van uw raad, worden aangesproken als er onvoldoende andere financiering mogelijk is om dit initiatief te realiseren.

Vanuit de gemeente is in 2025 gestart met het ondersteunen van het initiatief Bulthuis in Eenrum. Dit is een pilot binnen het programma Waddenkust & Reitdiep om de ondersteuning van initiatieven uit de dorpen te versterken. Na afronding van deze pilot, wordt de pilot geëvalueerd. Deze evaluatie deelt het college met uw raad.

Visserij Ontwikkel Plan (VOP)

In 2024 is het landelijke Visserij Ontwikkel Plan (VOP) vastgesteld: een gezamenlijk investeringsprogramma van het ministerie van LNV en het Bestuurlijk Platform Visserij (18 gemeenten en 6 provincies). Het VOP versterkt visclusters, stimuleert nieuwe verdienmodellen en draagt bij aan het behoud van visserij-erfgoed. Voor Het Hogeland is het VOP van groot belang, omdat het investeert in de visserijkerngebieden Lauwersoog en Zoutkamp.

Het Hogeland ontvangt via het VOP € 1.730.000 voor drie projecten binnen Regioplan Noord Nederland:

Verbeteren opslagcapaciteit Lauwersoog

- Uitbreiding van koel- en vriescapaciteit en faciliteiten voor levende opslag om het viscluster te versterken
- Investering: € 1.700.000
- VOP bijdrage: € 815.000

Lauwersoog (fase 1)

- Ontwikkeling van een marktplaats voor handel, korte ketens en bezoekersbeleving
- Investering: € 300.000
- VOP bijdrage € 100.000

Visserijmuseum Zoutkamp

- Modernisering en uitbreiding van het museum als erfgoed- en belevingslocatie
- Investering: € 2.050.000

- VOP bijdrage € 815.000.

De gemeente Noardeast-Fryslân beheert deze middelen als regiokassier namens regio Noord-Nederland.

We hebben actief gelobbyd voor een stevige positionering van de visserijhavens Lauwersoog en Zoutkamp binnen het VOP. In 2025 is gestart met de verdere uitwerking van de drie projecten. De planvorming wordt in 2026 afgerond.

Het VOP vereist minimaal 50% regionale cofinanciering. Voor de projecten in Het Hogeland wordt deze geleverd door:

- Particuliere sector
- Gemeente Het Hogeland
- Provincie Groningen
- Waddenfonds – Investeringskader Waddengebied

Voor de gemeentelijke cofinanciering is een reservering van € 450.000 opgenomen binnen het programma Waddenkust & Reitdiep. Uw raad wordt via een raadsvoorstel voorgesteld middelen uit deze reservering beschikbaar te stellen voor de uitvoering van de projecten.

Toekomstbestendige organisatie

Het hoofddoel van Toekomstbestendige Organisatie (hierna TBO) was en blijft het werken aan kwaliteit en wendbaarheid om onze doelen te behalen:

- ambities waarmaken
- dienstverlening
- werkgeverschap

In 2025 hebben we de nieuwe sturingsvisie, die tot stand is gekomen vanuit dit project, zichtbaar en bespreekbaar gemaakt, onder meer via de SPO sessies, een podcast en ondersteunend printmateriaal.

Er zijn strategiedagen georganiseerd om richting te bepalen met de sleutelfunctionarissen.

Er is een adviesrapport over de structuur en inrichting opgeleverd aan de directie.

Strategische personeelsontwikkeling is verder uitgerold en doorontwikkeld in de organisatie en uitkomsten zijn vertaald naar ontwikkeldoelen op organisatieniveau, clusterniveau en teamniveau. Het Sociaal Domein is in 2026 gestart met strategische personeelsontwikkeling, de andere twee clusters hebben het eerste traject afgerond.

Vanuit bovengenoemde trajecten zijn leerbehoeften opgehaald die vertaald gaan worden naar een ontwikkelaanbod in de volgende fase van het traject.

De leidinggevendenden zijn gestart met een ontwikkeltraject gericht op de nieuwe sturingsvisie.

Opgavegericht werken

Doel van Opgavegericht werken

De Opgavegericht werken strategie vloeit logisch voort uit onze gemeentelijke visie 'Ruimtel!' Tegenwoordige opgaven zoals de invoering van de Omgevingswet, Eemshaven+, Wonen & Leefomgeving, Waddenkust & Reitdiep, Regiodeal en Nij Begun vragen om nieuwe vormen van samenwerking die vraaggericht vanuit onze Hogelandster gemeenschap worden opgezet. Het realiseren van de meeste opgaven vindt in thuishuizen plaats, maar naast de thuishuizen zijn nog drie andere werkvormen (proces, project en programma) nodig om vraaggerichte resultaten te boeken en doelen te bereiken waar de Hogelandster gemeenschap ook daadwerkelijk wat aan heeft.

Wat hebben we in 2025 gedaan?

Net als in 2024 hebben we ook in 2025 gewerkt vanuit de onderstaande vijf deelprogramma's. Deze programma's gaan we in 2026 afronden.

1. Professionaliseren processen

Als opgaven niet door één team uitgevoerd kunnen worden maar wel structureel van aard zijn, voeren we dat in teamoverstijgende processen uit. In 2025 is het deelprogramma Professionaliseren processen vervroegd overgedragen aan de directeur Bedrijfsvoering en Dienstverlening.

2. Professionaliseren projecten

Als de opgave tijdelijk van aard is en een concreet resultaat moet opleveren, dan pakken we dat op met de projectmatige werkvorm. In 2025 hebben we alle teamoverstijgende projecten op deze manier opgepakt.

3. Professionaliseren programma's

Als de opgave tijdelijk van aard is en het realiseren van een doelstelling beoogd dan pakken we dat programmatisch op. In 2025 hebben we alle programma's op deze manier opgepakt.

4. Portfoliomanagement en sturing

Alle opgaven uit de verschillende werkvormen vormen samen het portfolio. Daarbij dient voortdurend rekening te worden gehouden met:

- het bewust inzetten van de (schaarse) middelen voor het uitvoeren van de opgaven;
- het realiseren van de doelstellingen van de organisatie;
- herbeoordeling en bijsturen.

Via een PDCA-cyclus sturen we, in aansluiting op de Planning & Control cyclus, gedurende het hele jaar op het realiseren van al deze opgaven.

5. Hoe het werkt in het Hogeland

Tot slot gaan we de nieuwe werkwijzen en het gedrag eigen maken die passen bij het uitvoeren van al deze opgaven. We hebben ervoor gekozen om interne collega's te begeleiden in het goed onder de knie krijgen van de nieuwe werkvormen. Hierdoor zijn we minder afhankelijk van externe deskundigen die hun expertise weer meenemen als ze vertrekken.

Jaarrekening

Balans per 31 december 2025

(Bedragen x € 1.000)

Activa	31-12-2024	31-12-2025
Vaste activa		
Immateriële vaste activa	37	480
<i>Bijdragen aan activa in eigendommen van derden</i>	-265	-121
<i>Kosten onderzoek en ontwikkeling</i>	302	601
Materiële vaste activa	180.647	199.318
<i>Investerings met economisch nut:</i>		
- gronden uitgegeven in erfpacht	84	84
- overige investeringen met een economisch nut	98.876	107.199
- Investerings met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	40.713	43.360
- Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	40.973	48.675
Financiële vaste activa	13.597	15.135
<i>Kapitaalverstrekkingen aan:</i>		
- deelnemingen	752	848
<i>Leningen aan:</i>		
- woningbouwcorporaties	2.547	2.278
- overige verbonden partijen	0	0
<i>Overige langlopende leningen</i>	10.297	12.009
Totaal vaste activa	194.280,49	214.933
Vlottende activa		
Voorraden	-2.152	-2.203
<i>Grond- en hulpstoffen</i>	1.139	956
<i>Onderhandenwerk, waaronder bouwgronden in exploitatie</i>	-3.608	-3.518
<i>Gereed product en handelsgoederen</i>	317	358
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	70.749	68.011
<i>Vorderingen op openbare lichamen</i>	15.280	18.583
<i>Rekening-courantverhouding met het Rijk</i>	51.742	46.200
<i>Rekening-courantverhouding met niet-financiële instellingen</i>	562	258
<i>Overige vorderingen</i>	3.164	2.970
Liquide middelen	267	369
<i>Kassaldi</i>	7	8
<i>Banksaldi</i>	260	361
Overlopende activa	18.245	19.062
Totaal vlottende activa	87.109	85.240
Totaal activa	281.389	300.173

(Bedragen x € 1.000)

Passiva	31-12-2024	31-12-2025
Vaste passiva		
Eigen Vermogen	101.692	99.114
- <i>algemene reserve</i>	38.168	37.975
- <i>bestemmingsreserves</i>	50.245	48.439
- <i>gerealiseerd resultaat</i>	13.279	12.700
Voorzieningen	16.454	20.349
- <i>voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's</i>	9.648	13.829
- <i>voorziening voor middelen van derden van de bestemming gebonden is</i>	6.806	6.520
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	66.146	60.028
<i>Onderhandse leningen van:</i>		
- <i>binnenlandse banken en overige financiële instellingen</i>	63.269	57.571
- <i>openbare lichamen</i>	483	324
- <i>overige binnenlandse sectoren</i>	2.395	2.133
Totaal vaste passiva	184.292	179.491
Vlottende passiva		
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	13.757	13.367
<i>Overige kasgeldleningen</i>	0	0
<i>Banksaldi</i>	384	351
<i>Crediteuren</i>	13.373	13.016
Overlopende passiva	83.340	107.315
<i>Transitorische rente</i>	422	381
<i>Voorschotbedragen van:</i>		
- <i>het rijk</i>	71.035	92.886
- <i>de provincie</i>	3.549	6.072
<i>Overige overlopende passiva</i>	8.334	7.976
Totaal vlottende passiva	97.097	120.682
Totaal passiva	281.389	300.173
<i>Gewaarborgde geldleningen</i>	<i>618.541</i>	<i>792.728</i>

Algemene grondslagen

Inleiding

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de verordening ex artikel 212 Gemeentewet, waarin door de gemeenteraad op 10 december 2025 de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

Met betrekking tot de verwerking van de algemene uitkering heeft de commissie BBV een stellige uitspraak gedaan. Deze uitspraak houdt in dat in de jaarrekening de algemene uitkering wordt opgenomen conform de in het jaar laatst gepubliceerde accresmededeling, die was opgenomen in de decembercirculaire van het boekjaar.

Met betrekking tot de eigen bijdragen die het CAK int en aan de gemeenten afdraagt geldt op basis van de Kadernota rechtmatigheid 2023 van de commissie BBV het volgende. Het CAK is het publiekrechtelijk zelfstandig bestuursorgaan (ZBO) dat door de wetgever belast is met de berekening, oplegging en incasso van de eigen bijdrage. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid, volledigheid van en het naleven van het voorwaarden criterium bij de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat de gemeente bij de verantwoording van deze eigen bijdragen steunt op de informatie van het CAK en niet zelfstandig geheel sluitend de juistheid, volledigheid en rechtmatigheid van de eigen bijdragen hoeft te controleren.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden en overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken.

Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld door reorganisaties) dient wel een verplichting opgenomen te worden.

Algemene grondslagen voor de rechtmatigheidsverantwoording

De rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld binnen de kaders van de kadernota rechtmatigheid 2025 van de Commissie BBV alsmede onze financiële verordening en het controleprotocol. Dit betekent dat:

- Een verantwoordingsgrens van 2 % van de totale lasten exclusief de toevoegingen aan de reserves is gehanteerd waarboven cumulatieve fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen;
- Een rapporteringsgrens van 5% van de bovenstaande verantwoordingsgrens is gehanteerd waarboven fouten en onduidelijkheden in de paragraaf bedrijfsvoering worden opgenomen.
- De rechtmatigheidsverantwoording toeziet op de financiële rechtmatigheid van baten, lasten, balansmutaties, alsmede de baten en lasten inzake de specifieke uitkeringen op grond van art. 17 Financiële-verhoudingswet;
- De financiële rechtmatigheid waaronder het voorwaarden criterium, het begrotingscriterium en het misbruik & oneigenlijk gebruik criterium omvat:
 - Voor het voorwaarden criterium bestaat de norm uit het normenkader zoals door de raad d.d. 10 december 2025 is vastgesteld;
 - Voor het begrotingscriterium geldt dat alle overschrijdingen van lasten en investeringskredieten onrechtmatig zijn, waarbij voor een aantal scenario's in de financiële verordening is beschreven wanneer deze overschrijdingen acceptabel zijn. Voor over- en onderscheidingen van baten, onderschrijdingen van lasten en onderschrijdingen van investeringskredieten geldt dat deze als onrechtmatig zijn aangemerkt indien ze niet tijdig aan de raad zijn gemeld. Voor betreffende overschrijdingen en of onderschrijdingen ontstaan in het begrotingsjaar geldt dat het melden en toelichten bij de jaarrekening als tijdig wordt gezien.
 - Ten aanzien van het M&O criterium is de nota M&O beleid van onze organisatie leidend bij het voorkomen en opsporen van misbruik en oneigenlijk gebruik. Afwijkingen ten gevolge van geconstateerd misbruik (mits cumulatief met andere fouten of onduidelijkheden boven de verantwoordingsgrens) worden alleen in de rechtmatigheidsverantwoording betrokken als de vereiste correctieve maatregelen, zoals het terugvorderen van ten onrechte toegekende bedragen, niet getrouw in de jaarrekening zijn verwerkt.

Grondslagen balans

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Algemeen

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. Eventuele van derden verkregen specifieke investeringsbijdragen worden in mindering gebracht op het geactiveerde bedrag (artikel 62 lid 2 BBV). Hierbij wordt de verkregen bijdrage als bate verantwoord.

In de “Nota waardering en afschrijving vaste activa Het Hogeland 2023” zoals deze is vastgesteld in de raad van de gemeente Het Hogeland op 3 april 2024 is het volgende opgenomen: *De gemeente Het Hogeland activeert geen kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio.*

Kosten van onderzoek en ontwikkeling van een bepaald actief

Zie ook de toelichting onder het kopje “*Algemeen*”. De kosten voor onderzoek en ontwikkeling worden, conform BBV, in maximaal 5 jaar afgeschreven.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden

Zie de toelichting onder het kopje “*Algemeen*”.

Materiële vaste activa

Algemeen

Activa worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend, inclusief de direct toe te rekenen salariskosten. In de vervaardigingsprijs kunnen voorts worden opgenomen een redelijk deel van de indirecte kosten en de rente over het tijdvak dat aan de vervaardiging van het actief kan worden toegerekend. In dat geval vermeldt de toelichting dat deze rente is geactiveerd.

Kleine investeringen

Uitgaven die voldoen aan alle voorwaarden om als investering te worden behandeld maar van een "kleine" omvang zijn worden in het jaar van de investering ten laste van de exploitatie gebracht en niet geactiveerd. Dit om te voorkomen dat er relatief hoge beheerskosten moeten worden gemaakt.

In de “Nota waardering en afschrijving vaste activa Het Hogeland 2023” zoals deze is vastgesteld in de raad van de gemeente Het Hogeland op 3 april 2024 is bepaald dat de gemeente Het Hogeland een grens van € 40.000 hanteert. Onder dit bedrag worden nieuwe investeringen niet geactiveerd.

Investerings met economisch nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht. Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven.

Conform de notitie “Grondbeleid in begroting en jaarstukken” (2023) worden gronden die zijn verworven met het oog op gebiedsontwikkeling, maar waarvoor nog geen operationele grondexploitatie is vastgesteld opgenomen onder de materiële vaste activa (artikel 52 lid 1 onderdeel a BBV). Dergelijke

gronden worden in de regel aangeduid als ‘warme gronden’. Het toerekenen (activeren) van andere kosten is daarbij niet toegestaan.

Gronden die zijn verworven met het oog op concrete ontwikkeling door de gemeente, maar waarvoor nog geen operationele grondexploitatie is vastgesteld mogen, voor wat betreft de toepassing van artikel 65 lid 1 BBV, worden gewaardeerd tegen de waarde volgens de toekomstige bestemming, mits wordt voldaan aan de volgende cumulatieve voorwaarden:

- de gronden moeten deel uitmaken van een door de raad vastgestelde omgevingsvisie of programma voor (een) concrete en binnen afzienbare tijd te starten grondexploitatie(s), waarin de gebiedsontwikkeling van totaalplan naar deelgrondexploitaties is vastgelegd én;
- de (toekomstige) bestemming(en)/functies (ontwikkeling) betreffende het plangebied dien(en)t goed onderbouwd te worden én;
- de gebiedsontwikkeling mag niet zodanig conflicteren met de uitkomst van de inventarisatie van bedreigingen die de ontwikkeling in de weg kunnen staan, bijvoorbeeld op het gebied van milieu of bereikbaarheid én;
- de visie/het masterplan mag niet strijdig zijn met beleid van de provincie en/of rijk én;
- periodiek (minimaal eens in de 2 jaar) worden de gronden getaxeerd tegen de waarde volgens de toekomstige bestemming, met inachtneming van de inherente onzekerheden van de ontwikkelmogelijkheden.

Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

Wanneer investeringen grotendeels of meer worden gedaan voor riolering, het inzamelen van huishoudelijk afval of andere alsook voor rechten die op grond van art. 229 lid 1 a en b Gemeentewet worden geheven, dan worden deze investeringen op de balans opgenomen in een aparte categorie: de investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.

Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

Investerings met een maatschappelijk nut worden, evenals investeringen met een economisch nut, geactiveerd en over de verwachte toekomstige gebruiksduur afgeschreven. De verplichting om alle investeringen te activeren volgens de nieuwe methode geldt alleen voor investeringen die vanaf het begrotingsjaar 2019 worden gedaan.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren:

Materiële vaste activa met economisch nut	Afschrijvingstermijnen
Gronden en terreinen	geen
Rioleringen	Conform afvalwaterbeleidsplan
Bedrijfsgebouwen, schoolgebouwen	50 jaar
Renovaties	25 jaar
Technische installaties	15 jaar
Meubilair	10 jaar
Vervoermiddelen	5-10 jaar
Hard- en software	5 jaar

Materiële vaste activa met maatschappelijk nut	Afschrijvingstermijnen
Tunnels, bruggen, waterwegen en walbeschoeiing	max. 40 jaar
Sportvelden, wegen, kades en waterkeringen	max. 40 jaar
Openbare verlichting	30 jaar
Pompen, gemalen, technische installaties	15-20 jaar
Straatmeubilair	10-15 jaar

In de “Nota waardering en afschrijving vaste activa Het Hogeland 2023” zoals deze is vastgesteld in de raad van de gemeente Het Hogeland op 3 april 2024 staat een tabel opgenomen waarin de volledige lijst met afschrijvingstermijnen staat vermeld.

Afschrijvingen

Alle investeringen van de gemeente Het Hogeland worden lineair afgeschreven. We starten met afschrijven vanaf het boekjaar volgend op het jaar waarin het kapitaalgoed gereed komt/verworven wordt. Dat komt erop neer dat wanneer een actief op 1 januari een boekwaarde heeft, de afschrijving start

Financiële vaste activa

De onder de Financiële vaste activa opgenomen leningen verstrekt aan derden worden gewaardeerd tegen nominale waarden. De belangen in deelnemingen tegen verkrijgingsprijs of marktwaarde als deze lager is als de verkrijgingsprijs.

Voorraden

Onderhanden werk, gronden in exploitatie

De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijpmaken) alsmede een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten.

Voor winstneming geldt het percentage of completion methode: baten en lasten – en het daaruit vloeiende resultaat – worden toegerekend aan de periode waarin deze zijn gerealiseerd.

Bij meerjarige projecten betekent dit dat (de verwachte) winst niet pas aan het eind van het project als gerealiseerd moet worden beschouwd, maar gedurende de looptijd van het project tot stand komt en ook als zodanig moet worden verantwoord. Het verantwoorden van tussentijdse winst is daarmee geen keuze maar een verplichting die voortvloeit uit het realisatiebeginsel. Bij het bepalen van de tussentijdse winst is het wel noodzakelijk de nodige voorzichtigheid te betrachten. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid en dient er winst te worden genomen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat.
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht.
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht. Indien er sprake is van winst, wordt deze berekend op basis van de eindwaarde van het project, conform de notitie ‘grondbeleid in begroting en jaarstukken (2019)’ van de commissie BBV. Als de berekening van de tussentijdse winstneming volgens het percentage of completion methode ertoe leidt dat in eerdere jaren te veel winst is genomen, dan neemt de gemeente de eerder teveel genomen winst terug. Subsidiebat en de daarbij behorende subsidiebatel kosten bij grondexploitaties maken geen onderdeel uit van de tussentijdse winstneming en worden verantwoord op het moment dat de subsidie volgens de subsidievoorwaarden is gerealiseerd.

Bij een geprognosticeerd verlies wordt deze als voorziening opgenomen tegen nominale waarde.

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen en staan tot vrije beschikking.

Reserves

Reserves worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting ten behoeve van de wethouders is echter tegen de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd. De onderhoudsegalisatievoorzieningen stelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid ter zake nader uiteengezet.

Vaste schulden

Onder de vaste schulden worden verstaan de schulden met een oorspronkelijke rente typische looptijd van één jaar of langer. De vaste schulden worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Borg- en garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente zijn gewaarborgd, is buiten de telling van de balans het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

Overige activa en passiva

De overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Toelichting op de balans

Vaste activa

Immateriële vaste activa

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2025	Investerings	Bijdrage derden	Des- investerings	Afschrijving	Boekwaarde 31-12-2025
Immateriële vaste activa						
Bijdragen aan activa in eigendommen van derden	-265	124	-22		1	-121
Kosten onderzoek en ontwikkeling	302	299				601
Totaal	37	423	-22	0	1	480

Materiële vaste activa

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2025	Investerings	Bijdrage derden	Desinvesteringen	Afschrijving	Boekwaarde 31-12-2025
Economisch nut						
Gronden uitgegeven in erfpacht	84					84
Gronden en terreinen	11.896	1.795	0		16	13.676
Strategische gronden	1.219					1.219
Bedrijfsgebouwen	77.402	7.574	942		3.426	80.608
Grond- weg en waterbouwkundige werken	3.936	1.380			160	5.157
Vervoermiddelen	309	835			96	1.047
Machines, apparaten en installaties	3.360	1.294	28		686	3.940
Overig	802	1.118			322	1.598
Subtotaal	99.007	13.997	970		4.706	107.328
Economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.						
Gronden en terreinen	36					36
Begraafplaatsen	864				52	812
Grond- weg en waterbouwkundige werken	39.710	4.137	11		1.382	42.454
Vervoermiddelen	5				2	2
Machines, apparaten en installaties	59				9	50
Overig	40				34	6
Subtotaal	40.713	4.137	11		1.479	43.360
Maatschappelijk nut						
Grond- weg en waterbouwkundige werken	40.848	13.279	2.855		2.643	48.629
Machines, apparaten en installaties	36				1	35
Overig	89	140	218		0	11
Subtotaal	40.973	13.419	3.073		2.645	48.674
Totaal	180.693	31.553	4.054	0	8.830	199.362
* Voor de expl.verkenning Ulrum en verkoop EBZ voorz. getroffen.	-46					-46
	180.647					199.316

Toelichting Materiële vaste activa

Een aantal van onze in bezit zijnde gronden zijn verpacht, in onderstaand overzicht is aangegeven welke gronden dat betreft.

Kadastrale gegevens	Locatie	Grootte in m2	Canon per jaar	Herziening canon	Duur contract	Bestemming locatie
Gem. Winsum, sectie H nrs 291 en 292	Gelegen aan de Schouwerzijlsterweg 9 te Winsum	728	50			Bedrijfsmatig
Gem. Warffum, sectie F nr. 133 en 134	Gelegen aan de Oostervalge 36a te Warffum	18.680	2.035	aug. 2020	20-12-2094	Recreatie/sport
Gem. Baflo, sectie G nrs. 601 en 600, sectie C nrs. 1227, 1272, 1223, 1224, 1225	Ijsbaan gelegen in de buurt bij de Meijmaweg te Rasquert	31.850	1		feb-34	Recreatie/sport
Gem. Uithuizen, sectie H nr. 845 en 497	Edama 43 en 47	20.739	12.614	8-5-2029	30-6-2097	Bedrijven-terrein
Gem. Winsum, sectie E nr. 2808	Tennisbaan gelegen aan de Wierdaweg 2b te Winsum	6.516	250		1-11-2038	Recreatie/sport

Financiële vaste activa

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2025	Investerings	Des-investeringen	Aflossingen	Voorziening	Boekwaarde 31-12-2025
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	752		66		-162	848
Leningen aan woningbouwcorporaties	2.547			269		2.278
Leningen aan overige verbonden partijen	0		0			0
Overige verstrekte langlopende leningen	10.297	1.834		122		12.009
Totaal	13.596	1.834	66	391	-162	15.135

Vlottende activa

In onderstaand overzicht zijn de voorraden nader gespecificeerd.

Voorraad in exploitatie genomen bouwgronden	Boekwaarde 31-12-2024	Verlies voor-ziening	Balanswrd 31-12-2024	Winst/verlies neming	Invest.	Baten grexen	Boekwaarde 31-12-2025	Verlies voor-ziening	Balanswrd 31-12-2025
Bedrijventerrein Ulrum Oost	-399		-399		7	518	-910		-910
Tuinbouwbedrijventerrein, Kruisweg	129	35	93		3	1	131	6	125
Ter Laan 4, Bedum	-1.537		-1.537		84	102	-1.556		-1.556
Trekweg, Ulrum	-108	337	-445		55		-52	329	-382
Almersma, Uithuizen	1.300	1.356	-56		7	75	1.232	1.320	-88
LTS locatie, Uithuizen	303	431	-129		97		400	400	00
Centrumplan Uithuizen (Molenerf en Schoolstraat)	2.720	3.720	-1.000		3.369	49	6.040	4.002	2.038
Nijverheidsweg, Uithuizen	49		49	3	17		69		69

t Stee, Adorp	-567		-567	31	232		-304		-304
De Laan fase 2	-162		-162		8	229	-383	10	-393
Munster, fase 2&3	-167		-167	59	751	2.099	-1.455		-1.455
Bedrijventerrein Het Aanleg	1.292	843	450		163	590	865	756	109
Uilkensstraat Eenrum	63		63		14	52	24	5	19
WA School Uhz					41	135	-94	1	-95
Leeuwstraat Uhz					489	411	78	973	-895
Totaal	2.917	6.722	-3.805	92	5.335	4.260	4.083	7.801	-3.718

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	BW GREX 1-1-2025	Nwe GREX 2025	Mutatie 2025	BW GREX 31-12-2025	Kosten per 1-1-2026	Opbrengsten per 1-1-2026	Contante waarde 31-12-2025
Almersma	-1.300		68	-1.232	135	48	-1.294
Bedrijvenpark Ulrum	399		511	910	734	-	169
De Laan Zuid fase 2	162		221	383	437	50	-10
Het Aanleg	-1.292		428	-865	600	716	-726
LTS locatie	-303		-97	-400	-	-	-392
Molenerf (CP Uhz)	-1.218		-2.496	-3.714	2.579	4.049	-2.159
Schoolstraat (CP Uhz)	-1.501		-824	-2.325	481	1.050	-1.721
Munster fase 2&3	167		1.289	1.455	2.771	1.808	523
Nijverheidsweg	-49		-19	-69	330	600	167
Stee Adorp	567		-263	304	100	-	235
Ter Laan 4	1.537		19	1.556	2.256	1.306	530
Trekweg	107		-55	52	381	-	-323
Tuinbouwbedrijventerrein Kruisweg	-129		-02	-131	133	428	164
Uilkenstraat Eenrum	-63		39	-24	119	138	-5
WA School Uhz	0		94	94	254	164	-1
Leeuwstraat Uhz	0	316	-394	-78	1.472	625	-899
Totaal GREX	-2.916	316	-1.482	-4.083	12.783	10.981	-5.741

(bedragen x € 1.000)

Onderhanden werk *	Boekwaarde 31-12-2024	Mutatie 2025	Boekwaarde 31-12-2025	Verliesvoor- ziening	Boekwaarde 31-12-2025
WPA onderhanden werk	12	47	58		58
Van Speykstraat	245	-49	196	54	143
Totaal	257	-03	254	54	201

* inclusief bouwgronden in exploitatie

(bedragen x € 1.000)

Grond en hulpstoffen	Boekwaarde 31-12-2024	Mutatie 2025	Boekwaarde 31-12-2025	Verliesvoor- ziening	Boekwaarde 31-12-2025
WPA grond- en hulpstoffen	1.139	-183	956		956
Totaal	1.139	-183	956	0	956

(bedragen x € 1.000)

Gereed product en handelsgoederen	Boekwaarde 31-12-2024	Mutatie 2025	Boekwaarde 31-12-2025	Verliesvoor- ziening	Boekwaarde 31-12-2025
WPA voorraad gereed product	157	49	206		206
Te verkopen panden	160	-07	152		152
Totaal	317	42	358	0	358

Kortlopende vorderingen/debiteuren

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2025	Boekwaarde 31-12-2025
Vorderingen op openbare lichamen	15.280	18.583
Totaal vorderingen op openbare lichamen	15.280	18.583
Rekening-courantverhouding met het Rijk (schatkist)	51.742	46.200
Totaal rc-verhouding Rijk	51.742	46.200
Rekening-courantverhouding SVn	562	258
Totaal rc-verhouding niet-financiële instellingen	562	258
Overige vorderingen:		
Debiteuren Sociale Zaken	1.943	1.702
Debiteuren	3.141	3.273
Voorziening dubieuze debiteuren	-1.919	-2.005
Totaal overige vorderingen	3.164	2.970
Totaal	70.186	68.011

Kas/Bank

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2025	Boekwaarde 31-12-2025
Kassaldi	7	8
Banksaldi	260	361
Totaal	267	369

Specificatie bank

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2025	Boekwaarde 31-12-2025
Rabobank + ABN AMRO	260	361
Totaal	260	361

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
Verslagjaar					
(1)	Drempelbedrag	4.291			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	77	54	50	67
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	4.215	4.237	4.241	4.224
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
Verslagjaar					
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	214.566			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	214.566			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			

(1) = (4b)*0,02 +
(4c)*0,002 met
een minimum van
€1000000

Drempelbedrag

4.291

(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen

		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	6.890	4.906	4.627	6.163
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	77	54	50	67

Overlopende activa

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2025	Boekwaarde 31-12-2025
<i>Nog te ontvangen voorschotbedragen van Europese of Nederlandse overheidslichamen</i>		
Rijk		
Nog te ontvangen Rijk	143	358
Sisa nog te ontvangen Rijk	4.552	4.277
Overige Nederlandse overheidslichamen		
Sisa nog te ontvangen Provincie Groningen	1.431	3.459
Nog te ontvangen overige overheden	5.722	5.030
<i>Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen</i>		
Vooruitbetaalde bedragen	356	513
WPA - Overlopende activa	64	18
Nog te ontvangen niet overheden	5.307	5.407
Bedragen buiten rekening	-1	2
Overige overlopende activa	669	-1
Totaal	18.244	19.062

Specificaties (te ontvangen)

Specificatie nog te ontvangen Rijk

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2025	Toevoeging	Ontvangen bedragen	Boekwaarde 31-12-2025
Bijdrage project spoor1 T5 NCG	86			86
UPV Afval 2024	46			46
PGB HBH/BG/HH/JW		85		85
Faciliteitenbesluit 2025	0	130		130
NPG promotie NWW Zoutkamp	12			12
Totaal	143	215	00	358

Specificatie Sisa nog te ontvangen Rijk

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2025	Toevoeging	Besteding	Boekwaarde 31-12-2025
OCW D15 toekomstpakket Scholenprogramma	4.311		418	3.893
F202 Blok B 2022	4		4	0

L38B Visserijontwikkelplan		26	0	26
M16 opvang ontheemden Oekraïne	63	2.534	2.469	127
B2 Toeslagenaffaire	174	231	174	231
Totaal	4.552	2.790	3.065	4.277

Specificatie Sisa nog te ontvangen Provincie

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2025	Toevoeging	Besteding	Boekwaarde 31-12-2025
E6B Afrekening Gasfabriek	53		53	0
C7C Sanering Grond Uithuizen/ Usquert	38		38	0
Delthepad	53		53	0
Oosterstraat Warffum	102		102	0
Doorgaande route Wehe-Den Hoorn	225			225
GRO2C NPG Herinrichting Oosterstraat Warffum	102			102
GRO8C De Tirrel	100		100	0
GRO8C Project van Waarde	3		3	0
GRO8C CP Uithuizen	609			609
Krimp en leefbaarheid	244	137		381
J41B Flexwonen Zuidwolde	5			5
J41B Flexwonen		5		5
J210B Woonzorgvisie		8		8
GRO7C Tijd voor Toekomst		29		29
GRO8C Pak je toekomst		98		98
GRO8C Dynamiek aan het lint		29		29
GRO8C Masterplan regiocentra Uithuizen		28		28
GRO8C Masterplan regiocentra Bedum		28		28
GRO8C Detailhandelsvisie		40		40
K2B Net op Zee		1.873		1.873
Totaal	1.533	2.273	348	3.458

Specificatie vooruitbetaalde bedragen

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2024	Boekwaarde 31-12-2025
Overige vooruitbetaalde posten	180	513
Totaal	180	513

Specificatie nog te ontvangen overige overheden

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2024	Boekwaarde 31-12-2025
Vooruitbetaald overige overheden	0	2.908
Nog te ontvangen overige overheden	5.722	2.122
Totaal	5.722	5.030

Specificatie WPA overlopende activa

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2024	Boekwaarde 31-12-2025
Saldo Exact Kruisposten RIB BV	50	0
Saldo Exact overige vorderingen	14	18
Totaal	64	18

Specificatie nog te ontvangen niet overheden

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2024	Boekwaarde 31-12-2025
Nog te ontvangen niet overheden	5.307	5.407
Totaal	5.307	5.407

Vaste passiva

Reserves en voorzieningen: algemeen

Het beleid en de onderbouwing van de aanwezige reserves en voorzieningen is door de raad vastgelegd in de “Nota reserves en voorzieningen 2025” op 10 december 2025.

Met de “Nota reserves en voorzieningen gemeente” heeft de raad het kader vastgesteld voor de omvang van de reserves en voorzieningen. Het geeft inzicht in het beleid dat wordt gevoerd ten aanzien van de reserves en voorzieningen en geeft uitvoering aan het bepaalde in artikel 16 van de Financiële verordening. Conform dit artikel zijn in de nota reserves en voorzieningen de regels vermeld voor de vorming en besteding van de reserves en voorzieningen.

Bij de jaarstukken 2024 is besloten om middelen vanuit de tijdelijke regeling SPUK Sport te reserveren voor de nieuw te vormen bestemmingsreserve “SPUK Sport”. De regeling is in het leven geroepen om gemeenten te ondersteunen bij het creëren van optimale sportomgevingen en het aanmoedigen van sportparticipatie binnen de samenleving.

Daarnaast zijn de reserves Bosaanleg Netlaan en Risico's afvalstoffenheffing in 2025 opgeheven en is het saldo van de beide reserves toegevoegd aan de Algemene reserve. De reserve Bosaanleg Netlaan was aangehouden ter dekking van de kosten voor het plantsoen achter De Tirrel te Winsum. Dit is gerealiseerd, daarom kan deze reserve vervallen. De bestemmingsreserve Risico's afvalstoffenheffing kan vervallen aangezien het risico gezien de huidige tariefstelling in relatie tot de hoeveelheid aangebonden afval zover is afgenomen dat het aanhouden van de deze reserve niet meer nodig is.

In 2025 zijn er diverse toevoegingen en onttrekkingen gedaan aan de reserves en voorzieningen. De mutaties die in 2025 hebben plaatsgevonden worden hieronder kort toegelicht.

Te verdelen resultaat

Het resultaat van 2024 is eerst geboekt op de reserve “te verdelen resultaat”. Deze € 13.278.748 wordt nu onttrokken aan deze reserve en bestemd in de reserves zoals vastgesteld bij de jaarrekening 2024. De bestemming zorgt voor stortingen in de volgende reserves:

- Algemene reserve	€ 2.935.410
- Reserve Jaarovergang	€ 7.870.338
- Reserve Opgaven	€ 2.000.000
- Reserve SPUK Sport	€ 473.000

Totaal **€ 13.278.748**

Reserves:

(bedragen x € 1.000)

Reserve Het Hogeland	Saldo 01-01-2025	Verdeling Resultaat 2024	Toevoeging 2025	Onttrekking 2025	Saldo 31-12-2025
RESERVES					
Algemene reserve					
Algemene reserve	38.168	2.935	532	3.660	37.976
Gerealiseerd resultaat					
Te verdelen resultaat	13.278	13.278			0
Bestemmingsreserves					
Reserve Jaarovergang	1.518	7.870		7.870	1.518
Reserve Opgaven	4.242	2.000	1.784	3.178	4.848
Reserve Knelpunten leefbaarheid dorpen	227			39	188
Reserve Aankoop gronden	1.500				1.500
Programma 2 Bereikbaarheid					
Reserve Onderhoud wegen	3.833		1.213	544	4.502
Reserve Onderhoud bruggen	845			277	568
Reserve Baggerplan	999			142	857
Reserve Ontsluiting Bedum	500				500
Reserve Trace Mensingeweer - Zoutkamp	140				140
Programma 3 Economie en Werkgelegenheid					
Reserve Versterking centrum Winsum	228				228
Reserve Ruimte voor Ondernemers	260		2.300	415	2.146
Reserve Woonplan haven Zoutkamp	2.320			100	2.220
Reserve Visserij ontwikkelplein (VOP)	435				435
Programma 4 Leefbaarheid en Voorzieningen					
Reserve Scholenprogramma	3.910				3.910
Reserve Programma Krimp en Leefbaarheid	706			346	360
Reserve bosaanleg Netlaan	32			32	0
Reserve Doorontwikkeling Erfgoed	850			09	841
Reserve SPUK Sport	00	473			473
Programma 5 Sociaal Domein en Volksgezondheid					
Reserve Ruimte voor Dorpen	2.506			311	2.195
Reserve Sociaal domein	6.048			621	5.427
Reserve Opvang vluchtelingen	7.560			673	6.887
Programma 6 RO, Wonen en Duurzaamheid					
Reserve Herstructurering	495				495
Reserve Bovenwijkse kosten Ter Laan 4	118				118
Reserve Grondexploitatie	1.116			518	598
Reserve Onderhoud begraafplaatsen	631		45	95	581
Reserve dekking VTH aardbevingen	800		200		1.000
Reserve Risico afvalstoffenheffing	500			500	0
Programma 8 Bedrijfsvoering					
Reserve Frictie personeelskosten	2.498		873	476	2.895
Reserve Groot onderhoud gebouwen	2.273			2.273	0
Reserve Organisatieontwikkeling	415				415
Reserve Cursus & opleidingen	239			145	94
Reserve WW-verplichtingen	2.500				2.500
Totaal Reserves	101.691	00	6.947	22.224	86.414

Algemene Reserve

Aan de algemene reserve wordt het resultaat van 2024 toegevoegd, zijnde € 2.935.410. Voor een bedrag van € 3.660.468 is er onttrokken aan de Algemene Reserve. Hiervan betreft € 2.300.000 voor de incidentele storting in het ondernemersfonds. Voor een bedrag van € 1.413.865 is onttrokken aan deze reserve voor het dekken van het groenbeleidsplan. Daarnaast worden de uitgaven voor de toekomstbestendige organisatie voor een bedrag van € 121.823 gedekt uit de algemene reserve. Evenals de uitgaven voor zowel het masterplan € 108.923 als ook het centrumplan Bedum en Uithuizen € 59.133. De subsidie gebiedscoöperatie wordt voor een bedrag van € 100.000 gedekt uit de algemene reserve. In verband met het opheffen van een tweetal reserves vindt de vrijval van de bestemmingsreserve Bosaanleg Netlaan en van de bestemmingsreserve Risico's Afvalstoffenheffing ten gunste van de algemene reserve plaats, en geeft dit toevoeging van € 532.471. Deze bestemmingsreserves zijn in het boekjaar 2025 opgeheven en worden hieronder toegelicht.

Reserve Jaarovergang

De toevoeging van € 7.870.338 betreft de bestemming vanuit het rekeningresultaat 2024. De onttrekking van € 7.870.338 is ter dekking van de budgetoverhevelingen van het boekjaar 2024 naar 2025.

Reserve Opgaven

Deze reserve is vanuit het rekeningresultaat 2021 in 2022 gevormd om diverse grote maatschappelijke opgaven waar wij in de komende jaren voor staan op programmatische wijze te kunnen dekken. Vanuit

het rekeningresultaat 2024 is € 2.000.000 toegevoegd aan deze reserve. De toevoeging aan de reserve bedraagt conform begroot in 2025 € 1.784.000. Hierin is een correctie van € 643.719 uit 2024 meegenomen, waarbij de onterechte onttrekking ter dekking van de PAWOZ uitgaven uit deze bestemmingreserve in 2024 is gecorrigeerd. De werkelijke onttrekking in 2025 bedraagt € 3.177.556. Deze onttrekking wordt vindt plaats ter dekking van de personele inzet op de programma's; Dienstverlening, Wonen, Reitdiep en Hogeland Oost. Daarnaast ter dekking van de uitgaven voor het Gebiedsprogramma Eemshaven+. En voor de kosten van herontwerp Informatisering & Automatisering. Voor de voorbereidingen van het nieuwe gemeentehuis is € 227.500 benodigd uit deze reserve ter dekking van de gemaakte kosten.

Reserve knelpunten leefbaarheid dorpen

Naar aanleiding van de motie 'Knelpunten leefbaarheid dorpen' van december 2022 is een inventarisatie gemaakt van de knelpunten. De onttrekking bedraagt € 38.866 voor onder anderen een paardenbak in Warffum, inventarisatie dorp Pieterburen, dorpsvisie Kantens, dorpsloket Baflo, het vernieuwen van het dijkhuisje te Vierhuizen en het ontwikkelen van een website Sauwerdwetsinge.nl.

Reserve onderhoud Wegen

Het doel van deze reserve is om de fluctuaties in kosten van onderhoud van wegen op te kunnen vangen. De onttrekking bedraagt in 2025 € 543.686. En € 1.213.000 wordt toegevoegd aan deze reserve.

Reserve onderhoud Civiele constructies

Het doel van deze reserve is om de fluctuaties in kosten aan onderhoud van bruggen op te kunnen vangen. De kosten in 2025 voor het onderhoud van bruggen zijn hoger dan geraamd, hierdoor wordt er in 2025 € 277.258 onttrokken aan deze reserve.

Reserve Baggerplan

Het doel van deze reserve is om de fluctuaties in kosten van het baggeren van watergangen op te kunnen vangen. Er wordt in verband met de hogere uitgaven voor de baggerwerkzaamheden in 2025 € 141.949 onttrokken aan deze reserve.

Reserve Ruimte voor Ondernemers

De middelen in deze reserve zijn gereserveerd voor ondernemers. De storting van € 2.300.000 is conform begroting verwerkt. De onttrekking bedraagt conform begroot € 414.747. De onttrekkingen dienen ter dekking van de verstrekte bijdragen aan de ondernemersverenigingen in alle dorpen.

Reserve Woonplan en haven Zoutkamp

In 2025 hebben er diverse onderzoeks- en advieswerkzaamheden, evenals archeologische als ook architecturale werkzaamheden plaatsgevonden bij het Heiploegterrein in Zoutkamp. De totale uitgaven bedroegen hiervoor € 106.042 en worden voor een bedrag van € 100.000 gedekt ook de reserve Woonplan en haven Zoutkamp.

Reserve programma Krimp en Leefbaarheid

Deze reserve is ingesteld om onze bijdrage in het programma Krimp en Leefbaarheid te dekken. De jaarlijkse kosten van het programma Krimp en Leefbaarheid worden gedekt door een subsidie van derden en deels door het onttrekken aan deze reserve. In 2025 is er € 345.695 gemuteerd.

Reserve Bosaanleg Netlaan

De reserve Bosaanleg Netlaan is bij de vaststelling van de Nota reserves en voorzieningen Het Hogeland 2025 opgeheven. De reserve was ingesteld voor de aanleg van het bos aan de Netlaan en was aangehouden ter dekking van de kosten voor het plantsoen achter De Tirrel in Winsum. Het plantsoen is gerealiseerd en daarmee kan deze reserve vervallen en is het saldo van € 32.471 in 2025 toegevoegd aan de algemene reserve.

Reserve Doorontwikkeling erfgoed

De bestemmingsreserve Doorontwikkeling erfgoed is in 2024 gevormd voor een bedrag van € 850.000 in het kader van de doorontwikkeling op onder meer een erfgoedcampagne, participatie en het

verkennen van een innovatiebudget. In 2025 zijn voor een bedrag van € 9.179 uitgaven geweest voor de nieuwe Erfgoedvisie en deze worden gedekt uit de reserve Doorontwikkeling erfgoed.

Reserve SPUK Sport

Deze reserve is gevormd om na afrekening van de “SPUK Sport 2024” in 2026 ook te kunnen afrekenen met instellingen of de middelen ten gunste laten komen van de betrokken investeringskredieten voor sport, wanneer ze nog niet zijn afgesloten. Van het positieve resultaat bij de jaarrekening 2024 is voor een bedrag van € 473.000 in deze reserve gestort.

Reserve Ruimte voor Dorpen

De middelen in deze reserve zijn gereserveerd voor dorpen om bijvoorbeeld dorpsbudgetten te verlenen. In 2025 is er € 310.680 onttrokken uit de reserve in verband met de werkelijke uitgaven van de dorpsbudgetten. De dorpsbudgetten zijn onder anderen ingezet voor de aanschaf van picknickbankjes, AED's, EHBO cursussen, de verhuizing van de VVV in Bedum, verlichting, een mededelingenbord, materialen voor de speelweide en haalbaarheidsonderzoeken.

Reserve Sociaal Domein

De onttrekking bedraagt voor een bedrag van € 606.690 voor de dekking van de kosten van het Programma Transformatie sociaal domein en voor een bedrag van € 14.600 ter dekking van de personeelslasten voor de pilot aanpak voorkomen escalatie.

Reserve Opvang Vluchtelingen

Bij de jaarrekening 2022 is de reserve Opvang vluchtelingen uit de vooralsnog niet besteedde ontvangen rijsmiddelen voor de opvang van Oekraïens gevormd. Ook voor het jaar 2025 is er een aanvraag gedaan bij het rijk voor de bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne. Via deze regeling ontvangen wij een vergoeding voor de kosten van de opvang, huisvesting en de verstrekkingen van o.a. leefgeld aan ontheemde Oekraïners. De aanvraag op basis van de aantallen en normvergoedingen bedraagt € 2,5 miljoen. De werkelijke kosten komen uit op 2,8 miljoen. De normvergoeding is naar beneden bijgesteld, hierdoor moet er dit jaar een onttrekking plaatsvinden van € 316.232. Daarnaast worden de personeelslasten van onder anderen de regievoering en administratieve ondersteuning voor het programma Huisvesting Integratie & Inburgering gedekt uit deze bestemmingsreserve, waarmee de totale onttrekking uitkomt op € 672.698.

Reserve Grondexploitatie

De actualisatie van de grexen heeft geleid tot een vrijval van € 517.861. Wanneer we vanwege niet sluitende grondexploitaties een voorziening moeten treffen of verhogen worden deze gedekt uit deze reserve.

Reserve Onderhoud begraafplaatsen

Conform raming heeft er voor een bedrag van € 95.000 een onttrekking van de reserve onderhoud begraafplaatsen plaatsgevonden voor het dekken van de kosten voor ruimen graven en onderhoud. De kosten van het onderhoud aan de begraafplaatsen bedroegen minder dan geraamd, hierdoor wordt een bedrag van € 44.988 gestort in deze reserve.

Reserve Dekking VTH-aardbevingen

Door de versterkingsopgave nemen het aantal aanvragen van omgevingsvergunningen toe. Er zijn mogelijk in de toekomst eigen middelen nodig om de toename in aanvragen te bekostigen. Daarom wordt er jaarlijks € 200.000 gestort in deze reserve vanuit de extra legesopbrengsten. Zo ook in 2025.

Reserve risico's afvalstoffenheffing

Bij het vaststellen van de Nota reserves en voorzieningen 2025 is de reserve risico's afvalstoffenheffing opgeheven. Met de huidige tariefstelling in relatie tot de hoeveelheid aangeboden afval is het risico zover afgenomen dat het aanhouden van deze reserve niet meer noodzakelijk is. Het saldo van de reserve bedraagt ultimo 2025 € 500.000 en is toegevoegd aan de algemene reserve.

Reserve Frictie personeelskosten

In 2025 zijn de personeelslasten van een aantal personen ten laste gekomen van de reserve frictie personeelskosten, in totaal is hiervoor € 475.963 onttrokken. De loonkosten hebben per saldo een

onderbesteding, dit resulteert in een toevoeging op deze bestemmingsreserve. Het plafond van maximaal 5% van de personeelsbegroting wordt bereikt met de dotatie van € 872.671 in 2025.

Reserve Groot onderhoud gebouwen

In verband met de BBV voorschriften en conform de Nota reserves & voorzieningen 2024 is de reserve Groot onderhoud gebouwen voor het bedrag van € 2.273.339 opgeheven en voor hetzelfde bedrag is de voorziening Groot onderhoud gebouwen gevormd.

Reserve Cursus & opleidingen

In 2025 zijn er meer uitgaven geweest aan opleidingen en cursussen, met name op het gebied van automatisering en dienstverlening, de extra uitgaven van € 145.052 worden gedekt uit de reserve cursus & opleidingen.

Voorzieningen:

Onderstaand treft u het overzicht voorzieningen aan met daaronder een toelichting met betrekking tot de mutaties die hebben plaatsgevonden in 2025.

(bedragen x € 1.000)

Voorziening Het Hogeland	Saldo 01-01-2025	Toevoeging 2025	Vrijval 2025	Aanwending 2025	Saldo 31-12-2025
VOORZIENINGEN					
Programma 6 RO, Wonen en Duurzaamheid					
Voorziening Afvalstoffenheffing	686	36			721
Voorziening Rioolheffing	6.120	456	777		5.799
Voorziening Woonrijp maken grondexploitaties	430		59		371
Voorziening Leens-Oost	22	21	43		0
Programma 7 Burger en Bestuur					
Voorziening Pensioenverplichtingen	7.021	1.842		338	8.525
Voorziening Wachtgeldverplichtingen bestuurders	213	189		166	237
Voorziening Wachtgeldverplichtingen ambtenaren	41		41		0
Programma 8 Bedrijfsvoering					
Voorziening Verlof (stuw meer)	966	189			1.155
Voorziening spaarverlof (cao)	447	317			764
Voorziening verkoopverlies gemeentelijke gebouw en	508				508
Voorziening groot onderhoud gebouw en	00	4.735		2.466	2.269
	16.454	7.785.287	920.868	2.969.537	20.349

Voorziening Afvalstoffenheffing

Deze voorziening is ingesteld om de schommelingen in het tarief van de afvalstoffenheffing te voorkomen. Overschotten of tekorten tussen ontvangen heffingen en gemaakte kosten worden toegevoegd of onttrokken aan de voorziening. In 2025 is er € 35.512 toegevoegd aan de voorziening.

Voorziening Rioolheffing

Deze voorziening is ingesteld om schommelingen in het tarief van de rioolheffing te voorkomen. Overschotten of tekorten tussen ontvangen heffingen en gemaakte kosten worden toegevoegd of onttrokken aan deze voorziening. In 2025 is er per saldo € 321.469 onttrokken aan de voorziening.

Voorziening Woonrijp maken grondexploitaties

Deze voorziening is ingesteld ter dekking van de kosten voor het woonrijp maken van exploitatieplannen. In 2025 heeft er een vrijval van € 59.434 plaatsgevonden op basis van de opnieuw benodigde waarde per 31 december 2025.

Voorziening Leens- Oost

In de voormalige gemeente De Marne is deze voorziening gevormd door de ontvangst van een afkoopsom, omdat de werkzaamheden aan het woonrijp maken van het woningbouwplan Leens-Oost niet werden uitgevoerd door de projectontwikkelaars. Voor een bedrag van € 20.706 is er onttrokken aan deze voorziening in verband met kosten voor aanleggen inritten, voetpaden en beplanting. De laatste werkzaamheden zijn in 2025 afgerond en daarmee kan deze voorziening komen te vervallen en vindt er een vrijval van € 42.803 plaats.

Voorziening pensioenverplichtingen

Deze voorziening heeft betrekking op de (toekomstige) verplichtingen uit hoofde van pensioen- en wachtgeldverplichtingen voor (voormalige) bestuurders, zoals geregeld in de Algemene pensioenwet

politieke ambtsdragers (APPA). De voorziening wordt gewaardeerd tegen de contante waarde van de verwachte toekomstige uitkeringsverplichtingen, waarbij rekening wordt gehouden met actuariële uitgangspunten zoals rekenrente, levensverwachting en uitstroomkansen. Jaarlijks wordt de voorziening geactualiseerd op basis van een actuariële berekening. Bij de bepaling van de voorziening is uitgegaan van een dekkingsgraad van 123,5%. Daarnaast is voor de actuariële berekening per 31 december gebruik gemaakt van een rekenrente van 2,954% (25-jaarsrekenrente per 30 september 2025). Renteontwikkelingen, kunnen op termijn leiden tot een bijstelling van de voorziening, aangezien de contante waarde van de toekomstige verplichtingen hierdoor wijzigt.

Vanaf 1 januari 2028 gaan de pensioenen van politieke ambtsdragers over naar het nieuwe pensioenstelsel en worden deze overgedragen aan het ABP. Het Hogeland heeft, in lijn met het VNG advies, de omvang van de voorziening hierop afgestemd. Mutaties in de voorziening zijn verwerkt in het resultaat.

Op basis van de berekening van de actuariële waarde dient de omvang van de voorziening per 31-12-2025 € 8.525.361 te zijn. De berekende waarde van ProAmbt bedraagt € 9.071.316 en het bij ASR verzekerde bedrag -/- € 545.955. De stand op 01-01-2025 is € 7.020.598. De uitgekeerde pensioenverplichtingen met de bijkomende lasten bedraagt in 2025 € 337.503. De benodigde storting komt daarmee uit op € 1.842.266 aan deze voorziening.

Voorziening Wachtgeld bestuurders

Deze voorziening is ingesteld om de kosten van wachtgeld van voormalige bestuurders te kunnen dekken. In 2025 zijn de verplichtingen voor wachtgeld (oud) bestuurders geactualiseerd. Benodigd per ultimo 2025 is een bedrag van € 236.603.

Voorziening Wachtgeld ambtenaren

Bij het opmaken van de jaarrekening is gebleken dat er geen wachtgeldverplichtingen meer zijn voor (oud) medewerkers. Wel zijn er een aantal oud medewerkers die recht hebben op een WW/WGA/WIA uitkering. Afhankelijk van de opgebouwde rechten komen deze voor rekening van de gemeente. Op basis van wet- en regelgeving dienen deze verplichtingen te worden voorzien. In 2025 heeft een mutatie van € 41.220 op deze voorziening plaatsgevonden.

Voorziening verlof (stuwmeer)

Op basis van een actualisatie van het BBV worden met ingang van de Jaarrekening 2022 grote verlofsaldi van ambtenaren opgenomen op de balans als voorziening. Om zo ook op de balans tot uitdrukking te brengen dat hier een verplichting op rust. De voorziening verlof (stuwmeer) is berekend op € 1.155.464 per eind 2025, daarvoor is een dotatie van per saldo € 189.431 nodig in 2025.

Voorziening spaarverlof cao

Binnen de nieuwe CAO is het mogelijk voor ambtenaren om verlof te sparen vanuit het bovenwettelijke verlof. De verplichting die hierdoor ontstaat dient te worden opgenomen als voorziening. De berekende voorziening hiervoor komt ultimo 2025 uit op € 763.944. Hiervoor is in 2025 een dotatie van € 147.379 nodig op basis van de CAO. Aan berekende uitstaande ouderschapsverlof is een bedrag van € 169.409.

Voorziening Groot onderhoud gebouwen

In verband met de BBV voorschriften en conform de Nota reserves & voorzieningen 2024 is de reserve Groot onderhoud gebouwen opgeven en hieruit is de voorziening Groot onderhoud gebouwen gevormd voor een bedrag van € 2.273.339 en heeft er in 2025 een dotatie van € 2.462.030 plaatsgevonden, die gebaseerd is op de gemiddelde onderhoudskosten vanuit het Meerjarenonderhoudsplan (MJOP). De werkelijke uitgaven aan onderhoud voor de gemeentelijke gebouwen is onttrokken aan deze voorziening, zijnde een bedrag van € 2.466.312.

Langlopende leningen

Onderstaand is een specificatie opgenomen van de vaste schulden. Per 31 december 2025 heeft de gemeente het Hogeland nog een bedrag van bijna 60 miljoen euro aan aangetrokken geldleningen open staan. Ruim 2,1 miljoen euro van de langlopende geldleningen zijn een-op-een doorgeleend aan woningbouwcorporaties. Wij hebben in 2025 € 1.015.690 aan rente betaald voor deze geldleningen.

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2025	Vermeerdering	Aflossing	Boekwaarde 31-12-2025
Onderhandse leningen van:				
Binnenlandse banken en ov. fin. instellingen	63.269		5.697	57.571
Binnenlandse banken doorgeleend aan woningbouwcorporaties	2.395		262	2.133
Overige binnenlandse sectoren	483		159	324
Totaal Langlopende schulden	66.146	0	6.118	60.028

Flottende passiva

Netto vlottende schulden

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2025	Boekwaarde 31-12-2025
Banksaldi BNG Algemeen	384	351
Crediteuren	13.373	13.016
Totaal	13.757	13.367

Overlopende passiva

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2025	Boekwaarde 31-12-2025
Transitorische rente	422	381
Sisa nog te betalen Rijk	69.044	89.050
Nog te betalen Rijk	3.399	3.836
Nog te betalen Overige Overheid	542	2.624
Sisa nog te betalen Provincie Groningen	1.598	3.449
Afdracht ABP	648	683
Overige overlopende passiva	7.687	7.292
Totaal	83.340	107.315

Specificaties (te betalen)

Specificatie Sisa nog te betalen Rijk

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2025	Toevoegingen	Besteding	Boekwaarde 31-12-2025
D8 Onderwijs achterstandenbeleid	277	1.042	886	433
C38 (was F38) NPG-gelden kunstcentrum De Ploeg	736		136	600
C38 (was F38) NPG-gelden Centrum Plannen	6.902		1.315	5.586
C201 (was F201) Enne Jans Heerd	1		1	0
C201 (was F201) Centrumplan Leens	1.262		35	1.227
C201 (was F201) Roakeldais	1.711		56	1.655
C201 (was F201) NPG Lokaal programmaplan/proceskosten	445		253	192
C201 (was F201) WEC	134	167	302	0
C201 (was F201) Tocamaheerd	1.855	20		1.875
C201 (was F201) Tijd voor Toekomst	819		200	619
C127 Inflatiemiddelen KCDP + extra bijdrage	535	120	655	0
C127 Inflatiemiddelen Roakeldais	147			147
C127 Inflatiemiddelen WEC	167		167	0
C127 Inflatiemiddelen WWZ	74	51		125
C127 Inflatiemiddelen Tocamaheerd	137		20	117
C127 Inflatiemiddelen Tijd voor Toekomst		151		151
C127 NPG Kerk Obergum		805	17	788
C127 NPG Meanderen Reitdiep		990	27	964
C203 (was F203) Lumpsum gaswinning + Knelpunten versterking	969		508	461
C129 onderdeel e, Lumpsum Gaswinning	1.670	1.997	1.793	1.873

C129 onderdeel h, Knelpunten versterking	1.750	1.750		3.501
C129 onderdeel a, Blok B	4.044	2.696		6.740
C129 onderdeel c , Blok D inpassingskosten	2.808	6.211		9.019
C129 onderdeel b, Leefbaarheid en wijkontwikkeling	1.369	4.107		5.476
C129 onderdeel i, Sociaal en Gezond	834	880	491	1.223
C205 (was F205) Sociaal en Gezond	77		77	0
C204 (was F204) SPUK blok D inpassingskosten 2023	6.862		2.450	4.412
C202 (was F202) SPUK 2e tranche Blok B	3.836	360	159	4.037
C46 NPG Vakland	-1		-1	0
G4 Voorschot TOZO, verstrekt krediet, uitv.kst	125	96	125	96
G3 75% krediet BBZ	132	102	132	102
J45 (was C45) Aardgasvrije wijken Zuidwolde	3.782		218	3.565
H8 Leefstijlinterventies	23		23	0
C32 Ventilatie scholen	239		239	0
H12 Preventieakkoord	39		39	0
J47 (was C47) herstructurering volkshuisvesting	5.825	16	5	5.836
H32 SPUK IJsbanen/zwembaden	329		329	0
Spuk Sport	3		3	0
J55 (was C55) Energiearmoede	1.024		199	825
C79 Bevolkingsdaling	514		186	328
D19 tijdelijke huisvesting ontheemden	3		3	0
F20 Impulsaanpak Winkelgebieden	1.378	413		1.792
H30 SPUK GALA 2023	134	932	839	227
D22 VE ontheemde peuters oversch 2023	30		30	0
K28 (was F28) RVO Klim.beleid CDOKE	167	2.203	610	1.761
J94 (vh C94) RVO SPUK Lok. Aanpak Isolatie (LAI)	7.425	3.396	1.300	9.522
G10 Wet inburgering	929	939	840	1.028
G13 Onderwijsroute	43	41	68	17
C46 (vhF46) NPG Waterwerken Zoutkamp	1.003		158	845
E3 Sanering verkeerslawaaï I&W 23	411		30	381
J7 Ontzorgingspr. eigenaren isolatie en ventiatie woningen	219	409		628
J4 Regiodeals 5e tranche	5.603	6.273	1.119	10.757
E81 SPUK OV-ambassadeurprojecten 2023	25		15	10
D23 Bibliotheek voorzieningen	220		110	110
Totaal	69.044	36.171	16.165	89.050

Specificatie te betalen Rijk

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2025	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	Boekwaarde 31-12-2025
Loonheffing personeel HHL	3.369	419		3.788
VPB	0			0
PGB	23		23	0
Loonheffing WPA	0	24		24
Af te dragen door WPA	7	21	4	24
Totaal	3.399	463	27	3.836

Specificatie te betalen overige overheid

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2025	Boekwaarde 31-12-2025
Saldo nog te betalen overige overheid	542	2.624
Totaal	542	2.624

Specificatie Sisa nog te betalen Provincie

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2025	Toevoegingen	Besteding	Boekwaarde 31-12-2025
NPG wijkaanpak Ripperdadrift	3		3	0
Vordering bodemsanering Hoofdstraat-West 50/50 deal	5			5
GRO8C NPG Herinrichting Oosterstraat Warffum	15		2	13

GRO8C Uitvoerings agenda detailhandelsvisie HHL	133		133	0
GRO8C Onderzoek Kantens	0			0
Landbouwverkeer	3		3	0
E44B Tijdelijke impulsregeling Klimaatadaptie	565		11	554
GRO2C Ntb fietsveilig maken Trekweg Onderdendam	30			30
GRO8C Nog te besteden proj Van Waarde eind 2023	181		181	0
GRO2C fietspad de RUG	113			113
GRO2C NABO's Warffum	95		89	5
GRO2C fietspad Schaapweg Leens		89		89
GRO2C fietspad Sportpark Bedum		25		25
Tafel Sociaal en Gezond	24		24	0
GRO8C Ntb dynamiek a/h Lint	63		63	0
GRO2C ntb Rasquerdermaar Tinallinge	28		28	0
GRO2C ntb Oudedijkpad Usquert	4		4	0
J41B Flexwonen	6			6
GRO7C NPG Toukomst Kansen voor Kinderen	98	125		223
GRO7C Hechte gemeenschappen		52		52
GRO7C Welzijn op recept		166		166
J210B Woonzorg visie	31		31	0
Gmeentelijke archeoloog	74		74	0
GRO8C Masterplan RegioCentra Uithuizen	74		74	0
GRO8C Masterplan RegioCentra Bedum	56		56	0
J4B Masterplan RegioCentra Uithuizen		882		882
J4B Masterplan RegioCentra Bedum		882		882
MKK10		450		450
nog toe te rekenen			45	-45
Totaal	1.598	2.670	820	3.449

Specificatie overige overlopende passiva

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Balanswaarde 1-1-2025	Balanswaarde 31-12-2025
RES Groningen	1.479	1.820
Overig	6.207	5.473
Totaal	7.686	7.292

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Overzicht van garantstellingen

(bedragen x €1.000)

Type	Garantstelling	Hoofdsom	Schuldrestant 31-12-2025	%	Saldo
Borgstellingen waarborgfondsen met achtervang gemeente Het Hogeland					
Waarborgfonds Sociale Woningbouw			x € 1.000		574.628
	Woningstichting Goud Wonen	37.580	19.048	50%	9.524
	Wierden en Borgen	204.508	192.457	50%	96.228
	Stichting Woonzorg Nederland	670.596	662.947	50%	331.473
	Stichting Nijestee	213.428	211.723	50%	105.862
	Stichting Hof Wonen	68.581	63.081	50%	31.540
Nationale Hypotheek Garantie					134.000
	Garanties tot 2011		268.000	50%	134.000
Garantstelling rechtspersonen					22.264
	Voetbalvereniging SV Bedum	350	338	50%	169
	Voetbalvereniging Winsum		308	100%	308
	Stichting de Hoven	13.243	12.787	100%	12.787
	St. Werelderfgoedcentrum Waddenzee	9.000	9.000	100%	9.000
Achtervang Sociale Woningbouw					61.648
	Stichting Woonzorg Nederland			100%	10.011
	Woningstichting Goud Wonen			100%	18.210
	Wierden en Borgen			100%	33.427
Type	Garantstelling	Schuldrestant 31-12-2024	Schuldrestant 31-12-2025	Percentage	Saldo
Garantstellingen volkshuisvesting particulieren					
Hypotheekgaranties					162
	ING	3	0	50%	0
	Stater	200	31	50%	16
	Rabobank		224	50%	112
	Nationale Nederlanden		69	50%	35
Stichting Nationaal Restauratiefonds					26
	Restauratiefonds hypotheek	109	26	100%	26
Totaal					792.728

Borgstellingen waarborgfondsen met achtervang gemeente Het Hogeland

Waarborgfonds Sociale Woningbouw

De Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) is in 1983 opgericht met als doel de toegang tot de kapitaalmarkt voor woningcorporaties te waarborgen. Tegen betaling van een borgstellingsvergoeding biedt het WSW zekerheid aan geldgevers voor de rente- en aflossingsverplichtingen van door woningcorporaties aangetrokken leningen.

Het WSW hanteert een stelsel van risicobeheersing met meerdere vangnetten om aanspraken op de borgstelling te voorkomen. Indien een woningcorporatie niet langer voldoet aan de kredietwaardigheidseisen, komt deze in beginsel in aanmerking voor sanering. Hierbij wordt saneringssteun verstrekt, gefinancierd door de sector en goedgekeurd door de minister.

Het stelsel van zekerheden kent vervolgens drie buffers:

- **Eerste buffer:** het fondsvermogen van het WSW, dat zo nodig kan worden aangevuld door het uitwinnen van zekerheden (onderpand) van de betreffende corporatie;
- **Tweede buffer:** de onderlinge waarborg (obligo) van woningcorporaties, waarbij corporaties op eerste verzoek 3,85% van hun geborgde schuldrestant afdragen aan het WSW;
- **Derde buffer:** de achtervang van het Rijk en de gemeenten. Indien noodzakelijk verstrekken zij renteloze leningen aan het WSW.

De renteloze leningen vanuit de achtervang worden terugbetaald zodra het fondsvermogen weer op het vereiste niveau is gebracht. De verdeling van deze achtervang bedraagt 50% voor het Rijk, 25% voor de schadegemeenten en 25% voor alle gemeenten gezamenlijk, naar rato van het inwoneraantal.

Op basis van de laatste opgave van WSW betreft de totale garantstelling van Het Hogeland € 574.628.000,-

Sinds 1 augustus 2021 gelden nieuwe achtervangovereenkomsten. De wijzigingen die zijn doorgevoerd in de nieuwe overeenkomsten leiden tot een andere toerekening van de achtervangpositie aan gemeenten.

Bij de achtervang die na 1 augustus 2021 geldt, is de verdeelsleutel gelijk aan het percentage van de marktwaarde van het bezit in de diensten van algemeen economisch belang (DAEB) van de betreffende woningcorporatie dat binnen de gemeente is gelegen. Het aan de gemeente toegerekende achtervangbedrag is gelijk aan de schuldrestant vermenigvuldigd met deze verdeelsleutel.

Nationale Hypotheek Garantie

Per 1 januari 1995 is de Nationale Hypotheek Garantie (NHG) ingevoerd. Met NHG kan een huizenkoper, tegen betaling van een premie, een rentevoordeel verkrijgen op een hypothecaire geldlening en worden de financiële risico's voor zowel geldnemer als geldgever beperkt.

Het Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW) verstrekt deze garantie en biedt geldgevers zekerheid voor het geval de hypotheeknemer niet aan zijn financiële verplichtingen kan voldoen. Bij gedwongen verkoop kan de opbrengst van de woning lager zijn dan de openstaande hypotheekschuld. Indien aan de door het WEW gestelde voorwaarden is voldaan, kan de geldgever het WEW aanspreken voor de ontstane restschuld.

Het WEW beschikt over een fondsvermogen (circa € 1,0 miljard), opgebouwd uit ontvangen premies. Indien dit vermogen ontoereikend is, wordt een beroep gedaan op de achtervang van het Rijk en de gemeenten. Deze achtervang bestaat uit het verstrekken van renteloze leningen aan het WEW, die worden terugbetaald zodra het fondsvermogen door premie-inkomsten weer op het vereiste niveau is gebracht.

Voor garanties afgegeven vanaf 1 januari 2011 geldt dat het Rijk volledig (100%) als achtervang fungeert. Voor garanties afgegeven tot en met 31 december 2010 geldt een verdeling van de achtervang: 50% Rijk, 25% betrokken gemeenten (schadegemeenten) en 25% alle gemeenten gezamenlijk, naar rato van het inwoneraantal.

Op basis van de laatste opgave van de NHG betreft de totale garantstelling van Het Hogeland € 134.000.000.

Garantstellingen rechtspersonen

Voetbalvereniging SV Bedum

De voetbalvereniging SV Bedum heeft een borgstelling ontvangen van 50% voor een totaal van € 175.000. Stichting Waarborgfonds Sport staat garant voor de overige 50% van de lening. Schuldrestant garantie deel gemeente per 31 december 2025 bedraagt € 169.000.

Voetbalvereniging Winsum

De voetbalvereniging Winsum heeft een lening bij de Nederlandse Waterschapsbank waarvoor Het Hogeland direct garant staat. Volgens de laatste opgave bedraagt de restantschuld per 31 december 2025 € 308.000.

Stichting de Hoven

Stichting de Hoven heeft een lening bij de Nederlandse Waterschapsbank waarvoor Het Hogeland direct garant staat.

Volgens de laatste opgave bedraagt de restantschuld per 31 december 2025 € 12.787.000.

Stichting Werelderfgoedcentrum Waddenzee

Voor het Werelderfgoedcentrum is in 2022 ten behoeve van de realisatie van het Werelderfgoedcentrum te Lauwersoog een gemeentelijke garantie verstrekt tot een maximum van € 9 miljoen.

Garantstellingen volkshuisvesting particulieren

Hypotheekgaranties

In het verleden zijn door de gemeente rechtstreeks hypotheekgaranties verstrekt aan particulieren. Tot 1995 gold een rijksregeling waarbij eventuele verliezen voor 50% door het Rijk werden gedragen. Het risico voor de gemeente bedraagt 50% van het verschil tussen de restantschuld en de opbrengstwaarde van de woning bij verkoop. Met de oprichting van het Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW) in 1995 is deze rijksregeling beëindigd.

Restauratiefonds Hypotheek

De voormalige gemeente Winsum heeft zich garant gesteld voor een door het Nationaal Restauratiefonds verstrekte lening aan een particulier. Deze garantie is overgenomen door de gemeente Het Hogeland. Volgens de laatste opgave bedraagt de restantschuld per 31 december 2025 € 26.000.

Overzicht van Lasten en Baten

(bedragen x € 1.000)

Programma	Primair Lasten	Primair baten	Primair saldo	Begr. na wijz. lasten	Begr. na wijz. baten	Begr. na wijz. saldo	Rekening lasten	Rekening baten	Rekening saldo
Veiligheid	6.397	0	6.397	6.486	0	6.486	6.559	-95	6.464
Bereikbaarheid	14.264	-325	13.939	15.478	-356	15.122	15.513	-2.841	12.672
Economie & Werkgelegenheid	1.658	-879	778	3.106	-1.186	1.920	3.299	-3.023	276
Leefbaarheid & Voorzieningen	24.049	-2.372	21.678	29.497	-4.517	24.979	25.137	-4.968	20.170
Sociaal domein & volksgezondheid	99.853	-29.178	70.675	107.419	-32.215	75.204	105.959	-32.200	73.759
RO, Wonen & Duurzaamheid	21.281	-19.225	2.056	62.281	-54.838	7.444	36.454	-30.896	5.557
Burger & Bestuur	5.426	-879	4.547	5.697	-1.007	4.690	7.499	-1.081	6.417
Bedrijfsvoering	38.325	-740	37.584	51.468	-1.151	50.317	43.629	-1.991	41.638
- Beheer overige gebouwen	541	-351	190	1.116	-417	699	2.965	-203	2.762
- Overhead	37.783	-389	37.394	50.352	-734	49.618	40.664	-1.787	38.876
Algemene dekkingsmiddelen	3.315	-154.862	-151.548	5.196	-165.426	-160.230	4.050	-167.782	-163.732
- Treasury	-1.228	-1.415	-2.642	-1.228	-1.915	-3.142	1.084	-2.021	-937
- Lok. Heffingen	1.612	-30.443	-28.831	1.612	-31.063	-29.451	1.528	-31.093	-29.565
- AU	0	-121.508	-121.508	0	-131.941	-131.941	0	-133.935	-133.935
- Overig	2.930	-1.496	1.434	4.812	-508	4.303	1.437	-732	-705
- VpB	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Saldo van lasten en baten	214.567	-208.460	6.106	286.628	-260.696	25.931	248.099	-244.877	3.221

Mutatie reserves

(bedragen x € 1.000)

Mutatie	Primair lasten	Primair baten	Primair saldo	Begr. na wijz. lasten	Begr. na wijz. baten	Begr. na wijz. saldo	Rekening lasten	Rekening baten	Rekening saldo
Mutaties op de reserves	8.288	-14.474	-6.186	9.083	-35.149	-26.066	5.354	-21.275	-15.921
Totaal reserves	8.288	-14.474	-6.186	9.083	-35.149	-26.066	5.354	-27.275	-15.921
Resultaat	222.855	-222.934	-80	295.711	-295.845	-135	253.453	-272.152	-12.700

Overzicht van incidentele Lasten en Baten

(bedragen x € 1.000)

Incidentele lasten		2025
Bereikbaarheid		
Revitaliseringsfonds		50
Herstel verharding i.v.m. aanleg kabels/leidingen		418
	<i>Subtotaal</i>	468
Economie en werkgelegenheid		
Bijdrage Stichting promotie waddenland		100
SPUK LAI		1.300
	<i>Subtotaal</i>	1.400
Leefbaarheid & Voorzieningen		
Bibliotheek als centraal ontmoetingspunt		250
Bibliotheek voorbereiding zorgplicht		142
	<i>Subtotaal</i>	392
Sociaal domein & Volksgezondheid		
SPUK GALA		932
Programma Transformatie Sociaal Domein		607
Opvang Oekraïners		2.868
Gebiedscoöperatie		100
	<i>Subtotaal</i>	4.507
RO, Wonen & Duurzaamheid		
CDOKE gelden		1.219
	<i>Subtotaal</i>	1.219
Bedrijfsvoering		
Verjonging personeelsbestand		248
	<i>Subtotaal</i>	248
Reservemutaties		
Algemene reserve, vrijval BR Risico's afvalstoffenheffing en BR Bosaanleg Netlaan		532
Reserve Ruimte voor ondernemers incl. voeden		2.300
Reserve Ruimte voor dorpen; dekking dorpenfonds		1.200
Reserve Risico's afvalstoffenheffing; vormen reserve		500
	<i>Subtotaal</i>	4.532
Totaal incidentele lasten		12.765
Incidentele baten		2025
Economie en werkgelegenheid		
SPUK LAI		1.300
	<i>Subtotaal</i>	1.300
Sociaal domein & Volksgezondheid		
SPUK GALA		932
Opvang Oekraïners		2.617
	<i>Subtotaal</i>	3.550
RO, Wonen & Duurzaamheid		
CDOKE gelden		610
	<i>Subtotaal</i>	610
Algemene dekkingsmiddelen		
Hogere ontvangsten dividend Enexis		214
	<i>Subtotaal</i>	214
Reservemutaties		

Onttrekking Reserve Opgaven; dekking bibliotheek als centraal ontmoetingspunt	250
Onttrekking Reserve Opgaven; dekking programma Dienstverlening	200
Onttrekking Reserve Opgaven; dekking Gebiedsprogramma Eemshaven+	1.400
Onttrekking Reserve Sociaal Domein; dekking Transformatie sociaal domein	607
Onttrekking Reserve woonplan en haven Zoutkamp	1.000
<i>Subtotaal</i>	<i>3.457</i>
Totaal incidentele baten	9.130

Toelichting Lasten en Baten

In onderstaande toelichting verklaren we het verschil tussen het saldo van de begroting (na wijziging) met het saldo van de jaarrekening per programma, waarbij de negatieve bedragen nadelen zijn en de positieve voordelen. Voor een nadere toelichting verwijzen we naar de inhoudelijke verschillenverklaring bij de programma's.

(bedragen x € 1.000)

Programma Veiligheid		
Salarissen en inhuur	-74	
Kapitaallasten	1	
Vergoeding i.v.m. ondermijning zeehavens	83	
Overige afwijkingen	12	
Totaal afwijking programma		22

Programma Bereikbaarheid		
Salarissen en inhuur	46	
Kapitaallasten	1.276	
Budgetoverheveling	571	
Bruidsschat m.b.t. werkzaamheden N361	700	
Energiekosten	-100	
Baggeren	-33	
Dynamiek aan het Lint	-92	
Wegen	51	
Civiele constructies	-182	
Centrumplan Uithuizen	236	
Degeneratievergoeding	129	
Bediening bruggen	-63	
Overige afwijkingen	-89	
Totaal afwijking programma		2.450

Programma Economie & Werkgelegenheid		
Salarissen en inhuur	-257	
Kapitaallasten	27	
Budgetoverheveling	1.055	
Grondexploitatie bedrijventerreinen	73	
Economische advisering	150	
Toeristenbelasting	116	
Overige gronden en terreinen	375	
Overige afwijkingen	105	
Totaal afwijking programma		1.644

Programma Leefbaarheid & Voorzieningen		
Salarissen en inhuur	139	
Kapitaallasten	1.350	
Budgetoverheveling	3.166	
OZB-compensatie scholen	-69	
Leerlingvervoer	137	

Peuteropvang	67
Energiekosten	223
Klachtenonderhoud NSU	67
Onderwijsachterstanden	-9
De Tirrel	138
Verhuur sporthal	-80
Spuk Sport	540
Bibliotheek	-133
Overige afwijkingen	-727
Totaal afwijking programma	4.809

Programma Sociaal Domein & Volksgezondheid

Salarissen en inhuur	-1.080
Kapitaallasten	575
Budgetoverheveling	3.829
Dorpsbudgetten	139
Opvang Oekraïners	-316
Voorliggende voorzieningen jeugd	69
Vergoeding COA	55
WMO begeleiding	77
Jeugdzorg	-1.323
Maatschappelijke opvang/Vrouwenopvang	100
Huisvesting GGD	86
Participatie - re-integratie	-47
Ontwikkelplein	-524
Kansen voor Kinderen	67
Subsidies dorpshuizen/jeugdsozen	174
Toeslagenaffaire	69
BUIG/Inkomensregelingen	-902
Opvanglocatie Oekraïners	-66
Bijzondere bijstand	-162
Schuldhelpverlening	-94
Licenties	-80
Beschermd wonen	315
Overige afwijkingen	484
Totaal afwijking programma	1.445

Programma Ruimtelijke Ordening, Wonen & Duurzaamheid

Salarissen en inhuur	1
Kapitaallasten	758
Budgetoverheveling	3.698
Huishoudelijk afval en GFT	326
Grondexploitaties	-607
Programma Eemshaven	-119
Onderhoudsprogramma stedelijk water, vrijverval en mech.riolering	-411
CDOKE	-1.322
Regiodeal	-268

PAWOZ	-180	
Omgevingsvergunningen	158	
Lijkbezorgingsrechten	-218	
Overige afwijkingen	71	
Totaal afwijking programma		1.887

Programma Burger & Bestuur		
Salarissen en inhuur	5	
Kapitaallasten	6	
Budgetoverheveling	217	
Rij en reisdocumenten	28	
Voorzieningen pensioenen	-1.842	
Voorziening wachtgeld	-156	
Overige afwijkingen	15	
Totaal afwijking programma		-1.727

Programma Bedrijfsvoering		
Salarissen en inhuur	6.881	
Kapitaallasten	735	
Budgetoverheveling	2.694	
Trainingen veilige publieke dienstverlening	-119	
Energiekosten	189	
Onderhoud machinepark	-98	
Vervanging gereedschappen	-86	
Licenties	-120	
Bestemmingsreserve naar voorziening groot onderhoud gebouwen	-2.273	
Voorziening verlofsparen	-506	
Ontvangen vergoeding detachering	379	
Ontvangen schade vergoedingen	61	
Verkoop materieel	94	
Vergoeding afvalinzameling openbare ruimte	-116	
Overige afwijkingen	963	
Totaal afwijking programma		8.678

Algemene dekkingsmiddelen:		
Salarissen en inhuur	-5.314	
Kapitaallasten	-4.808	
Budgetoverheveling	1.685	
Rente rekening courant	124	
Onvoorzien	100	
Stelposten	9.553	
OZB niet woningen	-8	
Algemene uitkering	1.995	
Overige afwijkingen	175	
Totaal afwijking programma		3.502
Totale afwijking Programma's		22.710

Mutaties in de reserves	-10.145
-------------------------	---------

Totaal afwijkingen	12.568
---------------------------	---------------

Geraamd resultaat 135

Resultaat Jaarrekening 12.700

Structurele reservemutaties

De volgende structurele toevoegingen en onttrekkingen zijn geboekt in 2025.

(bedragen x € 1.000)

Structurele reservemutaties		2025
<i>Toevoegingen</i>		
Reserve Onderhoud wegen		739
Reserve dekking VTH Aardbevingen		200
Reserve Opgaven		1.140
<i>Onttrekkingen</i>		
Reserve Onderhoud wegen		-70
Reserve Onderhoud bruggen		-277
Reserve Baggerplan		-142
Reserve Ruimte voor ondernemers		-415
Reserve Progr. Krimp & Leefbaarheid		-346
Reserve Ruimte voor dorpen	-311	
Reserve Onderhoud begraafplaatsen		-95
Reserve Opgaven		-3.178
Algemene reserve		-12
		-2.767

WNT-verantwoording

Gegevens 2025		
bedragen x € 1	P.P.M. van Vilsteren	P. Norder
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2025	[01-01-2025 t/m 31-12-2025]	[01-01-2025 t/m 31-12-2025]
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,000	1,000
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 145.454	€ 122.110
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 23.184	€ 18.591
<i>Subtotaal</i>	€ 168.637	€ 140.701
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 246.000	€ 246.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.	n.v.t.
Bezoldiging	€ 168.637	€ 140.701
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2024		
bedragen x € 1	P.P. M. van Vilsteren	P. Norder
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2024	01-01-2024 t/m 31-12-2024	01-01-2024 t/m 31-12-2024
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 141.665	€ 114.281
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 22.736	€ 18.403
<i>Subtotaal</i>	€ 164.400	€ 132.683
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 233.000	€ 233.000
Bezoldiging	€ 164.400	€ 132.683

EMU saldo

		(bedragen x 1000)				
		2024	2025	2026	2027	2028
EMU-SALDO		-8.410	-17.746	6.167	2.415	912
EMU-SALDO referentiewaarde		75.487	84.528	69.786	70.844	71.705
Verschil		83.897	102.274	63.619	68.429	70.793
Mutaties (1 januari tot 31 december)						
<i>Financiële vaste activa</i>						
Activa						
	Kapitaalverstrekkingen en leningen	904	1.538	650	650	650
	Uitzettingen	-	-	-	-	-
<i>Vlottende activa</i>						
	Uitzettingen		-2.737	-	-	-
	Liquide middelen	20	102	10.820	7.068	5.565
	Overlopende activa	-3.850	817	-	-	-
<i>Vaste Passiva</i>						
Passiva						
	Vaste schuld	-6.186	-6.118	5.303	5.303	5.303
<i>Vlottende passiva</i>						
	Vlottende schuld	2.161	-390	-	-	-
	Overlopende passiva	9.509	23.975	-	-	-
Eventuele boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa		-	-	-	-	-

Rechtmatigheidsverantwoording

Verantwoordelijkheid college van burgemeester en wethouders

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de raad op 10 december 2025 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de raad bepaald en bedraagt 2 % (maximaal 2) van de totale lasten exclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 4.960.000. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2025 van de Commissie BBV van september 2025.

Bevinding

Het college stelt vast dat de omvang van de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties die niet rechtmatig tot stand zijn gekomen € 4.654.000 bedraagt. Dit is lager dan de daarvoor gestelde grens van € 4.960.000. Van de niet rechtmatig tot stand gekomen verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties is volgens het college overigens een bedrag van € 3.478.000 acceptabel op basis van door de gemeenteraad vastgestelde afspraken.

De geconstateerde afwijkingen betreffen:

	X € 1.000
Begrotingscriterium	
1A. Overschrijding lasten programma's (of indien van toepassing een ander door de gemeenteraad vastgesteld autorisatieniveau)	€ 2.102
1B. Overschrijding investeringsbudgetten (kredieten)	€ 1.947
2. Ongeautoriseerde reservemutaties	n.v.t.
3. Overschrijding van baten en/of onderschrijding van lasten, investeringen en baten die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of niet tijdig aan de raad zijn gemeld	n.v.t.
Totaal begrotingsonrechtmatigheden	€ 4.049
4. Totaal van de begrotingsonrechtmatigheden (van onderdeel 1 en 2) dat past binnen het vooraf vastgestelde beleid en daarmee vooraf als acceptabel is geïd. In de paragraaf bedrijfsvoering wordt verwezen naar dit vooraf vastgestelde beleid.	€ 3.478
Voorwaardencriterium	
5. Inkopen ten onrechte niet Europees aanbesteed	€ 605

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de raad aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het college ook beschreven welke actie hij onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Bestemming resultaat en aanvullende voorstellen

Bestemming rekeningresultaat 2025

Wij stellen u voor:

1. Het jaarverslag en de jaarrekening 2025 met een positief resultaat van € 12.699.906 vast te stellen;
2. Een bedrag van € 9.784.372 te bestemmen voor nog uit te voeren werkzaamheden in 2026, conform uw besluit van 4 maart 2026;
3. Een bedrag van € 2.153.825 (uitvoeringskosten Nij Begun) te doteren aan de bestemmingsreserve 'Opgaven';
4. Een bedrag van € 362.000 te bestemmen voor loon- en prijsontwikkeling van de meerjarige regeling voor het aardbevingsgebied;
5. Een bedrag van € 473.000 te bestemmen voor een 'Wij willen geen Kerncentrale' locatie-onderzoek;
6. Een bedrag van € 540.000 te bestemmen voor de reserve 'SPUK Sport';
7. Om het saldo van de punten 1 minus 2 tot en met 6 ad € 613.291 te onttrekken aan de Algemene Reserve.

Bijlagen

I SiSa-verantwoordingsinformatie

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2025 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 07-01-2026

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
FIN	B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toelagenproblematiek Gemeenten	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T) <i>Aard controle D2 Indicator: B2/01</i>	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: B2/02</i>	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee) Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2 <i>Aard controle n.v.t. Indicator: B2/03</i>	Normbedragen voor e (ja/nee) Nee: reeks 1/ Ja: reeks 2 <i>Aard controle n.v.t. Indicator: B2/04</i>	Eindverantwoording (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: B2/05</i>	
			4	9	Ja	Ja	Nee	
			Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) Keuze werkelijke kosten <i>Aard controle R Indicator: B2/06</i>	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3) Keuze werkelijke kosten <i>Aard controle n.v.t. Indicator: B2/07</i>				
			Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) Werkelijke kosten <i>Aard controle R Indicator: B2/08</i> €165.047	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) Werkelijke kosten <i>Aard controle R Indicator: B2/09</i> € 288.225	Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) Keuze werkelijke kosten <i>Aard controle R Indicator: B2/10</i>	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) Keuze werkelijke kosten <i>Aard controle R Indicator: B2/11</i>	Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) Werkelijke kosten <i>Aard controle R Indicator: B2/12</i>	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) Werkelijke kosten <i>Aard controle R Indicator: B2/13</i>
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R Indicator: B2/14</i> €0	Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R Indicator: B2/15</i> €27.360	Reeks 2 Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R Indicator: B2/16</i> €14.692	Reeks 2 Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R Indicator: B2/17</i> €32.436	Reeks 2 Normbedrag onderdeel d x aantal PVA's (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R Indicator: B2/18</i> €0	Reeks 2 Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten en/of PVA's cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R Indicator: B2/19</i> €0
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R Indicator: B2/20</i> €50.829	Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden) cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R Indicator: B2/21</i> €148.221	Reeks 2 Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R Indicator: B2/22</i> €0	Reeks 2 Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen <i>Aard controle R Indicator: B2/23</i> €0	Totaal Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling <i>Aard controle n.v.t. Indicator: B2/24</i> €230.568	

BZK	C34B	Bijdrage Scholenprogramma	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Besteding (jaar T)	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)		
		SiSa tussen medeoverheden	Aard controle n.v.t. Indicator: C34B/01	Aard controle R Indicator: C34B/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C34B/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C34B/04		
		1 060024 Gemeente Loppersum	€ 0	€ 1.655.701	Nee			
BZK	C38	Nationaal Programma Groningen	Projectnaam/nummer	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) te laste van Rijksmiddelen	Toelichting	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
		Specifieke uitkering NPG			Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie			
		Provincie en Gemeenten	Aard controle n.v.t. Indicator: C38/01	Aard controle R Indicator: C38/02	Aard controle R Indicator: C38/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C38/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C38/05	
		1 Centrumplannen plus	€ 1.075.366	€ 5.773.886				
		2 Kunstcentrum De Ploeg	€ 135.805	€ 2.400.000				
BZK	C46	SPUK vierde tranche Nationaal Programma Groningen	Projectnaam/ nummer	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	Toelichting op eventuele niet-afgeronde projecten	
		Gemeenten	Aard controle n.v.t. Indicator: C46/01	Aard controle R Indicator: C46/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C46/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C46/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C46/05	
		1 Waterwerken Zoutkamp 2021-0000040201	€ 79.424	€ 485.454				
		Eindverantwoording (Ja/Nee)						
		Aard controle n.v.t. Indicator: C46/06						
		Nee						
BZK	C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			Aard controle R Indicator: C62/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C62/02				
		€ 0	Nee					
BZK	C79	Specifieke uitkering bevolkingsdaling	Besteding (jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Eventuele toelichting			
			Aard controle R Indicator: C79/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C79/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C79/03			
		€ 185.867	Nee					

BZK	C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	Besteding (jaar T)	Bedrag doorgeschoven naar t+1	Aantal informatiepunten dat de gemeente financiert	Aantal vragen dat in het afgelopen jaar bij de Informatiepunten in de gemeente behandeld is	Aantal gebruikte leermiddelen	
			Aard controle R Indicator: C92/01	Aard controle R Indicator: C92/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C92/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C92/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C92/05	
			€ 48.499	€ 0	4	312	227	
BZK	C127	Activiteiten in het kader van de uitvoering van projecten en werkzaamheden ten behoeve van Nationaal Programma Groningen (onderdeel j)	Beschikingsnummer	Besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T)	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Eventuele toelichting	
			Aard controle n.v.t. Indicator: C127/01	Aard controle R Indicator: C127/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C127/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C127/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C127/05	
			1 2025-0000521095	€ 15.787	€ 15.787	Ja		
			2 2025-0000646144	€ 148.519	€ 148.519	Nee		
			3 PDGGO-DVPG/89570646	€ 722.420	€ 722.420	Nee		
BZK	C129	Meerjarige regeling verstrekking specifieke uitkeringen aardbevingsgebied Groningen 2024–2030 (onderdelen a t/m c en e t/m i)	Naam onderdeel	Besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T)	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Eventuele toelichting	
			Aard controle n.v.t. Indicator: C129/01	Aard controle R Indicator: C129/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C129/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C129/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C129/05	
			1 onderdeel a	€ 0	€ 0	Nee		
			2 onderdeel b	€ 0	€ 0	Nee		
			3 onderdeel c	€ 0	€ 0	Nee		
			4 onderdeel e	€ 1.793.494	€ 2.172.731	Nee		
			5 onderdeel h	€ 0	€ 0	Nee		
			6 onderdeel i	€ 490.911	€ 490.911	Nee		
BZK	C201	Meerjarige regeling verstrekking specifieke uitkeringen aardbevingsgebied Groningen Onderdeel A Nationaal Programma Groningen Vanaf tranche 5	Betreft tranche	Projectnaam/nummer	Beschikingsnummer/ naam	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per project	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per project Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Toelichting
			Aard controle n.v.t. Indicator: C201/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C201/02	Aard controle R Indicator: C201/03	Aard controle R Indicator: C201/04	Aard controle R Indicator: C201/05	Aard controle n.v.t. Indicator: C201/06
			1 c	Centrumplan Leens	2021-0000610871	€ 34.566	€ 302.307	
			2 6	Nieuw Roakeldais	PDGGO-DVPG/22510039	€ 55.985	€ 1.249.145	
			3 7	Werelderfgoedcentrum W	PDGGO-DVPG / 35047630	€ 534.462	€ 3.300.000	
			4 7	Tocamaheerd	PDGGO-DVPG / 35047630	€ 0	€ 423.512	Correctie van € 20.000 op besteding bij indicator 05
			5 7	Tijd voor toekomst	PDGGO-DVPG / 35047630	€ 200.111	€ 1.107.853	
			6 6	Proceskosten	PDGGO-DVPG/22510039	€ 253.125	€ 844.960	
			Kopie projectnaam	Project afgerond (Ja/Nee)				
			Aard controle n.v.t. Indicator: C201/07	Aard controle n.v.t. Indicator: C201/08				
			1 Centrumplan Leens	Nee				
			2 Nieuw Roakeldais	Nee				
			3 Werelderfgoedcentrum W	Ja				
			4 Tocamaheerd	Nee				
			5 Tijd voor toekomst	Nee				
			6 Proceskosten	Nee				

BZK	C202	Meerjarige regeling verstrekking specifieke uitkeringen aardbevingsgebied Groningen Onderdeel B Verbetering van de sociale cohesie	Betreft tranche	Beschikkingnaam/ nummer	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Toelichting
			Aard controle n.v.t. Indicator: C202/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C202/02	Aard controle R Indicator: C202/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C202/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C202/05	Aard controle n.v.t. Indicator: C202/06
		1	2 tranche 2022	PDGGO-DVPG / 22508079	-€ 204.752	€ 1.077.928	Nee	
BZK	C203	Meerjarige regeling verstrekking specifieke uitkeringen aardbevingsgebied Groningen Onderdeel C Aardbevingsgerelateerde inzet	Beschikkingnaam / nummer	Betreft tranche	Besteding (jaar T)	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: C203/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C203/02	Aard controle R Indicator: C203/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C203/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C203/05	
		1	PDGGO-DVPG / 83855630	4e tr - onderdeel knelpunten	€ 508.408	€ 2.418.561	Nee	
BZK	C204	Meerjarige regeling verstrekking specifieke uitkeringen aardbevingsgebied Groningen Onderdeel D activiteiten BLOK D	Beschikkingnummer	Totale besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T)	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Toelichting	
			Aard controle n.v.t. Indicator: C204/01	Aard controle R Indicator: C204/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C204/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C204/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C204/05	
		1	PDGGO-DVPG / 35044616	€ 2.450.034	€ 4.438.244	Nee		
BZK	C205	Meerjarige regeling verstrekking specifieke uitkeringen aardbevingsgebied Groningen Onderdeel E Sociaal-emotionele ondersteuning	Beschikkingnaam/ nummer	Betreft tranche	Totale besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T)	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Toelichting
			Aard controle n.v.t. Indicator: C205/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C205/02	Aard controle R Indicator: C205/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C205/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C205/05	Aard controle n.v.t. Indicator: C205/06
		1	PDGGO-DVPG / 35045980	2e tranche	€ 76.611	€ 204.150	Ja	
OCW	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voerschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO)	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T)
			Aard controle R Indicator: D8/01	Aard controle R Indicator: D8/02	Aard controle R Indicator: D8/03	Aard controle R Indicator: D8/04	Aard controle R Indicator: D8/05	Aard controle R Indicator: D8/06
			€ 766.950	€ 106.480	€ 12.727	€ 0	€ 276.753	€ 432.637
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag		
			Aard controle n.v.t. Indicator: D8/07	Aard controle R Indicator: D8/08	Aard controle n.v.t. Indicator: D8/09	Aard controle R Indicator: D8/10		
		1						
		2						
		100						

OCW	D15	Middelen schoolgebouwen aardbevingsgebied Groningen	Totale vordering aan OCW dekking Scholenprogramma die op de balans geactiveerd	In welk jaar is de vordering aan OCW of het materieel vast activum geactiveerd?	Afboeking (jaar T) van de vordering of de vermindering van de boekwaarde van het vast activum, met de jaarlijks te ontvangen specifieke uitkering	Cumulatieve afboeking (t/m jaar T) van de ordering of de vermindering van de boekwaarde van het vast activum, met de jaarlijks te ontvangen specifieke uitkering
			Aard controle n.v.t. Indicator: D15/01	Aard controle D1 Indicator: D15/02	Aard controle R Indicator: D15/03	Aard controle n.v.t. Indicator: D15/04
			€ 5.980.663	2021	€ 417.520	€ 2.087.600
			Adres schoolgebouw	Bruto investering in het Scholenprogramma, onderbouwd met een bedrag per schoolgebouw (t/m jaar T)		
			Aard controle n.v.t. Indicator: D15/05	Aard controle R Indicator: D15/06		
			1 De Horizon (05LB00), Marijkelaan 3 9781 EG Bedum	€ 520.019		
			2 Togtemaarschool (08IB00), De Vlijt 16 9781 NR Bedum	€ 4.306.499		
			3 De Regenboog (09BL00), Schoolstraat 12 9781 JN Bedum	€ 6.265.450		
			4 t Groenland (08BY00), Van Berumstraat 2 9785 BG Zuidwolde	€ 2.965.784		
			5 RK Sint Walfridus (06CI00), Bazuinslaan 2 9781 HM Bedum	€ 477.406		
			6 Het Prisma (06EK00), Langelandsterweg 1 9982 BC Uithuizermeeden	€ 2.841.531		
			7 De Dobbe (11UJ00), Zuster Kortestraat 65 9983 SW Roodeschool	€ 3.006.237		
			8 De Noordster (03EI00), Burg Geerlingstraat 2 9988 SC Usquert	€ 3.202.680		
			9 De Klinkenborg (03DG00), Pastorieweg 6 9995 PN Kantens	€ 2.511.133		
			10 Nijenstein (06AO00), Onnemaweg 1 9997 NG Zandeweer	€ 1.436.039		
			11 HHC (16ZK02), J. Cohenstraat 25 9981 JZ Uithuizen	€ 10.385.825		
			12 HHC (16ZK00), A. G. Bellstraat 2	€ 680.645		
13 De Noordkaap (05XE00), Willem	€ 535.703					
14 De Rank (05UG00), De Volle Handt 1 9989 DC Warffum	€ 4.525.379					
Eindverantwoording (Ja/Nee)						
Aard controle n.v.t. Indicator: D15/07						
Nee						

OCW	D23	Regeling eenmalige specifieke uitkering en subsidies lokale bibliotheekvoorzieningen	Beschikkingnummer/referentienu mmer	Aard van de activiteit besteding (jaar T)	Besteding (jaar T)	Indien van toepassing: bedrag dat wordt meegenomen van 2025 naar 2026.	Aard van de activiteit Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)
			Aard controle n.v.t Indicator: D23/01	Aard controle n.v.t Indicator: D23/02	Aard controle R Indicator: D23/03	Aard controle n.v.t Indicator: D23/04	Aard controle n.v.t. Indicator: D23/05	Aard controle n.v.t Indicator: D23/06
			1 SB240072	b) De verruiming van bemande openingstijden	€ 137.115	€ 110.308	b) De verruiming van bemande openingstijden	€ 137.115
			Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			Aard controle n.v.t. Indicator: D23/07					
1 Nee								

IenW	E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaa Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Overige bestedingen (jaar T)	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt	Correctie over besteding (t/m jaar T)	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 6 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen
			Aard controle n.v.t. Indicator: E3/01	Aard controle R Indicator: E3/02	Aard controle R Indicator: E3/03	Aard controle R Indicator: E3/04	Aard controle R Indicator: E3/05	Aard controle R Indicator: E3/06
IenW	E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaa Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	1 IenW/BSK-2021/141733	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			2 BSV/23/00144	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			3 BSV/23/00253	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Hieronder per regel één projectnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Cumulatieve bestedingen ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen (t/m jaar T)	Cumulatieve Kosten ProRail (t/m jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 6 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen	Correctie over besteding kosten ProRail (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)
			Aard controle n.v.t. Indicator: E3/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E3/08	Aard controle n.v.t. Indicator: E3/09	Aard controle n.v.t. Indicator: E3/10	Aard controle R Indicator: E3/11	Aard controle n.v.t. Indicator: E3/12
			1 IenW/BSK-2021/141733	€ 83.263	€ 0	€ 0	€ 0	Ja
			2 BSV/23/00144	€ 16.260	€ 0	€ 0	€ 0	Ja
			3 BSV/23/00253	€ 19.388	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
IenW	E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Beschikingsnummer	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T)	Besteding cofinanciering cumulatief (t/m jaar T)
			Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/02	Aard controle R Indicator: E44B/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/04	Aard controle R Indicator: E44B/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/06
			1 030001 Provincie Groningen	2023-071072	€ 12.470	€ 94.478	€ 118.448	€ 897.389
			2 030001 Provincie Groningen	2023-071072	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			3 030001 Provincie Groningen	2023-071072	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			4 030001 Provincie Groningen	2023-071072	€ 10.510	€ 10.510	€ 52.942	€ 52.942
			Kopie CBS(code)	Kopie beschikingsnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/08	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/09			
			1 030001 Provincie Groningen	2023-071072	Ja			
			2 030001 Provincie Groningen	2023-071072	Nee			
			3 030001 Provincie Groningen	2023-071072	Nee			
			4 030001 Provincie Groningen	2023-071072	Nee			
			Kopie CBS(code)	Kopie beschikingsnummer	Naam/nummer maatregel	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel		
			Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/10	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/11	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/12	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/13		
			1 030001 Provincie Groningen	2023-071072	Tuinbouwstraat zuidwolde	Ja		
			2 030001 Provincie Groningen	2023-071072	Borgenbuurt Bedum	Nee		
			3 030001 Provincie Groningen	2023-071072	Kerkstraat Wehe den Hoom	Nee		
			4 030001 Provincie Groningen	2023-071072	Mekelstraat / Ridderbosstraat	Nee		

lenW	E81	Regeling specifieke uitkering OV-ambassadeurprojecten 2022	Besteding (jaar T-1)	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)		
			Aard controle R Indicator: E81/01	Aard controle R Indicator: E81/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E81/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E81/04		
lenW	E120	Regeling specifieke uitkering stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2025-2030		€ 14.641	€ 14.641	Nee		
			Totale besteding (Jaar T)	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve eigen bijdrage en externe financiering (t/m jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) t/m Jaar T?(ja/nee)		
			Aard controle R Indicator: E120/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E120/02	Aard controle R Indicator: E120/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E120/04		
			€ 0	€ 0	€ 0	Nee		
			Naam/nummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond t/m (jaar T)? (Ja/Nee)	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuks, meters)	Eventuele toelichting, indien noodzakelijk		
			Aard controle n.v.t. Indicator: E120/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E120/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E120/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E120/08		
			1 421 Vrijliggend fietspad - b=1,5	Nee	0			
			2 431 Drempel , aantal in st	Nee	0			
			3 432 Wegversmalling, aantal in st	Nee	0			
			4 402 Aanleg vrijliggend voetpad	Nee	0			
			5 433 Asverspringing - 2 st , aantal	Nee	0			
			6 418 Verbreden van fietspaden,	Nee	0			
			7 410 Aanbrengen van kant- en	Nee	0			
			8 426 Aanbrengen van	Nee	0			
			9 462 Aanleg van één rijloper met	Nee	0			
			10 460 Aanleg van een	Nee	0			
			11 461 Aanleg van verticale	Nee	0			
			12 436 Inrichten van schoolzone met	Nee	0			
			13 430 Aanleg van een	Nee	0			
EZ	F20	Regeling specifieke uitkering Impulsaanpak winkelgebieden	Beschikingsnummer	Projectnaam	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Toelichting afwijking besteding (jaar T) conform projectplan	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cofinanciering (jaar T)
			Aard controle n.v.t. Indicator: F20/01	Aard controle n.v.t. Indicator: F20/02	Aard controle R Indicator: F20/03	Aard controle n.v.t. Indicator: F20/04	Aard controle n.v.t. Indicator: F20/05	Aard controle n.v.t. Indicator: F20/06
			1 SPUKIW22-1-03126936	Centrumplan Uithuizen	€ 0		€ 0	€ 0
			Kopie beschikingsnummer	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Aantal verblijfbobjecten binnen panden waarvan realisatie renovatie/transformatie gestart is (jaar T) komt overeen met de fasering uit de projectaanvraag (Ja/Nee)	Cumulatief aantal verblijfbobjecten binnen panden waarvan realisatie renovatie/transformatie gerealiseerd (t/m jaar T)	Aantal verblijfbobjecten binnen panden waarvan realisatie sloop-nieuwbouw gestart is (jaar T) komt overeen met de fasering uit de projectaanvraag (Ja/Nee)	Cumulatief aantal verblijfbobjecten binnen panden sloop-nieuwbouw gerealiseerd (t/m jaar T)
			Aard controle n.v.t. Indicator: F20/07	Aard controle n.v.t. Indicator: F20/08	Aard controle D1 Indicator: F20/09	Aard controle n.v.t. Indicator: F20/10	Aard controle D1 Indicator: F20/11	Aard controle n.v.t. Indicator: F20/12
			1 SPUKIW22-1-03126936	€ 0	Ja	0	Ja	0
			Kopie beschikingsnummer	Realisatie fasering verloopt conform projectplan (ja/nee)	Toelichting (verplicht indien bij indicator F20/14 'Nee' is ingevuld)	Samenwerkingsovereenkomst aanwezig (ja/nee)	Eindverantwoording (ja/nee)	
EZ	F20	Regeling specifieke uitkering Impulsaanpak winkelgebieden	Aard controle n.v.t. Indicator: F20/13	Aard controle D1 Indicator: F20/14	Aard controle n.v.t. Indicator: F20/15	Aard controle D2 Indicator: F20/16	Aard controle n.v.t. Indicator: F20/17	
			1 SPIKIW22-1-03126936	Ja		Ja	Nee	

SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2025 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (PW) <i>Aard controle R Indicator: G2/01</i>	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (PW) <i>Aard controle R Indicator: G2/02</i>	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) <i>Aard controle R Indicator: G2/03</i>	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) <i>Aard controle R Indicator: G2/04</i>	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) <i>Aard controle R Indicator: G2/05</i>	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) <i>Aard controle R Indicator: G2/06</i>
			€ 17.532.758	€ 321.324	€ 372.391	€ 1.264	€ 103.115	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004) <i>Aard controle R Indicator: G2/07</i>	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud (exclusief Rijk) Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004) <i>Aard controle R Indicator: G2/08</i>	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) <i>Aard controle R Indicator: G2/09</i>	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (PW) <i>Aard controle R Indicator: G2/10</i>	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (exclusief Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW) <i>Aard controle R Indicator: G2/11</i>	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (PW) <i>Aard controle R Indicator: G2/12</i>
			€ 122.149	€ 6.898	€ 0	€ 2.164.419	€ 24.945	€ 0
			Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (PW) <i>Aard controle D2 Indicator: G2/13</i>	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: G2/14</i>				
			€ 0	Ja				
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2025 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G3/01</i>	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G3/02</i>	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G3/03</i>	Besteding (jaar T) Bob Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G3/04</i>	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G3/05</i>	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob) Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G3/06</i>
			€ 0	€ 0	€ 67.932	€ 0	€ 0	€ 0
			BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G3/07</i>	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G3/08</i>	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekingen (BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BOB in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G3/09</i>	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BBZ in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G3/10</i>	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: G3/11</i>	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	

SZW	G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2025 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Welke regeling betreft het?	Besteding (jaar T) levensonderhoud	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking	Baten (jaar T) levensonderhoud	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig)
				Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			Aard controle n.v.t. Indicator: G4/01	Aard controle R Indicator: G4/02	Aard controle R Indicator: G4/03	Aard controle R Indicator: G4/04	Aard controle R Indicator: G4/05	Aard controle R Indicator: G4/06
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 2.639	€ 47.547	€ 489
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 26.865	€ 282
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 17.689	€ 356
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 630	€ 0
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			6 Totaal	€ 0	€ 0	€ 2.639	€ 92.731	€ 1.127
			Kopie regeling	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T)	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		
			Aard controle n.v.t. Indicator: G4/07	Aard controle R Indicator: G4/08	Aard controle R Indicator: G4/09	Aard controle n.v.t. Indicator: G4/10		
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0			
						Ja		
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Ja		
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Ja		
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Ja		
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Ja		
			6 Totaal	0	0	N.v.t.		
			Kopie regeling	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: G4/11	Aard controle R Indicator: G4/12	Aard controle R Indicator: G4/13	Aard controle R Indicator: G4/14	Aard controle R Indicator: G4/15	
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)					
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)					
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)					
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)					
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)					
			6 Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			Kopie regeling	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Levensonderhoud- Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire		
			Aard controle n.v.t. Indicator: G4/16	Gemeente Aard controle R Indicator: G4/17	Gemeente Aard controle D2 Indicator: G4/18	Gemeente Aard controle R Indicator: G4/19		
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)		€ 0	€ 0		
							€ 0	
2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)		€ 0	€ 0	€ 0				
3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)		€ 0	€ 0	€ 0				
4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)		€ 0	€ 0	€ 0				
5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)		€ 0	€ 0	€ 0				
6 Totaal	0	0	0					

SZW	G10	Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2025 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G10/01</i>	Baten (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G10/02</i>	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente <i>Aard controle n.v.t. Indicator: G10/03</i>			
			€ 393.670	€ 0	Ja			
SZW	G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2025 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G12/01</i>	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G12/02</i>	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente <i>Aard controle n.v.t. Indicator: G12/03</i>			
			€ 0	€ 0	Ja			
SZW	G13	Onderwijsroute_ deel gemeente 2025 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Bestedingen onderwijsroute (jaar T) Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G13/01</i>	Baten onderwijsroute (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G13/02</i>	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T) Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G13/03</i>	Baten overige voorzieningen (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente <i>Aard controle R Indicator: G13/04</i>	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: G13/05</i>	
			€ 41.005	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
VWS	H4	Regeling specifieke uitkering stimulerings sport 2024-2025 Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: H4/01</i>	Totale werkelijke berekende uitkering <i>Aard controle n.v.t. Indicator: H4/02</i>				
			€ 599.046	€ 1.369.039				
			Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 18% (jaar T) Onroerende zaken <i>Aard controle R Indicator: H4/03</i>	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 18% (jaar T) Roerende zaken <i>Aard controle R Indicator: H4/04</i>	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 18% (jaar T) Dienstverlening door derden <i>Aard controle R Indicator: H4/05</i>	Toelichting <i>Aard controle n.v.t. Indicator: H4/06</i>		
			€ 645.501	€ 1.989	€ 721.549			

VWS	H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	Totaalbedrag (jaar T) toegekend	Reservering 2025 voor 2026 (maximaal 10% van toegekende budget 2025 kan worden meegenomen naar 2026)	Besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T)	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T)	Voldaan aan afspraken in akkoorden (Ja/ Nee/ n.v.t.)?	Toelichting
			Aard controle n.v.t. Indicator: H30/01	Aard controle R Indicator: H30/02	Aard controle R Indicator: H30/03	Aard controle R Indicator: H30/04	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/05	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/06
			€ 932.392	€ 93.239	€ 839.153	€ 2.528.425	Ja	
			Meegewerkt aan de monitoring (Ja/Nee/ n.v.t.)?	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
VWS	H39B	Regeling specifieke uitkering domein-overstijgend samenwerken_zonder centraal persoon_2025	Hieronder per regel één (code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Projectnummer	Experiment gerealiseerd (jaar T)? (Ja/Nee)	Heeft u meegewerkt aan de verplichte monitoring van de resultaten door middel van een door de Minister vastgesteld format? (Ja/Nee/Nvt) – aard controle	Toelichting (Verplicht indien bij H39B/03 of H39B/04 "Nee" is ingevuld)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: H39B/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H39B/02	Aard controle n.v.t. Indicator: H39B/03	Aard controle D1 Indicator: H39B/04	Aard controle n.v.t. Indicator: H39B/05	
			1 061966 Gemeente Het Hogeland	90002812	Ja	Nee	wij hebben geen deelnemers geïnccludeerd	
			Kopie Projectnummer	Besteding (jaar T)	Eigen bijdrage en bijdragen derden (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)		
VRO	J4	Regiodeals 5e tranche	Aard controle n.v.t. Indicator: H39B/06	Aard controle R Indicator: H39B/07	Aard controle R Indicator: H39B/08	Aard controle n.v.t. Indicator: H39B/09		
			1 90002812	€ 64.021	€ 28.741	€ 64.021		
			Eindverantwoording? (Ja/Nee)					
			Aard controle n.v.t. Indicator: H39B/10					
VRO	J4	Regiodeals 5e tranche	Naam actielijn/ programmalijn/ pijler	Besteding per actielijn/ programmalijn/ pijler (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Besteding regionale financiering (jaar T) per actielijn/ programmalijn/ pijler.	Correctie indicator jaar T- 1 ten laste van Rijksmiddelen per actielijn actielijn/ programmalijn /pijler.	Correctie indicator jaar T- 1 ten laste van regionale financiering per actielijn actielijn/ programmalijn /pijler.	
			Aard controle n.v.t. Indicator: J4/01	Aard controle R Indicator: J4/02	Aard controle R Indicator: J4/03	Aard controle R Indicator: J4/04	Aard controle R Indicator: J4/05	
			1 Krachtige kernen	€ 613.366	€ 361.330	€ 7.659		
			2 Kansrijke Hogelandsters	€ 277.409	€ 193.682	€ 4.265		
VRO	J4	Regiodeals 5e tranche	3 Op het juiste spoor	€ 214.909	€ 155.761	€ 3.528		
			4 VAT	€ 13.353	€ 8.035	€ 2.914	€ 93.816	
			5 Uitvoeringskosten/nieuw samenspel			-€ 18.367	-€ 93.816	
			Kopie Naam actielijn/ programmalijn/ pijler	Totale cumulatieve besteding per actielijn/ programmalijn/ pijler (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Inclusief uitvoering door derden	Totale cumulatieve besteding regionale financiering (t/m jaar T) per actielijn/ programmalijn/ pijler. Inclusief uitvoering door derden	Toelichting		
VRO	J4	Regiodeals 5e tranche	Aard controle n.v.t. Indicator: J4/06	Aard controle n.v.t. Indicator: J4/07	Aard controle n.v.t. Indicator: J4/08	Aard controle n.v.t. Indicator: J4/09		
			1 Krachtige kernen	€ 621.026	€ 361.330			
			2 Kansrijke Hogelandsters	€ 281.675	€ 193.682			
			3 Op het juiste spoor	€ 218.437	€ 155.761			
VRO	J4	Regiodeals 5e tranche	4 VAT	€ 16.268	€ 101.851			
			5 Uitvoeringskosten/nieuw samenspel					
			Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Totale compensabele BTW (t/m jaar T) deel rijksbijdrage	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			Aard controle n.v.t. Indicator: J4/10	Aard controle R Indicator: J4/11	Aard controle n.v.t. Indicator: J4/12			
VRO	J4	Regiodeals 5e tranche	Ja	€ 42.121	Nee			

VRO	J4B	Regiodeals 5e tranche	Hieronder per regel één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Kenmerk/ beschikingsnummer	Naam actielijn/ programmalijn/ pijler	Besteding van de Rijksbijdrage per actielijn/ programmalijn/ pijler (jaar T)	Besteding regionale financiering (jaar T) per actielijn/ programmalijn/ pijler.
		SiSa tussen medeoverheden	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: J4B/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: J4B/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: J4B/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: J4B/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: J4B/05</i>
			1 030001 Provincie Groningen	2025-212179	Regiocentra prov.Gr Bedum	€ 0	€ 0
			2 030001 Provincie Groningen	2025-212210	Regiocentra prov.Gr Uithuizen	€ 0	€ 0
		Hieronder verschijnt de code conform de keuzes gemaakt bij indicator C96B/01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Totale cumulatieve besteding van de Rijksbijdrage per actielijn/ programmalijn/ pijler (t/m jaar T)	Totale cumulatieve besteding regionale financiering (t/m jaar T) per actielijn/ programmalijn/ pijler.	Toelichting		
		<i>Aard controle n.v.t. Indicator: J4B/06</i>	<i>Aard controle R Indicator: J4B/07</i>	<i>Aard controle R Indicator: J4B/08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: J4B/09</i>		
		1 030001 Provincie Groningen	€ 0	€ 0			
		2 030001 Provincie Groningen	€ 0	€ 0			
		Totale compensabele BTW (t/m jaar T) deel rijksbijdrage	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
		<i>Aard controle R Indicator: J4B/10</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: J4B/11</i>				
		€ 0	Nee				
VRO	J7	Regeling ontzorgingsprogramma eigenaren isolatie en ventilatie woningen van de gemeenten in de provincie Groningen en de gemeenten Aa en Hunze, Noordenveld en Tynaarlo	Besteding (jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
		<i>Aard controle R Indicator: J7/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: J7/02</i>				
		€ 0	Nee				

VRO	J17	Realisatiestimulans	Aantal betaalbare woningen bouw gestart (jaar T), waarvoor nog geen rijksbijdrage is verstrekt, als bedoeld in artikel 2.1. van de regeling.	Geprognostiseerde aantal betaalbare woningen bouw gestart (jaar T+1), waarvoor nog geen rijksbijdrage is verstrekt, als bedoeld in artikel 2.1. van de regeling.	Correctie aantal betaalbare woningen bouw gestart (jaar T-1), waarvoor nog geen rijksbijdrage is verstrekt, als bedoeld in artikel 2.1. van de regeling.			
			Aard controle D1 Indicator: J17/01	Aard controle n.v.t. Indicator: J17/02	Aard controle D1 Indicator: J17/03			
			114	136				
			Aantal betaalbare woningen bouw gestart in jaar T in het NPLV-gebied, waarvoor nog geen rijksbijdrage is verstrekt, als bedoeld in artikel 2.1. van de regeling.	Bestedingen (jaar T) ten behoeve van activiteiten ter verbetering van bovenplanse openbare ruimte en collectieve maatschappelijke voorzieningen in de NPLV-gebieden, als bedoeld in artikel 3.1 van de regeling (excl. Compensabele Btw).	Bestedingen (jaar T) aan compensabele btw ten behoeve van activiteiten ter verbetering van bovenplanse openbare ruimte en collectieve maatschappelijke voorzieningen in de NPLV-gebieden, als bedoeld in artikel 3.1 van de regeling.	Bestedingen (jaar T) ten behoeve van de financiering van capaciteitsondersteuning voor de uitvoering van de woningbouwopgave in de NPLV-gebieden, als bedoeld in artikel 3.5 van de regeling (excl. Compensabele Btw).	Bestedingen (jaar T) aan compensabele btw ten behoeve van de financiering van capaciteitsondersteuning voor de uitvoering van de woningbouwopgave in de NPLV-gebieden, als bedoeld in artikel 3.5 van de regeling.	
			Aard controle n.v.t. Indicator: J17/04	Aard controle R Indicator: J17/05	Aard controle R Indicator: J17/06	Aard controle R Indicator: J17/07	Aard controle R Indicator: J17/08	
1								
2								
VRO	J41B	Regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw SiSa tussen medeoverheden	Hieronder per regel één provincie(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die provincie invullen	Besteding (jaar T) aan flexibele ondersteuning, capaciteit en expertise	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Aantal projecten dat (in jaar T) is geholpen met middelen	Aantal projecten dat cumulatief (t/m jaar T) is geholpen met middelen
			Aard controle n.v.t. Indicator: J41B/01	Aard controle R Indicator: J41B/02	Aard controle n.v.t. Indicator: J41B/03	Aard controle R Indicator: J41B/04	Aard controle n.v.t. Indicator: J41B/05	Aard controle n.v.t. Indicator: J41B/06
			1 030001 Provincie Groningen	€ 8.918	€ 31.986	€ 0	1	1
			2 030001 Provincie Groningen	€ 10.682	€ 24.960	€ 15.842	2	2
			Kopie provinciecode	Cumulatief aantal (t/m jaar T) woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			Aard controle n.v.t. Indicator: J41B/07	Aard controle n.v.t. Indicator: J41B/08	Aard controle n.v.t. Indicator: J41B/09			
			1 030001 Provincie Groningen	15	Ja			
			2 030001 Provincie Groningen	10	Ja			
VRO	J45	Specifieke uitkering Groningse proeftuinen aardgasvrije wijken Gemeenten	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Aantal (t/m jaar T) aardgasvrij gemaakte bestaande woningen en andere gebouwen in de wijk	Aantal (t/m jaar T) aardgasvrij-ready gemaakte bestaande woningen en andere gebouwen in de wijk	Aanvraag is volgens plan/aanvraag uitgevoerd (Ja/Nee)	Eventuele toelichting
			Aard controle R Indicator: J45/01	Aard controle n.v.t. Indicator: J45/02	Aard controle D2 Indicator: J45/03	Aard controle D2 Indicator: J45/04	Aard controle n.v.t. Indicator: J45/05	Aard controle R Indicator: J45/06
			€ 126.598	€ 435.429	4	48	Ja	
			Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			Aard controle n.v.t. Indicator: J45/07					
			Nee					

VRO	J47	Volkshuisvesting	Gemeenten	Deelplannaam	Aantal woningen waarvan de herstructurering gestart is in (jaar T)	Aantal woningen waarvan de herstructurering gestart is (t/m jaar T)	Aantal volledig gerealiseerde geherstructureerde woningen (inclusief labelstappen) (t/m jaar T)	Besteding (jaar T) - per deelplan	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per deelplan - inclusief uitvoering door derden vanaf sisa 2022	
				Aard controle n.v.t. Indicator: J47/01	Aard controle n.v.t. Indicator: J47/02	Aard controle n.v.t. Indicator: J47/03	Aard controle n.v.t. Indicator: J47/04	Zelfstandige uitvoering	Aard controle R Indicator: J47/05	Aard controle R Indicator: J47/06
				1 2021-0000054413	3	3	2	€ 3.253	€ 131.049	
				Kopie deelplannaam	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) per deelplan					
				Aard controle n.v.t. Indicator: J47/07	Aard controle R Indicator: J47/08					
				1 2021-0000054413	€ 56.165					
				Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Eindverantwoording (Ja/Nee)					
		Aard controle n.v.t. Indicator: J47/09	Aard controle n.v.t. Indicator: J47/10							
		Ja	Nee							
VRO	J55	Aanpak energiearmoede	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten		
			Aard controle n.v.t. Indicator: J55/01	Aard controle R Indicator: J55/02	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/03	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/04	Aard controle R Indicator: J55/05	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/06		
			1.667	€ 106.370	€ 750.763	578	€ 92.068	€ 274.576		
			Het aantal huishoudens dat ondersteuning –bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen.	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten					
			Aard controle n.v.t. Indicator: J55/07	Aard controle R Indicator: J55/08	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/09					
			655	€ 187	€ 183.677					
			Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips)	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen)	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.)	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.)	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik/energierekening tot gevolg.	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen		
	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/10	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/11	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/12	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/13	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/14	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/15				
		497	372	0	1.609	655	0			
VRO	J94	Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties	Beschikingsnummer	Besteding (jaar T), in J94/06 t/m J94/08 opgesplitst	Het totaal aantal woningen waar maatregelen zijn getroffen dat voldoet aan artikel 6, eerste lid, onderdeel a	Het aantal woningen waar maatregelen zijn getroffen met een WOZ-waarde boven het gemeentelijk gemiddelde (peildatum 2024) of een WOZ-waarde van boven € 477.000	Bedrag dat van de vijfde kolom van bijlage III en bijlage IV besteed is aan doe-het-zelfmaatregelen, inclusief activiteiten als bedoeld in artikel 2, tweede lid (zoals ondersteuning vanuit gemeente) (alleen van toepassing voor tranche 2 en tranche 3).	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan gerichte ondersteuning en/of het bedrag waarvoor derden met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, tweede lid, onderdeel b		
			Aard controle n.v.t. Indicator: J94/01	Aard controle R Indicator: J94/02	Aard controle D1 Indicator: J94/03	Aard controle D1 Indicator: J94/04	Aard controle R Indicator: J94/05	Aard controle n.v.t. Indicator: J94/06		
			1 LA/23-03498672	€ 867.031	3	0	€ 0	€ 580.535		
			2 LA/24-03737217	€ 0	0	0	€ 35.745	€ 0		
			3 LA/25-03842896	€ 0	0	0	€ 0	€ 0		
			Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is ten behoeve van uitvoering als bedoeld in artikel 2, tweede lid, onderdeel c	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan die energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen.	Eindverantwoording (ja/nee)					
			Aard controle n.v.t. Indicator: J94/07	Aard controle n.v.t. Indicator: J94/08	Aard controle n.v.t. Indicator: J94/09					
1	€ 278.396	€ 8.100	Nee							
2	€ 0	€ 0	Nee							
3	€ 0	€ 0	Nee							

VRO	J210B	Meerjarige regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw	Hieronder per regel één provincie(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die provincie invullen	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Aantal projecten dat in (jaar T) is geholpen met middelen	Cumulatief aantal (t/m jaar T) woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd	Eindverantwoording (Ja/Nee)
		Sisa tussen medeoverheden	Aard controle n.v.t. Indicator: J210B/01	Aard controle R Indicator: J210B/02	Aard controle R Indicator: J210B/03	Aard controle n.v.t. Indicator: J210B/04	Aard controle n.v.t. Indicator: J210B/05	Aard controle n.v.t. Indicator: J210B/06
			1 030001 Provincie Groningen	€ 39.100	€ 4.748	0	0	Ja
			2 030001 Provincie Groningen	€ 77.918	€ 13.750	0	0	Nee
			3					
			4					
			5					
KG	K2B	Specifieke uitkering gebiedsinvesteringen aanlandlocaties Net op Zee	Hieronder één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T-1)	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T)	Zijn alle acties conform het regioplan gebiedsinvesteringen Net op Zee afgerond? (Ja/Nee)	Storting in geoormerkt gemeentelijk fonds (Jaar T)
		SiSa tussen medeoverheden	Aard controle n.v.t. Indicator: K2B/01	Aard controle R Indicator: K2B/02	Aard controle R Indicator: K2B/03	Aard controle n.v.t. Indicator: K2B/04	Aard controle n.v.t. Indicator: K2B/05	Aard controle R Indicator: K2B/06
			030001 Provincie Groningen		€ 1.228.806	€ 1.872.525	Ja	
KG	K28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	Besteding apparaatskosten (jaar T) : salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T): kosten voor ingeleend personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T): overige goederen en diensten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) apparaatskosten	Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten
			Aard controle R Indicator: K28/01	Aard controle R Indicator: K28/02	Aard controle R Indicator: K28/03	Aard controle n.v.t. Indicator: K28/04	Aard controle R Indicator: K28/05	Aard controle n.v.t. Indicator: K28/06
			€ 811.412	€ 370.474	€ 36.850	€ 2.504.254	€ 0	€ 0
			Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			Aard controle n.v.t. Indicator: K28/07					
			Nee					
LVVN	L38B	Regeling specifieke uitkering convenant visserijontwikkelplan (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Naam uitvoeringsactiviteit	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen per uitvoeringsactiviteit	Cofinanciering (jaar T) per uitvoeringsactiviteit	Cumulatieve besteding (t/m jaar T-1) ten laste van rijksmiddelen per uitvoeringsactiviteit	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T-1) per uitvoeringsactiviteit
		SiSa tussen medeoverheden	Aard controle n.v.t. Indicator: L38B/01	Aard controle n.v.t. Indicator: L38B/02	Aard controle R Indicator: L38B/03	Aard controle R Indicator: L38B/04	Aard controle R Indicator: L38B/05	Aard controle R Indicator: L38B/06
			1 061966 Gemeente Het Hogeland	Proceskosten	€ 26.000	€ 0	€ 15.000	€ 0
			Kopie naam uitvoeringsactiviteit	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			Aard controle n.v.t. Indicator: L38B/07	Aard controle n.v.t. Indicator: L38B/08				
			1 061966 Gemeente Het Hogeland	Nee				

GRO	GRO7C	Nationaal Programma Groningen	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Welke regeling betreft het (taakveld waarop van toepassing zelf invullen)	Totale besteding in jaar T	Correctie t.o.v. jaar T-1 van verantwoorde totale besteding	Cumulatieve totale besteding tot en met jaar T	Toelichting
		SiSa tussen medeoverheden - provinciale middelen Groningen			De besteding in jaar T ten laste van zowel provinciale middelen als overige middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen
			Aard controle n.v.t. Indicator: GRO7C/01	Aard controle n.v.t. Indicator: GRO7C/02	Aard controle R Indicator: GRO7C/03	Aard controle R Indicator: GRO7C/04	Aard controle n.v.t. Indicator: GRO7C/05	Aard controle n.v.t. Indicator: GRO7C/06
			1 2024-097605	Kansen voor Kinderen	€ 0	€ 0	€ 0	
			2 2025-072523	Hechte gemeenschappen	€ 0	€ 0	€ 0	
			3 2025-081401	Welzijn op recept	€ 15.748	€ 0	€ 15.748	
			4 2025-167821	Tijd voor Toekomst	€ 346.000		€ 346.000	
			Kopie beschikingsnummer	De besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Correctie t.o.v. jaar T-1 van besteding ten laste van alleen provinciale middelen	Cumulatieve besteding tot en met jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
				Alleen de besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Als de correctie een vermeerdering is, gaat het om nog niet verantwoorde besteding ten laste van alleen provinciale middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van alleen provinciale middelen	Als u kiest voor 'ja', betekent dit, dat hiervoor alle besteding is afgerond en u er de komende jaren geen besteding meer voor wilt verantwoorden	
			Aard controle n.v.t. Indicator: GRO7C/07	Aard controle R Indicator: GRO7C/08	Aard controle R Indicator: GRO7C/09	Aard controle n.v.t. Indicator: GRO7C/10	Aard controle n.v.t. Indicator: GRO7C/11	
			1 2024-097605	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	
			2 2025-072523	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	
			3 2025-081401	€ 15.748	€ 0	€ 15.748	Nee	
			4 2025-167821	€ 144.625	€ 0	€ 144.625	Nee	
GRO	GRO8C	Leefbaarheid Groningen	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Welke regeling betreft het	Totale besteding in jaar T	Correctie t.o.v. jaar T-1 van verantwoorde totale besteding	Cumulatieve totale besteding tot en met jaar T	Toelichting
		SiSa tussen medeoverheden - provinciale middelen Groningen			De besteding in jaar T ten laste van zowel provinciale middelen als overige middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen
			Aard controle n.v.t. Indicator: GRO8C/01	Aard controle n.v.t. Indicator: GRO8C/02	Aard controle R Indicator: GRO8C/03	Aard controle R Indicator: GRO8C/04	Aard controle n.v.t. Indicator: GRO8C/05	Aard controle n.v.t. Indicator: GRO8C/06
			1 2019-055410-2	Herinrichting Oosterstraat Warffum	€ 0		€ 403.223	
			2 2021-099507	Van Waarde van opgroeien naar opbloeien	€ 278.586	€ 0	€ 497.903	
			3 2020-088208	Uitvoeringsagenda detailhandelsvisie	€ 2.480.848	€ 164.547	€ 2.758.899	Correctie op uitgave totale project Molenweg.
			4 2013-3370/34/A.14	Uitvoeringsprogramma de Marne / Krimp en Leefbaarheid	€ 148.720	€ 0	€ 3.780.947	
			5 2024-079351	Masterplan Regiocentra Bedum	€ 235.924	€ 55.893	€ 291.817	Vorig jaar niet via SiSa verantwoord
			6 2024-079604	Masterplan Regiocentra Uithuizen	€ 273.868	€ 37.829	€ 311.697	Vorig jaar niet via SiSa verantwoord
			7 2016-63.132/46/A.23	Plan Centrumversterking Uithuizen - vm gem Eemsmond	€ 0	€ 0	€ 5.263.593	
			8 2024-087397	Schutsluis Hunsingo Zoutkamp	€ 750.000		€ 750.000	
			9 2017-091.459/45/A.6	Dynamiek aan het Lint	€ 0		€ 354.611	
			Kopie beschikingsnummer	De besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Correctie t.o.v. jaar T-1 van besteding ten laste van alleen provinciale middelen	Cumulatieve besteding tot en met jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
				Alleen de besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Als de correctie een vermeerdering is, gaat het om nog niet verantwoorde besteding ten laste van alleen provinciale middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van alleen provinciale middelen	Als u kiest voor 'ja', betekent dit, dat hiervoor alle besteding is afgerond en u er de komende jaren geen besteding meer voor wilt verantwoorden	
			Aard controle n.v.t. Indicator: GRO8C/07	Aard controle R Indicator: GRO8C/08	Aard controle R Indicator: GRO8C/09	Aard controle n.v.t. Indicator: GRO8C/10	Aard controle n.v.t. Indicator: GRO8C/11	
			1 2019-055410-2	€ 0	€ 0	€ 307.217	Ja	
			2 2021-099507	€ 278.586		€ 497.903	Ja	
			3 2020-088208	€ 187.082		€ 200.000	Nee	
			4 2013-3370/34/A.14	€ 136.525	€ 0	€ 3.470.909	Nee	
			5 2024-079351	€ 84.107	€ 55.893	€ 140.000	Ja	
			6 2024-079604	€ 102.171	€ 37.829	€ 140.000	Ja	
			7 2016-63.132/46/A.23	€ 0	€ 0	€ 3.044.000	Nee	
			8 2024-087397	€ 750.000		€ 750.000	Nee	
			9 2017-091.459/45/A.6	€ 0	€ 0	€ 177.306	Nee	

II Overzicht taakvelden

(bedragen x € 1.000)

Taakveld		Primair Begroting 2025			Begroting na wijziging 2025			Rekening		
Nr	Naam	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
0-01	Bestuur	3.649	0	3.649	3.626	0	3.626	5.391	-12	5.379
0-02	Burgerzaken	1.777	-879	898	2.070	-1.007	1.063	2.108	-1.069	1.038
0-03	Beheer overige gebouwen en gronden	541	-351	190	1.116	-417	699	2.965	-203	2.762
0-04	Overhead	37.783	-389	37.394	50.352	-734	49.618	40.664	-1.787	38.876
0-05	Treasury	-1.228	-1.415	-2.643	-1.228	-1.915	-3.143	1.084	-2.021	-937
0-061	OZB woningen	385	-8.616	-8.231	385	-8.847	-8.462	251	-8.871	-8.620
0-062	OZB niet-woningen	248	-21.766	-21.518	248	-22.154	-21.906	253	-22.146	-21.893
0-063	Parkeer-belasting	4	-4	0	4	-4	0	0	0	0
0-064	Belastingen overig	975	-57	918	975	-58	917	1.024	-76	948
0-070	AU en overige uitkering gemeentefonds	0	-121.508	-121.508	0	-131.941	-131.941	0	-133.935	-133.935
0-080	Overige baten en lasten	2.930	-1.496	1.434	4.812	-508	4.304	1.437	-732	705
0-090	Vennootschapsbelasting (Vpb)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0-100	Reserve-mutaties	8.288	-14.474	-6.186	9.083	-35.149	-26.066	5.354	-21.275	-15.921
0-110	Resultaat rekening baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1-1	Crisisbeheersing en brandweer	4.663	0	4.663	4.684	0	4.684	7.617	-2.617	5.000
1-2	Openbare orde en veiligheid	1.733	0	1.733	1.802	0	1.802	1.875	-95	1.781
2-1	Verkeer en vervoer	12.799	-109	12.690	13.910	-328	13.582	13.160	-1.861	11.299
2-2	Parkeren	126	-188	-62	48	0	48	18	0	18
2-3	Recreatieve havens	213	-28	185	398	-28	370	204	0	204
2-4	Economische havens en waterwegen	1.125	0	1.125	1.122	0	1.122	2.131	-980	1.150
3-1	Economisch beleid	516	0	516	1.058	0	1.058	621	-26	595
3-2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	532	-157	375	1.164	-457	707	2.173	-2.129	45
3-3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	123	-54	69	185	-55	130	113	-24	89
3-4	Economische promotie	486	-668	-182	698	-674	24	391	-845	-454
4-1	Openbaar basisonderwijs	10	0	10	10	0	10	0	0	0
4-2	Onderwijshuisvesting	5.247	-316	4.931	5.734	-334	5.400	4.297	-429	3.868
4-3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	4.398	-907	3.491	4.539	-1.318	3.221	4.854	-1.728	3.126
5-1	Sportbeleid en activering	888	-290	598	893	-301	592	721	-322	400
5-2	Sportaccommodaties	6.115	-656	5.459	6.768	-666	6.102	5.536	-1.054	4.482
5-3	Cultuurpresent., -productie en -particip	774	-18	756	801	-18	783	660	0	660
5-4	Musea	197	0	197	432	-94	338	258	0	258
5-5	Cultureel erfgoed	445	0	445	1.362	-796	566	1.575	-1.122	453
5-6	Media	1.615	-185	1.430	2.020	-185	1.835	2.125	-295	1.830
5-7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	4.360	0	4.360	6.937	-805	6.132	5.111	-17	5.094
6-1	Samenkracht en cultureel werk	11.185	-4.822	6.363	13.912	-6.566	7.346	7.962	-2.069	5.893

6-2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen,	4.060	0	4.060	6.185	-550	5.635	3.123	-320	2.803
6-3	Inkomensregelingen	25.380	-19.126	6.254	25.815	-19.429	6.386	26.655	-19.529	7.126
6-4	WSW en beschut werk	12.760	-2.594	10.166	12.677	-2.594	10.083	14.915	-3.847	11.068
6-5	Arbeidsparticipatie	3.447	-311	3.136	4.333	-592	3.741	4.250	-650	3.600
6-6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	3.265	-428	2.837	3.226	-508	2.718	1.957	0	1.957
6-71A	Huishoudelijke hulp (WMO)	6.373	0	6.373	5.734	0	5.734	5.577	-547	5.030
6-71B	Begeleiding (WMO)	4.647	0	4.647	4.832	0	4.832	3.840	0	3.840
6-71C	Dagbesteding (WMO)	1.225	0	1.225	974	0	974	1.117	0	1.117
6-71D	Overige maatwerk-arrangementen (WMO)	269	0	269	254	0	254	0	0	0
6-72A	Jeugdhulp begeleiding	9.003	0	9.003	3.462	0	3.462	1.483	-5	1.478
6-72B	Jeugdhulp behandeling	908	0	908	15.427	0	15.427	14.134	0	14.134
6-72C	Jeugdhulp dagbesteding	1.384	0	1.384	0	0	0	71	0	71
6-72D	Jeugdhulp zonder verblijf	473	0	473	0	0	0	668	0	668
6-73A	Pleegzorg	579	0	579	0	0	0	4.664	0	4.664
6-73B	Gezinsgericht	617	0	617	0	0	0	139	0	139
6-73C	Jeugdhulp met verblijf overig	2.674	0	2.674	4.527	0	4.527	1.076	0	1.076
6-74A	Jeugdhulp GGZ zonder verblijf	5.035	0	5.035	0	0	0	349	0	349
6-74B	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ verblijf	657	0	657	0	0	0	1.307	-2.026	-719
6-74C	Gesloten plaatsing	0	0	0	0	0	0	759	-164	594
6-81A	Beschermd wonen (WMO)	1.410	-1.372	38	1.310	-1.435	-125	828	0	828
6-81B	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	803	-140	663	825	-140	685	188	0	188
6-82A	Jeugdbescherming	707	0	707	761	0	761	1.553	0	1.553
6-82B	Jeugdreclassering	144	0	144	144	0	144	3.698	0	3.698
7-1	Volksgesondheid	2.849	-385	2.464	3.023	-401	2.622	2.712	-425	2.287
7-2	Riolering	4.741	-6.131	-1.390	5.098	-6.541	-1.443	3.941	-5.772	-1.831
7-3	Afval	5.968	-7.376	-1.408	6.218	-7.626	-1.408	5.941	-7.578	-1.637
7-4	Milieubeheer	570	-960	-390	2.481	-1.973	508	2.212	-610	1.602
7-5	Begraafplaatsen en crematoria	876	-737	139	1.474	-756	718	1.245	-538	707
8-1	Ruimtelijke ordening	2.805	-5	2.800	13.920	-5.624	8.296	6.370	-2.598	3.772
8-2	Grondexploitatie (niet-bedrijven-terrein)	50	-182	-132	1.886	-1.526	360	8.213	-7.096	1.117
8-3	Wonen en bouwen	6.271	-3.834	2.437	30.304	-29.892	412	8.531	-6.704	1.827
Totaal van taakvelden		222.852	-222.934	-82	294.810	-294.946	-136	253.452	-266.152	-12.700

Overige gegevens

Verklaring onafhankelijk accountant

Overige bijlagen

A Investeringskredieten

Omschrijving	Start- jaar	Uitgaven								Begroot	Saldo	Afsluiten
		2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Totaal			
3 zoutstrooiers Eemmond	2019	0	0	0	0	0	0	0	0	110.274	110.274	*1
Calamiteitenbus Eemmond	2019	0	0	0	0	0	0	0	0	41.500	41.500	*1
Vervanging materieel 2019 (afschr 10 jr)	2019	0	0	30.005	55.412	137.796	523	1.914	225.649	240.439	14.790	X
Werkvoertuigen groen Eemmond	2019	4.220	0	0	0	0	0	25.165	29.385	89.076	59.691	*1
Shovel Eemmond	2019	0	0	0	0	0	0	0	0	52.758	52.758	*1
Traktor Eemmond	2019	0	0	0	0	0	0	0	0	58.822	58.822	*1
2 maaiers 2020 (vm E)	2020	0	80.000	0	0	0	0	0	80.000	144.476	64.476	*1
Vervanging materieel 2020 (7jr)	2020	0	0	0	0	0	847	0	847	859	12	X
Zitmaaier (4 stuks)	2020	0	0	104.500	49.904	0	230.995	80.249	465.648	450.000	-15.648	X
CV installatie werkplaats Bedum	2021	0	0	0	0	0	0	8.364	8.364	9.555	1.191	X
Maaaimachine + korf/klepel	2021	0	0	0	0	0	0	0	0	130.549	130.549	*1
Heftruck	2021	0	0	0	0	0	0	0	0	18.229	18.229	*1
Tractor	2021	0	0	0	0	0	0	0	0	22.075	22.075	*1
Frontmaaier	2021	0	0	0	0	0	0	0	0	15.500	15.500	*1
Vervanging materieel 2021 (7jr)	2021	0	0	38.879	158.512	24.795	16.596	9.527	248.308	238.823	-9.485	X
Vervanging materieel 2021 (10jr)	2021	0	0	0	224.581	3.523	0	6.368	234.472	240.439	5.967	X
Vervanging materieel 2022 (7 jr)	2022	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	X
Vervanging materieel 2022 (10 jr)	2022	0	0	0	3.062	17.532	204.941	14.845	240.379	240.439	60	X
Vervanging telefonie 2022	2022	0	0	0	119.843	23.730	21.925	34.503	200.000	200.000	0	X
Vervanging werkplekken 2022	2022	0	0	0	310.410	29.252	10.271	0	349.934	350.000	66	X
Bladeservers	2022	0	0	0	0	34.951	0	0	34.951	34.951	0	X
Server Grid kaarten	2022	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	X
Storage Flash	2023	0	0	0	0	0	79.301	0	79.301	75.000	-4.301	X
Storage (archief) 2024	2024	0	0	0	0	0	0	1.923	1.923	30.000	28.077	
Switches 2024	2024	0	0	0	0	0	40.006	0	40.006	40.000	-6	X
WiFi	2022	0	0	0	0	23.362	11.760	0	35.122	35.000	-122	X
Firewalls	2022	0	0	0	14.286	322	9.296	0	23.903	41.500	17.597	
Stroomvoorz./monitoring Automatisering	2023	0	0	0	0	0	3.589	13.914	17.503	32.500	14.997	
Vergaderfacilit.(TV's, camera's, beamers	2022	0	0	0	0	5.367	0	55.260	60.628	60.000	-628	X
Specials/headsets	2023	0	0	0	0	10.263	0	22.689	32.952	42.500	9.548	
Ipads personeel	2022	0	0	0	22.969	5.668	2.683	7.755	39.076	40.000	924	
Bladeservers 2023	2023	0	0	0	0	0	0	13.592	13.592	35.000	21.408	
Bladeservers 2024	2024	0	0	0	0	0	0	0	0	35.000	35.000	
Monitoring / Beheer pc's	2024	0	0	0	0	0	0	0	0	32.500	32.500	
Verg.facilit.(TV's, cam, beamers)2024	2024	0	0	0	0	0	0	24.100	24.100	32.500	8.400	
Bladeservers 2025	2025	0	0	0	0	0	0	0	0	75.000	75.000	
Switches 2025	2025	0	0	0	0	0	0	0	0	40.000	40.000	
Raadzaal Uithuizen techniek	2022	0	0	0	0	109.398	0	0	109.398	120.000	10.602	X
Inventaris werkplekken IBOR	2023	0	0	0	0	63.181	51.449	0	114.630	93.000	-21.630	X

Vervanging materieel 2023 (7jr)	2025	0	0	0	0	5.262	0	0	5.262	5.317	55	X
Vervanging materieel 2023 (10jr)	2023	0	0	0	0	0	0	38.794	38.794	53.939	15.145	*1
Veiligheidsvoorziening WPA Uithuizen	2023	0	0	0	0	137.101	31.414	0	168.515	150.000	-18.515	X
Aanschaf tijdelijke units IBOR	2023	0	0	0	0	1.050.401	57.242	0	1.107.643	1.024.000	-83.643	X
Vervanging materieel 2024(afsch. 7 jr.)	2025	0	0	0	0	0	0	175.178	175.178	606.717	431.539	*1
Vervanging materieel 2024 (afsch. 10jr)	2024	0	0	0	0	0	69.843	73.739	143.583	240.439	96.856	*1
Vervanging werkplekken (hardware) 2024	2024	0	0	0	0	0	114.355	694	115.049	115.049	0	X
Vervanging materieel 2025 afschr. 7 jr.	2025	0	0	0	0	0	0	0	0	640.000	640.000	*1
Vervanging materieel 2025 afschr. 10 jr.	2025	0	0	0	0	0	0	0	0	250.000	250.000	*1
MAN Vrachtwagen 1 2025	2024	0	0	0	0	0	0	355.594	355.594	350.000	-5.594	X
MAN Vrachtwagen 2 2025	2024	0	0	0	0	0	0	355.594	355.594	350.000	-5.594	X
Vervanging telefonie 2025	2025	0	0	0	0	0	0	498.307	498.307	470.500	-27.807	X
Vervanging werkplekken (hardware) 2025	2025	0	0	0	0	0	0	581.546	581.546	627.500	45.954	
Elektrische veegmachine 2025	2025	0	0	0	0	0	0	13.402	13.402	475.000	461.598	
Diesel veegmachine 2025	2025	0	0	0	0	0	0	6.784	6.784	250.000	243.216	
Nieuwbouw gemeentehuis HHL	2025	0	0	0	0	0	0	76.626	76.626	59.235.300	59.158.674	
Laadinfrastructuur werven Ontwikkelplein	2025	0	0	0	0	0	0	55.759	55.759	120.000	64.241	
Toegangssysteem	2019	5.029	4.708	0	0	20	0	0	9.757	135.000	125.243	
Politiebureau Uithuizen	2025	0	0	0	0	0	0	1.110.618	1.110.618	1.200.000	89.382	
Schuifdeuren buitendienst(B-70140011)	2018	0	0	0	0	0	21.495	0	21.495	41.330	19.835	
Geb buitendst 8 overheaddeur(B-70140012)	2018	0	0	0	0	21.251	0	0	43.601	49.616	6.015	
Aanschaf twee dienstauto's BOA's	2024	0	0	0	0	0	0	78.323	78.323	70.000	-8.323	X
Reconstructie Molenweg(B-72100001)	2018	5.700	17.122	49.280	135.109	0	5.700	458.962	680.785	767.000	86.215	
Uitvoering Bederawalda(B-72100010)	2021	24.100	247.308	-41.446	2.835	0	0	0	682.134	1.294.175	612.041	
Openbare ruimte centrum Bedum	2018	27.786	51.431	16.183	6.289	89.748	73.751	140.984	888.163	1.563.325	675.162	
Herinrichting Molenweg Bedum(B-72100020)	2018	2.857	11.082	4.050	0	17.390	70.447	90.767	198.611	204.000	5.389	
Vervanging beschoeiing 2018(B-72400001)	2018	244.353	73.945	25.904	36.417	761	0	0	580.973	701.980	121.007	
Herstr de Marne wegen(m-I020081)	2018	6.298	0	0	157.593	57.753	21.411	0	305.798	346.000	40.202	
Herinrichting openbare ruimte(m-P005010)	2020	3.120	0	0	0	-297.033	648.906	593.828	1.242.733	1.300.000	57.267	
Fietspad mensingeweer-Baflor(W-7210026)	2020	0	25.069	0	0	0	0	251.269	276.339	245.622	-30.717	X
Rompak: kortsluiting Ranum(W-7210040)	2021	461.847	221.373	572.931	3.840.089	1.651.336	-6.017	2.111	7.135.211	7.300.000	164.789	X
Infrastructuur Centrum Winsum(W-7210043)	2018	17.775	41.440	26.080	34.018	1.233	4.661	0	241.779	1.500.000	1.258.221	
Infrastructuur Munster (bovenwijken)	2020	9.795	20.815	242.442	12.045	0	0	0	673.032	747.363	74.331	X
Versterking Centrum Winsum(W-7210047)	2018	329.674	33.148	0	0	0	550	124.097	805.452	1.000.000	194.548	
Winsum-West: infrastructuur(W-7210050)	2018	843.514	456.075	108.197	9.500	22.435	4.609	0	1.518.581	2.334.400	815.819	
Spoorwegveiligheid: Hogendoorn	2021	0	0	6.313	0	3.001	443.281	10.645	463.240	595.000	131.760	
Boterdiep Wz Bedum	2023	0	0	12.090	119.198	571.775	1.111.868	97.708	1.912.639	1.731.000	-181.639	
Romp-akkoord Fietsroute-plus Winsum	2025	0	11.733	6.558	7.481	250	0	0	26.022	25.000	-1.022	X
NPG: Centrumplan Winsum Plus	2020	77.618	687.617	141.252	154.071	309.839	52.397	82	1.422.875	3.440.000	2.017.125	
NPG: Centrumplan Uithuizen Plus	2021	51.842	73.508	332.141	139.328	227.481	528.423	-6.924	1.345.798	1.100.000	-245.798	
NPG: Centrumplan Bedum Plus	2020	7.737	-4.124	60.016	27.011	138.899	136.774	674.011	1.040.323	2.200.000	1.159.677	

NPG: Centrumplan Uithuizermeeden Plus	2021	34.964	78.552	4.679	108.939	76.060	269.746	276.721	849.660	1.700.000	850.340	
NPG Centrumplan Leens	2021	0	0	0	5.319	16.072	45.273	34.566	101.231	1.424.190	1.322.959	
Parkeerplaats kunstcentrum De Ploeg	2020	0	0	0	0	0	0	0	0	830.000	830.000	
Wiepoopad Winsum	2019	0	159.307	141.330	1.050	400	0	0	302.088	300.000	-2.088	X
NPG Herinrichting Oosterstraat Warffum	2022	4.585	4.170	13.728	73.204	305.140	2.395	0	403.223	400.000	-3.223	X
Herinr. oude locatie Togtemaarschool	2021	6.624	148.871	607.362	175.084	43.034	23.805	19.224	1.024.006	1.022.187	-1.819	
Fietsplan 2020 (vm E)	2021	0	0	354.040	376.000	58.864	0	0	788.904	724.750	-64.154	
Opheffen NABO's Warffum	2021	0	25.300	42.761	34.935	114.811	36.802	331.963	586.573	1.275.000	688.427	
Tijd. school Uithuizermeden Infra	2021	0	76.881	0	0	0	0	12.528	89.409	150.000	60.591	
NPG: proceskosten centrumplannen	2021	0	424.650	337.242	288.979	329.746	-10.548	123.986	1.494.056	1.761.500	267.444	
Herinrichting WDH, L & U Bijdr. Prov.	2021	0	0	577.405	388.272	19.342	2.763	6.760	994.541	1.126.500	131.959	
Reconst De Vlijt (Vrije gang-Waldadrieff)	2021	0	0	2.090	207.541	13.122	0	0	222.753	222.753	0	X
Civiele constructies 2022	2022	0	0	0	926.435	0	0	233.314	1.159.749	1.523.750	364.001	
Pilot bebouwde komgrenzen	2021	0	0	0	0	0	11.320	9.200	20.520	80.000	59.480	
Veiligheid rondom schoolzones	2021	0	0	0	0	0	0	0	0	30.000	30.000	
Herinrichting Zorg met Wonen Uithuizen	2021	0	0	11.359	11.361	-13.985	8.198	27.818	44.751	1.625.350	1.580.599	
Herinrichting Uithuizen - Wilgenhof c.a.	2021	0	0	0	40.899	233.594	119.049	117.271	510.814	1.056.000	545.186	
Herinrichting Uithuizen - Menkema buurt	2021	0	0	4.403	14.777	47.428	28.930	46.444	141.982	1.252.000	1.110.018	
Herinrichting Uithuizen -Kennedyalaan c.a	2023	0	0	0	0	5.279	60.036	8.060	73.375	90.000	16.625	
Herinrichting Uithuizen - Noord c.a.	2021	0	0	0	34.129	-5.022	39.745	53.468	122.321	276.000	153.679	
Herinrichting Uithuizen -Riepenbuurt c.a	2023	0	0	0	0	609	808	56.912	58.329	127.000	68.671	
Herinrichting Zandeweer	2021	0	0	7.541	93.454	191.976	187.927	320.225	801.123	737.000	-64.123	
Herinrichting Kantens	2021	0	0	34.192	585.726	104.340	318.354	577.804	1.620.415	1.707.292	86.877	
Herinrichting Overige woonplaatsen	2021	0	0	0	0	140	0	9.745	9.885	282.000	272.115	
Herstructurering - proces kosten	2021	0	0	6.840	95.170	218.691	52.754	802.038	1.175.492	685.182	-490.310	
Herstructurering - onvoorzien	2021	0	0	0	0	0	0	0	0	871.000	871.000	
Pilot maatregelen verkeer Onderdendam	2022	0	0	0	44.650	0	0	9.800	54.450	75.000	20.550	
Aanleg infra IBOR Winsum	2023	0	0	0	0	31.403	0	0	31.403	235.000	203.597	X
Herinrichting Oosterstraat	2023	0	0	0	0	488.927	52.686	1.130	542.742	588.526	45.784	X
Wegen 2023	2023	0	0	0	0	404.996	136.196	0	541.192	541.450	258	X
Openbare verlichting 2023	2023	0	0	0	0	84.086	3.809	0	87.896	87.500	-396	X
Civiele constructies 2023	2025	0	0	0	0	555.793	0	219.641	775.435	775.750	315	X
Herinrichting Openbare ruimte SV Bedum	2022	0	0	0	0	14.192	86.483	255.220	355.895	575.000	219.105	
Herstructurering wegen Zuidwolde	2023	0	0	0	0	37.046	186.190	73.401	296.637	291.000	-5.637	X
Herinrichting Infra Uithuizen- Wilgenbos	2023	0	0	0	0	71.118	492.254	223.176	786.549	1.034.740	248.191	
Herinr. Infra Uithuizen - Menkemabuurt	2023	0	0	0	0	37.545	140.960	919.204	1.097.709	3.430.600	2.332.891	
Herinr. Infra Uithuizen-Kennedyalaan c.a.	2025	0	0	0	0	0	7.428	71.702	79.130	500.000	420.870	
Herinrichting Infra Uithuizen Noord	2023	0	0	0	0	410.854	425.225	954.095	1.790.174	3.724.600	1.934.426	
Herinr. Infra Uithuizen - Riepenbuurt	2025	0	0	0	0	0	344	43.284	43.628	500.000	456.372	
Herinrichting Infra Zandeweer	2023	0	0	0	0	350.611	291.151	243.756	885.518	1.215.000	329.482	
Herinrichting Infra Kantens	2023	0	0	0	0	711.513	249.465	105.485	1.066.462	2.381.736	1.315.274	

Wijkvernieuwing Mekelstraat- Infra	2023	0	0	0	0	9.351	0	7.821	17.172	149.000	131.828	
Vervangen kademuur Kantens	2024	0	0	0	0	6.073	704.619	82.500	793.191	775.000	-18.191	
Wegen 2024	2024	0	0	0	0	0	0	0	0	854.000	854.000	X
Civiele constructies 2024	2025	0	0	0	0	0	26.882	15.572	42.454	42.454	0	X
Openbare verlichting 2024	2024	0	0	0	0	0	23.344	38.539	61.882	87.500	25.618	
Brug Schouwerzijlsterweg	2025	0	0	0	0	0	4.896	25.719	30.615	650.000	619.385	
Herinrichting centrum Baflo	2024	0	0	0	0	0	38.310	90.389	128.699	1.300.000	1.171.301	
Herstructurering wegen Zuidwolde fase 2	2024	0	0	0	0	0	135.465	353.070	488.535	500.000	11.465	
Herinrichting De Snik Uithuizen	2024	0	0	0	0	0	0	190.000	190.000	360.000	170.000	
Duurzame verkeersoplossing Onderdendam	2024	0	0	0	0	0	0	0	0	1.000.000	1.000.000	
Wegen Eenrum	2024	0	0	0	0	0	17.280	5.763	23.043	450.000	426.957	
Fietspad Waldadriest	2024	0	0	0	0	0	0	150.000	150.000	160.000	10.000	
Knelpunten versterking algemeen (F203)	2024	0	0	0	0	0	1.781.670	508.408	2.290.078	3.500.740	1.210.662	
Trekweg Warfhuizen	2024	0	0	0	0	0	22.428	412.930	435.358	50.000	-385.358	
Beschoeiing 2021	2021	0	0	0	5.675	0	0	0	5.675	782.800	777.125	
Vervanging Beschoeiing 2018(m-I020110)	2018	0	53.647	0	4.745	5.120	10.825	1.250	309.873	732.800	422.927	
Ontsluiting klaarkampweg(m-I020009)	2020	0	0	0	0	0	0	0	0	50.000	50.000	
Wehestertil(m-I020022)	2020	0	0	0	0	0	0	53.320	53.320	100.000	46.680	
Beleidsplan Wegen 2025	2025	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	X
Civiele constructies 2025	2025	0	0	0	0	0	0	7.144	7.144	0	-7.144	X
Openbare verlichting 2025	2025	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	X
Herinr. Molenweg & Boterdiep ZZ Civ.cons	2024	0	0	0	0	0	0	563.868	563.868	600.000	36.132	
Herinr. Molenweg & Boterdiep ZZ Wegen	2024	0	0	0	0	0	0	836.069	836.069	300.000	-536.069	
Civiele Constructies ROK	2025	0	0	0	0	0	0	1.460.963	1.460.963	3.945.546	2.484.583	
Wegen ROK	2025	0	0	0	0	0	0	1.621.568	1.621.568	1.730.000	108.432	
Vervanging OVL LED 2025	2025	0	0	0	0	0	0	343.426	343.426	2.200.000	1.856.574	
Fietspad Garnwerderweg Winsum	2025	0	0	0	0	0	0	52.126	52.126	150.000	97.874	
Verkeersmaatregelen nw gemeentehuis	2025	0	0	0	0	0	0	0	0	400.000	400.000	
Herinrichting Komeet-locatie	2025	0	0	0	0	0	0	0	0	80.000	80.000	
Verkeer en parkeren Lauwersoog	2024	8.002	15.388	16.675	7.922	2.350	11.807	28.145	90.288	108.500	18.212	
Damwand Boterdiep Zz en Molenweg Bedum	2020	0	0	0	0	0	0	0	0	500.000	500.000	
NPG MKK8 Toeristische ontsl. jachthaven	2021	0	0	0	25.293	2.281	3.324	0	30.898	64.809	33.911	
NPG MKK3 Fietsbrug Zoutkamp-Vierhuizen	2021	0	0	0	4.364	1.063	564	60.331	66.322	56.616	-9.706	
NPG MKK5 Aanmeervoorz Reitdiephaven	2021	0	0	0	49.377	8.708	92.753	17.476	168.313	510.802	342.489	
NPG MKK4 Aanmeervz Hunsingokanaal	2021	0	0	0	19.597	4.538	38.309	91.690	154.133	196.652	42.519	
NPG MKK6 Herstel muraltbekleding	2021	0	0	0	2.680	0	263	0	2.943	25.216	22.273	
NPG MKK7 Fietspad Zoutkamp-Electra	2021	0	0	0	114.395	13.100	3.527	0	131.022	637.760	506.738	
NPG Proceskosten Zoutkamp ea	2021	0	0	8.967	38.300	38.300	0	0	85.567	123.967	38.400	
Tweede ontsluiting Lauwersoog	2021	0	0	0	0	745.858	960.747	113.797	1.820.402	1.951.747	131.345	
NPG MMK9 Fietsverb. Hunsingosl.- Reitdie	2023	0	0	0	0	0	1.529	60.904	62.432	83.244	20.812	
NPG MMK10 Opbouw Rijksmonumentalesluis	2023	0	0	0	0	0	0	750.000	750.000	1.500.000	750.000	

NPG Procesks Meanderen Reitdiepgebied	2025	0	0	0	0	0	0	26.533	26.533	221.201	194.668	
NPG Meanderen Reitdiepgebied	2025	0	0	0	0	0	0	0	0	1.575.595	1.575.595	
Voorber. GREX Bedrijventerrein Bedum	2024	0	0	0	0	0	73.172	87.796	160.968	255.000	94.032	
NPG Promotie NWW Zoutkamp	2022	0	0	0	11.970	65.177	56.696	19.435	153.278	219.000	65.722	
Verbouw Horizon(B-74210002)	2021	199.459	0	0	0	0	0	0	520.019	535.019	15.000	X
Verbouw Regenboog(B-74210005)	2021	3.410.135	614.449	1.083.002	999	0	0	38.250	6.265.450	6.344.483	79.033	X
Nieuwbouw Groenland(B-74210006)	2021	1.275.798	59.940	985	245.354	68.558	3.554	38.922	2.965.784	2.879.751	-86.033	
Verbouw Walfridus (B-74210003)	2021	140.822	0	0	5.696	0	0	0	477.406	486.711	9.305	X
Herstl verdiepvloerNSU(2018)(E-74210021)	2022	1.193.679	33.763	773	50.493	6.456	0	0	1.285.163	2.000.000	714.837	X
Nieuwbouw Prisma Uithuizermeeden	2021	968	478.292	2.035.857	-39.337	365.752	0	0	2.841.531	2.891.532	50.001	
Nieuwbouw school De Dobbe	2021	0	133.131	494.038	2.152.888	163.456	28.789	33.935	3.006.237	2.982.147	-24.090	
Nieuwbouw school Usquert	2021	0	86.719	867.905	2.019.539	149.015	45.662	33.840	3.202.680	3.186.286	-16.394	
Nieuwbouw Jansenius de Vries/De Rank	2021	1.172	125.658	436.995	3.510.807	429.700	9.464	11.584	4.525.379	4.572.667	47.288	
Nieuwbouw Klinkenborg school	2021	0	48.809	2.350.619	61.264	28.480	18.583	3.378	2.511.133	2.524.043	12.910	
Versterking Nijenstein incl gymzaal	2021	0	263.622	1.966	9.600	15.414	132.801	1.011.331	1.434.734	3.206.099	1.771.365	
Versterking HHC Uithuizen	2021	4.008	1.682	15.303	1.065.276	4.118.613	4.704.456	476.125	10.385.462	13.567.385	3.181.923	
Versterking HHC Warffum	2021	0	2.496	11.692	74.245	553.803	19.129	19.280	680.645	1.216.983	536.338	
Versterk. school De Noordkaap/De Sterren	2021	0	13.161	152.321	322.895	27.321	14.018	5.987	535.703	850.000	314.297	
Tijdelijke school Uithuizermeeden	2020	0	115.214	10.820	262.842	79	2.476	45.309	436.741	682.253	245.512	
OHV: uitbr. semi permanent Pieterburen	2021	0	0	0	342.382	3.222	55.723	303	401.629	240.843	-160.786	X
De Tirrel - Klimaat en energie (WKO)	2024	0	0	0	0	0	14.141	699.811	713.952	1.300.000	586.048	
Vervanging dak HHC Warffum	2023	0	0	0	0	0	259.743	720	260.462	255.310	-5.152	
Aanpassing CBS de Noordkaap	2024	0	0	0	0	0	47.879	0	47.879	60.000	12.121	
De Tirrel aanv. wensen inrichting	2024	0	0	0	0	0	42.600	0	42.600	42.600	0	
De Tirrel aanv. wensen bouw	2024	0	0	0	0	0	57.400	0	57.400	57.400	0	
DIHP cbs De Borgschool	2025	0	0	0	0	0	0	0	0	673.512	673.512	
DIHP cbs De Negen Wieken	2025	0	0	0	0	0	0	0	0	897.750	897.750	
DIHP cbs De Wierde	2025	0	0	0	0	0	0	391.780	391.780	822.738	430.958	
HHC Warffum, herstel constructiefouten	2025	0	0	0	0	0	0	183.302	183.302	219.000	35.698	
DIHP cbs De Linde, Eenrum	2025	0	0	0	0	0	0	0	0	475.760	475.760	
DIHP gbs De Handpalm, Leens	2025	0	0	0	0	0	0	0	0	227.620	227.620	
Twee noodlokale HHC Winsum	2025	0	0	0	0	0	0	173.176	173.176	458.000	284.824	
NPG Tijd voor Toekomst	2025	0	0	0	72.222	552.414	324.850	744.904	1.694.390	1.877.680	183.290	
Winsum-West: voorber.(W-7531023)	2018	46.993	19.026	0	0	0	0	0	259.035	335.000	75.965	
Winsum-W:clubgebouw(kleedkam)(W-7531025)	2020	995.169	1.003.392	12.641	24.386	2.176	0	0	2.123.966	2.381.239	257.273	
Winsum-West: duurzaamheid(W-7531028)	2021	12.194	14.487	-24.020	4.682	706	1.564	2.013	11.625	80.000	68.375	
Winsum-W: velden (W-7531029)	2018	1.274.922	-71.485	0	19.588	31.724	0	0	1.396.546	1.405.000	8.454	
MJOP cv-ketel gymz Schoolstr(B-70130004)	2018	0	0	0	0	0	0	0	0	17.176	17.176	X
Accommodatie SV Bedum	2021	0	0	29.060	63.900	331.291	1.019.767	2.743.953	4.187.971	4.665.000	477.029	
Beregeningspomp	2021	0	0	0	0	0	0	0	0	11.400	11.400	*1
Kunstgrasveld SV Bedum	2022	0	0	0	782.740	2.428	0	4.858	790.026	818.000	27.974	

Vervanging kunstgrasveld hockey Bedum	2023	0	0	0	0	4.659	490.607	0	495.266	400.000	-95.266	
Energiebesparende maatregelen Zwembaden	2023	0	0	0	0	799.413	136.749	0	936.162	930.000	-6.162	X
Vervanging kunstgrasvelden	2024	0	0	0	0	0	13.000	0	13.000	13.000	0	X
Vervanging natuurgrasvelden	2024	0	0	0	0	0	144.992	0	144.992	120.000	-24.992	X
Vervanging kunstgrasveld Noordpool-UFC	2024	0	0	0	0	0	61.236	398.084	459.321	437.000	-22.321	
Vervanging kunstgrasveld VV Warffum	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Vervanging kunstgrasveld LTC Bedum	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Vervanging kunstgrasveld SV Bedum	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Kunstgrasveld Kantens	2023	0	0	0	0	768.383	12.187	6.420	786.990	670.000	-116.990	
Vervanging kunstgrasvelden	2025	0	0	0	0	0	0	0	0	450.000	450.000	
Vervanging natuurgrasvelden	2025	0	0	0	0	0	0	59.581	59.581	120.000	60.419	
Renovatie sportvelden 2024	2024	0	0	0	0	0	0	780.689	780.689	780.000	-689	
Renovatie sportvelden 2025	2025	0	0	0	0	0	0	235.046	235.046	921.000	685.954	
Vervanging gymzalen Bedum	2025	0	0	0	0	0	21.043	90.405	111.448	5.700.000	5.588.552	
Knelpunten versterking sport (F203)	2024	0	0	0	0	0	0	0	0	2.880.000	2.880.000	
Verpl. hockey/korfbal (nw GH)	2025	0	0	0	0	0	0	0	0	750.000	750.000	
Clubgebouw hockey/korfbal (nw GH)	2025	0	0	0	0	0	0	0	0	1.250.000	1.250.000	
Werelderfgoedcentrum NPG - subsidie	2022	0	0	0	0	1.200.000	1.750.000	217.475	3.167.475	3.167.475	0	
Werelderfgoedcentrum NPG - proceskosten	2022	0	0	0	68.740	77.743	0	84.476	230.958	450.000	219.042	
NPG Tocamaheerd	2024	0	0	0	76.927	287.544	10.000	0	374.471	2.416.783	2.042.312	
Onstaborg	2023	0	0	0	0	0	7.778	13.206	20.983	770.175	749.192	
Verplaatsing bibliotheek centrum Bedum	2024	0	0	0	0	0	43.617	106.754	150.370	3.200.000	3.049.630	
Kwaliteitsverbeter NPZ(2007)(E-75600016)	2018	40.607	3.519	59.800	26.628	0	0	0	202.697	276.793	74.096	
380KV Bedum/ Westerdijkshorn	2023	0	0	0	0	24.541	10.551	17.389	52.480	690.000	637.520	
380kv Wolddijk	2024	0	0	0	0	0	19.384	14.949	34.333	100.000	65.667	
380kv Sportpark Sauwerd	2024	0	0	0	0	0	0	-39.540	-39.540	50.000	89.540	
380kv Onderdendam	2024	0	0	0	0	26.294	0	121.685	147.978	350.000	202.022	
380kv Sauwerd Wetsinge	2024	0	0	0	0	325	14.942	0	15.267	350.000	334.733	
380kv Oudeschip	2024	0	0	0	0	0	0	0	0	350.000	350.000	
380kv Begr.plaats Sauwerd	2024	0	0	0	0	0	0	0	0	50.000	50.000	
380kv Dorpsbos Winsum	2024	0	0	0	0	0	0	0	0	50.000	50.000	
Optimalisatie fietsknooppuntensysteem	2025	0	0	0	0	0	0	0	0	250.000	250.000	
NPG Nieuw Roakeldais Proceskosten 15%	2022	0	0	0	98.326	87.806	40.000	55.985	282.117	378.818	96.701	
NPG Roakeldais fase 4	2022	0	0	0	0	0	0	0	0	1.597.392	1.597.392	
NPG Roakeldais fase 5	2022	0	0	0	583.046	0	0	0	583.046	750.500	167.454	
NPG Roakeldais fase 6	2022	0	0	0	324.954	0	0	0	324.954	324.954	0	
Ernsttheemsterpad 33 Eenrum	2025	0	0	0	0	0	0	602.461	602.461	650.000	47.539	
Vervanging Walsmachine WPA	2023	0	0	0	0	0	0	0	0	50.000	50.000	
Vervanging vrachtwagen/bakwagen WPA	2023	0	0	0	0	0	0	0	0	95.000	95.000	
Aanschaf schaaf/frees machine WPA	2023	0	0	0	0	0	0	0	0	45.000	45.000	
Vervanging heftruck WPA	2024	0	0	0	0	0	0	0	0	45.000	45.000	

Vervanging Freesmachine WPA	2024	0	0	0	0	0	0	0	0	150.000	150.000	
Vervanging zaagautomaat WPA	2024	0	0	0	0	0	0	0	0	80.000	80.000	
Uitvoer legion-maatregel2016(W-7714005)	2018	171	3.014	51.662	3.435	7.054	0	18.317	385.036	408.900	23.864	
BRP Boterdiep Bedum 2017(B-77200001)	2018	1.551	11.333	18.995	18.410	441.447	0	29.085	520.820	520.000	-820	
BRP Centrumplan Bedum 2017(B-77200002)	2018	6.531	0	0	0	0	5.995	2.970	76.776	133.617	56.841	
BRP Woonwijk Uilenest(B-77220011)	2018	0	0	0	0	0	0	0	23.284	46.625	23.341	X
BRP Tuinbstr Z'wolde (40jr)(B-77220015)	2018	0	0	0	40.361	30.951	3.895	0	78.199	66.790	-11.409	X
BRP Ter Laan 3 Bedum (40jr)(B-77220018)	2018	0	766	0	0	0	0	0	766	42.500	41.734	X
Relining kritische locaties(m-G336501)	2018	49.948	4.614	0	0	0	0	0	231.869	330.000	98.131	X
Onderhoud rioolgemaal(m-G336601)	2018	0	1.429	0	0	0	21.466	9.968	318.361	541.876	223.515	X
Herstructureringriol de M(m-G336602)	2018	0	193.412	0	0	184.964	3.270	0	441.010	430.000	-11.010	X
Struc.aanpak bagger vaargNPZ(E-75600032)	2018	0	0	0	0	0	0	0	18.004	500.000	481.996	X
Rioleringen(mechan)(2017)(E-77220046)	2018	0	8.454	0	5.140	0	16.750	0	190.760	193.598	2.838	X
Rioleringen (overig) (2017)(E-77220047)	2018	0	0	45.012	3.680	957	47.945	0	103.131	102.537	-594	X
Rioleringen (Overig) 2018(E-77220050)	2018	6.460	0	0	52.605	26.433	1.505	0	113.821	113.363	-458	X
Rioleringen (vrijverval)2018(E-77220051)	2020	7.990	0	0	0	41.076	54.446	0	120.850	233.363	112.513	X
Warringalocatie	2021	0	6.923	26.502	20.492	212.065	11.183	0	277.165	279.000	1.835	
GWRP Zuiveringskring Ulrum	2021	0	0	0	0	0	0	11.075	11.075	195.000	183.926	
GWRP Zuiveringskring Winsum	2021	0	0	0	0	0	0	0	0	105.000	105.000	X
GWRP Zuiveringskring Uithuizermeeden	2021	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	X
GWRP Beh.prog Gemalen/Persleidingen	2021	0	0	0	47.221	357.565	303.595	16.522	724.903	725.000	97	X
GWRP Optimaliseren Meetnet Riolering	2021	0	0	0	27.424	31.931	3.267	0	62.622	100.000	37.378	X
GWRP Beh.prog Vrijverval Riolering	2021	0	0	0	2.250	18.783	26.171	578.700	625.904	626.380	476	X
GWRP Zuiveringskring Onderdendam 2022	2022	0	0	0	3.507	10.152	9.002	945	23.606	152.800	129.194	X
GWRP Zuiveringskring Ulrum 2022	2022	0	0	0	0	0	0	14.057	14.057	245.000	230.943	
GWRP Zuiveringskring Winsum 2022	2022	0	0	0	0	0	0	0	0	105.000	105.000	X
GWRP Optimaliseren meetnet Riolering '22	2022	0	0	0	0	0	0	0	0	50.000	50.000	X
Herinrichting de Vliet Riolering	2022	0	0	0	35.000	0	0	3.608	38.608	50.000	11.392	X
GWRP Zuiveringskring Onderdendam 2023	2023	0	0	0	0	0	16.425	109.391	125.816	594.000	468.184	X
GWRP Zuiveringskring Ulrum 2023	2023	0	0	0	0	0	0	0	0	245.000	245.000	
GWRP Zuiveringskring Winsum 2023	2023	0	0	0	0	0	0	0	0	205.000	205.000	X
GWRP Optimaliserenmeetnet Riolering 2023	2023	0	0	0	0	0	0	0	0	50.000	50.000	X
GWRP Rioolconstructie Zuidwolde	2023	0	0	0	0	364.362	268.923	57.517	690.802	700.887	10.085	X
Wijkvernieuwing Mekelstraat - Riolering	2023	0	0	0	0	0	0	43.552	43.552	594.000	550.448	X
GWRP Zuiveringskring Onderdendam 2024	2024	0	0	0	0	0	0	0	0	390.000	390.000	
GWRP Zuiveringskring Ulrum 2024	2024	0	0	0	0	0	0	0	0	195.000	195.000	
GWRP Zuiveringskring Wehe den Hoorn 2024	2024	0	0	0	0	0	0	0	0	701.000	701.000	
GWRP Zuiveringskring Winsum 2024	2024	0	0	0	0	0	0	0	0	255.000	255.000	
GWRP Zuiveringskring Uithuizermeeden 202	2025	0	0	0	0	0	0	0	0	785.000	785.000	
GWRP Optimaliseren meetnet Riolering '24	2024	0	0	0	0	0	0	0	0	50.000	50.000	
GWRP Beheerprogr. Vrijval Riolering 2024	2024	0	0	0	0	0	0	830.754	830.754	1.000.000	169.246	

GWRP beh.Prog gemalen/persleidingen 2024	2024	0	0	0	0	0	137.526	198.807	336.333	765.000	428.667	
GWRP Zuidwolde fase 2	2024	0	0	0	0	0	586.146	253.207	839.354	850.000	10.646	
GWRP rioolconstructie Eenrum	2024	0	0	0	0	0	10.564	1.107.352	1.117.916	1.440.000	322.084	
GWRP Zuiveringskring Onderdendam 2025	2025	0	0	0	0	0	0	0	0	940.000	940.000	
GWRP Zuiveringskring Ulrum 2025	2025	0	0	0	0	0	0	0	0	195.000	195.000	
GWRP Zuiveringskring Wehe den Hoorn 2025	2025	0	0	0	0	0	0	0	0	680.000	680.000	
GWRP Zuiveringskring Winsum 2025	2025	0	0	0	0	0	0	0	0	105.000	105.000	
GWRP Zuiveringskring Uithuizermeeden '25	2025	0	0	0	0	0	0	0	0	1.517.000	1.517.000	
GWRP Beh.prog Gemalen/Persleidingen 2025	2025	0	0	0	0	0	0	0	0	660.000	660.000	
GWRP Optimaliseren meetnet Riolering '25	2025	0	0	0	0	0	0	0	0	25.000	25.000	
GWRP Beh.prog Vrijverval riolering 2025	2025	0	0	0	0	0	0	838.126	838.126	1.000.000	161.874	
Herinr.Molenweg & Boterdiep ZZ Riolering	2024	0	0	0	0	0	0	29.595	29.595	500.000	470.405	
Robbenoort riolering	0	0	0	0	0	0	0	9.495	9.495	0	-9.495	
Herinr. Infra Uith.- Wilgenbos Riolering	2025	0	0	0	0	0	0	0	0	256.500	256.500	
Herinr. Infra Uith.-Menkemabrt Riolering	2025	0	0	0	0	0	0	0	0	1.101.000	1.101.000	
Herinr.Infra Uith.-KennedyIn Riolering	2025	0	0	0	0	0	0	0	0	283.000	283.000	
Herinr. Infra Uithuizen Noord Riolering	2025	0	0	0	0	0	0	0	0	1.092.500	1.092.500	
Herinrichting Infra Zandeweer Riolering	2025	0	0	0	0	0	0	0	0	190.000	190.000	
Herinrichting Infra Kantens Riolering	2025	0	0	0	0	0	0	0	0	411.000	411.000	
50 Aand. Afvalsturing Friesland NV	2020	0	0	151.954	0	0	0	0	151.954	151.950	-4	X
Sanering verkeerslaw. N361/N363 fase 1/2	2020	14.409	6.348	9.506	87.904	28.220	0	23.362	279.890	270.495	-9.395	
Sanering verkeerslawaaai N361 fase 3	2023	0	0	0	0	0	21.208	0	21.208	800.730	779.522	
Woonplan Biewemastraat Usquert	2019	32.547	43.500	1.200	0	0	0	0	77.247	74.175	-3.072	X
Woonplan Wilhelminastraat Uith.meeden	2021	83.984	55.437	11.965	11.210	5.713	53.861	0	222.169	250.575	28.406	X
Woonplan Departementstraat Uithuizen	2019	0	0	0	139	6.541	28.923	0	35.603	172.050	136.447	
Woonplan Maarweg Uithuizen	2020	0	156.338	113.962	264.469	33.410	5.589	14.885	588.652	622.950	34.298	
Woonplan Maarweg 55 Uithuizen	2019	0	302.940	1.990	26.867	12.410	0	0	344.207	515.000	170.793	
Leeuwstraat Uithuizen (vh 538 loc.)	2023	0	0	0	0	0	94.602	-94.602	0	0	0	X
voorbereiding grex Folkerda Bedum	2023	0	0	0	0	55.976	135.888	104.703	296.567	485.000	188.433	
Wijkvernieuwing Mekelstraat - overige	2023	0	0	0	0	0	0	2.729	2.729	421.000	418.271	
Knarrenhof Winsum	2025	0	0	0	0	0	167.802	3.393	171.196	389.651	218.455	
Herstructur de Marne dorpen(m-l080031)	2018	0	30.000	49.153	38.732	2.196	1.321	0	121.640	111.000	-10.640	X
Handhav kwaliteit koopsector(m-P003010)	2020	75.826	112.168	1.598	8.752	15.913	28.293	3.700	291.655	468.990	177.335	
Expertise concentr.onderwi(m-P003020)	2020	0	0	0	0	25.000	0	0	25.000	25.000	0	
Regiefunctie volkshuisvesting(m-P003030)	2020	0	0	46.000	0	0	0	0	46.000	46.311	311	
Onderst leegstaand vastg(m-P0030400)	2020	0	0	4.395	0	0	0	0	4.395	36.582	32.187	
Vernieuwing onderwijsstruct(m-P003050)	2020	0	1.649.332	0	0	0	0	0	1.649.332	1.649.332	0	
Monitoring vitale verandering(m-P003060)	2020	0	0	0	0	12.488	0	0	12.488	262.102	249.614	
Tbv Cofinanciering(m-P003080)	2020	0	0	0	0	0	0	0	0	8.633	8.633	
Dekking Project(m-P003090)	2020	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Aardgasvrije wijk Zuidwolde	2021	0	0	0	72.572	145.091	91.169	126.598	435.429	4.000.000	3.564.571	

B Toelichting beleidsindicatoren

Programma	Naam Indicator	Eenheid	Bron	Jaar	Omschrijving
1. Veiligheid	Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	Bureau Halt	2025	Het aantal verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12-17 jaar.
1. Veiligheid	Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2025	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners
1. Veiligheid	Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2025	Het aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.)
1. Veiligheid	Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2025	Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.
1. Veiligheid	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2025	Het aantal vernielingen en beschadigingen tegen openbare orde en gezag per 1.000 inwoners. Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbare gezag.
2. Bereikbaarheid	Geen verplichte beleidsindicatoren				

Programma	Naam Indicator	Eenheid	Bron	Jaar	Omschrijving
3. Economie & Werkgelegenheid	Func tiemenging	%	LISA	2024	De func tiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
3. Economie & Werkgelegenheid	Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	LISA	2024	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
4. Leefbaarheid & Voorzieningen	Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO	2024	Het aantal leerplichtigen, dat niet staat ingeschreven op een school en niet beschikt over een vrijstelling.
4. Leefbaarheid & Voorzieningen	Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO	2024	Het aantal leerplichtigen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 5-18 jaar, dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is.
4. Leefbaarheid & Voorzieningen	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	Ingrado	2024	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12-23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.
4. Leefbaarheid & Voorzieningen	Niet-sporters	%	Gezondheidsenquête (CBS, RIVM)	2024	Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet
5. Sociaal domein & Volksgezondheid	Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	CBS/LISA	2024	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-74 jaar

Programma	Naam Indicator	Eenheid	Bron	Jaar	Omschrijving
5. Sociaal domein & Volksgezondheid	Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	CBS - Jeugdmonitor	2023	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.
5. Sociaal domein & Volksgezondheid	Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	CBS - Jeugdmonitor	2024	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
5. Sociaal domein & Volksgezondheid	Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	CBS	2024	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.
5. Sociaal domein & Volksgezondheid	Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	CBS - Jeugdmonitor	2024	Het percentage werkloze jongeren (16-22 jaar)
5. Sociaal domein & Volksgezondheid	Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	CBS	2025	Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 1.000 inwoners.
5. Sociaal domein & Volksgezondheid	Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	CBS	2024	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar
5. Sociaal domein &	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot	CBS	2024	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren

Programma	Naam Indicator	Eenheid	Bron	Jaar	Omschrijving
Volksgezondheid		18 jaar			tot 18 jaar.
5. Sociaal domein & Volksgezondheid	Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	2024	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.
5. Sociaal domein & Volksgezondheid	Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS	2024	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).
5. Sociaal domein & Volksgezondheid	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	GMSD	2025	Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo.
6. Ruimtelijke Ordening, Wonen & Duurzaamheid	Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	CBS	2024	Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval
6. Ruimtelijke Ordening, Wonen & Duurzaamheid	Hernieuwbare elektriciteit	%	RVO – Regionale Klimaatmonitor	2022	Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit t.o.v. het totaal bekend elektriciteitsverbruik.
6. Ruimtelijke Ordening, Wonen & Duurzaamheid	Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	CBS	2025	De gemiddelde WOZ-waarde van woningen

Programma	Naam Indicator	Eenheid	Bron	Jaar	Omschrijving
6. Ruimtelijke Ordening, Wonen & Duurzaamheid	Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	Basisregistratie adressen en gebouwen (BAG)	2024	Het aantal nieuwbouwwoningen
6. Ruimtelijke Ordening, Wonen & Duurzaamheid	Demografische druk	%	CBS	2025	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 67 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 67 jaar.
6. Ruimtelijke Ordening, Wonen & Duurzaamheid	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	COELO	2025	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoons-huishouden betaalt aan woonlasten.
6. Ruimtelijke Ordening, Wonen & Duurzaamheid	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	COELO	2025	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.
7. Burger & Bestuur	Geen verplichte beleidsindicatoren				
8. Bedrijfsvoering	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	2025	De toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat van de organisatie voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari.
8. Bedrijfsvoering	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	2025	Het werkelijk aantal fte dat werkzaam is.

Programma	Naam Indicator	Eenheid	Bron	Jaar	Omschrijving
8. Bedrijfsvoering	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Eigen begroting	2025	De noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken.
8. Bedrijfsvoering	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen begroting	2025	Onder externe inhuur wordt verstaan: het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van een bij de organisatie in dienst zijnde opdrachtgever, door een private organisatie met winstoogmerk, door middel van het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, zonder dat daar een arbeidsovereenkomst of aanstelling tussen organisatie en de daarbij ingezette personen aan ten grondslag ligt.
8. Bedrijfsvoering	Overhead	% van totale lasten	Eigen begroting	2025	Overhead betreft alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

C Verklaring van afkortingen

AO/IC	Administratieve Organisatie/ Interne Controle
AOS	Acuut onveilige situatie
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
AR	Algemene Reserve
ARCG	Afvalbeheer Regio Centraal Groningen
AU	Algemene Uitkering
AVA	Algemene Vergadering van Aandeelhouders
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
AZC	Asielzoekerscentrum
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BBZ	Besluit Bijstandverlening Zelfstandigen
BCF	BTW Compensatie Fonds
BGT	Basisregistratie Grootchalige Topografie
B&W	Burgemeester en Wethouders
BMWE	Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOA	Buitengewoon Opsporingsambtenaar
BRP	Basisrioleringsplannen
BRP	Basisregistratie Personen
BSO	Buitenschoolse opvang
BW	Begeleid Wonen
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CBS	Centraal bureau voor de statistiek
CER	Compensatie eigen risico
CISO	Chief Information Security Officer
COA	Centraal orgaan opvang asielzoekers

CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek
dBos	de Bibliotheek op School
DIHP	Duurzaam integraal huisvestingsplan
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
DU	Decentralisatie Uitkering
DUO	Dienst uitvoering onderwijs
ECB	Europese Centrale Bank
EBG	Economic Board Groningen
E-HRM	Electronic Human Resource Management
EZ	Economische Zaken
EZK	Economische zaken en Klimaat
FEV	Fonds Economische Versterking
FG	Functionaris Gegevensbescherming
GALA	Gezond en actief leven akkoord
GFT	Groente-, fruit-, en Tuinafval
GGD	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst
GGPG	Groninger Gemeenten, Provincie Groningen
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
GIS	Geografisch Informatiesysteem
GKA	Gelijke Kansen Alliantie
GKB	Gemeentelijke Krediet Bank
GOO	Gemeentelijke opvang Oekraïners
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GSP	Groningen Seaports
GW	Gemeentewet
GWRP	Gemeentelijke Water en Rioleringsplan
HBO	Hoger Beroeps Onderwijs
HHC	Het Hogeland college
HHL	Het Hogeland

HRM	Human Resource Management
IBA	Individuele behandeling van afvalwater
IBOR	Integraal beleid voor de openbare ruimte
IBP	Interbestuurlijke Programma
I&A	Informatisering en Automatisering
IDO	Informatiepunt digitale overheid
IHP	Integraal Huisvesting Plan
IKC	Integraal Kind Centra
IMG	Instituut mijnbouwschade Groningen
IOAZ	Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
IOAW	Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
ISK	Internationale Schakelklas
IU	Integratie Uitkering
IVN	Instituut voor Natuureducatie en Duurzaamheid
I&W	Infrastructuur en Waterstaat
KCA	Klein Chemisch Afval
KC	Kindcentrum
KCC	Klant Contact Centrum
K&C	Kunst en Cultuur
KCDP	Kunstcentrum De Ploeg
LAS	Lokale adaptatie strategie
LEA	Lokaal Educatieve Agenda
LTA	Landelijk Transitiearrangement
MBO	Middelbaar Beroeps Onderwijs
MFA	Multifunctionele Accommodatie
MIEK	Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat
MJOP	Meerjaren Onderhoudsplan
MKB	Midden- en Kleinbedrijf
MVOI	Maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen
NABO's	Niet Actief Beveiligde Overwegen

NAM	Nederlandse Aardolie Maatschappij
NBWA	Nationale woon- en bouwagenda
NCG	Nationaal Coördinator Groningen
NCNP	No cure no pay
NIK	Nederlandse Identiteitskaart
NPG	Nationaal Programma Groningen
NPO	Nationaal Programma Onderwijs
NW	Niet woningen
NWW	Nieuwe waterwerken
ODG	Omgevingsdienst Groningen
OJG	Ondersteuner Jeugd en Gezin
OOV	Openbare Orde en Veiligheid
OV	Openbaar Vervoer
OZB	Onroerende Zaak Belastingen
PAWOZ Programma Aansluiting Wind Op Zee	
P&C	Planning en Control
PDCA	Plan, do, check, act
PG&Z	Publieke Gezondheid & Zorg
PMIEK	Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat
PN	National Paspoort
PO	Passend Onderwijs
ProGrESCo	Provinciaal Groninger Energie Service Collectief
PSA	Provinciaal Sport Akkoord
RCE	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
RDW	Rijksdienst voor het wegverkeer
RES	Regionale Energie Strategie
RGA	Regio Groningen Assen
RIEC	Regionaal Informatie en Expertise Centrum
RIGG	Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten
RIVM	Rijksinstituut voor volksgezondheid en milieu

RO	Ruimtelijke Ordening
SAW	School Als Wijk
SD	Sociaal Domein
SIB	Strategisch informatie beleid
SMW	Schoolmaatschappelijk werk
SNN	Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN)
SPV	Strategisch Plan Verkeersveiligheid
SROI	Social Return on Investment
SVN	Stimuleringsfonds volkshuisvesting
SW	Sociale Werkplaats
SZW	Sociale Zaken en Werkgelegenheid
THV	Tijdelijke huisvesting
TONK	Tijdelijke ondersteuning noodzakelijke kosten
Tozo	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
VEGANN	Vereniging van Gemeenten Aandeelhouders binnen Noord- Nederland
VJN	Voorjaarsnota
VKB	Volkskredietbank
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VO	Voortgezet onderwijs
VpB	Vennootschapsbelasting
VRG	Veiligheidsregio Groningen
Vsv-ers	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie
VTH	Vergunningen, Toezicht en Handhaving
VVE	Voor- en vroegschoolse educatie
VWS	Volksgezondheid, Welzijn en Sport
WAS	Warenwet attractiebesluit Speeltoestellen
WDO	Wet Digitale overheid
WEC	Werelderfgoed Centrum
WEC-W	Wereld Erfgoed Centrum Waddenzee

WIA	Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen
WIZ	Werk in Zicht
WKB	Wet kwaliteitsborging
Wlz	Wet langdurige zorg
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
WOO	Wet Open Overheid
WOZ	Wet Waardering Onroerende Zaken
WPA	Werkplein Ability
Wsob	Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen
WsW	Wet sociale werkvoorziening
WTCG	Warmtetransitie Centrum Groningen
WW	Werkloosheidswet
Zvw	Zorgverzekeringswet
ZZP	Zelfstandige Zonder Personeel